

Bruk og vern i Lomsdal-Visten

Høring av:

Fylkesdelplan etter plan- og bygningsloven

Verneplan etter naturvernloven

Konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven

Fylkesmannen i
Nordland

Nordland fylkeskommune

Bru over Gardsfossen i Lomsdalen. (Foto: Halvard R. Pedersen)

**Fylkesmannen i
Nordland**

Fylkesmannen i Nordland

Moloveien 10
8002 Bodø
Telefon: 75 53 15 00
E-post: postmottak@fmno.no
Internett: www.fylkesmannen.no/nordland

Nordland fylkeskommune

Nordland fylkeskommune

Fylkeshuset
8048 Bodø
Telefon: 75 65 00 00
E-post: Nordland.fylkeskommune@nfk.no
Internett: www.nfk.no

Tilgjengelighet: Trykt rapport og Internett: www.fylkesmannen.no/lomsdal-visten

Forfattere: Halvard R. Pedersen, Annelise Bolland, Elsemari Iversen, Nina Sandvik
Referanse: Fylkesmannen i Nordland og Nordland fylkeskommune 2006. Bruk og vern i Lomsdal-Visten.
Høring av fylkesdelplan etter plan- og bygningsloven, verneplan etter naturvernloven og konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven.
Kartgrunnlag: N50 raster, © Statens kartverk. Tillatelsesnr. MAD 11005-R0132084.
N250 vektor, © Statens kartverk. Tillatelsesnr. MAD 12002-R127454.
Forsidefoto: Sannan og Sæterdalen i Indre Visten. (Foto: Ansgar Aandahl)
Fjellvandr i Henriksdalen med utsikt til Vistrindan. (Foto: Halvard R. Pedersen)
Opplag: 800 eks.
Trykk: Blikk Sentraltrykkeriet AS, Bodø
Trykket på Citat Returoffset miljøpapir

ISBN 82-92558-21-7

Forord

Lomsdal-Visten er et særegent område på Helgeland med store naturverdier og vakkert landskap fra fjord til fjell. Høringsdokumentet inneholder forslag til fylkesdelplan, oppsummering av konsekvensutredningen for Lomsdal-Visten og forslag til verneplan for fremtidige verneområder. Planene omfatter deler av Brønnøy, Vevelstad, Vefsn og Grane kommuner.

Forslaget til planer er på høring fra 1. mars til 1. juni 2006.

Verneplanen

Verneplanen skal bidra til å sikre de store natur- og landskapsverdiene i området. Avgrensningen er gjort etter en avveining mellom brukerinteresser, verneverdier og de konsekvensene et vern vil kunne ha. Forslaget til vern omfatter:

- en nasjonalpark
- landskapsvernområder i Indre Visten og Velfjorden
- de tre eksisterende naturreservatene oppheves og blir en del av nasjonalparken

I Grane og Vefsn er det foreslått alternative grenser for nasjonalparken som vi ønsker tilbakemelding på i høringa. For verneplanen er det lokal og sentral høring samtidig.

Direktoratet for naturforvaltning har hatt en faglig gjennomgang av forslaget til verneplan og konsekvensutredning. Synspunkter fra gjennomgangen er vedlagt høringsbrevet ved utsending av dette dokumentet. Direktoratet ønsker tilbakemelding i høringa på en større nasjonalpark og noen strengere bestemmelser.

Fylkesdelplanen

Fylkesdelplanen dekker et større område enn verneplanen og inneholder forslag til arealforvaltning for randområdene til de nye verneområdene. Fylkesdelplanen inneholder også forslag om tiltak for friluftsliv, reiseliv, reindrift, havbruk og kulturhistorie. Planen er ikke en utvidelse av vernet, men en plan som skal sikre god arealforvaltning og legge til rette for

næringsutvikling i tilknytning til en ny nasjonalpark. Planen legger blant annet til rette for en innfallspport til nasjonalparken i hver av kommunene og for å lage informasjonsmaterieill og nye turkart for planområdet.

Medvirkning

Planarbeidet er en felles prosess med fylkesdelplanen som utarbeides etter plan- og bygningsloven og verneplanen etter naturvernloven. Planarbeidet er gjennomført i et partnerskap mellom de 4 kommunene Brønnøy, Vevelstad, Vefsn og Grane og Fiskeridirektoratet region Nordland, Reindriftsforvaltningen i Nordland, Nordland fylkeskommune og Fylkesmannen i Nordland. Disse etatene har utgjort styringsgruppa for arbeidet. I tillegg har mange andre, både privatpersoner og organisasjoner, deltatt på forskjellige måter i planarbeidet.

Målet med felles planlegging er å bidra til en *helhetlig* vurdering av verdier og interesser i og utenfor utredningsområdet for vern. Medvirkning fra lokalbefolkningen, berørte myndigheter og andre brukere har vært avgjørende for å få et best mulig beslutningsgrunnlag for å tegne grenser, velge verneform og bestemmelser, og foreslå en fremtidig forvaltning av områdene.

Hva skal du ta stilling til i høringa?

Det er viktig at høringspartene tar stilling både til innholdet i de enkelte planene og delene av høringsdokumentet, og samtidig til planene som helhet. Høringa omfatter dette:

1. **Konsekvensutredningen.** Er utredningsprogrammet oppfylt? Vi ønsker tilbakemelding på om spørsmålene i utredningsprogrammet er besvart.
2. **Verneplanen.** Hva mener du om forslaget? I høringa ønsker vi tilbakemelding på foreslåtte verneform, grenser, bestemmelser (forskrifter) og navn, og helheten i forslaget.
3. **Fylkesdelplanen.** Høringsuttalelsene skal gi tilbakemelding på forslaget til retningslinjer og tiltak og til planen som helhet.

Høringsdokumentet

Dokumentet består av 4 hoveddeler:

Del A beskriver planarbeidet og hvordan det har vært gjennomført.

Del B inneholder oppsummering av konsekvensutredningen og forslag til verneplan. Høringsdokumentet inneholder kun et sammendrag av delrapportene som inngår i konsekvensutredningen. De 12 delrapportene er lagt ut på Internett.

Del C inneholder forslag til fylkesdelplan.

Del D består av kilder, kart og vedlegg.

Tilbakemelding og frist

Alle som er berørt eller har meninger om planforslaget er velkommen til å uttale seg. I forbindelse med høringa skal det holdes informasjonsmøter i kommunene. Møter vil bli annonsert i lokalavisene og på Internett:
www.fylkesmannen.no/lomsdal-visten

Høringsuttalelser sendes til Nordland fylkeskommune, kultur- og miljøavdelingen, Fylkeshuset, 8048 Bodø. Vi ber om at de som har mulighet også sender uttalelsene på e-post til ghg@fmno.no.

Frist for å gi uttalelse til høringa er 1. juni 2006.

Fylkesdelplanen vil bli lagt frem for Fylkestinget til sluttbehandling i desember 2006. Verneplanen forventes behandlet av Regjeringen i statsråd våren 2007.

Med hilsen

Åsbild Flauan
fylkesmann i Nordland

Geir Knutson
fylkesrådsleder i Nordland

Sammendrag

Planarbeidet i Lomsdal-Visten berører Brønnøy, Vevelstad, Vefsn og Grane kommuner på Ytre Helgeland. Planen dekker et område mellom Brønnøysund i sør og Mosjøen i nord, fra kysten i Vevelstad og østover til Vefsna og E6.

Arbeidet har vært et partnerskap mellom de berørte kommunene, Nordland fylkeskommune, Fylkesmannen i Nordland, Reindriftsforvaltningen i Nordland og Fiskeridirektoratet region Nordland. Prosjektet har lagt vekt på medvirkning. Grunneiere, brukere, næringsaktører, organisasjoner og offentlige etater har vært aktivt med i arbeidet.

Styringsgruppa legger med dette frem et omforent forslag til fylkesdelplan for Vevelstad og deler av Brønnøy, Vefsn og Grane kommuner og verneplan etter naturvernloven med alternativer. For utredningen av vern er det stilt krav om konsekvensutredning. Fylkesmannen er som tiltakshaver ansvarlig for denne. Direktoratet for naturforvaltning er ansvarlig myndighet.

Konsekvensutredningen

Konsekvensutredningen har klargjort at vern vil ha positive konsekvenser for landskap, naturmiljø, kulturhistorie og friluftsliv. For jordbruk, skogbruk, havbruk, kraftressurser og løsmasser og steinmaterialer vil et vern ha negative konsekvenser dersom dette blir gjennomført i hele utredningsområdet. For jordbruk vil vernet kunne gi positive eller negative konsekvenser alt etter hva som vil inngå i et vern og hvilke bestemmelser som vil gjelde. For reindrifta vil vern være positivt dersom bestemmelsene ikke begrenser driften for mye og fylkesdelplanen reduserer utbyggingspresset rundt. Utredningene kommer med flere forslag til justeringer som kan redusere eller fjerne ulempene et vern vil gi.

Forslaget til vern

Med bakgrunn i konsekvensutredningen og innspill, er det forslått en nasjonalpark på 1024,7 km² og landskapsvernområder i Indre Visten og Velfjorden på henholdsvis 32,4 km² og 118,2 km². Av dette ligger 352,4 km² i Brønnøy, 309,5 km² i Vevelstad, 250 km² i Vefsn og 263,4 km² i Grane kommune. Statsgrunn utgjør 60% av nasjonalparken, mens de to landskapsvernområdene ligger på privat grunn. Samlet utgjør statsgrunn 52,3% av arealet som foreslås vernet. I tre skogområder i Grane og Vefsn ber styringsgruppa om tilbakemelding på alternative avgrensninger. Arealet av disse tre områdene utgjør til sammen 38,6 km². Medregnet tidligere vern vil 22,1% av landarealet i Brønnøy, 50,9% av Vevelstad, 13,1% av Vefsn og 30,3% av Grane kommuner være vernet dersom forslaget bli vedtatt. Både ved forslag til grenser og bestemmelser er det lagt vekt på å redusere konfliktene. Fylkesmannen mener derfor at forslaget ivaretar nærings-, bruker- og verneinteressene på en god måte.

Forslaget til fylkesdelplan

Enkelte områder med regionale og nasjonale landskaps- og naturverdier er foreslått holdt utenfor vernet. Disse verdiene vil ivaretas gjennom kommunenes planlegging og saksbehandling, innenfor de rammene som fastsettes i fylkesdelplanen. Vedtatt fylkesdelplan med tilhørende retningslinjer og bestemmelser vil på denne måten være retningsgivende for all planlegging innenfor det regionale planområdet.

Fylkesdelplanen inneholder i tillegg en oversikt over tiltak som vil bli prioritert innenfor områdene havbruk, reindrift, reiseliv, friluftsliv og kulturhistorie. Det er også lagt frem strategier for utvikling av planområdet for de samme fem deltemaene. På denne måten ønsker fylkeskommunen at fylkesdelplanen skal legge til rette for bærekraftig utvikling tilpasset de verdiene som omfattes av verneplanen, og tilrettelegge for en spisset innsats i tiden fremover.

Innhold

Del A	Innledning og arbeidsform	7
1	Innledning	8
1.1	Bakgrunn for arbeidet	8
1.2	Planområdet	8
1.3	Administrative og demografiske forhold	8
1.4	Lovgrunnlag for planarbeidet	10
1.5	Mål for planarbeidet	11
2	Arbeidsform	12
2.1	Prosess	12
2.2	Organisering	12
2.3	Medvirkning	15
Del B	Konsekvensutredning og forslag til vern etter naturvernloven	19
3	Presentasjon av verneplanen	20
3.1	Bakgrunnen for utredning av vern i Lomsdal-Visten	20
3.2	Lovgrunnlaget	20
3.3	Erstatning	20
3.4	Forvaltning og oppsyn	22
3.5	Arbeidskraftsbehov i planleggingen	23
4	Presentasjon av samfunnsforhold	24
4.1	Offentlige og private tiltak som er nødvendige for gjennomføringen av vernet	24
4.2	Forholdet til kommunale, fylkeskommunale og statlige planer og retningslinjer	24
5	Beskrivelse av utredningsområdet	26
5.1	Miljø	26
5.2	Naturressurser	28
5.3	Samfunn	31
6	Grunnlag for konsekvensutredningen	34
6.1	0-alternativet	34
6.2	Strengte og milde bestemmelser	35
7	Konsekvenser	36
7.1	Miljø	36
7.2	Naturressurser	39
7.3	Samfunn	45
7.4	Konsekvenser for annen stat	47
8	Sammenstilling av konsekvenser	48
8.1	Tilbakemeldinger på konsekvensutredningene	49
8.2	Oppfylging av utredningsplikten	49

9	Forslag til avbøtendiltak og restriksjonsnivå	50
9.1	Miljø	50
9.2	Naturressurser	51
9.3	Samfunn	53
10	Tiltakshavers anbefaling	56
10.1	Valg av verneform	56
10.2	Forslag til avgrensning	56
10.3	Navnsetting	67
10.4	Forslag til forskrifter med kommentarer	68
10.5	orvaltning	86
10.6	Ressursbehov i en forvaltningsfase	86
10.7	Forholdet til ILO-konvensjonen	87
10.8	Nærmere undersøkelser	87
10.9	Forslag til overvåkning og klargjøring av virkninger	87
Del C	Fylkesdelplan for Lomsdal-Visten	89
11	Innledning	90
11.1	Beskrivelse av planområdet	90
11.2	Føring for arbeidet med fylkesdelplanen	91
11.3	Målet med fylkesdelplanen	91
11.4	Virkningen av vedtatt fylkesdelplan	91
11.5	Forvaltning av tidligere båndlagte områder	92
12	Strategier for utvikling av planområdet	94
12.1	Havbruk	94
12.2	Reindrift	94
12.3	Natur- og kulturbasert reiseliv	94
12.4	Friluftsliv	94
12.5	Kulturhistorie	94
12.6	Innfallsporter til verneområdene	95
13	Utredninger og innspill	96
13.1	Delutredning Havbruk	96
13.2	Delutredning Reindrift	97
13.3	Delutredning Natur- og kulturbasert reiseliv	98
13.4	Delutredning Friluftsliv	99
13.5	Delutredning Kulturhistorie	103
14	Forslag til retningslinjer	104
14.1	Havbruk	104
14.2	Reindrift	104
14.3	Natur- og kulturbasert reiselivsutvikling	105
14.4	Friluftsliv	106
14.5	Kulturhistorie	106
15	Tiltak i fylkesdelplanen	108
15.1	Tiltak i fylkesdelplanen	109
15.2	Uavklarte tiltak som forutsetter innspill gjennom høringsrunden	115
15.3	Tiltak som ikke tas med i fylkesdelplanen	116
Del D	Kilder, kart og vedlegg	119

*Gardsfossen i Lomsdalen.
(Foto: Elsemari Iversen)*

Det gjemte landet

«Det ligger i Norge et sted. Du kan finne det mellom Velfjorden i sør og Vistenfjorden i nord, mellom Høyholmstindene i vest og Jennamengoutel i øst. Det har ingen klare grenser dette landet, for naturen lager ikke slike gjerder. Likevel ligger det en slags usynlig linje omkring det, en grense du bare kan føle når du passerer den, et kaffekok eller to bakom strøk der folk ennå bygger og bor. Bortenfor denne linje vil du sjelden møte mennesker.»

Arvid Sveli

Del A

Innledning og arbeidsform

1 Innledning

1.1 Bakgrunn for arbeidet

Gjennom Stortingets behandling av St.meld.nr 62 (1991-92) *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge* i april 1993, ble det klart at det skulle utredes vern etter naturvernloven i Lomsdal-Visten (Innst. S. nr 124, 1992-93). Fylkesmannen i Nordland startet opp sitt arbeid våren 2002. Fylkesrådet vedtok i mai 2002 at Nordland fylkeskommune skulle ta ansvar for å utarbeide fylkesdelplan for bruk og vern for Lomsdal-Visten. Gjennom Fylkesplan for Nordland (2004-07) og Utviklingsprogram for Nordland (2004-07) har Fylkestinget fastslått at fylkeskommunen skal ha en aktiv koordinatorrolle i samarbeidet når det gjelder utredninger om bruk og vern.

Før oppstart av planarbeidet hadde Fylkesmannen og fylkeskommunen kontakt med blant annet de berørte kommunene, Sametinget og Fiskerimyndighetene for å diskutere alternative måter å organisere arbeidet på (november 2002). Med utgangspunkt i dette og erfaringene fra arbeidet med Junkerdal nasjonalpark, utarbeidet Fylkesmannen og fylkeskommunen et forslag til arbeidsform, se kapittel 2.

1.2 Planområdet

Planområdet er 2238 km². 576 km² ligger i Vefsn kommune, 401 km² i Grane, 625 km² i Vevelstad og 636 km² i Brønnøy kommune. Plankartet bakerst viser avgrensningen.

Grensa for planområdet går på vestsiden av E6 fra avkjørselen til Tosenveien i Grane kommune, og nordover til Mosjøen i Vefsn kommune. Derfra går den rett vestover ut Halsfjorden og følger sjøen sørover, rundt Hamnøya i Vevelstad kommune, og inn Velfjorden i Brønnøy kommune. Grensa går gjennom Velfjorden til innerst i Langfjorden og videre nord for Tosenveien til krysset med E6 i Grane kommune.

1.3 Administrative og demografiske forhold

Nordland fylke

Nordland fylke har et landareal på ca 38.000 km² og en befolkning på om lag 236.000. Bodø er administrasjonssenteret. Det har vært en svak befolkningsnedgang de siste ti årene. Bykommuner eller større tettsteder øker eller har minst nedgang. Kommuner med spredt bosetting har størst nedgang. Av regionene er det bare Salten som har hatt befolkningsvekst de siste tyve årene. Det er i hovedsak Bodø som står for denne veksten.

Av Nordland fylkes landareal er 13,9% vernet i medhold av naturvernloven.

Vefsn kommune

Vefsn kommune dekker et landareal på 1.870 km². Pr 01.01.2005 var det 13.486 innbyggere, hvorav ca 10.700 bor i tettstedet Mosjøen og nærmeste omegn. Fra 1962 frem til 1995 har det vært en liten befolkningsvekst. Fra 1995 og frem til i dag har befolkningstallet vært stabilt, med en mindre nedgang de siste årene. Innvandring (flyktninger) bidrar til at folketallet ikke er mer markert redusert de siste årene.

Basert på middels beregninger ventes folketallet i henhold til SSB's beregninger å holde seg noenlunde stabilt frem til 2020. Den beregnede veksten synes spesielt begrunnet med forventet lengre levealder som slår ut i vekst for de eldste aldersgrupper.

I løpet av de siste 10 årene har den største næringen i kommunen beveget seg fra å være industri til offentlig forvaltning og tjenesteyting. I dag sysselsetter denne næringen 37,3% av det totale antallet sysselsatte. Industri (og bergverk) sysselsetter i dag kun 17,8%. Både strukturendringer og omstillinger i den lokale industrivirksomheten og det at kommunens tjenesteproduksjon har økt, har medvirket til endringen. Den største industrivirksomheten er Elkem Aluminium Mosjøen som sysselsetter i overkant av 400 årsverk. Kommunen er naturlig nok den største tjenesteyteren og sysselsetter ca 940 årsverk.

Gardsfossen like ovenfor Lomsdalsgården. (Foto: Halvard R. Pedersen)

Vefsn kommune ligger sentralt på Helgeland med E 6, jernbane og flyplass. Kommunen er en omfangsrik kommune med elver, fjordområder, store fjell og skogsområder, velegnet for alle former for friluftsliv, inkludert jakt og fiske. Elva Vefsna er kjent som en av Norges beste elver for sjørøret. I tillegg har kommunen i lang tid lagt vekt på å utvikle Mosjøen by til en «grønn» by. Her er det beplantninger langs veier, lange turstier som omkranser byområdet og tilrettelagte nærturområder slik at alle grupper av befolkningen skal kunne nytte disse sommer som vinter. Sjøgata må nevnes spesielt, dette er et bevaringsområde med ca hundre hus av høyst ulik karakter.

Av Vefsn kommunes landareal er 4,0% vernet i medhold av naturvernloven.

Grane kommune

Grane kommune dekker et landareal på 2.017 km². Kommunen hadde 1.546 innbyggere pr 01.01.2005. De siste ti årene har det vært en nedgang på ca 130 innbyggere (8%). Nedgangen kommer i første rekke i aldersgruppene 0-18 år og 19-49 år. Aldersgruppen 50-67 år er den eneste gruppen som øker i perioden. Prognosene for fremtidig befolkningsutvikling spriker noe. Men ut fra flyttemønster, dødsrate og fødselsrate siden 1991 og alderssammensetningen i dag, vil også nedgangen fortsette frem til 2012.

Næringslivet er variert og stabilt innenfor jordbruk, skogbruk, reindrift, turisme, småindustri og handel. Kommunesenteret er Trofors. Kommunen har lange tradisjoner innen treforedlingsindustri og som landbruks- og skogbrukskommune. I dag er det offentlig sektor som sysselsetter mest med 130 årsverk eller omtrent 20% av arbeidsstokken i Grane. Deretter kommer treforedlingsindustri med ca 15% og landbruk med ca 7%. Handel og reiseliv utgjør også en viktig del av næringslivet. I tillegg er det en del arbeidspendling hovedsakelig til nabokommunen Vefsn. Grane kommune har en relativt lav arbeidsledighet som utgjorde 1,9% i juni 2005. Granes største arbeidsplass er kommunen med ca 130 årsverk.

Grane kommune har godt tilrettelagt infrastruktur. Hovedtransportåren er E6 som går tvers gjennom kommunen. Riksvei 76 til Brønnøysund tar av fra E6 20 km sør for Trofors. Veien til Hattfjelldal (riksveg 73) tar av fra E6 ved Trofors. Villmarksveien, som går via Fiplingdalen til Hattfjelldal og Korgen, tar av nord for Majavatn. Det er jernbanestasjon på Trofors og Majavatn, med dag- og nattog til Bodø og Trondheim. Det er bussforbindelse til Mosjøen, Hattfjelldal og Brønnøysund. Nærmeste flyplass er i Mosjøen, ca 50 km fra Trofors.

Av Grane kommunes landareal er 17,2% vernet i medhold av naturvernloven.

Brønnøy kommune

Brønnøy har et landareal på 1.039 km² og et sjøareal på snaut 900 km². Kommunen hadde 7585 innbyggere per 1. januar 2005. Fra 1990-2001 var folketilveksten i Brønnøy på 590 personer. De fleste av innbyggerne bor nå på strandflata i den vestlige delen av kommunen. Kommunen er oppdelt med hundrevis av øyer og holmer, samt lange fjorder.

Brønnøy har et variert arbeidsliv: Bergverk, havbruk, samferdsel, landbruk, fiske, slakteri, samt offentlig og privat tjenesteyting, som bidrar med den desidert største sysselsettinga. 41,3% er sysselsatt i offentlig forvaltning. Landbruk er fortsatt en stor næring i kommunen. Brønnøy har 30 km² (2,9%) jordbruksareal i drift. Primærnæringene sysselsetter i dag ca 7%, sekundærnæring 16% og tertiærnæring 77% av arbeidsstokken.

De landsomfattende dataregistrene, Brønnøysundregistrene, har over 400 arbeidsplasser. Brønnøy-firmaet «Fjord Seafood» står for 10% av verdensproduksjonen av atlantisk laks. Torghatten Trafikkselskap har godt over 1.000 medarbeidere på landsbasis. I Velfjord er det marmordrift og gode muligheter for ytterligere drift. Brønnøy har helikopterbase for oljevirkosomheten, samt stasjonert ambulansfly og ambulanshelikopter. Arbeidslivet preges ellers av Brønnøysunds funksjon som regionalt administrasjons- og utdanningssenter, og som handels- og kommunikasjons-senter for Sør-Helgeland. Brønnøy kommune er fortsatt regionens største arbeidsplass.

Brønnøysund har daglig hurtigruteanløp og en regional flyplass. Kommunen har ferjefri forbindelse til E6, via Tosenvieien (Rv76). Denne er en del av «Sagaveien». Også «Kystriksveien» går gjennom de vestlige delene av kommunen.

Av Brønnøy kommunes landareal er 0,5% vernet i medhold av naturvernloven.

Vevelstad kommune

Vevelstad kommune har et totalareal på 530 km², med et landareal på 477 km². Kommunen hadde 524 innbyggere per 1. januar 2005. De siste 15 årene har det vært en nedgang på ca 150 innbyggere.

Vevelstad kommune er geografisk oppdelt i 3 senter; Vevelstad, Vistenfjord og Hamnøya hvor det er kommunikasjon med ferge og hurtigbåt. Kommunesenteret er Vevelstad. Kommunen har lange tradisjoner som fiskeri- og landbrukskommune. I dag er det offentlig sektor som sysselsetter flest i Vevelstad kommune, tett fulgt av tradisjonell jordbruksdrift og fiskeindustri. De senere år har det også kommet opp noen reiselivsbedrifter med variert størrelse både på Forvik, Hesstun, Visthus, Stokka og Bønå i Vistenfjorden.

Vevelstad kommune har en storslått natur, fra fjord og skjærgårdsidyll til høye fjell. Vistenfjorden benyttes til ferie og rekreasjon av folk fra kommunen, regionen og ellers i landet. Visten, med unntak av Bønå og Aursletta, er fraflyttet og bærer preg av tidligere landbruksdrift med gjengroende kulturlandskap. Andre verdenskrig har satt sterke historiske spor i Visten, ved våpentransport og motstandsarbeid. Fraflyttingen fra Visten satte fart under krigen da flere motstandsarbeidere ble henrettet.

Hovedtransportåren i Vevelstad er riksvei 17 (Kystriksveien) som går tvers gjennom kommunen, med fergeforbindelse fra Forvik og Andalsvågen. Inn til Vistenfjorden kan man ta hurtigbåt med faste anløp fra Tjøtta og Forvik. Hurtigbåten «M/S Visten» betjener alle anløp inn Vistenfjorden.

Av Vevelstad kommunes landareal er 4,5% vernet i medhold av naturvernloven.

1.4 Lovgrunnlag for planarbeidet

1.4.1 Fylkesdelplan etter plan- og bygningsloven

Fylkeskommunens hjemmel for planprosessen er etter plan- og bygningslovens § 19-1 som omhandler fylkesplanlegging: «Fylkeskommunen skal sørge for at det innen fylkets område utføres en løpende fylkesplanlegging. (...)

I planen fastlegges også retningslinjer for bruken av arealer og naturressurser i fylket når det gjelder spørsmål som får vesentlige virkninger ut over grensene for en kommune eller som den enkelte kommune ikke kan løse innenfor sitt område og som må ses i sammenheng for flere kommuner i fylket.

Når det er hensiktsmessig, kan det utarbeides fylkesplan for bestemte virksomhetsområder eller grupper av tiltak fylkesplanleggingen omfatter og for deler av fylket. (...)

Plan- og bygningsloven gir hjemmel for å lage en fylkesdelplan for et geografisk avgrenset område der dette er hensiktsmessig.

1.4.2 Vern etter naturvernloven

Naturvernloven skal sikre viktige naturverdier. Som et virkemiddel har loven bestemmelser om vern. Ved vedtak om vern vil det fastsettes en forskrift. Denne forskriften gjelder for et gitt areal som avgrenses på et kart. Forskriften skal hindre aktivitet og tiltak som skader eller kan skade verneverdiene. Aktivitet som ikke kan påvirke verdiene negativt skal ikke reguleres. Vernet tar ikke eiendomsretten fra grunneierne, men vil som regel begrense råderetten gjennom forskriften.

Hjemlene for arealvern ligger i naturvernlovens kapittel II. Etter loven kan det opprettes nasjonalparker, landskapsvern-områder, naturreservater og naturminner. I kapittel 3.2 gis det en nærmere beskrivelse av de verneformene som er aktuelle i denne saken. § 18 i loven angir saksbehandlingsreglene for opprettelse av verneområder. En beskrivelse av gangen i denne saken er gitt i kapittel 2.

1.4.3 Konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven

Formålet med konsekvensutredninger er å klargjøre virkninger av tiltak som kan ha vesentlige konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunn. Konsekvensutredningen skal sikre at disse virkningene blir tatt i betraktning under planleggingen av tiltaket og når det skal tas stilling til om, og eventuelt på hvilke vilkår, tiltaket skal gjennomføres. Krav om konsekvensutredning er hjemlet i plan- og bygningslovens kapittel VII-a. En nærmere spesifisering av hvilke tiltak som krever konsekvensutredning er gitt i forskrift T-1281. Verneområder over 500 km² skal konsekvensutredes. Arealet som utredes for vern her er 1347,9 km². Det er derfor utarbeidet konsekvensutredning i denne saken. Det kan ikke fattes vedtak om vern eller planvedtak knyttet til vernet før utredningsplikten er oppfylt. Som ansvarlig myndighet, er det Direktoratet for naturforvaltning som avgjør om plikten er oppfylt. Fylkesmannen som tiltakshaver kan pålegges nærmere undersøkelser før, under eller etter vernevedtaket. Dette for å motvirke eller klarlegge eventuelle negative virkninger av vernet.

Tema som er utredet

Temaene som skal konsekvensutredes i vernesaker fastsettes av Direktoratet for naturforvaltning gjennom utredningsprogrammet. Etter høringa av forslaget til utredningsprogram ble det fastsatt at følgende tolv tema skulle utredes:

Landskap, Naturmiljø, Kulturhistorie, Jordbruk, Skogbruk, Havbruk, Reindrift, Kraftressurser, Løsmasser og steinmaterialer, Reiseliv, Hytter og Friluftsliv.

Temaene landskap og hytter er utredet av Fylkesmannen i Nordland. Friluftsliv er utredet av Fylkesmannen og fylkeskommunen i fellesskap. De ni resterende utredningene er gjort av eksterne konsulenter på oppdrag fra prosjektet. Nordland fylkeskommune har bidratt til mer omfattende utredninger på reiseliv, havbruk, reindrift og kulturhistorie.

1.5 Mål for planarbeidet

1.5.1 Mål for fylkesdelplanen

- tydeliggjøre for lokale, regionale og nasjonale myndigheter de verdier og interesser som finnes innenfor området som inngår i fylkesdelplanen
- påvirke utviklingen til en bærekraftig bruk av arealene
- gjennomføre en prosess som bidrar til bevisstgjøring og felles forståelse av en ønsket forvaltning av områdene
- foreta en helhetlig vurdering av arealbruken for områdene, der lokale, regionale og nasjonale interesser blir vurdert samlet
- belyse konsekvensene ved ulike typer vern i det aktuelle området
- bidra til god medvirkning og gode planprosesser i de berørte kommunene

Fylkesdelplanen skal fastlegge målsettinger, strategier og virkemidler for forvaltningen av arealene i planområdet. Den skal også stimulere til ny aktivitet som kan styrke næringsutviklingen og bosetting i bygdene rundt det aktuelle området. Fylkesdelplanen har også en viktig oppgave i å samordne interessene til de fire berørte kommunene.

1.5.2 Mål for verneplanen

Stortingsmelding 62 (1991-92) generelt

For utredninger som følger av Stortingsmelding nr. 62 (1991-92) er det klart uttrykt at vern skal sikre variasjonsbredden i norsk natur. I tillegg skal dette vektlegges:

- behovet for vern av større, sammenhengende urørte eller delvis urørte naturområder
- ønsket om sikring av områder med stor landskapsverdi
- ta vare på spesielle biotoper
- vern av planter og dyr
- sikre verdifull vassdragsnatur
- sikre verdifulle marine områder
- hensynet til friluftslivet
- hensynet til kulturminner

Lomsdal-Visten spesielt

Stortingsmelding nr. 62 (1991-92) viste til at det etter avklaringer i det pågående arbeidet med vassdragsvern i Lomsdalsvassdraget og Vistenvassdraget, ville være mulig å jobbe videre med vern i området. I denne saken skal følgende vektlegges spesielt:

- områdets betydning i naturtypesammenheng
- muligheten til å bevare et sammenhengende urørt område fra høgfjell til hav

2 Arbeidsform

2.1 Prosess

2.1.1 Arbeidet til nå

Arbeidet i Lomsdal-Visten startet formelt da melding om oppstart av planarbeidet og forslag til konsekvensutredning ble sendt på høring den 22.06.2003. Frist for høringa var 30.09.2003.

Høringsdokumentene ble sendt til ca 250 adressater. Det kom inn totalt 41 innspill. 22 av uttalelsene gikk direkte på forslaget til utredningsprogram (konsekvensutredningen). Etter høringa oversendte Fylkesmannen sitt forslag til utredningsprogram til Direktoratet for naturforvaltning den 27.11.2003. Direktoratet fastsatte utredningsprogrammet i brev til Fylkesmannen 24.02.2004.

I perioden etter dette har mange vært med på et stort kartleggingsarbeid. Det er kommet frem mye informasjon om området, både gjennom arbeid lokalt i områdegruppene, innspill fra grunneiere og brukere direkte, gjennom fagrappporter og delutredninger til konsekvensutredningen. Forslaget som dette dokumentet inneholder, har blitt til gjennom et samarbeid i prosjektet og i dialog med kommunene, andre offentlige etater, grunneiere, brukere og andre interesserte. For nærmere beskrivelse av medvirkning, se kapittel 2.3.

2.1.2 Felles høring av planene

Denne høringa er felles for forslaget til vern etter naturvernloven, konsekvensutredningen og forslaget til fylkesdelplan.

Forut for denne høringa har styringsgruppa for planarbeidet gitt sin tilrådning av planen til Fylkesrådet i Nordland. Det er derfor Nordland fylkeskommune ved Fylkesrådet som sender fylkesdelplanen på høring. Verneforslaget har vært til faglig gjennomgang i Direktoratet for naturforvaltning. Det er Fylkesmannen som er ansvarlig for denne delen.

I forbindelse med høringa skal vi holde informasjonsmøter i kommunene. Alle som ønsker det er velkommen til å uttale seg til planforslaget.

2.1.3 Videre saksgang etter høringa

Etter at høringa er avsluttet, skal den summeres opp. På bakgrunn av det som da har kommet inn, skal styringsgruppa gi sin endelige innstilling til fylkesdelplan etter plan- og bygningsloven og verneplan etter naturvernloven. Det felles prosjektet avsluttes med dette. På bakgrunn av denne innstillingen lager Fylkesmannen sin tilrådning til vern og fylkeskommunen sin tilrådning til fylkesdelplan.

Fylkesmannen sender sin tilrådning til vern til Direktoratet for naturforvaltning (DN), sammen med konsekvensutredningen og oppsummeringen av høringa med alle høringsuttalelsene. DN lager så et såkalt sluttokumentet for konsekvensutredningen hvis det mener at utredningsplikten er oppfylt. Direktoratet kan komme med krav til nye utredninger. Når utredningsplikten er oppfylt, kan Fylkestinget vedta fylkesdelplanen og Regjeringen vedta vernet etter naturvernloven. Fylkestinget skal sluttbehandle fylkesdelplanen i desember 2006. Verneplanen forventes behandlet i Regjeringen våren 2007.

2.2 Organisering

Styringsgruppa

Styringsgruppa er ansvarlig for prosjektet. Styringsgruppa har hatt åtte møter og ett telefonmøte. Disse har vært avholdt etter behov. Referat fra møtene er lagt ut på Internett på prosjektets nettsider: www.fylkesmannen.no/lomsdal-visten

Styringsgruppa består av disse representantene:

- Fylkesråd Heidi Kristin Sæthre, Nordland fylkeskommune (leder)
- Gunnar Rofstad, Fylkesmannen i Nordland
- Kjell Trælnes, Brønnøy kommune
- Kolbjørn Eriksen, Grane kommune
- Svein Wika, Vefsn kommune
- Ken-Richard Hansen, Vevelstad kommune
- Arnt Olsen, Fiskeridirektoratet region Nordland
- Ing-Lill Pavall, Reindriftsforvaltningen i Nordland

For øvrig har disse sittet i styringsgruppa: Steinar Aufles for Vefsnv kommune, Hilde Majala og Merethe Paulsen Blomstervik for Brønnøy kommune.

Befaringer med grunneiere og rettighetshavere i Indre Visten og Sørvassdalen. (Foto: Halvard R. Pedersen og Ulf Bastholm)

HER ER VI NÅ

Arbeidet til og med høringa er gjennomført i fellesskap mellom Fylkesmannen i Nordland og Nordland fylkeskommune. Etter at høringa er oppsummert regnes prosjektet som avsluttet. Styringsgruppa vil da overlevere sine anbefalinger til Fylkesmannen og fylkeskommunen. Når Direktoratet for naturforvaltning skal utarbeide sluttdokumentet, kan de stille krav om nye utredninger hvis de ikke anser utredningsplikten som oppfylt.

Styringsgruppa er ansvarlige for prosjektet. Fylkesråd for kultur og miljø er leder for styringsgruppa. Prosjektlederne står for den praktiske gjennomføringen. Faggruppa har gitt innspill på aktuelle tema, spesielt knyttet opp mot delutredningene som har omfattet utvidete utredninger til fylkesdelplanen. Områdegruppene skal sikre grunneiere i de berørte områdene et godt talerør inn i prosjektet og sikre prosjektet best mulig lokalkunnskap.

Fylkesråd for kultur og miljø Heidi Kristin Sæthre orienterer på møte i styringsgruppa, mai 2004. (Foto: Annelise Bolland)

Styringsgruppa har hatt dette mandatet:

- Styringsgruppa skal lede arbeidet med fylkesdelplan for Lomsdal-Visten i henhold til vedtak i FR-sak 146/2004.
- Styringsgruppa skal samordne fylkesdelplanarbeidet med verneplanarbeidet i Lomsdal-Visten. Det skal skje innenfor rammene satt i St.meld.nr. 62 (1991-92), Stortingets behandling av denne og senere retningslinjer gitt av Miljøverndepartementet og Direktoratet for naturforvaltning.
- Styringsgruppa skal forholde seg til planområdet for fylkesdelplanen og utredningsområdet for vern. Avgrensningen av planområdet for fylkesdelplanen og utredningsområdet for vern fremgår på kartet i meldingsdokumentet. Planområdet og utredningsområdet dekker areal i Vefsn, Grane, Brønnøy og Vevelstad.
- Styringsgruppa skal så langt som mulig fremme et omforent forslag til fylkesdelplan og vern etter naturvernloven. Styringsgruppa kan likevel opptre i flertall og mindretall her.
- Styringsgruppa står fritt til å organisere arbeidet innenfor rammene gitt i dette mandatet og skal her forhandle frem enighet.
- Styringsgruppa skal gjennomføre samordningen av arbeidet innenfor de økonomiske rammene som gis av Fylkesrådet og Fylkesmannen.
- Styringsgruppa har ansvar for at arbeidet skjer innenfor de tidsmessige rammene gitt i meldingsdokumentet.
- Styringsgruppas arbeid med fylkesdelplan regnes som avsluttet når et forslag til plan er hørt og høringa er oppsummert. Det oversendes så til Fylkesrådet for sluttbehandling.
- Styringsgruppas samordning av arbeidet med fylkesdelplanen og verneplanen regnes i utgangspunktet som avsluttet når forslag til vern er hørt og høringa er oppsummert. Når utredningene i forkant av verneforslaget er gjennomført, skal styringsgruppa likevel vurdere om det er hensiktsmessig å avslutte styringsgruppas arbeid med vernesaken.
- Styringsgruppa skal gjennomføre egevaluering knyttet til naturlige milepæler i prosessen.
- Styringsgruppa skal rapportere til Fylkesrådet og Fylkesmannen.

Prosjektledelse

Sekretariatet har bestått av Elsemari Iversen fra Nordland fylkeskommune som prosjektleder for fylkesdelplanen, og Halvard R. Pedersen fra Fylkesmannen som prosjektleder for verneplanen. Gudrun Hagen har overtatt som prosjektleder på verneplanen fra mars 2006. Gunnar Brattli har vært engasjert som prosjektleder på fylkesdelplanen i 2003, mens Annelise Bolland har overtatt som prosjektleder og Nina Sandvik som prosjektmedarbeider for Elsemari Iversen på fylkesdelplanen etter 01.10.2005. Sekretariatet har hatt ansvaret for å fremme aktuelle saker for styringsgruppa og den praktiske gjennomføringen av prosjektet. Fylkesmannen og fylkeskommunen har gjennom arbeidet i sekretariatet hatt et nært og godt samarbeid gjennom hele prosessen.

Internt hos Fylkesmannen og i fylkeskommunen er det avholdt flere møter, og det har vært direkte kontakt mellom saksbehandlere på ulike fagavdelinger. Miljøvernavdelinga og landbruksavdelinga hos Fylkesmannen har møttes ved behov gjennom hele prosessen. Innholdet i planene har vært på intern sjekk i begge organisasjonene.

Faggruppa

Faggruppa har bestått av 56 bedrifter og organisasjoner som har interesse og tilknytning til området. Faggruppa har gitt faglige og fagpolitiske innspill til arbeidet når styringsgruppa har hatt behov for det. Det har vært frivillig å delta, men møteinnkallingene har gått ut til alle som kunne ha interesse. Faggruppa har stått fritt i forhold til prosjektet og må regnes som en referansegruppe. Gruppa har hatt fem møter hvor temaene havbruk, reindrift, reiseliv og friluftsliv har vært diskutert.

Områdegrupper

For å sikre innspill fra de som er berørt lokalt, er det opprettet områdegrupper. Områdegruppene er også regnet som referansegruppe i prosjektet og har gitt innspill flere ganger i prosessen.

Områdegruppe Velfjord

Områdegruppa i Brønnøy har eksistert siden 2003, og grunneierne har underveis organisert seg i Nordfjordane-Storbørja grunneierlag. Grunneiere i Tosbotn har også vært inkludert i områdegruppa. Gruppa har fått økonomisk støtte til å drive medvirkningsarbeidet lokalt og har gitt flere innspill i prosessen. Frank Bjørgan har vært leder for områdegruppe Velfjord. Det er holdt informasjonsmøter med områdegruppa og egne møter mellom prosjektet, kommunen og representanter fra områdegruppa.

Områdegruppe Vefsn og Grane

Områdegruppa i Vefsn og Grane har dekket statsgrunn i de to østlige kommunene. Først besto områdegruppa av ei «Vefsn-gruppe» og ei «Grane-gruppe» som hadde ett felles møte og ett møte hver for seg. Sekretærer for disse var henholdsvis Gunn Frilund og Geir Risvik. Statskog Nordland ved Ivar Asbjørn Lervåg har så fungert som sekretær for områdegruppa etter at denne ordningen kom i gang vinteren 2004. Gruppa har fått økonomisk støtte til sekretariatsfunksjonen og møtevirksomhet. Deltakere har vært organisasjoner og foreninger, samt ressurspersoner og kjentfolk. Gruppa har hatt til sammen fem møter og gitt flere innspill og uttalelser knyttet til problemstillinger i utredningsområdet.

Det har ikke vært etablert områdegrupper i Visten i Vevelstad eller i Sørfjorden i Vefsn. Fastboende og store grunneiere som har ønsket det har hatt kontakt direkte med sekretariatet.

Interne prosesser i kommunene

I tillegg til organiseringen i prosjektet, har Brønnøy og Vevelstad hatt egne arbeids- og samarbeidsgrupper internt i kommunen. I Brønnøy har samarbeidsgruppa bestått av representanter for grunneierne i Velfjorden og Tosbotn, kommunens kontaktperson og representant i styringsgruppa. Terje Nilsen har ledet arbeidet i gruppa. I tillegg har kommunen hatt en intern arbeidsgruppe i administrasjonen. Terje Nilsen har også ledet denne. Vevelstad har også hatt ei kommunal arbeidsgruppe med representanter for grunneierne. Denne gruppa har vært ledet av Bjørnar Aarstrand. I 2005 har det også vært etablert ei samarbeidsgruppe mellom Vefsn og Grane bestående av folk både fra administrasjonen og politisk ledelse.

2.3 Medvirkning

Melding om oppstart av planarbeidet ble gjort 22.06.2003. Det ble holdt folkemøter på Vevelstad, i Hommelstø og på Trofors i dagene fra 01.-03.09.2003. Her var ordfører fra de respektive kommunene, representanter i styringsgruppa, kontaktpersoner og prosjektledere med. Til sammen møtte det ca 110 personer. Saksbehandlere ved kommunen, Fylkesmannen

og fylkeskommunen arrangerte åpent kontor på kommunehuset på dagtid dagen etter folkemøtene. Til sammen møtte rundt tyve personer på Åpent kontor.

Det har vært totalt ti befaringer i området utenom feltarbeidet ved kartlegginger og utredningsarbeider. Åtte av disse var sammen med grunneiere, brukere og rettighetshavere. I tillegg til samarbeidet og medvirkningsarbeidet beskrevet i kapittel 2.2, er det avholdt om lag tretti møter lokalt med ulike berørte. Noen av møtene er omtalt under:

Reindrift

Det har vært holdt to møter mellom friluftslivsorganisasjoner i Stavassdalen og reindriftsutøverne i januar 2005. Hensikten med møtet var å drøfte mulighetene for å utvikle seg sammen i området. I møtet ble deltakerne enige om 15 tiltak blant annet på informasjon, tider for arrangementer og god samhandling. Disse skal ligge til grunn for videre samkvem. Forholdene skal diskuteres i et årlig møte i juni som Stavassdalens Venner har ansvaret for å kalle inn til.

Reindriftsforvaltningen har hatt en aktiv rolle for å inkludere reidriftsutøverne i arbeidet. Sekretariatet har holdt fem møter hvor utøverne fra distrikt 20 Jillen-Njaarke og til dels også distrikt 18 Voengelh-Njaarke har deltatt, i tillegg til styringsgrupperepresentanten fra reindriftsforvaltningen og prosjektlederne. Dagens og historisk bruk, planer og ønsker for drift fremover og behovet for nye anlegg har vært diskutert.

Kontakt med grunneiere og rettighetshavere

Det har vært flere møter og besøk hos grunneiere og rettighetshavere direkte. Prosjektet har hatt som målsetting å styrke bosettingen i bygdene som er berørt. Et riktig bilde av bruken og behovene fremover har vært viktig å få frem. Prosjektlederne har derfor ved flere anledninger besøkt og diskutert arealbruksinnspill med grunneiere i Indre Visten og i Velfjorden.

Det er også holdt flere møter med utbyggere og næringsdrivende som driver i området og som har planer fremover. Dette gjelder blant annet HelgelandsKraft AS (tre møter), Helgeland skogselskap (møte og befaring), Fjord Seafood Norway AS (møte og befaring) og Statskog Nordland (tre møter og befaring).

Lokale museer

Det har vært avholdt informasjonsmøter med Stiftelsen Helgeland Museum i Mosjøen, og styringsgruppa har vært på omvisning på Velfjord bygdemuseum. I tillegg har prosjektet bidratt med informasjon på temadag ved Vevelstad Bygdetun.

Kommunene, reindriftsforvaltningen og fiskerimyndighetene

Sekretariatet har i to runder vært invitert til å informere om planarbeidet i kommunestyrene i Brønnøy, Vevelstad og Grane og for formannskapet i Vefsn. Det er også holdt presentasjonsmøter med Reindriftsforvaltningen og Fiskeridirektoratets regionkontor.

Brønnøy kommune avholdt en befaring 29.08.2005 i Velfjorden med berørte grunneiere, representanter for prosjektet og utreder på naturmiljø. Kommunestyret satte også av en hel dag 02.09.2005 til innføring i planarbeidet for Lomsdal-Visten og befaring i Velfjorden. Her fremmet flere berørte sitt syn, blant annet private grunneiere, HelgelandsKraft AS, Helgeland skogselskap, Brønnøysund Turlag og Naturvernforbundet i Nordland. Kommunestyret vedtok så sin anbefaling og tilbakemelding i den interne saken.

Fiskeridirektoratet har underveis i planarbeidet hatt møter og befaringer med havbruksnæringen, både alene og sammen med sekretariatet og kommunekontaktene.

Informasjon

All informasjon om arbeidet og prosessen, alle kartlegginger, utredninger, referater fra møter og løpende rapportering om fremdrift har vært publisert på prosjektets egne nettsider www.fylkesmannen.no/lomsdal-visten. Høringsdokumentet du nå leser i ligger også der. Prosjektets nettsted vil fortsatt eksistere fremover. Det vil gi dokumentasjon på prosessen og grunnlaget for planene. Nettstedet vil også bli brukt i arbeidet med forvaltningsplanen når dette starter opp etter et vedtak om vern.

Oppsummering

I tråd med forutsetningene i meldingsdokumentet, har det vært kjørt en åpen og inkluderende prosess. Kommunene og Fylkesmannen har arrangert flere åpne møter med områdegruppene. Noe av målsettingen var å samle inn stedfestbar informasjon blant brukere og interesserte. På disse møtene har det møtt til sammen rundt hundre personer. Grunneiere har beskrevet og tegnet inn sin bruk og interesser i områdene på kart. Arbeidet ble ettersendt Fylkesmannen som har digitalisert opplysningene. Andre innspill er systematisert og digitalisert delvis under møtene og delvis etter opplysninger sendt med post og e-post. Der kommunekontaktene i Vefsn og Grane har hatt ansvaret for oversendelsen, er digitaliseringen kvalitetssikret sammen med representanter for områdegruppa.

Stillheten i Lomsdalen. (Foto: Halvard R. Pedersen)

Disse opplysningene er forsøkt registrert i området:

Friluftsliv: Jakt, fiske, friluftsområder, turstier, løyper, gamle ferdselsveier, overnattingsmuligheter, hellere, bruer og klopper, gammer og gapahuker. Ønsker om ny tilrettelegging er også samlet inn

Skogbruk: Tømmerskog, vedskog, plantet skog, gjennomført skogsdrift, bygde skogsveier og ønsker om nye landbruksveier

Jordbruk: Utkjøring av saltstein, eksisterende og tidligere brukte beiteområder, setre i bruk og innspill på nye veier og bygninger

Naturverdier: Viltområder, nøkkelområder for diverse arter, fiskevann, grotter og områder med spesiell botanikk, berggrunn, løsmasseavsetninger og landskapsformer

Kulturhistorie: Norske og samiske kulturminner, eldre fast bosetting og spor etter eldre tids bruk

Hytter: Eventuelle planer om hytteområder, gjenreisning av skogstuer, nye hytter og naust, samt istandsetting av hytter og naust

Reindrift: Reingjerder, samekåter, eksisterende gjeterhytter, ønsker om nye gjeterhytter og bruk av skuter og barmarkskjøring i drifta

Havbruk: Eksisterende fiske- og skjellanlegg, planer for nyetableringer

Motorferdsel i utmark: Transport til hytter, skutertraseer og landbruksveier i drift

Utnyttelse av vannressurser: Eksisterende kraftlinjer og kraftanlegg, nye kraftoverføringslinjer og planer om kraftutbygging

Råstoffutvinning: Planer for malm, stein og løsmasser

Reiseliv: Viktige områder for eksisterende og nytt reiseliv

Eiendomsforhold: Private eiendomsgrenser

Innspillene og informasjonen kan du se igjen i temakartene bakerst. Arbeidet til områdegruppene og fra grunneiere, brukere og rettighetshavere har også vært brukt i konsekvensutredningen.

Det har vært kontakt og møter i samarbeidsgruppa mellom kommunen og grunneierne i Brønnøy i forkant av møtene i styringsgruppa. Denne ordningen kom i gang vinteren 2004.

*Havørn.
(Foto: Gunnar Rofstad)*

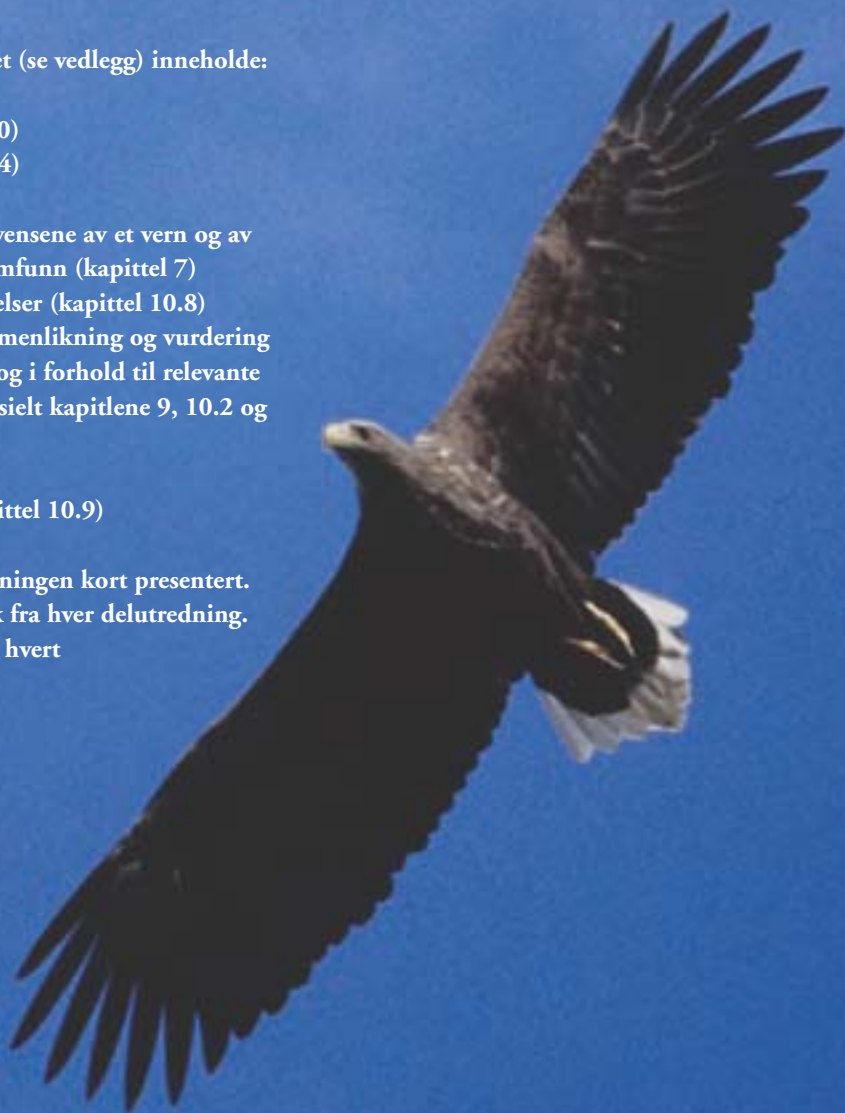
Del B

Konsekvensutredning og forslag til vern etter naturvernloven

Denne delen skal ifølge utredningsprogrammet (se vedlegg) inneholde:

- presentasjon av verneplanen (kapittel 3 og 10)
- presentasjon av samfunnsforhold (kapittel 4)
- beskrivelse av området (kapittel 5)
- vurdering av de direkte og indirekte konsekvensene av et vern og av 0-alternativet for miljø, naturressurser og samfunn (kapittel 7)
- vurdering av behovet for nærmere undersøkelser (kapittel 10.8)
- en sammenstilling av konsekvensene og sammenlikning og vurdering av alternativene i forhold til konsekvensene og i forhold til relevante planer, målsettinger og retningslinjer (se spesielt kapitlene 9, 10.2 og 10.4 og 10.7)
- tiltakshavers anbefaling (kapittel 10)
- behovet for oppfølgende undersøkelser (kapittel 10.9)

I kapittel 6 er grunnlaget for konsekvensutredningen kort presentert. Kapittel 9 gjengir forslaget til avbøtende tiltak fra hver delutredning. Dette var tatt inn i utredningsprogrammet for hvert av de berørte temaene.

3 Presentasjon av verneplanen

Dette kapitlet skal etter utredningsprogrammet (se vedlegg) inneholde:

- bakgrunn og mål med verneplanen
- omtale av verneplanen og de ulike alternativene
- forslag til forskrifter
- kart som viser den aktuelle avgrensingen
- beskrivelse av verneplanprosessen
- tidsplan for gjennomføring av arbeidet
- vurdering av behov for arbeidskraft i planleggingsfasen og i forvaltningsfasen

Se kapittel 2 for en beskrivelse av verneplanprosessen. I kapittel 10 finner du forslaget til verneplan med forskrifter. Plankartet ligger bakerst. Behovet for arbeidskraft til nå og tidsplan er anslått i kapittel 3.5. Behovet for arbeidskraft i en forvaltningsfase er anslått i kapittel 10.8.

3.1 Bakgrunnen for utredning av vern i Lomsdal-Visten

Se kapittel 1.

3.2 Lovgrunnlaget

Naturvernloven har fire forskjellige former for arealvern. Her er tre ulike verneformer i utgangspunktet aktuelle i utredningsområdet (se for øvrig kap 1.4.2):

Nasjonalpark (§ 3)

Nasjonalparker opprettes for å sikre store områder uten tunge tekniske inngrep med spesielle naturforhold og/eller vakkert landskap. Hensynet til friluftslivet kan være en del av grunngevingen. I nasjonalparker vernes landskapet med planter, dyr og kulturminner. Hogst, skogplanting, vegbygging, motorisert ferdsel og nybygg av hytter, husvære, naust og lignende reguleres strengt. Beiting, enkelt friluftsliv, jakt og fiske og høsting av bær og sopp er eksempler på tiltak som ikke reguleres i nasjonalparker. Bruk og vedlikehold av husvære og andre bygninger vil også kunne forsette som før.

Forvaltningen av store rovdyr endres ikke. Eventuelle erstatningskrav kan avgjøres ved rettslig skjønn. Grunneierne beholder grunneierretten.

Landskapsvernområde (§ 5)

Landskapsvernområder opprettes for å sikre egenarta og vakre natur- eller kulturlandskap. Bevaring av helhetlige landskap er et viktig stikkord. Tiltak som kan endre landskapets art og karakter vil kunne forbys. Eksempler på dette er vegbygging, treslagsskifte og nybygging av hytter. Tradisjonell landbruksdrift vil stort sett kunne fortsette. Tiltak som i stor grad påvirker landskapet som flatehogst og skogplanting vil likevel kunne forbys. Motorferdsel kan forbys i landskapsvernområder. Eventuelle erstatningskrav kan avgjøres ved rettslig skjønn. Grunneierne beholder grunneierretten.

Naturreservat (§ 8)

Naturreservater opprettes for å ta vare på spesielle naturtyper, som er urørte eller tilnærmet urørte og som er viktige for undervisning eller vitenskapelige undersøkelser eller skiller seg ut ved sin egenart. Naturreservat kan fredes for bestemte formål som for eksempel skogreservat, myrreservat eller fuglereservat. Bestemmelsene i naturreservatene «skreddersys» for å sikre konkrete, beskrevne verneverdier. Naturreservat er den strengeste verneformen etter naturvernloven. Ved naturreservatsvern blir ekspropriasjonserstatningsloven (oreigningsloven) lagt til grunn ved erstatning. Grunneierne beholder likevel også her eiendomsretten.

3.3 Erstatning

Styringsgruppa forutsetter at en eventuell ny erstatningsordning fra forslaget til ny naturmangfoldlov blir gjeldende for et oppgjør etter vedtatt vern i Lomsdal-Visten.

Nasjonalpark

Erstatning for eventuelt økonomisk tap som følge av opprettelsen av nasjonalparker og landskapsvernområder reguleres av naturvernloven § 20 b:

*Fjellvandrere på grensen til den foreslåtte nasjonalparken, med utsikt fra Strompdalsfjellet utover Storbørja.
(Foto: Halvard R. Pedersen)*

Økonomisk tap som følge av vedtak etter §§ 3, 5 og 18 nr. 4 i denne lov kan i samsvar med alminnelige rettsgrunnsetninger kreves erstattet av staten. Med mindre annet blir avtalt, avgjøres spørsmålet ved rettslig skjønn etter begjæring av en av partene innen ett år etter at vedtaket er kunngjort. Departementet kan forlenge fristen. Reglene i domstolsloven §§ 153-158 gjelder så langt de passer.

Med *alminnelige rettsgrunnsetninger* siktes det til grunnlovens § 105. Her sies det at dersom noen må avgi sin eiendom, skal de ha full erstatning fra staten. § 105 gjelder bare direkte ved ekspropriasjon. Den kan derfor ikke benyttes direkte i verne-saker hvor det kun legges begrensninger på eierens rådighet over eiendommen.

Spørsmålet om erstatning kommer først opp når vedtaket om vern blir fattet. Det er først når grenser er fastsatt og omfanget av forskriften er klart at slike spørsmål kan behandles. Som det fremgår over, må normalt grunneiere og rettighets-havere selv begjære skjønn for vedkommende tingrett dersom man mener å ha krav på erstatning. En skjønnsbegjæring må fremsettes innen ett år etter at vedtaket blir kunngjort i Norsk Lovtidend.

Vi gjør oppmerksom på at det etter gjeldende rettspraksis kun unntaksvis blir gitt erstatning etter denne bestemmelsen. Det blir f.eks ikke gitt erstatning for tap som følge av at man ikke kan selge hyttetomter e.l.

Naturresevat

Grunnlaget for erstatning ved opprettelse av naturresevat er regulert gjennom naturvernlovens §20 a:

Eiere av og rettighetshavere i eiendom som blir fredet etter §§ 8, 9 og 11 har i samsvar med reglene i annet og tredje ledd krav på erstatning av staten for økonomisk tap som er en følge av vedtaket. Erstatning fastsettes i samsvar med reglene i lov av 6. april 1984 nr. 17 om vederlag ved oreigning av fast eiendom. Videre sies det at: Bli det ved erstatningens utmåling tatt hensyn til påregnelige fremtidige bruksendringer, skal det ved erstatningsfastsettingen ses bort fra offentlige tilskudd som i tilfelle gis til bruksomleggingen.

3.4 Forvaltning og oppsyn

Forvaltningsmyndighet

Ansvar for forvaltning av verneforskriftene blir tillagt forvaltningsmyndigheten. Forvaltning innebærer ikke overtakelse av eiendomsretten. Den rettslige kompetansen til forvaltningsmyndigheten blir fastlagt gjennom vedtaket av verneforskriftene.

Forvaltningsmyndigheten vil i første rekke ha myndighet til å dispensere fra ulike forbud i verneforskriften og utarbeide forslag til retningslinjer for forvaltning og skjøtsel gjennom forvaltningsplaner. Andre arbeidsoppgaver er knyttet til administrasjon, budsjett, generell veiledning, informasjon, oppfølging av brudd på verneforskriften og kontakt med grunneiere og brukere av verneområdet.

Hovedutfordringen ved valg av forvaltningsmodell er å finne løsninger som både kan imøtekomme lokale ønsker om medvirkning i forvaltningen, og som samtidig sikrer en utvikling som ivaretar formålet med opprettelsen av verneområdet. Direktoratet for naturforvaltning er i dag delegert myndighet til å fastsette hvem som skal forvalte verneområder etter naturvernloven.

Fylkesmannen har tradisjonelt vært tillagt forvaltningsmyndigheten for verneområder i Norge. I tillegg kan det etableres egnet samarbeidsutvalg som kan sikre den lokale forankringen og bistå med råd og uttalelser i saker omkring forvaltningen.

Det er åpnet for kommunal forvaltning av landskapsvernområder og naturreservat. For nasjonalparker er det satt i gang forsøk med lokal forvaltning i noen utvalgte nasjonalparker. Disse er ikke avsluttet. Inntil forsøket er evaluert, vil forvaltningsmyndigheten for de øvrige nasjonalparkene bli lagt til Fylkesmannen.

Forvaltningsplaner

I den praktiske, daglige forvaltningen av verneområdene er det behov for en presisering av verneforskriftene. Det gjøres gjennom en plan som inneholder mer detaljerte og konkrete «kjøreregler». En slik plan kalles en forvaltningsplan. Forvaltningsplanen skal på bakgrunn av verneformålet og de ulike bestemmelsene gi utfyllende retningslinjer for forvaltningen og gi avklaringer på forholdet mellom bruk og vern. Planen vil videre gi retningslinjer for forvaltningsmyndigheten når det gjelder dispensasjonspraksis. Den kan ikke åpne for praksis som ligger utover de rammene som verneformålet og verneforskriften setter.

Forvaltningsplanen kan deles i tre:

1. Presisering og utdyping av verneforskriften
2. Plan for oppsynsvirksomheten og informasjonstiltak
3. Skjøtsels- og tiltaksplan

Kommentarene til verneforskriftene i kapittel 10.6 og prioriterte tiltak i fylkesdelplanen som ligger innenfor verneforslaget, legger en del premisser for innholdet i forvaltningsplanen. Endelig forslag til kjøreregler for forvaltningen av områdene blir lagt inn forvaltningsplanen. Det formelle arbeidet med forvaltningsplanen vil starte opp når verneforslaget eventuelt blir vedtatt.

Oppsyn

St. meld. nr. 62 (1991-92) slår fast at det skal etableres et velkvalifisert feltapparat i forvaltningen av nasjonalparker og andre større verneområder. Arbeidet skal omfatte politimessig oppsyn, informasjon og utføring av enklere registrerings- og overvåkingsoppgaver.

Ot. prp. nr. 30 (1995-96) signaliserer behovet for sterkere styring og koordinering av oppsynsvirksomheten. Det fokuseres blant annet på at oppsynet i nasjonalparker og andre større verneområder bør være heltidsansatt personell med høy kompetanse. Lov om statlig naturoppsyn av 21. juni 1996 åpner for opprettelsen av Statens naturoppsyn (SNO). SNO er organisert med sentral ledelse under direktøren i Direktoratet for naturforvaltning, og lokalkontorer rundt om i landet, blant annet i tilknytning til nasjonalparker og større verneområder. SNO har ansvaret for det statlige naturoppsynet og er tillagt myndighet til oppsyn etter naturvernloven, friluftsløven, viltloven, lakse- og innlandsfiskekloven, motorferdselloven, kulturminneløven og deler av forurensningsloven. SNO har et særlig ansvar for nasjonale verneverdier og oppsynsoppgaver av nasjonal karakter.

SNOs viktigste oppgaver er:

- ivareta nasjonale miljøoppgaver
- forebygge miljøkriminalitet
- kontroll i forhold til lover, forskrifter og annet regelverk
- veiledning og informasjon
- praktiske skjøtselsoppgaver av forskjellig art
- registrering og dokumentasjon

I Nord-Norge kjøper SNO oppsynstjenester fra Statskog Fjelltjenesten.

Styringsgruppa hadde i mai 2004 møte i Indre Visten med innlagt befarings- og uteaktiviteter. (Foto: Halvard R. Pedersen)

3.5 Arbeidskraftsbehov i planleggingen

Planleggingsfasen består i gjennomføring av verneplanprosessen med konsekvensutredning. Arbeidstid til fylkesdelplanen er her holdt utenfor. I arbeidet med denne verneplanen er Fylkesmannen ansvarlig for både lokal og sentral høring. Dette er lagt til grunn for beregningene av tidsbruk under.

Frem til 01.01.2006 har Fylkesmannen brukt om lag 2,3 årsverk på saken. Vi forventer å bruke ytterligere 0,6 årsverk før vedtak er fattet.

Gjennom organiseringen av denne saken er Nordland fylkeskommune, de fire berørte kommunene, Fiskeridirektoratet region Nordland og Reindriftsforvaltningen i Nordland sterkt involvert gjennom deltakelsen i styringsgruppa. Mye av deres arbeid har også vært rettet mot fylkesdelplanen. Det er derfor gjort en skjønnsmessig beregning av tidsbruken hos disse på verneplanen og konsekvensutredningen. Forberedelser og deltakelse på styringsgruppemøtene utgjør samlet sett 0,8 årsverk, hvorav 0,5 årsverk er på vernesaken. Det gjenstående arbeidet for styringsgruppa antas å omfatte 0,1 årsverk på vernesaken. Administrasjonen i Vevelstad, Vefsn og Grane har til nå brukt ca 0,1 årsverk hver og i Brønnøy ca 0,3 årsverk. Det regnes at det gjenstår ca 0,3 årsverk på disse samlet.

Faggruppene har anslagsvis brukt 0,1 årsverk. Områdeguppene, spesielt i Velfjorden, har hatt en noe større aktivitet og involvert flere. Tidsbruken i disse anslås til 0,3 årsverk.

Til sammen har det vært gjennomført 16 eksterne konsulentoppdrag i forbindelse med verneplanen, 7 naturfaglige kartlegginger og 9 konsekvensutredninger. I kartleggingene av biologisk mangfold, landskap, kvartærgeologi, grotter og friluftsliv er det gått med 1,1 årsverk. Eksterne konsulenter har samlet brukt 1,4 årsverk på konsekvensutredningene, mens Fylkesmannen har brukt 0,3 årsverk på sine utredninger utover saksbehandlingen i prosjektet.

Det er anslått at det til sammen for melding om oppstart og denne høringen vil komme inn i overkant av 80 ulike uttalelser. I snitt er det regnet at det brukes 2 dagsverk på å utarbeide en høringsuttalelse. Dette gir ca 0,7 årsverk.

Samlet gir dette en tidsbruk på lokalt/regionalt nivå samt høring på ca 8,3 årsverk. Av dette gir arbeidet med konsekvensutredningen ca 1,5 årsverk i merarbeid i forhold til en ren utredning etter naturvernloven. Den utvida medvirkningsprosessen i kommunene legger beslag på omtrent 2 årsverk.

I denne prosessen blir tidsbruken sentralt noe redusert. Dette fordi lokal og sentral høring samkjøres fra regionalt nivå. Direktoratet for naturforvaltning stipulerer sin tidsbruk i saken til 0,2 og Miljøverndepartementet til under 0,1 årsverk. Tidsbruken til de andre sentrale myndigheter er det ikke mulig for oss å anslå.

Totalt for hele saken forventes da en tidsbruk på ca 8,5 årsverk. Vedtak av vernet forventes vinteren 2006/2007.

4 Presentasjon av samfunnsforhold

Dette kapitlet skal etter utredningsprogrammet (se vedlegg) inneholde:

- fremstilling av administrative og demografiske forhold
- eventuelle offentlige eller private tiltak som er nødvendige for gjennomføringen
- kommunale, fylkeskommunale og statlige planer og retningslinjer som berører saken, herunder ILO-konvensjonen

Se kap 1.3 for administrative og demografiske forhold.

4.1 Offentlige og private tiltak som er nødvendige for gjennomføringen av vernet

Ut over kravene som følger av saksbehandlingsreglene etter naturvernloven (§18 og rundskriv T3/99) og utarbeidelse av konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven (kap VII-a og forskrift T-1281) forutsettes ingen offentlige eller private tiltak for at vernet kan gjennomføres.

4.2 Forholdet til kommunale, fylkeskommunale og statlige planer og retningslinjer

4.2.1 Eksisterende naturreservat

Tre naturreservat ligger i utredningsområdet for vern. Dette er Skjølægda naturreservat i Vefsn, Strompdalen naturreservat i Brønnøy og Laksmarkdalen naturreservat i Vevelstad. I dette forslaget er alle de tre eksisterende naturreservatene foreslått innlemmet i nasjonalparken. Det kan være aktuelt å sonere strengere i forvaltningen av forskriften i enkelte sårbare områder når det gjelder tiltak som tilrettelegging for friluftsliv.

Naturreservatene ble opprettet i 1992 for å sikre barskogverdiene i disse områdene. Det er derfor naturlig at barskogen ivaretas i den videre forvaltningen av området på tilsvarende måte som i dag. Det betyr at det ved hogst til hyttene her fortsatt skal gjelde egne hogstplaner og at kun bjørkevirke kan tas ut som ved.

4.2.2 Kommuneplaner

Brønnøy kommune har en vedtatt kommuneplanens arealdel med kystsoneplan fra 1998. I planen er størstedelen av arealet som ligger innenfor utredningsområdet lagt ut som LNF C-områder. LNF står for landbruks- natur- og friluftsområder. Dette er områder hvor det ikke skal tillates oppført nye bolig- og fritidshus eller andre bygninger og innretninger som ikke har tilknytning til stedbunden næring. I tillegg er det uavklarte konfliktområder i tilknytning til havbruk og råstoffutvinning.

Vevelstad kommune har en vedtatt kommuneplan med kystsoneplan fra 2003. I denne er det lagt ut bygge-, delings- og tiltaksforbud i utredningsområdet for vern i påvente av et planvedtak. Det er tre låssettingsplasser innenfor utredningsområdet i Indre Visten. I tillegg er det en låssettingsplass som grenser opp til utredningsområdet i Aunvågen. Utenfor terskelen i Vistenfjorden er det fire akvakulturområder som grenser opp til utredningsområdet.

Vefsn kommune har en vedtatt kommuneplan fra 2004 og en kystsoneplan fra 2003. Utredningsområdet er i arealdelen lagt ut som LNF A, B og C. For A er formålet å sikre de viktigste friluftsjinteressene i kommunen for allmennheten og de viktigste næringsinteressene i utmarka. Formålet med B-områdene er å hindre hyttebygging i de mest sårbare biotoper og landskapsområder og påse at hyttebygging ikke skjer på bekostning av viktige næringsinteresser eller friluftsjinteresser. C-områdene åpner for spredt bolig- og fritidsbebyggelse med mer.

Grane kommune har en vedtatt kommuneplan fra 2003. Hele arealet innenfor utredningsområdet for vern er båndlagt i påvente av vernesaken.

Planer under utarbeidelse

Brønnøy, Vefsn og Grane reviderer nå sine kommuneplaner. Det pågår også et arbeid med en nasjonal verneplan for marine områder. Vistenfjorden i Vevelstad er videreført i tilrådingen fra det rådgivende utvalget for marin verneplan og står på den såkalte bruttolista (A-lista).

I praksis er hele utredningsområdet for vern båndlagt inntil arealbruken blir avklart i vernesaken. Det er sannsynlig å anta

at områder som evt. ikke blir vernet blir LNF-områder igjen, med noe varierende strenghet mellom kommunene når det gjelder muligheten for spredt bolig, fritids- og ervervsbyggingse.

4.2.3 Vern av Vefsna

I politisk plattform for flertallsregjeringen (Soria Moria-erklæringen) går det frem i kapitlet om Norge som miljønasjon at regjeringen vil verne Vefsnavassdraget mot kraftutbygging. Dette skal skje ved å inkludere det i verneplan for vassdrag samtidig som det opprettes et næringsfond i den berørte regionen. Styringsgruppa forutsetter at dette betyr at nye store kraftutbygginger ikke blir mulig i nedslagsfeltet og at et vern derfor ikke lenger er i konflikt med utbyggingsplanene i Eiterådalen.

4.2.4 Utvidet skogvern som en del av nasjonalparkplanen

Stortinget har ved behandlingen av St.meld. nr. 25 (2002-2003) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand gitt tilslutning til at arbeidet med nasjonalparkplanen skal bidra til å oppfylle målet med utvidet skogvern. Tidligere ble verdifull skog holdt utenfor nasjonalparkgrensene. Bruken av nasjonalparkene for å bidra til å oppfylle mangler i skogvernet er formulert på s. 27 i meldingen:

Nasjonalparkplanen er planlagt sluttført i 2010 og omfatter i neforslagene. I mange tilfeller er Statskog grunneier, men private messige behov ofte være en viktig begrunnelse for at skog foreslås inkludert, men slik skog kan ha viktige biologiske verneverdier og kan da bidra til å oppfylle mangler ved skogvernet. Regjeringen vil vektlegge at gjennomføringen av nasjonalparkplanen bør bidra til å dekke viktige mangler som er identifisert ved evalueringen av skogvernet.

Det er ikke kommet nye signaler om endret politikk. Styringsgruppa vil derfor ta dette med i vurderingen av grense for nasjonalparken, spesielt på statsgrunn i Grane og Vefsn kommuner.

4.2.5 Fylkesplan 2004-2007

Det er ingen fylkeskommunale planer som berører utredningsområdet direkte. Det er likevel deler av Fylkesplan for 2004-2007 som tematisk berører arbeidet. Fylkesplanen legger vekt på 3 innsatsområder som har stor betydning for utviklingen av Nordland:

- felles innsats for felles fremtid
- skape sterke bo-, arbeids- og serviceregioner
- ta i bruk potensialet langs kysten.

Båten venter ved Børjøyra i Storbørja.
(Foto: Halvard R. Pedersen)

Fylkesplanen inneholder også retningslinjer for arealpolitikken i Nordland. Disse er veiledende for statlige etater og kommunenes planlegging. Utviklingsprogram for Nordland 2004-2007 inneholder tiltak og prosjekter som skal iverksette strategier i fylkesplanen. Arbeidet med Lomsdal-Visten følger nettopp linjer som legges i fylkesplanen og utviklingsprogrammet.

4.2.6 Konvensjon nr 169 om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater (ILO-konvensjonen)

Det er i første rekke FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (artiklene 1 og 27) og ILO-konvensjonen nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater (artiklene 2, 4, 6, 7 og 15) som regulerer statens plikt til å konsultere samene og samenes rett til å delta i beslutningsprosesser i saker som kan få direkte betydning for dem. Som første land skrev Norge under ILO-konvensjonen i 1990. Se også kapittel 10.7 om hvordan forholdet til ILO-konvensjonen er behandlet i denne prosessen.

5 Beskrivelse av utredningsområdet

Medheifossen i Lomselva. (Foto: Morten Wewer Melby)

Utredningsområdet er vist i plankartet bakerst. Arealet er ca 1348 km². Av dette ligger 396 km² i Brønnøy, 408 km² i Vevelstad, 275 km² i Vefsn og 270 km² i Grane. Området som har vært vurdert for vern dekker i hovedsak arealet mellom Mosjøen og Brønnøysund, fra kysten og østover til E6 og Vefsna, og nord for Tosenveien.

5.1 Miljø

5.1.1 Landskap

Landskapet i Lomsdal-Visten er storslått og variert. Det spenner fra fjord til høgfjell, med Storklumpen i Grane som den høyeste toppen 1293 moh. Langs Velfjorden og Indre Visten er det smale fjordarmer og fjordbotner som strekker seg inn

i utredningsområdet, og ned mot disse vender fjelldalene. Landskapstypen fjordvendte fjelldaler finnes også i Tosbotn og ved Gåsvatnet i Grane. I Sørfjorddalen og i Austerfjorddalen er landskapstypen trange elvedaler og storforma juv. Disse fører ofte opp til høyfjellsplatåer og større fjelltopper som finnes både øst for Visten, vest for Vistfjellan og i de sentrale fjellområdene i Grane. Resten av området består av storforma U-daler både under og over tregrensa.

I utredningsområdet er det nasjonalt høye landskapskvaliteter i Lomsdalen, Grunnvassdalen og Okfjorden. Det er nasjonale landskapskvaliteter i Storbørja i Brønnøy, ved Breidvasstinden på grensa mellom Brønnøy og Grane, i Jordbrudalen og Langskardet i Grane, i Indre Visten og Austerfjorddalen og ved Tasklivatnet, Vistvatnan, Lakselvatnet og Krongelvatnet

i Vevelstad og i Skjølægda og ved Innertjørnan og Roparnesfjellet i Vefsn. Resten av utredningsområdet har mest regionalt høye, og i noen områder regionale, landskapsverdier.

Lomsdal-Visten rommer et av de største gjenværende områdene i Nordland uten store tekniske inngrep. De mest urørte landskapsområdene ligger hovedsakelig i fjellområdene i sør-øst rundt Elgvidda og Visttindan, i vest rundt Okfjorden med Tasklivatnan og Lappskarddalen, og i nord i Sørfjorddalen vest for Storfinnkneet, i Sørvassdalen og i området fra Nord Austerfjorddalen til Fjellskardet og Langfredagsdalen nordøst for Skjølægda.

Flere marmorærer går nord-sør i området, spesielt i Grane, Indre Visten, Storbørja, Lappskarddalen og Klavesmarka. I tilknytning til disse og i en del mindre kalklommer, er det dannet mange spesielle grotter og karstformer. Det er kartlagt flere nye og sårbare grotter i utredningsområdet. Disse kommer i tillegg til de forekomstene som var kjent i miljøet fra før. Rapporten inneholder sårbare opplysninger og er unntatt offentlighet. Styringsgruppa har vurdert forekomstene av verdifulle grotter som en del av grunnlaget for verne-forslaget.

5.1.2 Naturmiljø

Utredningsområdet Lomsdal-Visten er stort og variert og spenner fra lavland til høyfjell. Klimaet varierer fra oseanisk kystklima til kontinentale dalfører og alpint klima. Topografien er iøyefallende og dels dramatisk. Dette, sammen med områdets store spenn fra kyst til høyfjell og helt over i områder med mer kontinentale dalstrøk, gir grunnlag for svært variert og rik natur. Området huser en rekke sjeldne og særegne naturkvaliteter.

Inngrepsfrie områder utgjør til sammen 1179 km², eller 87% av området. De store inngrepsfrie områdene, som også omfatter betydelig kystnære arealer, er en unik kvalitet for Lomsdal-Visten, både i nasjonal og europeisk målestokk. Området fremviser betydelig geologisk variasjon. Forekomsten av karst og grotter er særegen, og det er gode forekomster av kalkrike bergarter spredt i området. Det er dokumentert til sammen 13 viktige områder for karst og grotter. Ti av disse er innenfor eller i nærheten av utredningsgrensa.

Et bredt spekter av viktige naturtyper er registrert. Lokalitetene er knyttet til både kyst og havstrand, kulturlandskap, skog og fjell. Til sammen 139 viktige naturtypelokaliteter er registrert, hvorav 22 er verdisatt som svært viktige, 68 som viktige og 49 som lokalt viktige. I alt 44 rødlistearter blant fugl, pattedyr, karplanter, sopp, og lav er registrert. Villmarkspreget i området stadfestes av den uvanlig høye forekomsten av sjeldne og sårbare rovfugl, den unike vassdragsnaturen med fem varig

verna vassdrag, inkludert et lakseførende vassdrag med egen laksestamme, samt tre etablerte barskogsreservater.

Beregninger av den samlede naturmiljøverdi for arealene i utredningsområdet viser at 632 km², eller 47% av utredningsområdet vurderes å ha svært stor verdi, 314 km² (23%) av området vurderes å ha middels verdi, 278 km² (20%) av området vurderes å ha liten verdi, mens 127 km² (10%) av området vurderes å ha ubetydelig til ingen verdi for naturmiljøet. Ca 10% av arealene er registrert som viktige viltområder, mens viktige naturtyper dekker ca 2% av arealet. Sumverdiene reflekterer i stor grad verdien fra inngrepsfrie områder da områder i de to høyeste verdiklassene *villmarkspregede områder* som er mer enn 5 km fra tekniske inngrep og *soner 1* som er 3-5 km fra nærmeste tekniske inngrep) dekker store deler (60%) av utredningsområdet. Området har i nyere tid vært utsatt for begrenset press som har hatt negativ virkning på naturverdiene.

De fleste verdifulle områdene og rødlistearter har sannsynligvis stabile forekomster. Unntaket er det biologiske mangfoldet i kulturlandskapet som er inne i en klar negativ trend nasjonalt sett. Dette gjelder også i utredningsområdet. Presset på artsmangfold i skog og på inngrepsfrie områder er stort både nasjonalt og internasjonalt. Disse trendene gjelder også i utredningsområdet hvor det er fremmet ønsker om hogst, vegbygging og kraftutbygging i flere områder med høy verdi for biologisk mangfold og/eller inngrepsfrie områder.

Samlet vurdering av naturverdiene i utredningsområdet Lomsdal-Visten tilsier uten tvil at området oppnår høyeste verdi (stor verdi).

5.1.3 Kulturhistorie

Den type område som utredningsområdet representerer er dårlig kartlagt med hensyn til kulturminner. På bakgrunn

Telegrafhytta i Svartvasskogen, Sæterdalen. (Foto: Bjørn Godal)

av undersøkelser fra andre områder, for eksempel Saltfjellet-Svartisen og Ranfjellene, kan man forvente en stor variasjon av kulturspor mange tusen år tilbake i tid.

Kulturminner som er registrert eller omtalt i forbindelse med denne delutredningen kan grovt sett deles inn i tre kategorier:

1. forhistoriske kulturminner, fra steinalderen
2. samiske kulturminner
3. kulturminner tilknyttet nyere tids norsk bosetting

De eldste påviste kulturminnene synes å være rundt 8-9000 år gamle og er fra eldre steinalder. Flesteparten av kulturminnene er imidlertid etter samisk bosetting og utnyttelse. Noen av disse skriver seg fra en samisk veidekultur forut for tamreindrifta, blant annet skyteskjul og fangstgroper. Slike kulturminner har vært svært vanskelige å påvise på Helgeland. De fleste samiske kulturminnene er knyttet til tamreindrift, som gåetieh-sijjeh (gammer/gammetufter), aalijeh (hellere), låavth-gåetieh-sijjeh (teltplasser) og giedtieh (reingjerder). De finnes spredt over hele utredningsområdet og spesielt i tilknytning til de definerte landskapstypene Fjordvendte fjeldaler og Storforma U-daler under tregrensa.

Tidligere bosetting

Helt frem til våre dager har samene vært den dominerende befolkningsgruppa i utredningsområdets indre strøk og dalfører. Ut over 16- og 1700-tallet skjer det en norsk ekspansjon inn i de samiske bruks- og boplassområdene gjennom etablering av gårder inne i fjorder, langs store dalfører og i grense med fjellheimen.

Den norske bosettingen livnærte seg i stor grad av et utmarksbasert jordbruk, der førsanking i tillegg til beite var lagt til utmarka. I tillegg utgjorde fiske og etter hvert også skogsdrift viktige næringer. Skogsdrifta i Vefsn og Grane fikk ei tid også

Lam på Bønå. (Foto: Elsemari Iversen)

store dimensjoner gjennom den såkalte engelskbruktida på slutten av 1800-tallet. På det meste var nærmere 900 personer (fra fjern og nær) fullt sysselsatt med tømmerdrift. Det finnes mange spor igjen etter skogsdrifta i utredningsområdet.

Utredningsområdet hadde en sentral plass i motstandsarbeidet under 2. verdenskrig gjennom illegal våpentransport mellom Børja/Visten og Vefsn/Grane. I dette arbeidet ble mange jakt- og fiskebuer brukt som opphold- og skjulesteder, og flere av disse står ennå. Transporten ble etter hvert oppdaga og det fikk fatale følger for mange av de involverte. Det arrangeres en årlig marsj fra Indre Visten til Eiterådalen i Vefsn til minne om disse hendelsene.

Verdivurdering

Utredningsområdet er i svært liten grad systematisk undersøkt for kulturminner og kulturmiljøer. Områdets kulturhistorie har man til nå derfor bare hatt en fragmentarisk kunnskap om. Systematiske undersøkelser fra tilsvarende områder i Nord-Norge viser en stor og variert utnyttelse helt tilbake til de eldste tider. Registreringer og innsamlet informasjon i forbindelse med foreliggende utredning peker i retning av tilsvarende forhold. Dette gjelder konkret spor fra forhistorisk tid og særlig spor etter samisk tilstedeværelse. Kulturminner og kulturmiljøer som relaterer seg til disse sidene av kulturhistorien representerer områdets viktigste kulturminneverdier.

Kunnskaps- og opplevelsesverdiene til registrerte og kjente kulturminner og kulturmiljøer er stor fordi de representerer en del av kulturhistorien som i liten grad har vært dokumentert. De samiske kulturminnene og kulturmiljøene har også en viktig symbol- og identitetsverdi både regionalt og nasjonalt. Enkelte kulturminner og kulturmiljøer har stor pedagogisk verdi og kan inngå i kulturstier eller utnyttes gjennom friluftsliv. Bruksverdien har ikke den samme betydningen da de enkelte kulturminnene ofte er vage og vanskelig å se. Tilgjengeligheten er også dårlig på grunn av store avstander og vanskelig terreng. Muligheten for å utnytte kulturminnene økonomisk (turisme) må derfor anses som liten.

Samlet har kulturminnene og kulturmiljøene i utredningsområdet stor verdi.

5.2 Naturressurser

5.2.1 Jordbruk

Det er kun ett gårdsbruk som driver aktiv jordbruksdrift innenfor utredningsområdet; Bønå i Visten, Vevelstad. Her drives det med 60 vinterfôra sau, tilsvarende 0,6 årsverk i kombinasjon med skogbruk og turisme. Det er 11 sauebruk totalt som har sommerbeite i utredningsområdet, med i overkant av 2.500 beitedyr. I tillegg er det 12 sauebruk som har beiteområder utenfor utredningsområdet men som kan ha

streifdyr inn i området. Det er to beiteområder for storfe, hvorav ett fellesbeite. Det foreligger få planer om utvidelse av eksisterende jordbruksdrift og oppstart av ny jordbruksvirksomhet.

5.2.2 Skogbruk

Innenfor utredningsområdet er det 54.500 da med produktiv skog med en tømmermengde på 240.000 m³ bartrevirke og 100.000 m³ lauvtrevirke, alt vesentlig hogstmodent. Av dette er det 6.000 da med granplantefelt av varierende alder, der mesteparten er plantet på 1960-tallet. I tillegg kommer skogen i de tre barskogreservatene Strompdalen, Skjølægda og Laksmarkdalen.

Skogen innen utredningsområdet er svært variert med hensyn på de fleste forhold. På østsiden har en i store trekk gammel høyereliggende naturskog på svak bonitet. På vestsiden er det høytproduserende granplantefelt, som om noen tiår vil ha store tømmermengder. Den naturlige barskogen produserer også godt. Lauvskogen på vestsiden produserer dårlig, som vanlig i kyststrøk, og har et lavt antall m³ pr arealenhet.

Tilgjengeligheten til skogarealene varierer også mye. I grove trekk er skogen på østsiden i Grane greit tilgjengelig, mens det er store 0-områder i fjelldalene i Vefsn. All skogen innenfor utredningsområdet i Brønnøy og Vevelstad står i veiløse områder, og en er henvist til å bruke båt hvis en vil frakte tømmer ut. I tillegg står en del av skogen i bratt og vanskelig terreng.

Det er fast bosetting i Indre Visten som er avhengig av utnytting av skogen. Det er fritidsbebyggelse med behov for ved i alle kommunene i utredningsområdet.

5.2.3 Havbruk

Nordland har lenge vært og er fortsatt et dominerende havbruksfylke i nasjonal sammenheng. I flere kommuner begynner det imidlertid å bli knapt med ledig sjøareal som er egnet for nyetablering av havbruk. Utviklingen er den samme på landsplan. Det følger av økt konkurranse med annen bruk av områdene (næringsvirksomhet, ferdsel, verne- og fritidsinteresser), og offentlig forvaltnings rammevilkår knyttet til etablering og drift.

Samlokalisering og økt produksjon på gode lokaliteter kan bidra til å øke oppdrettspotensialet. I tillegg vil det bli frigjort arealer dersom det i fremtiden blir gitt tillatelser til blanding av arter (polykulturer) innen smittemessig adskilt soner. I fylkesdelplanen for Lomsdal-Visten er det bl.a. fokusert på slike tiltak.

Det er en lokalitet for laks og tre lokaliteter for blåskjell i utredningsområdet for vern, se temakart 8. Konesjonene er gitt midlertidig i påvente av vernesaken.

Tabellen nederst viser verdivurderingen for de ulike oppdrettskonseptene i sjøområdene som ligger innenfor utredningsområdet i Lomsdal-Visten fra utredningen på havbruk.

5.2.4 Reindrift

Lomsdal-Visten er et samisk bruks- og bosettingsområde. Området som vurderes for vern ligger i distrikt 20 Jillen-Njaarke. Dette distriktet består av de gamle distriktene Brønnøy/Kvitfjell og Brurskanken som nå er slått sammen. Reindriften bruker hele utredningsområdet. Bruken av områdene og siidatilhørigheten har den siste tiden vært gjenstand for rettslig vurdering. Driftsgruppa som tidligere het Brønnøy/Kvitfjell driver selvstendig hele året vest for Vefsn. Distriktet har et øvre reintall på 2000 dyr i vinterflokk. Det er i dag ca 1900 dyr i distriktet. Distrikt 18 Voengel Njaarke bruker også områdene i Jordbrudalen, helt sør i utredningsområdet.

Det er viktige beiteområder i hele utredningsområdet. Vinterbeitene i distriktet ligger utenfor utredningsområdet, på sørsiden av Velfjorden og mellom Tosenfjorden og Ursfjorden på Brønnøyhalvøya. Om våren har reindriften kalvingsland fra Tettingsdalen i sør til Bønåklumpen i nord. Vårbeitet her er først og fremst Sætermarka og Laksmarka, men Sørvassdalen, Lomsdalen og Stavassdalen er også brukt. De beste og mest brukte sommerbeitene er i vest på Vevelstadhalvøya, i nord rundt Sørvassdalen-Visttindan-Finnkneet og i sør mot Gåsvatnan og Jordbruvatnan. Høstbeitene omfatter for det meste dalførene og de lavreliggende fjellområdene fra Skjølægda og sørover Kvitfjellet, rundt Gåsvatnet og Hjortskardene, i Sætermarka og i dalførene på Vevelstadhalvøya.

Delområde	Tradisjonelt merdoppdrett	Bunnlevende arter	Skjelldyrking
Lislbørja	Middels verdi	Middels verdi	Stor verdi
Storfjorden	Stor verdi	Middels verdi	Stor verdi
Okfjorden	Liten verdi	Liten verdi	Middels verdi
Innrevisten	Ingen verdi	Ingen verdi	Middels verdi
Sørfjorden	Ingen verdi	Liten verdi	Liten verdi

Ny gjeterhytte i reindrifta under oppsetting ved den eldre gamma på Melkarbakken i Vefsn. (Foto: Halvard R. Pedersen)

Reindrifta er avhengig av flytte- og trekkveier mellom beiteområdene. Drivingsleiene mellom vinterbeitene og vår- og sommerbeitene går gjennom utredningsområdet, og flyttingen her foregår etter de gamle flyttveiene. I tillegg blir rein også transportert med båt over Velfjorden mellom Okneset/Okodden og Kjellsanden. Det er samlingsplasser i Stavassdalen og på Okanhalvøya. Flytting mellom høst- og vinterbeite foregår ofte med lastebil.

Innenfor utredningsområdet har reindrifta anlegg som brukes jevnlig. Dette er merkegjerdet ved Melkarbakken og Fjellskardet og slaktegjerdet ved Langskardnasan og i Stavassdalen. Det er et slakte- og skillegjerde ved Gåsvasselva i sør. Ved Gåsvatn er det også et gjerde til bruk i kalvermerkingen. Reindriftsnæringa har gjeterhytter ved Småvatnan og Svanvatnet i vest og i Stavassdalen i øst. I tillegg er det gammer i Vestfjellskardet, Sørvassdalen, Melkarbakken og ved Kronelvatnet.

Det brukes motoriserte kjøretøy i områdene med reindrift. På vinterføre bruker reindrifta snøskuter. I barmarksessongen foregår transport av materiell og utstyr og noe tilsyn ved bruk av terrengmotorsykler. Helikopter er også et aktuelt hjelpemiddel når reinen skal flyttes og samles.

5.2.5 Kraftressurser

Et arealmessig omfattende vassdragsvern (ca 60% av utredningsområdet for vern), beskjedne grad av vegutbygging og sterke politiske signaler mot store vannkraftprosjekter, er blant de hindre som allerede i utgangspunktet reduserer utredningsområdets verdi som arena for kraftverk større enn 1 megawatt (MW) inninstallert effekt.

Utredningsområdets største potensielle verdi i sammenheng med kraftproduksjon vil antakelig være i form av mikrokraft-

verk (<100 KW) eller minikraftverk (<1 MW). Her vil det høyst sannsynlig i fremtida bli anledning til å søke konsesjon både innenfor og utenfor vassdrag som er varig vernet mot kraftutbygging.

Samlet sett er likevel verdien av disse små anleggene liten sammenliknet med de produksjonsvolumene som ble utredet på 1980- og 1990-tallet for vassdrag i Lomsdalen og i Indre Visten. Med en raskt økende interesse for mikro- og minikraftverk i regionen, en klar politisk oppfordring til slik utbygging og NVE sin oversikt over potensialet for lønnsomme småkraftverk innenfor utredningsområdet, vurderes områdets potensiale for slike utbygginger som middels til stor.

Prosjektet «Kraftforsyning Sør-Helgeland» presiserer et behov for sikrere strømforsyning til regionen. Deres rimeligste alternativ som skjærer gjennom utredningsområdet for vern er også vurdert som det beste teknisk sett. Det samme alternativet er også vurdert som forholdsvis lite utsatt for ising og andre driftsproblemer. Alternativene er ennå ikke ferdig utredet.

5.2.6 Løsmasser og steinmaterialer

Det er ingen drift verken på løsmasser eller steinmaterialer i dag. Det foreligger heller ingen kjente, konkrete planer for utnyttelse av løsmasser og steinmaterialer i utredningsområdet for vern.

I Storbørja er det kartlagt kalk og forekomster av marmor. I områdene mellom Okfjorden og Anddalsvågen er det kartlagt forekomster av arsen, molybden og bly, og i Anddalen er det forekomster av gabbro. I Klavesmarka er det kartlagt arsen og bly og i Ole Henriksdalen (Sæterdalsvassdraget) sølv, bly og arsen. I Kvittfjellet er det kartlagt forekomster av kobber og sink. Det er registrert forekomster av kobber, bly og sink i Langskardnasan. Løsmasseressurser finnes i Sæterelva, Lakselva, Austerfjorddalen og Tøymvassheia, og pukkforekomster er vurdert både i Okfjorden- og Storfjordområdet samt i Indre Visten.

Det er tidligere registrert totalt 20 forekomster av malmer, industrimineraler, naturstein, pukk, sand og grus innenfor utredningsområdet for vern:

- malmbforekomster (Langvatnet, Godvassdalen, Langskarnesen, Kvittfjellet, Ole Henriksendalen, Johanvatnet, Forneshatten)
- industrimineralforekomster (Storbørja, Raubergsholten)
- natursteinforekomster (Storbjørja og Andalen)
- pukkforekomster (Gavlen, Storvikfjellet, Lysingsvikfjellet, Tangvikfjellet)
- sand- og grusforekomster (Lakselva, Tøymvassheia, Sæterelva, Granvasselva, Austerfjorddalen)

5.3 Samfunn

5.3.1 Reiseliv

Turismen i området preges av at det ligger best til rette for småskala, naturbasert reiseliv, gjerne knyttet til strategisk godt lokaliserte gårdsbruk. Utviklingen videre vil med all sannsynlighet også ligge innenfor dette feltet.

En hovedutfordring for reiselivet er at det er relativt lite utviklet i planområdet, og en hovedgrunn til dette er trolig at hovedstrømmene av turister går øst og vest for området, og at området har relativt få bosatte og en lite utviklet infrastruktur. Topografi og ferdsel i området er relativt tungt, og tilretteleggingen for friluftsliv og turisme er, selv i norsk målestokk, meget beskjeden. Heller ikke reisemulighetene inn til området er enkle, og avstanden fra nærmeste flyplass til dette området er lengre enn for mange sammenlignbare naturområder. Både veg- og båttransport i området preges av at kvalitet og standard kunne vært bedre.

Som en følge av dette sliter reiselivet i området med utfordringer som ofte følger med når volumet er lite og tradisjonene begrenset. Kompetanseutfordringer, tilstrekkelig volum og kapasitet og en kort sesong er noen av de utfordringene som for så vidt gjelder generelt for norsk reiseliv, men som preger dette området i større grad. En særlig utfordring er at en mangler en større bedrift i planområdet som kunne dra de andre med seg. Samtidig ser vi også at reiselivsbedrifter i området har greid å dra vekslere på vekstmulighetene som finnes, og områdets unike karakter og lave bruksintensitet. Utviklingen av sjøfisketurismen i området er kanskje det beste eksempel på dette.

5.3.2 Friluftsliv

Utredningsområdet er nesten like stort som Børgefjell nasjonalpark. Det er få store tekniske inngrep i området og det spenner fra hav til høyfjell.

Området har en interessant geologi som i hovedsak knytter seg til løsmasser og spesielle landskapsformer. Vegetasjonen og plantelivet i utredningsområdet er variert og preget av et fuktig, kystpåvirket klima. De høyereliggende områdene er preget av mye bart fjell og fattig vegetasjon på granittiske bergarter. Det er registrert flere verdifulle barskogslokaliteter i området. Det finnes både urskogspreget og storvokst granskog og heier med gammel og skrinns furuskog. Karplantefloraen i utredningsområdet er samlet sett rik og variert. Dyrelivet i området er representativt for det som finnes på Helgeland. Rike og forholdsvis urørte områder gjør at det også finnes en del spesielle arter her. Området har normale bestander av småvilt og elg. De viktigste jaktbare småviltartene er hare, lirype og fjellrype. Tettingsdalselva og Lomselva har korte strekninger med sjøvandrende laksefisk. Det samme har elvene i botn av

Utsikten fra gården Bønå utover den innerste delen av Vistenfjorden. (Foto: Halvard R. Pedersen)

Lislbørja, Storfjorden og Okfjorden. De beste vassdragene med sjøvandrende laksefisk er Lakselvvassdraget og Lomselva. Det er mange kulturspor i området, både samiske og norske. Området hadde en sentral plass i motstandsarbeidet under krigen. Muligheter for flotte naturopplevelser til fots og på ski, jakt, fiske og områdets kulturhistorie gjør området godt egnet for utøvelse av friluftsliv.

Det er relativt lite tilrettelegginger for friluftsliv i området. Det er totalt 30 hus/hytter/buer/gammer som kan disponeres av allmennheten. Av disse ligger 22 innenfor utredningsområdet for vern. Av de 30 husværene er det 13 som er åpne for allmennheten. En del stier er merket med enkel varding. Ingen ruter er vintermerka i området. Størrelsen på området gjør at det har et stort potensial for flerdagsturer. Topografien og liten grad av tilrettelegging fører imidlertid til at flerdagsturer blir relativt krevende i store deler av området. Området er ikke lett tilgjengelig, og det kreves båt for å nå flere av innfallsporene. Dette fører til at en del av området ikke er så godt egnet for kortere dagsturer for tilreisende.

Store deler av Lomsdal-Visten er lite brukt. De mest brukte rutene er Sandviksbakken-Fjellgården i Skjølægda, Tverråga-Sørvassdalen, Børjeøra-Strompdal-Lomsdal, Stavassdalen-Eiterådalen og ved Bønå. Bruken domineres i dag av fotturer, skiturer, fiske og jakt. Skigåing foregår hovedsakelig i de søndre og østre delene. Det plukkes noe sopp og bær, særlig multe, blåbær og tyttebær. Det foregår litt padling og annen båtbruk. Området har en del karstforekomster og marmorgrotter hvor det drives noe grottevandring. Det drives lite fjellklatring, hundekjøring, sykling, skiseiling og ridning.

Den norske turistforening har ingen hytter eller merket stinett innenfor området i dag. Brønnøysund Turlag arrangerer to til tre turer årlig, hovedsaklig i sommerhalvåret. Sjøbergmarsjen arrangeres av Heimevernet fra Visten til Skjølægda hvert år til minne om motstandsarbeidet her under krigen. «Fjelltrimmen» arrangeres av Vefsn kommune og har noen poster i området. Det er også en del skoleklasser som bruker skogen og fjellet til turer. Enkelte grunneiere driver reiselivsaktiviteter tilknyttet friluftsliv i dag.

Vinter i Lomsdalen. (Foto: Arvid Sveli)

5.3.3 Hytter

De aller fleste fritidsboligene i Lomsdal-Visten er små. Hovedtyngden av disse bygningene i utredningsområdet er mellom 15 og 40 m². En del fritidsbebyggelse er restaurerte gårdsbruk, og disse bygningene er noe større. Standarden på hyttene varierer fra gammel til hytter med moderne standard. Det er flere hytter med innlagt strøm eller vann. Fritidsbebyggelsen er i områder der det tidligere har vært bosettinger og sæterdrift. Dette gjelder i hovedsak Velfjorden, Indre Visten, Sæterdalen, Laksmarka, Sørfjorden, Sørvassdalen, Skjølægda og Stavassdalen.

Det er omkring 170 bygninger totalt i utredningsområdet. Av disse er ca 75 hytter og fritidsboliger. Om lag 35 av de er private og ikke åpne for allmennheten. I Vevelstad kommune er det ca 25 fritidsboliger i utredningsområdet. I denne kommunen er det størst konsentrasjon i Indre Visten (ca 12 private hytter), Ytre Visten (5 hytter) og Lakselv-Sæterdalen (ca 8 hytter). I Brønnøy kommune er det ca 25 fritidsboliger i utredningsområdet for vern. Her er det størst konsentrasjon i Storfjorden (12 stk) og Storbørja (6 stk). I Grane er det tre hytter som ligger spredt innenfor utredningsområdet, mens det er ca 15 hytter innenfor utredningsområdet for vern i Vefsn. Den største konsentrasjonen i Vefsn er i Sørvassdalen (7 hytter).

Ingen av fritidsboligene har bilveg som fører helt frem. Hyttene i Sørvassdalen ligger mer enn fire km fra vinterbrøyta veg. For disse hyttene er det av svært stor verdi å kunne nytte snøskuter til nødvendig transport av varer og utstyr.

Med få unntak ligger all fritidsbebyggelse i utredningsområdet for vern i eller i nær tilknytning til skog. Muligheten for uttak av ved har svært stor verdi for bruken av dem.

I Brønnøy og Vevelstad kommuner ligger flere av fritidsboligene nær fjordene. Brukerne er avhengig av hurtigbåt eller privat motorbåt for å komme til disse områdene. For bruken er det da av svært stor verdi at man kan legge til kai eller fortøye båten.

Bruken av fritidsboligene varierer sterkt. Avstand mellom hjem og fritidsbolig er i stor grad avgjørende for bruken. Besøket er avhengig av om de ligger fjordnært eller om de ligger i nærheten av veg. De fleste eierne bor i regionen. I fjordområdene er de fleste eierne bosatt lokalt i bygdene som grenser opp til området. I disse områdene er derfor muligheten til å ta seg inn med motorbåt viktig for hvor mye hyttene kan brukes. I de østlige deler av området blir avstanden fra bilvei viktig for hvor mye hyttene kan brukes. Dette gjenpeiles også i den reelle bruken.

Innmarksarealene på gårdene Anddalen, Storbjørja, Bønå, Almosen og Tverrlandet holdes åpne ved at dyrene beiter hele sommersesongen. Innmarka i Fagerlia i Storfjorden blir slått for å hindre gjengroing. Slått og beite bidrar til å hindre gjengroing som igjen gir økt trivsel. Slått og beite vurderes å ha middels verdi for bruken i fjordene.

Fritidsboligene brukes hele året, men besøket er minst midtvinters. I fjordområdene er bruken størst på sommeren og tidlig om høsten. I dalene og høyereliggende områder er bruken størst om sommeren og under jakta, i periodene fra juni til oktober, i vinterferien og i påskeferien.

Eldre og nå delvis uføre som tidligere har brukt hyttene i Sørvassdalen har blitt fraktet dit med helikopter en til tre ganger i året siden 1990. På disse turene har det også blitt tatt med nødvendige varer og utstyr. Bruk av helikopter vurderes å være av middels verdi for bruken av disse hyttene.

Plansituasjonen

Hele utredningsområdet for vern er båndlagt inntil arealbruken blir avklart i vernesaken. Ut fra kommuneplanene som gjaldt før båndleggingen, vil det være en restriktiv holdning til bygging av hytter i Vefsn, Grane og Brønnøy, mens det i Vevelstad vil være noe mindre restriktivt. I arbeidet med verneplanen har det kommet innspill på ønske om bygging av 23 nye hytter i utredningsområdet for vern. Dersom alle hyttene skulle bli realisert, ville ti av disse vil være tilgjengelige for allmennheten. De andre 13 er private hytter som vil være låst.

*Utsikt fra Solvang ytterst i Storfjorden, Velfjorden.
(Foto: Halvard R. Pedersen)*

Gammel og ny bebyggelse på Okan ytterst i Okfjorden, Velfjorden. (Foto: Halvard R. Pedersen)

6 Grunnlag for konsekvensutredningen

Vurderingen av konsekvenser skal forholde seg til aktivitet eller tiltak i utredningsområdet. Konsekvensene er vurdert på grunnlag av to alternative bestemmelser ved vern med ulikt restriksjonsnivå. Disse ble laget for å få frem konsekvensene av ulike vernemåter (nasjonalpark og landskapsvernområde). I tillegg ble 0-alternativet utredet. Dette samlet skulle gi et bilde av hvilke konsekvenser et vern vil gi.

6.1 0-alternativet

0-alternativet er dagens situasjon uten ytterligere vern. For utformingen av 0-alternativet fastsetter utredningsprogrammet at dagens situasjon skal legges til grunn, det vil si dagens aktivitets-, plan- og vernestatus. Konsekvensutredningen skal beskrive påregnelig utvikling ut fra faglige utredninger, konkrete planer, retningslinjer og virkemidler som er aktuelle. Dersom en vet at aktuelle rammer eller virkemidler vil bli endret i overskuelig fremtid, skal utredningen ta hensyn til det. Tidsperspektivet skal minst være frem til et eventuelt vern skal vedtas. I den grad innspill er forenlige med dagens lovverk, er dette også trekt inn.

0-alternativet er beskrevet utførlig og er tilgjengelig på prosjektets nettsider www.fylkesmannen.no/lomsdal-visten. I korte trekk er følgende lagt til grunn for konsekvensutredningene i Lomsdal-Visten:

Planstatus, eiendomsforhold og bosetting

Det er lagt til grunn at utredningsområdet for vern i praksis er båndlagt inntil arealbruken blir avklart i vernesaken. Det er sannsynlig å anta at områder som ikke blir vernet blir LNF-områder igjen med noe varierende strenghet mellom kommunene når det gjelder mulighetene for spredt bolig-, fritids- og ervervsbebyggelse. Det er videre lagt til grunn at naturreservatene i utredningsområdet (Skjølægda, Laksmarkdalen og Strompdalen) fortsatt vil være vernet etter naturvernloven, men at reservatene foreslås innlemmet i en større nasjonalpark.

Det er lagt til grunn av 53,4% av arealet i utredningsområdet er privat grunn hovedsaklig i Brønnøy, Vevelstad og rundt

Sørfjorden i Vefsn. Det er fast bosetting på Bønå og Aursletta i Visten og på Fagerliga og i Storbørja i Velfjorden.

Landbruk

Det legges til grunn at det foregår husdyrbeiting av sau og storfe i store deler av området. Det er også planer om noe utvidet beite.

Det er lagt til grunn at skogbruket er viktig som arbeidsplass og inntektskilde i utredningsområdet, der Statskog har store skogbruksinteresser i Grane og Vefsn. Det tas ut trevirke til spon, skurtømmer, laftetømmer og ved. Det er aktiv skogsdrift og sagbruk i drift på Bønå og Aursletta i Indre Visten. Det er også lagt til grunn at det hogges ved til eget bruk ved hytter og bebyggelse og for salg. Det er mye plantet skog i utredningsområde både av norsk gran og sitkagran. Det brukes motoriserte kjøretøy i områdene med skogsdrift.

Havbruk

Det blir lagt til grunn at det er oppdrett av både skjell og matfisk i utredningsområdet og at konsesjonene er gitt midlertidig i påvente av vernesaken.

Reindrift

Det legges til grunn fortsatt drift på dagens nivå, men at driften kan være i endring fremover gjennom tildeling av driftsenheter og arbeidet med ny distriktsplan i distrikt 20 Jillen-Njaarke. Usikkerheten knyttet til drifta fremover gjør det vanskelig å forutse vesentlige endringer. Det legges derfor til grunn at bruken av området for reindrift vil følge de generelle trendene for næringa. Utøverne bruker motoriserte kjøretøy på barmark, snøskuter og helikopter som hjelpemiddel i drifta.

Kraftutbygging

Det er lagt til grunn at det ikke er noen regulerte vatn eller vannstrenger som er berørt av kraftutbygging innenfor utredningsområdet for vern. De verna vassdragene dekker ca 60% av utredningsområdet. Det er to kraftlinjer innenfor utredningsområdet for vern. Helgelandskraft AS eier begge.

Veden er stablet og klar for levering på kaia på Aursletta i Indre Visten. (Foto: Magnar Solbakk)

Ni mer eller mindre konkrete prosjekter for kraftutbygging er kommet frem i utredningsområdet. Helgelandskraft AS har i prosjektet «Strømforsyning Sør-Helgeland» planer om ny overføringslinje fra Visten til Tilrem som berører utredningsområdet i vest mellom Ausa og Andalen.

Løsmasser og steinmaterialer

Det er lagt til grunn at det ikke er drift verken på løsmasser eller steinmaterialer i utredningsområdet i dag. Videre er det lagt til grunn at det ikke foreligger konkrete planer for utnyttelse av georesurser i utredningsområdet.

Reiseliv, hytter og friluftsliv

Dagens bruk og planer, sammen med ønsker om utvikling av natur- og kulturbasert reiseliv i området fremover, er lagt til grunn. Videre er det lagt til grunn at det er omkring 170 bygninger i utredningsområdet og at ca 70 av disse er hytter og fritidsboliger. 12 gammer innenfor utredningsområdet er

også kjent. Dagens forholdsvis begrensa bruk av området er lagt til grunn, men det er tatt høyde for en viss økning i årene som kommer dersom området får nasjonalparkstatus.

6.2 Streng og milde bestemmelser

Vern betyr at et avgrenset område får visse bestemmelser gjennom en forskrift. Utredningsområdet er det arealet som er utredet for vern her (jf plankartet bakerst). På dette arealet er konsekvensene vurdert ut fra milde og strenge bestemmelser. Disse bestemmelsene er ikke det endelige forslaget til forskrift. Det kommer i kapittel 10.4. Forslaget til forskrift er justeringer av bestemmelsene som var grunnlaget i konsekvensutredningen.

I Lomsdal-Visten har det som utgangspunkt vært aktuelt med nasjonalpark, landskapsvern eller naturreservat. Streng forskrift tilsvarer standard bestemmelser for nasjonalpark, mens mild forskrift tilsvarer standard bestemmelser for landskapsvern.

7 Konsekvenser

Vurderingene i dette kapitlet gjelder dersom hele utredningsområdet ble foreslått vernet og hvor bestemmelsene tilsvarer standard verneforskrift (strengt og milde bestemmelser). Dette for å få vurdert hele spekteret av mulige utfall. Det endelige verneorslaget er beskrevet i kapittel 10 *Tiltakshavers anbefaling* med kommentarer til både avgrensning og forslaget til gjeldende forskrifter. Konsekvensvurderingene i dette kapitlet passer derfor ikke med det endelige verneforslaget, da dette inneholder en rekke justeringer for å unngå negative konsekvenser.

Utredningene under skal synliggjøre konsekvensene for miljø, naturressurser og samfunn av 0-alternativet, milde bestemmelser og strenge bestemmelser. For utredningene av kraftressurser og mineraler og masseforekonster skulle kun forholdet til 0-alternativet og vern generelt synliggjøres, siden virkningen ville være den samme uavhengig av strenghet i bestemmelsene.

7.1 Miljø

Vurderingene i dette kapitlet gjelder dersom hele utredningsområdet ble foreslått vernet og hvor bestemmelsene tilsvarer standard verneforskrift (strengt og milde bestemmelser). Vurderingene av konsekvenser er hentet fra de ulike konsekvensutredningene og gjelder altså ikke for det som blir foreslått vernet, se kapittel 10.

7.1.1 Landskap

Konsekvenser av 0-alternativet

De aktuelle tiltakene med størst negative konsekvenser for landskapsverdiene og urørtheten i utredningsområdet er innen havbruk, kraftutbygging, barmarkskjøring i reindrifta og skogsdrift med bygging av skogsveier. I tillegg vil gjengroing av verdifulle kulturlandskap spesielt langs fjordene ha store negative konsekvenser. Restaurering av gammelt bygningsmiljø og skjøtsel av eldre lysåpen kulturmark langs fjor-

På vei ned Seterskardet mot Seterdalen i det foreslåtte Strauman landskapsvernområde. (Foto: Halvard R. Pedersen)

dene, samt fjerning av kraftlinja mellom Ausa og Langfjord kraftverk, vil ha positive konsekvenser.

Hardt skogbruk med skogsveibygging og åpne hogstformer, spesielt i Klavesmarka, ved Gåsvatnet, i Svenningskardet og i Stavassdalen, vil ha middels store til store negative konsekvenser for landskapet. Samtidig vil fortsatt skogbruk knyttet til den faste bosettingen i området, og spesielt sagbrukene i Indre Visten, være med på å opprettholde den lokale landskapsforståelsen her. Fortsatt spredning av plantet skog, særlig sitkagran, forventes å ha noe negative konsekvenser for landskapsinntrykket over tid, mens vedhogst antas ikke å ha negative konsekvenser for landskapet.

En permanent skjelldyrking i Lillebørja og lakseoppdrett i Storfjorden vil ha ingen eller bare små negative konsekvenser for landskapet i fjordområdene. En eventuell fremtidig skjelldyrking i Okfjorden og Indre Visten vil derimot ha opptil store negative konsekvenser både for landskap og urørthet.

Fortsatt barmarkskjøring i reindrifta vil ha middels store negative konsekvenser for landskapet. Nye gjeterhytter ved Innertjørnan, på Elgvidda og ved Kvittfjellet vil ha små negative konsekvenser. Samtidig er reindrifta selv en demper på videre utbygginger i området, noe som kan ha positive konsekvenser for landskapet i utredningsområdet.

Ny overføringslinje fra Ausa i Visten til Andalsvågen har store negative konsekvenser for landskapet og for urørtheten. Dersom den eksisterende linja mellom Ausa og Langfjord kraftverk blir fjernet, vil dette ha store positive konsekvenser for landskapet og for urørtheten i utredningsområdet. Mindre kraftutbygginger vil ha små til middels store negative konsekvenser for landskapet og opptil store negative konsekvenser for urørtheten.

Noen av de foreslåtte hyttene kan ha noe negative konsekvenser for landskapet, avhengig av plassering og utforming. Dette gjelder først og fremst ved Øvre Bjønnstokkvatn og på Elgvidda.

Konsekvenser av vern generelt

Et vern med både strenge og milde bestemmelser vil gjennom det generelle forbudet mot inngrep hindre gjennomføringen av stort sett alle tiltakene med negative konsekvenser for landskapskvalitetene og urørtheten i utredningsområdet. Et vern har derfor store positive konsekvenser for landskapet i området.

Det er liten forskjell på milde og strenge bestemmelser ved et vern i forhold til landskapet. Forskjellene går på hvor strengt plantelivet er vernet i forhold til skjøtsel av vegetasjon og

hogst, og mulighetene for å føre opp driftsbygninger i landbruket, etablere permanent havbruk og merke turruter.

Et vern vil verken med milde eller strenge bestemmelser tillate barmarkskjøring i reindrifta. Ut fra vurderingen av virkningen av barmarkskjøring i dag og fremover, vil et slikt vern ha små til middels store positive konsekvenser for landskapet. Et vern vil også hindre kraftutbygging og nye kraftlinjer. Dette får store positive konsekvenser for landskapet ut fra kjente planer. Et vern hindrer også oppføring av nye hytter. Dette har i noen tilfeller små positive konsekvenser for landskapet.

Konsekvenser av milde bestemmelser

Et vern med milde bestemmelser vil ha store positive konsekvenser for landskapet og urørtheten.

Mildt vern vil gjøre det mulig å drive skogbruk, men krever at driften ivaretar landskapet og at forvaltningsmyndigheten godkjenner en hogstplan. Bygging av skogsveier og større flatehogster vil ikke bli tillatt. Dette vil ha middels store positive konsekvenser for landskapskvalitetene i skogområder i tillegg til at det har minst tilsvarende positive konsekvenser for urørtheten.

Havbruk vil bare bli tillatt dersom en etablering ikke er i strid med formålet med vern. Det betyr at vernet hindrer anlegg som kunne redusert landskapsverdiene merkbart, spesielt i Okfjorden og i Indre Visten. Vern som hindrer etablering her vil ha store positive konsekvenser for landskapet.

Milde bestemmelser er faktisk strengere enn de strenge bestemmelser når det gjelder muligheten for å merke nye stier. Et forbud vil kunne ha små positive konsekvenser for landskapet ved at det hindrer merking med rødming i landskapsområder med villmarkspreget.

Konsekvenser av strenge bestemmelser

Et vern med strenge bestemmelser vil ha store positive konsekvenser for landskapet og urørtheten.

Vern av plantelivet ved strengt vern tillater verken skjøtsel av vegetasjon eller skogsdrift. Dette har store negative konsekvenser for landskapet dersom verdifulle kulturlandskap spesielt langs fjordene gror igjen. Vernet av plantelivet kan likevel ha noe større positive konsekvenser for landskapet enn mildt vern dersom hogst ville ha virket negativt på landskapet. Samtidig ville ikke plantet gran blitt tatt ut, noe som igjen heller hadde vært negativt for landskapet. Vurderingene ellers er tilsvarende som for milde bestemmelser. Det samme gjelder for havbruk. Forbudet i strenge bestemmelser og en åpning i milde bestemmelser for etablering bare dersom det

Haukugle. (Foto: Gunnar Rofstad)

ikke påvirker landskapet, vil ha den samme betydningen for landskapet.

Strengt bestemte gir mulighet for merking av nye stier der forvaltningssmyndigheten tillater det. Denne kontrollen er viktig, og da får merking heller ingen konsekvenser for landskapet.

7.1.2 Naturmiljø

Konsekvenser av 0-alternativet

Det er i første rekke antatte utviklingstendenser for skogbruk, vannkraftressurser/ kraftoverføring og hyttebygging som antas å gi vesentlige negative virkninger på naturmiljø. Negative virkninger forventes for biologisk mangfold, sårbart vilt, i form av redusert areal inngrepsfrie områder, og ved forringelse av verdier knyttet til karst og grotter. Havbruk, jordbruk og kraftoverføring er de temaene som forventes å dels kunne virke positivt på naturverdier gitt et 0-alternativ. Dette ved at enkeltlokaliteter med kulturmark underlegges økt beitetrykk, og ved bytte av linjetrase for kraftoverføring fra Visten-Tilrem til Visten-Andalsvågen. De enkelte tiltak som skisseres i 0-alternativet spenner fra store negative til store positive virkninger. Hovedandelen av tiltakene, her under alle de mer omfattende tiltakene, er vurdert å gi negative virkninger. Middels negativ og liten til middels negativ virkning dominerer, men en betydelig andel av tiltakene vurderes å gi stor negativ virkning.

Samlet vurdering av virkning og konsekvenser tilsier derfor middels til stor negativ virkning for naturmiljø. Kombinert med de store naturverdier som er dokumentert i området tilsier dette store til svært store negative konsekvenser for naturmiljø av et 0-alternativ.

Konsekvenser av milde bestemmelser

Mild forskrift gir på kort sikt små endringer sammenlignet med dagens forvaltningspraksis for flere bruksinteresser, og på enkelte viktige punkt vil eksisterende lovverk fortsatt gjelde. For temaene jordbruk, reindrift, løsmasser og steinmaterialer, reiseliv og friluftsliv antas det at et vern av Lomsdal-Visten etter mild forskrift ikke vil føre til endringer i bruken av området som i særlig grad påvirker naturmiljøet sammenlignet med 0-alternativet. Årsaken er dels at disse interessene heller ikke etter 0-alternativet påvirker naturmiljøet, og dels at forskjellene i bruk mellom 0-alternativet og mild forskrift antas å være såpass små at de ikke virker inn på naturmiljøet i målbar grad.

Av konkrete endringer vil mild forskrift føre til at alle omfattende tekniske inngrep vil bli forbudt i verneområdet. Dette vil hindre punktering av de store, sammenhengende arealene med inngrepsfrie områder, samt hindre hyttefeltbygging, permanente skogsveger og kraftutbygging. Mulighetene til å regulere skogbruket bedres med krav om godkjent driftsplan, samt at driftsomfanget vil begrenses vesentlig ved at fremtidig

drift forutsetter aktiv drift i dag. Vern etter mild forskrift vurderes å virke middels positivt på naturmiljøet i Lomsdal-Visten sammenliknet med 0-alternativet. Sammen med de store naturverdiene som er dokumentert i området gir dette en konsekvensgrad lik middels til stor positiv konsekvens på naturmiljø av mild forskrift.

Konsekvenser av strenge bestemmelser

Alternativet med streng forskrift innebærer, til forskjell fra mild forskrift, at skogsdrift i verneområdet langt på veg vil være uaktuelt. Dette utgjør en betydelig forskjell for naturmiljøet, og gir seg utslag i økt grad av positiv virkning og konsekvens. Vern etter streng forskrift vurderes å gi store positive virkninger på naturmiljøet i Lomsdal-Visten sammenliknet med 0-alternativet. Sammen med de store naturverdiene som er dokumentert i området, har vern med streng forskrift svært stor positiv konsekvens på naturmiljøet.

7.1.3 Kulturhistorie

Konsekvenser for kulturminner og kulturmiljøer er til dels betydelig forskjellig når man sammenholder virkningene av de ulike utredningsalternativene med verdiene på kulturminnene og kulturmiljøene.

Konsekvenser av 0-alternativet

0-alternativet vurderes i hovedsak å ha liten negativ virkning på kulturminner og kulturmiljøer. I forhold til skogbruk, som påvirker og legger beslag på store deler av arealet, vurderes imidlertid alternativet å ha til dels stor negativ virkning, forutsatt fortsatt drift etter dagens standard. Den negative virkningen av skogsdrift kan imidlertid reduseres noe ved skånsom felling uten gjenplantning i områder med viktige kulturminneverdier. Samlet vil 0-alternativet som følge av virkninger av hovedsakelig skogdrift, planlagt vassdragsutbygging og gjengroing ha middels negative konsekvenser.

Konsekvenser av milde bestemmelser

Bestemmelsene vurderes generelt å ha ingen eller litt positiv virkning for kulturminner og kulturmiljøer. Ett unntak er åpningen for tilrettelegging for vinterveger eller barmarkstransport der det er aktiv tømmerdrift i dag. Dette vil kunne få negativ virkning på kulturminner i nedre del av Bønnådalen, samt for hittil ikke påviste kulturminner. Et annet unntak er åpningen for motorferdsel ved militær operativ virksomhet, politi-, rednings-, brannvern-, skjøtsel-, oppsyns- og forvaltningsoppgaver, og bruk av elgtrekk. Dette vil kunne få noe negativ virkning ved skade på kulturminner og kulturmiljøer og hittil ikke påviste kulturminner.

Samlet sett vil milde vernebestemmelser som følge av å hindre mye av den virksomhet som 0-alternativet legger opp til ha små positive konsekvenser for kulturhistorie.

Konsekvenser av strenge bestemmelser

Bestemmelsene vurderes generelt å ha litt positiv virkning for kulturminner og kulturmiljøer. Beskyttelse av kulturminner mot skade eller ødeleggelse, samt skjøtsel av slike anses som svært positivt. Dette vil kunne gi en positiv virkning i forbindelse med gjengroing av kulturminner og kulturmiljøer. Dette vil særlig gjelde for kulturminner og kulturmiljøer som er registrert i forhold til tidligere gårdsbosetting og kultivert landskap, f.eks. Strompdal og Lomsdal. Den samme virkning vil kunne oppnås ved skogfelling der skog har skadet eller utgjør et negativt inngrep i kulturminner og kulturmiljøer. Kulturminner og kulturmiljøet på Børjeneset vil være et aktuelt objekt i så måte. Vurderingene er ellers like som for milde bestemmelser når det gjelder motorferdsel.

Samlet sett vil strenge vernebestemmelser, ved å hindre markinngrep (barmarkskjøring) og aktivt legge opp til skjøtsel og tilrettelegging av kulturminner, ha middels store positive konsekvenser for kulturhistorie.

7.2 Naturressurser

Vurderingene i dette kapitlet gjelder dersom hele utredningsområdet ble foreslått vernet og hvor bestemmelsene tilsvarer standard verneforskrift (strenge og milde bestemmelser). Vurderingene av konsekvenser er hentet fra de ulike konsekvensutredningene og gjelder altså ikke for det som blir foreslått vernet, se kapittel 10.

7.2.1 Jordbruk

Konsekvenser av 0-alternativet

Det foregår en kontinuerlig nedgang i antall driftsenheter i jordbruket i Nord-Norge. Nedgangen i antall bruk for kommunene i utredningsområdet forventes å følge denne trenden. I storfebeiteområdene kan det imidlertid bli aktuelt med økning av dyretallet og nye områder kan bli tatt i bruk til storfebeiting. Det er lite sannsynlig at det vil bli aktuelt med nydyrking eller gjenopptakelse av innmarksarealer som er gått ut av bruk. Det foreligger konkrete planer om gjenopptakelse av drift i beskjedent omfang på tre gårder i utredningsområdet. Samlet sett vurderes 0-alternativet for jordbruket å ha ingen tydelige konsekvenser.

Konsekvenser av milde vernebestemmelser

Milde vernebestemmelser har små konsekvenser for videre drift og beiting av både innmark og utmark. Unntaket er

Steinaldersau på innmark på Bønå. (Foto: Elsemari Iversen)

planene om forbedring av storfebeitene i Andalen gjennom kratt- og skogrydding som vil bli hindret av forbud mot kratt-rydding. Dersom gårdbrukerne i utredningsområdet oppnår økt salgsverdi av sine produkter på grunn av at de er produsert i en nasjonalpark, kan konsekvensene av vern være positive. Samlet sett har milde vernebestemmelser små konsekvenser for jordbruksaktiviteten i og rundt utredningsområdet.

Konsekvenser av strenge vernebestemmelser

De strenge vernebestemmelsene får så store konsekvenser for jordbruksdriften på Bønå at den må avvikles på grunn av forbud mot høsting på innmark. Videre vil ikke planene om jordbruksdrift i Sildkoven, Granheim og Aursletta kunne realiseres på grunn av forbud mot høsting på innmark. Storfebeiting i Andalen, Stor- og Lislbørja kan bli pålagt restriksjoner som følge av tråkkskader på vegetasjonen. Strenge vernebestemmelser forventes ikke å hindre fortsatt høsting av naturressurser gjennom sauebeiting, men vurderes samlet å kunne ha middels store negative konsekvenser for jordbruket dersom aktive driftsområder innlemmes i et strengt verneområde.

7.2.2 Skogbruk

Konsekvenser av 0-alternativet

Utredning på temaet mener skogressursene i Grane vil bli utnyttet etter vanlige forstlige prinsipper og flerbrukshensyn dersom området ikke blir vernet. En vesentlig del av granplantefeltene på vestsiden vil bli avvirket ved snaufflatehogst og tilplantet på nytt dersom grunneierne ønsker det. Videre vil de fastboende i Indre Visten fortsette å utnytte tømmerressursene og foredle til trelast og ved. I Storbørja vil en del av den gamle naturskogen bli avvirket ved snaufflatehogst, tømmer fraktet ut, og arealene tilplantet på nytt. I de resterende fjordstrøkene i Brønnøy og Vevelstad vil enkelte skogeiere gjennomføre tømmerdrift og frakte tømmer ut, men ressursutnyttningen vil være beskjeden sett i forhold til tømmermengdene. Det vil bli hogd ved til bebyggelsen i utredningsområdet. Utredning vurderer det derfor slik at det ikke ligger noe i 0-alternativet som har nevneverdige konsekvenser for skogbruket.

Konsekvenser av milde bestemmelser

Virkningene av mildt vern vil variere innen utredningsområdet. For Grane kommune vil mulighetene for lukkede

Ung og gammel skog i Bønådalen. (Foto: Halvard R. Pedersen)

hogster gjøre at ressursutnyttningen kan gå tilnærmet som planlagt, hvis dette forvaltes liberalt. Tilsvarende vil mildt vern hindre utnyttning av en vesentlig del av denne skogen hvis det forvaltes strengt. Forbudet mot snauftehogst vil vanskeliggjøre og trolig også umuliggjøre utnyttningen av granplantefeltene på vestsiden av utredningsområdet, kravet om lukket hogst vil øke driftsutgiftene og minske tømmeruttaket, slik at mulighetene for økonomisk lønnsom drift bortfaller. Dessuten tilsier all erfaring at lukket hogst i gamle tette granplantefelt resulterer i at gjestående trær blåser over ende. Mildt vern vil ikke ha konsekvenser for vedhogst, men har ellers store negative konsekvenser for skogbruket.

Konsekvenser av strenge bestemmelser

Strengt vern vil blokkere for tømmerhogst hvis en ser bort fra ved til bebyggelsen i området. I alle områdene der det er bebyggelse, er tilveksten i skogen vesentlig større enn behovet for ved, og en vil derfor anta at heller ikke strengt vern får virkninger for vedhogst. Et strengt vern vurderes å ha svært store negative konsekvenser for skogbruk.

Konsekvenser av vern generelt

Vern som hindrer tømmerdrift vil ha negative virkninger for foredlingsvirksomhet i influensområdet. Flere av virksomhetene må i dag importere tømmer fra andre områder for å få nok råstoff. Vern vil gjøre dette problemet større. Foredling av tømmer har en stor betydning for inntekter og sysselsetting innen influensområdet.

7.2.3 Havbruk

Konsekvenser av 0-alternativet

Konsekvenser av 0-alternativet antas å være en positiv utvikling av havbruksnæringen, m.h.p. tradisjonelt merdoppdrett og oppdrett av bunnlevende arter i fjordarmene Lislørja og Storfjorden i Velfjorden. I Okfjorden antas 0-alternativet å ha ubetydelige til positive konsekvenser for oppdrett av fisk. I Indre Visten og Sørfjorden antas 0-alternativet å ha ingen eller ubetydelige konsekvenser for oppdrett av fisk, mens konsekvensene i grenseområdene antas å være positive, både for tradisjonelt merdoppdrett og oppdrett av bunnlevende arter. For skjelldyrking antas 0-alternativet å ha positive konsekvenser i Lislørja, Storfjorden, Okfjorden og Indre Visten, og ubetydelige til positive konsekvenser i Sørfjorden og i grenseområdene til verneplanen.

Samlet sett vurderes konsekvensene av 0-alternativet som positive for havbruk både ved at midlertidige lokaliteter blir permanente og ved muligheter for å ta i bruk et potensiale fremover i forståelse med vernemyndighetene.

aKonsekvenser av milde bestemmelser

Milde bestemmelser åpner for havbruk i et eventuelt verneområde dersom dette ikke er i strid med verneformålet. Det antas at bevaring av urørt natur og vakkert landskap vil være det mest sannsynlige verneformål. Det betyr at ved et mildt vern er det mulig å etablere havbruksvirksomhet dersom ikke spesielle natur- eller landskapsverdier kan bli ødelagt. Det innebærer igjen at eventuell havbruksvirksomhet kan etableres, men i forståelse med forvaltningsmyndigheten når det gjelder plassering og utforming. Mildt vern vil dermed ha fra ingen eller ubetydelige konsekvenser til negative konsekvenser for havbruk.

Totalt sett vil et mildt vern ha begrenset negative til negative konsekvenser for dagens aktivitet i Storfjorden, mens for aktiviteten i Lislørja vil mildt vern ha små negative konsekvenser. For fremtidige muligheter har mildt vern begrenset negative til negative konsekvenser for oppdrett av fisk i Lislørja og i Storfjorden, og ingen til små negative konsekvenser i Okfjorden, Indre Visten og Sørfjorden. For fremtidige muligheter innen skjelldyrking vil et mildt vern i Lislørja ikke ha konsekvenser. For de øvrige områdene vil et mildt vern ha ubetydelige til små negative konsekvenser for skjelldyrking.

I grenseområdene vil et mildt vern ha negative konsekvenser for oppdrett av bunnlevende arter, og for tradisjonelt merdoppdrett og skjelldyrking vil mildt vern ha små negative konsekvenser.

Konsekvenser av strenge bestemmelser

Oppdrett vil ikke kunne etableres ved strengt vern. Virkning av eventuell innføring av streng forskrift blir dermed at etablerte midlertidige lokaliteter må flyttes ut av området. Det vil heller ikke bli tillatt å etablere ny havbruksvirksomhet i området. Virkning av streng forskrift blir dermed betydelig negativ for havbruk.

Et strengt vern vil ha store negative konsekvenser for etablert havbruksvirksomhet. For aktiviteten innen lakseoppdrett finnes alternative lokaliteter, men på grunn av eksponering er disse mindre gode enn lokaliteten i Storfjorden. For aktiviteten innen skjelldyrking finnes ikke etablerte alternative lokaliteter, men likevel mulige områder for skjelldyrking utenfor utredningsområdet for vern. Hvorvidt disse alternativene er like gode som lokalitetene innenfor utredningsområdet for vern er ikke kjent.

Et strengt vern vil ha negative til store negative konsekvenser for oppdrett av fisk i Lislørja og Storfjorden. I Okfjorden, Indre Visten og Sørfjorden vil strengt vern ha fra ingen til små negative konsekvenser. For fremtidig aktivitet innen skjelldyrking vil strengt vern ikke ha konsekvenser i Lislørja, men negative til store negative konsekvenser i Storfjorden,

Reinflokk i juni. (Foto: Annelise Bolland)

Okfjorden og Indre Visten. I Sørfjorden vil strengt vern ha små negative konsekvenser for skjelldyrking.

I grenseområdene vil strengt vern ha negative konsekvenser for fremtidig aktivitet innen tradisjonelt merdoppdrett og oppdrett av bunnlevende arter, og små negative konsekvenser for skjelldyrking. Økonomiske konsekvenser for eksisterende aktivitet i grenseområdene vil være kostnader på omkring 200.000 kroner for hvert av de to anleggene for oppdrett av laks og ørret dersom de må flytte, og 30-50.000 kroner for hvert av de tre anleggene for skjelldyrking.

7.2.4 Reindrift

Konsekvenser av 0-alternativet

Forskning har vist at indirekte tap av beiteland som følge av forstyrrelse og unntak rundt infrastruktur har store konsekvenser for reindriften. Utrederen har brukt modeller og litteraturstudier for å klassifisere verdier, virkninger og konsekvenser av ulike scenarier for vern og bruk i reinbeitedistriktet. Felles for alle alternativene er at potensielle innfartskanaler fra Stavassdalen, Eiterådalen og sør for Gåsvatn vil kunne gi betydelige konflikter med reindriften, det samme vil en turistløype i Laksmarka som vil kunne berøre et kalvingsområde. Økt bruk av Stavassdalen til Eiterådalen vil kunne avskjære hele Eiteråfjellet som beiteområde.

Det foreligger flere utbyggingsforslag i området, både av minikraftverk, kraftlinjer og hytter. En sammenstilling og

modellering av sannsynligheten for videre utbygging, gitt områdets karakter, indikerer at opp til 80% av reindriften beitearealer kan bli alvorlig forstyrret etter 2032 grunnet bit-for-bit utbygging. Dette inkluderer planlagte kraftlinjer som vil påvirke kalvingsområder og sommerbeiteområder, så vel som en rekke mikrokraftverk og økt hyttebygging. Dette vil også ha andre miljømessige konsekvenser. Utreder mener dette vil ha svært alvorlige konsekvenser for reindriften over tid og vil også true betydelige deler av reindriften eksistens.

Konsekvenser av vern med milde bestemmelser

Dersom reindriften legges inn som en del av verneformålet, og fylkesdelplanen legger betydelige restriksjoner på utbygging i sentrale trekkeier og beiteområder, vil et vern ha klare positive fordeler for reindriften. De mindre driftsmessige restriksjoner vil ikke ha avgjørende skadevirkninger på reindriften, selv om driften kan vanskeligjeres noe. Det kan likevel antas at det vil skje noe økt utbygging i utredningsområdet, så vel som økt ferdsel og forstyrrelse, slik at rundt 15-20% av beiten kan gå tapt over tid. Dette er likevel langt bedre enn 0-alternativet, og tiltaket må karakteriseres som å ha stor positiv konsekvens samlet sett, men dette avhenger helt av fylkesdelplanen.

Konsekvenser av strenge bestemmelser

Konsekvensene av vern med streng forskrift vil også primært være positivt for reindriften, selv om det gir en del større driftsmessige begrensninger på nye hytter og anlegg, bruk av heli-

kopter og barmarkskjøring. Tapet av beiteland vil i utgangspunktet ligge i størrelsesorden 10-20%, selv med strengt vern. Dette er likevel langt bedre enn 0-alternativet, og tiltaket må karakteriseres som å ha stor positiv konsekvens samlet sett. Men dette vil avhenge av fylkesdelplanen.

Konsekvenser av vern uten restriksjoner på utbygging i fylkesdelplanen

Selv dette alternativet vil være til noe fordel for reindrifta sammenlignet med 0-alternativet. Imidlertid vil en slik løsning først og fremst tilgodese andre næringsinteresser og vil kunne akselerere utbygging i sentrale trekkleier og inntil eller i sentrale beiteområder rundt verneområdet. Dette vil føre til at reindrifta vil kunne miste anslagsvis 50-65%, og over tid mer, av sine beiteområder som følge av blant annet unnvikelse av reinen fra hyttefelt. Denne løsningen blir da bare litt positiv for reindrifta.

Konsekvenser av vern med restriksjoner på utbygging i fylkesdelplanen

En opprettelse av et så stort verneområde som overhodet mulig og med streng regulering av utbygging i fylkesdelplanen vil være til svært stor positiv fordel for reindrifta i et langt perspektiv. I henhold til scenariene for år 2032 kan det anslås at bare ca 10% av beitearealene innenfor planområdet vil bli alvorlig forstyrret.

7.2.5 Kraftressurser

Konsekvenser av 0-alternativet

De mulighetene og begrensningene som kraftselskapene allerede er berørt av gjennom lovverk, konsesjonskrav, vassdragsvern m.m. inngår i 0-alternativet. Det er registrert en relativt stor og raskt økende interesse for mikro-, mini- og småkraftverk i regionen. Samtidig tyder politiske signaler på en mulig fremtidig adgang til bygging av konsesjonskrevende

Fra Lomsdalen. Blankskurt berg med lite vegetasjon gjør at bekkene blir fort store når det regner, og vannstanden synker neste like fort igjen etterpå. (Foto: Elsemari Iversen)

mikro- og minikraftverk i vernede vassdrag. Utreder har satt konsekvensene av 0-alternativet til ingen konsekvenser.

Konsekvenser av milde bestemmelser

Store deler av utredningsområdet (omlag 60% av arealet) ligger innenfor nedbørfeltet til varig verna vassdrag. Dette vassdragsvernet blokkerer i utgangspunktet for all konsesjonspliktig vannkraftutbygging. Politiske signaler peker imidlertid i retning av at også konsesjonspliktige mini- og mikrokraftverk på sikt vil kunne konsesjonssøkes og etableres innenfor vernede vassdrag såfremt de ikke kommer i konflikt med verneformålet. Denne tendensen medvirker til å øke netto negative virkninger av et eventuelt vern.

I varig verna vassdrag vil et eventuelt vern etter naturvernloven på sikt representere det avgjørende hinderet for ikke-konsesjonskrevende anlegg og for konsesjonskrevende mikro- og minikraftverk. For større prosjekter vil vernet etter naturvernloven derimot bare representere et parallellt hinder for utbygging.

I de vassdragene innenfor utredningsområdet som ikke er vernet mot kraftutbygging (omlag 40% av arealet), vil det uansett prosjektstørrelse være slik at det er verna etter naturvernloven som representerer det avgjørende hinderet for vannkraftutbygging.

Når det gjelder kraftforsyningsnettet, er det på samme måte vernet etter naturvernloven som representerer det avgjørende hinderet for tiltaket.

Utreder mener den normale driften av anleggene som eksisterer innenfor eller i nær tilknytning til utredningsområdet ikke vil kunne videreføres som frem til i dag etter et eventuelt vern. Bruk av helikopter og snøskuter i forbindelse med drift (eks. snømåling) og vedlikehold vil ikke kunne fortsette etter et eventuelt vern med milde bestemmelser.

Med referanse til 0-alternativet kan det hevdes at et eventuelt vern med milde bestemmelser vil representere et avgjørende hinder for effektiv drift og vedlikehold av eksisterende anlegg, samt eventuell bygging av nye anlegg innenfor 40% av utredningsområdet (utenfor vernede vassdrag). I 60% av utredningsområdet (innenfor de verna vassdragene) vil et eventuelt vern være det avgjørende hinder for en eventuell bygging av nye kraftlinjer, ikke-konsesjonspliktige kraftanlegg og mikro- og minikraftanlegg, i lys av politiske signaler. I det samme området vil imidlertid et vern etter naturvernloven bare representere et parallellt hinder for konsesjonspliktig vannkraftutbygging med installert effekt > 1 MW.

Et vern i Lomsdal-Visten vil med milde bestemmelser ha middels til store negative konsekvenser på kraftressursene i området.

Konsekvenser av strenge bestemmelser

Et eventuelt vern med strenge bestemmelser vil slå ut tilsvarende et vern med milde bestemmelser. Bestemmelsene inneholder ingen forskjeller som berører nybygg, drift eller vedlikehold av anlegg innenfor verneforslaget.

Et vern i Lomsdal-Visten med strenge bestemmelser vil ha middels til store negative konsekvenser på kraftressursene i området.

7.2.6 Løsmasser og steinmaterialer

Konsekvenser av 0-alternativet

Det pågår ikke uttak av løsmasser eller steinmaterialer i utredningsområdet i dag. I regionen blir det derimot tatt ut både industrimineraler, naturstein, pukk, sand og grus fra en rekke store lokaliteter, og det er i tillegg påvist nye forekomster med store reserver. Da det foreligger lite informasjon om enkelte av forekomstene i utredningsområdet for vern, skal en ikke utelukke fremtidig drift. Men med dagens markedsituasjon og kjennskap til ressurs situasjonen i regionen, er det lite sannsynlig at disse lite tilgjengelige forekomstene vil bli utnyttet.

Konsekvenser av vern (mild og streng forskrift)

Siden det ikke forekommer noen uttak av georessurser i utredningsområdet i dag, anses virkningene av vernebestemmelsen kun å være relatert til eventuell forbud mot fremtidig utnyttelse.

I vernebestemmelsene står det ingenting som gir anledning til å lempe på forbudet mot bergverksdrift eller uttak av stein eller mineraler. Valg av mild i stedet for streng forskrift er derfor uten betydning for temaet løsmasser og steinmaterialer. Siden vernebestemmelsene ikke tillater bergverksdrift, vil virkningen av vern være at det ikke er mulig å utnytte eventuelle forekomster. Verdien av de kjente geologiske forekomstene i utredningsområdet for vern er generelt liten. Da det ikke finnes noen kjente geologiske forekomster med stor verdi fra et ressurs synspunkt, er det heller ingen store negative konsekvenser knyttet til et eventuelt vern av området. Konsekvensene av et vern for de fleste registrerte forekomstene er derfor små, noe som også fremgår av de antatte konsekvensene av 0-alternativet.

Nordland er kjent for rike geologiske forekomster sammenliknet med andre regioner i Norge. Utredningsområdet for vern er ikke spesielt godt kartlagt med hensyn på geologiske ressurser. En kan derfor selvfølgelig ikke utelukke at det i utredningsområdet for vern, som ellers i regionen, finnes ikke kartlagte, rike forekomster av malmer, industrimineraler, naturstein og pukk.

Bebyggelse og kulturlandskapet innerst i Storbørja danner en spektakulær overgang fra storfjorden utenfor. (Foto: Halvard R. Pedersen)

7.3 Samfunn

Vurderingene i dette kapitlet gjelder dersom hele utredningsområdet ble foreslått vernet og hvor bestemmelsene tilsvarer standard verneforskrift (strengt og milde bestemmelser). Vurderingene av konsekvenser er hentet fra de ulike konsekvensutredningene og gjelder altså ikke for det som blir foreslått vernet, se kapittel 10.

7.3.1 Reiseliv

Konsekvenser av 0-alternativet

Ut fra beskrivelsen av dagens reiselivsaktivitet og konkrete reiselivsplaner innenfor planområdet, generelle reiselivstrender og politiske signaler, fremgår det at reiselivet knyttet opp mot Lomsdal-Visten i stor utstrekning er, og vil i fortsettelsen være, basert på opplevelse knyttet til tradisjonelle friluftslivsaktiviteter. Avgjørende for reiselivets bruk av utredningsområdet er anledningen til skjøtsel og fysisk tilrettelegging, motorferdsel, organisert og generell ferdsel samt motivasjonen for opprettholdelse av kulturlandskapskvaliteter.

Det er flere sentrale lovverk som regulerer disse aktivitetene i dag. Frilufsloven regulerer rettigheter og plikter ved utøvelse av friluftsliv. Bestemmelsene i viltloven og lakse- og innlandsfiske-loven med tilhørende forskrifter regulerer utøvelsen av jakt og fiske. Plan og bygningsloven regulerer kommunal forvaltning når det gjelder arealbruk og fysisk tilrettelegging, blant annet for reiseliv og friluftsliv.

0-alternativet innebærer en lokal forvaltning etter plan- og bygningsloven. Utredningsområdet for vern er båndlagt i kommuneplanene i påvente av en avklaring om vern. Ut fra kommuneplanene forøvrig, kan det sannsynliggjøres at det samme området vil bli satt av til LNF-områder med relativt strenge restriksjoner mot inngrep hvis det ikke blir noe vern.

0-alternativet anses derfor ikke å ha noen konsekvenser for reiselivet.

Konsekvenser av milde bestemmelser

Det er lite av dagens beskjedne reiselivsaktivitet i utredningsområdet som berøres direkte av et eventuelt vern med milde bestemmelser. Når det gjelder konkrete planer innenfor utredningsområdet, vil imidlertid et eventuelt vern ikke tillate oppsett av nye bygninger for utleie og være til hinder for andre nyanlegg som fysisk tilrettelegger for ferdsel. En eventuell forvaltningsplan vil avklare forholdet til nye bruer, klopper, merking og skilting. Hvis faglige og politiske signaler fra sentrale myndigheter skal legges til grunn, kan det forventes at utredningsområdet, både med og uten vern, vil forbli uten noen former for tilrettelegging i sentrale deler, og en svært enkel form i de vanligste innfallsportene.

Status som verneområde vil styrke Lomsdal-Visten sitt potensial som arena for reiseliv og miljøbasert næringsutvikling, og trolig gjøre bedriftene i randsonen mer attraktive i markedet.

Til ettertanke. (Foto: Halvard R. Pedersen)

Status som «landscapsvernområde», som assosieres med milde bestemmelser, vil imidlertid ha en vesentlig mindre effekt enn en eventuell status som «nasjonalpark».

Reiselivsinteressenes bruk av Lomsdal-Visten vil dermed forbli sterkt begrenset, samtidig som områdets status som landskapsvernområde med villmarkspreg, på sikt, kan trekke mindre grupper av spesielt interesserte inn i området og større grupper frem til innfallsportene til området. Behovet for informasjon, guiding og båttransport vil sannsynligvis øke. Områdets status vil sannsynligvis virke noe positivt i forhold til de reiselivstilbudene som finnes i randsonen av utredningsområdet, men som ikke bruker utredningsområdet direkte. Et vern med milde bestemmelser antas derfor å ha små positive konsekvenser.

Konsekvenser av strenge bestemmelser

Det er lite av dagens reiselivsaktivitet i utredningsområdet som berøres direkte av et eventuelt vern med strenge bestemmelser. Stort sett er konsekvensene felles med de som er be-

skrevet under milde bestemmelser. Indirekte rammes likevel reiselivet av strenge bestemmelser sitt forbud mot tradisjonell skogsdrift, som er en sentral del av det beskjedne landbruket som finnes i utredningsområdet. Et forbud mot skogsdrift vil gjøre landbruksdrifta lite hensiktsmessig, de allerede få brukene vil kunne legges ned og kulturlandskapet forsvinne.

Status som verneområde vil styrke Lomsdal-Visten sitt potensial som arena for reiseliv og miljøbasert næringsutvikling, og trolig gjøre bedriftene i randsonen mer attraktive i markedet. Status som «nasjonalpark» vil sannsynligvis ha en vesentlig større effekt enn en eventuell status som «landscapsvernområde».

Reiselivsinteressenes bruk av Lomsdal-Visten vil fortsatt være beskjeden etter et eventuelt vern, selv om områdets status som nasjonalpark med villmarkspreg på sikt kan trekke mindre grupper av spesielt interesserte inn i området og større grupper frem til innfallsportene. Behovet for informasjon, guiding og båttransport vil sannsynligvis øke. Områdets status vil sannsynligvis virke positivt i forhold til de reiselivstilbudene som finnes i randsonen av utredningsområdet, men som ikke bruker utredningsområdet direkte. Et vern med strenge bestemmelser antas derfor å ha små positive konsekvenser.

7.3.2 Friluftsliv

Konsekvenser av 0-alternativet

Ut fra plan- og bygningsloven er utredningsområdet for vern båndlagt inntil vernestatusen er avklart. I kommuneplanene forut for dette var store deler lagt ut som landbruks-, natur- og friluftsområder (LNF-områder). Det er sannsynlig å anta at områder som eventuelt ikke blir vernet blir LNF-områder igjen, med noe varierende strenghet mellom kommunene når det gjelder mulighetene for spredt bolig- fritids- og ervervsbebyggelse. Områder som er lagt ut som LNF-områder i en kommuneplans arealdel gir ingen begrensninger på bruken av området til friluftsføremål.

Tre naturreservat ligger i utredningsområdet for vern. Verneformålet for reservatene sikrer verdier som hovedsakelig er positive for friluftslivet og naturmiljøet, selv om de også gir enkelte begrensninger for utøvelse av friluftsliv.

Det er ingen av de vurderte tiltakene i 0-alternativet som antas å gi svært store eller store negative konsekvenser for friluftsliv. Det er en del tiltak som trolig vil gi begrenset negative eller negative konsekvenser. Dette er tiltak knyttet til ønsket kraftutbygging, nye private hytter, nye hytter og anlegg i reindrifta, skogbruk og kjørespor etter barmarkkjøretøy. Reindrifta gir imidlertid også positive konsekvenser for friluftslivet ved blant annet å begrense både tekniske inngrep og bruk av snøskuter i området. En mulig fjerning av kraftledningstrasé vil også gi positive konsekvenser for friluftslivet. Økt overnat-

tingskapasitet for allmennheten i området kan også gi positive konsekvenser for friluftsliv. Totalt sett vurderes 0-alternativet å ha små negative konsekvenser for friluftslivet.

Konsekvenser av vern generelt

Totalt sett vil et vern ha positive konsekvenser for friluftsliv ved at det hindrer uheldige landskapsinngrep, og sikrer arealet for fremtidig friluftsbruk. Verken milde eller strenge bestemmelser vil gi negative konsekvenser for utøvelsen av jakt og fiske.

Konsekvenser av milde bestemmelser

I sum vurderes bestemmelsene å gi positive virkninger for friluftslivet, fordi det hindrer uheldige inngrep og begrenser motorisert ferdsel. Enkelte bestemmelser er likevel vurdert til å ha negative konsekvenser for friluftslivet. De hindrer merking av nye stier, nymerking og oppsett av skilt. De kan også vanskeliggjøre mulighetene for ombygging og utvidelse av hytter for allmennheten, og de hindrer mulighetene for bygging av nye hytter for allmennheten. En regulering av organisert ferdsel kan også gi negative konsekvenser for friluftsliv. Ingen av de beskrevne negative konsekvensene er vurdert å være store eller svært store. Milde bestemmelser vurderes å ha små positive konsekvenser for friluftslivet.

Konsekvenser av strenge bestemmelser

Strenge bestemmelser gir stort sett de samme konsekvensene som beskrevet for milde bestemmelser. Et unntak er at strenge bestemmelser, i motsetning til milde bestemmelser etter standarden, ikke hindrer mulighetene for merking av nye stier og oppsetting av skilt, og trolig heller ikke nymerking av ferdselsruter. Vern med strenge bestemmelser vurderes derfor å ha middels store positive konsekvenser.

7.3.3 Hytter

Konsekvenser av 0-alternativet

For fritidsbebyggelse og bygging vurderes konsekvensen av å kunne utvide alle eksisterende og foreslåtte bygninger og hytteområder å være liten positiv. Ønskene om å sette opp hytter i Indre Visten og Ytre Visten vurderes å ha ingen til små positive konsekvenser. Konsekvensen av planlagt og forventet utvikling av beite vurderes å være liten positiv i Storfjorden. Eventuell reiselivsvirksomhet i området Lakselvatnet-Sæterdalen vurderes å få små til middels store positive konsekvenser for hytter og hyttebygging, mens den i Ytre Visten og Storbørja antas å ha små positive konsekvenser. Det er ikke funnet noen negative konsekvenser av 0-alternativet for hytter og hyttebygging i utredningsområdet for vern.

Konsekvenser av vern generelt

Generelt vurderes et vern å ha ubetydelige til små negative konsekvenser for hytter og hyttebygging i utredningsområdet for vern. Et vern har ingen direkte positive konsekvenser for fritidsboligene og bruken generelt sett. Lokalt i Andalsvågen kan et vern ha små positive konsekvenser fordi det vil hindre etablering av ny overføringslinje som kan ha negative virkninger på bruken her. På den andre siden vil et vern forby oppsetting av nye hytter. Et slikt forbud vil kunne ha ubetydelige til små negative konsekvenser for hyttebruken i Indre Visten og Ytre Visten. Forbud mot bruk av helikopter for frakt av eldre og uføre til hyttene i Sørvasdalen vil gi små negative konsekvenser.

Konsekvenser av milde bestemmelser

Det er ingen arealbegrensninger i forhold til utvidelser etter milde bestemmelser. Ellers er det minimale forskjeller på milde og strenge bestemmelser i forhold til hytter og hyttebygging. Det er små negative konsekvenser av vern med milde bestemmelser på hytter og hyttebygging.

Konsekvenser av strenge bestemmelser

Strenge bestemmelser vurderes å gi små negative konsekvenser. Generelt er det ingen faktorer som slår ut i forhold til eksisterende bebyggelse. For hver enkelt fritidsbolig er det likevel en faktor som slår ut. Dette er arealbegrensningen i forhold til utvidelser som slår likt ut for alle bygningene. Regulering av uttak av ved har ingen nevneverdige konsekvenser. I likhet med milde bestemmelser, gir forbudet mot bygging av nye hytter i Indre Visten og Ytre Visten ubetydelige til små negative konsekvenser. Konsekvensene av forbudet mot bruk av helikopter for frakt av eldre og uføre til hyttene i Sørvasdalen er små negative.

7.4 Konsekvenser for annen stat

Fylkesmannen viser til det fastsatte utredningsprogrammet og til arbeidet generelt. Det er ikke kommet frem noen forhold ved området som skulle tilsi at etablering av vern i Lomsdal-Visten har noen konsekvenser for annen stat (andre land).

8 Sammenstilling av konsekvenser

Utsikt mot Visttindan fra vest i Henriksdalen. (Foto: Halvard R. Pedersen)

Tabellen under gir en sammenstilling av konsekvensene for det enkelte deltema som er utredet i konsekvensutredningen. For å få en samlet konsekvens for de enkelte tema er det gjort en betydelig skjønsmessig forenkling. Der konsekvensene «spriker» er dette kommentert. For flere av temaene vil justering av enkeltpunkter i forskriften eller avgrensingsjusteringer kunne redusere de negative konsekvensene. Dette er tatt opp i neste kapittel 9 *Forslag til avbøtende tiltak og restriksjonsnivå*. I kapittel 10 *Tiltakshavers anbefaling* kommer det frem hvilke justeringer Fylkesmannen mener man kan gjøre i forhold til avgrensning og forskrifter.

Fylkesmannen kan ikke se at vern verken etter milde eller strenge bestemmelser vil være i strid med gjeldende arealplaner. Mild forskrift vil gi mindre endringer enn streng forskrift.

Formålet med et vern er å sikre miljøverdiene. Gjennom konsekvensutredningene kommer det frem at et vern vil tjene dette formålet. For verdiene som skal sikres gjennom et vern er streng forskrift å foretrekke foran mild.

Tabellen under gir en oppsummering av konsekvensene av et ikke-vern (0-alternativet) og et vern med enten milde eller strenge bestemmelser for de ulike temaene som er utredet. Konsekvensene varierer fra svært store negative(----) til svært store positive (++++).

Tema \ Alternativ	0-alt.	Mildt vern	Strengt vern	Kommentar
Landskap	---	+++	+++	
Naturmiljø	---(-)	++(+)	++++	
Kulturhistorie	-	+	+(+)	
Jordbruk	0	-/+ ¹	--	¹ økt salgsverdi som følge av at varer er produsert i en nasjonalpark vil kunne virke positivt
Skogbruk	0	---	----	
Havbruk	+	0 ² /--	---	² avhengig av om verneformålet kan forenes med havbruk og at forvaltningen tillater anlegg som ikke truer verneverdiene
Reindrift	----	+++ ³	++(+) ^{3,4}	³ dersom reidrifta blir en del av verneformålet og fylkesdelplanen begrenser utbygging i viktige trekkleier og beiteområder utenfor verneområdet ⁴ større driftsmessige begrensninger (hytter og anlegg, bruk av helikopter og barmarkskjøretøy)
Kraftressurser	0	--(-)	--(-)	
Løsmasser og steinmaterialer	0	-	-	
Reiseliv	0	+	+	
Friluftsliv	-	+	++	
Hytter	+	-	-	

---- Svært store negative konsekvenser
 --- Store negative konsekvenser
 -- Middels store negative konsekvenser
 - Små negative konsekvenser
 0 Ubetydelige/ingen konsekvenser

+ Små positive konsekvenser
 ++ Middels store positive konsekvenser
 +++ Store positive konsekvenser
 ++++ Svært store positive konsekvenser

For alle næringsinteressene bortsett fra reindrift er 0-alternativet å foretrekke. For reidrifta vil et vern med milde bestemmelser være å foretrekke fremfor strenge bestemmelser dersom området blir vernet. For reindrift vil utsiktene fremover også avhenge av utviklingen i områdene rundt et eventuelt verneområde. Strenge bestemmelser er best for reidrifta hvis de gir åpning for barmarkskjøring, lavtflyging og nye anlegg. For reiselivet vil et vern kunne virke positivt. For hytter og hyttebygging gir vern generelt en liten negativ konsekvens.

8.1 Tilbakemeldinger på konsekvensutredningene

Fylkesmannen har fått tilbakemelding og merknader på innholdet og vurderinger i noen av konsekvensutredningene. Dette gjelder delutredningene på skog, naturmiljø, land-

skap, havbruk, kraftressurser og løsmasser og steinmaterialer. Tilbakemeldingene er kommet fra Statskog, Kontaktutvalget for skogbruk i Nordland, Helgeland skogselskap og Fjord Seafood Norway AS.

Merknadene er tatt med i vurderingen av grunnlagsmaterialet i planutformingen og vil også være med i arbeidet videre. Brevene er lagt ut på prosjektets nettsider:

www.fylkesmannen.no/lomsdal-visten

i artikkelen «Merknader til konsekvensutredningene».

8.2 Oppfylging av utredningsplikten

Fylkesmannen mener at utredningsplikten er oppfylt etter utredningsprogrammet og ser ikke behov for ytterligere utredningsarbeid.

9 Forslag til avbøtende tiltak og restriksjonsnivå

Under følger en oversikt over de ulike avbøtende tiltakene, herunder avgrensings- og forskriftsjusteringer som er foreslått i delutredningene. Dette er forslag som kun er sett i forhold til *den interessen som er utredet*. Det er ikke gjort noen form for helhetsvurdering i denne delen. **Kapittel 10 Tiltakshavers anbefaling** inneholder det endelige høringsforslaget.

9.1 Miljø

Dette er forslag som kun er sett i forhold til den interessen som er utredet. Det endelige forslaget til vern finner du i kapittel 10 Tiltakshavers anbefaling.

9.1.1 Landskap

Grensene for et vern i Lomsdal-Visten bør i størst mulig grad følge avgrensningen av landskapsområder. Dette vil gi en naturlig avgrensning som også er lett å se i terrenget. Vernet bør romme landskapsområdene med de største landskapsverdiene, spesielt i de fjordnære områdene, og ivareta de som ikke har tekniske inngrep. Dette vil sikre at vernet ivaretar spennet i landskapet fra fjord til høyfjell og sikre at svært verdifulle fjordarmer og landskapsområder i lavereliggende områder mot fjordene blir ivaretatt. Vernet bør samtidig utformes slik at de kulturskapte landskapskvalitetene blir opprettholdt der disse er viktige for det helhetlige landskapsinntrykket.

Avgrensningen av et vern og utforming av vernebestemmelser bør også ta hensyn til den lokale landskapsforståelsen og støtte opp under fortsatt aktiv bruk av området. Slik kan vernet også ivareta denne typen landskapsverdi og dempe graden av konflikt med brukerinteresser der tiltakene ikke har særlig negative konsekvenser for landskapskvalitetene og urørtheten.

Verken milde eller strenge bestemmelser åpner for barmarkskjøring i reindrifta. Det foreslås at bestemmelsene til et verneområde i Lomsdal-Visten skal regulere barmarkskjøring og oppsetting av husvære til bruk i samband med oppsyn med husdyr og reindrift for å sikre landskapet. Videre bør bestemmelsene åpne for uttak av plantet skog med ikke stedegne treslag, presisere en øvre arealgrense for hytter (80 m²) ved utvidelse og nybygging, åpne for vedhogst etter retningslinjer

i en forvaltningsplan og oppfordre til slått og vedlikehold av kulturlandskapet. Ellers ivaretar et mildt vern de store landskapsverdiene i Lomsdal-Visten.

En forvaltningsplan for verneområdet bør avklare merking av turruter, fjordområder hvor det vil kunne tillates permanent oppdrett, prinsipper for hogst som ivaretar landskapets art og karakter, retningslinjer for vedhogst til hyttene og eventuelt bruken av barmarkskjøretøy i reindrifta.

9.1.2 Naturmiljø

Følgende foreslåtte tiltak har som formål å minimere tiltakets negative konsekvenser, eller fremme de positive konsekvensene for naturmiljø for de enkelte temaene i influensområdet (tiltak er her vern etter mild eller streng forskrift):

Grensejusteringer:

1. Tettingsdalen: Utvide grensa mot vest slik at kalkåra langs Tettingsdalen tas med
2. Svartvasslia: Utvide grensa mot sør for å inkludere viktige naturtyper og vegetasjonstyper
3. Eiterådalen sør: Utvide grensa mot nord slik at den svært viktige bekkekløftlokaliteten «Velfjordskardelva-Sæterbekken» inkluderes i verneforslaget
4. Kilmarka-Nilslitinden-Gråfjellet: Justere grenser for å inkludere registrerte kalkområder
5. Andalsvågen: Utvide grensa mot sør for å inkludere hele skogsbeitelokaliteten

Endring av milde bestemmelser:

1. innarbeide hensyn til karst og grotter eksplisitt
2. forbud mot hogst og andre inngrep i alle registrerte naturtypelokaliteter (unntatt evt. skjøtsel)
3. klarere og mer forpliktende restriksjoner i skogsdrifta innenfor større naturskogsområder
4. det bør uttrykkes utvetydig at det etter søknad kan gis tillatelse til fjerning av fremmede treslag
5. presisering av formuleringen «aktiv tømmerdrift i dag»
6. begrepet «nye plantearter» byttes ut med «fremmede plantearter» eller «ikke stedegne plantearter»
7. gi åpning for å etablere alternativ kraftlinje Visten-Tilrem, mot at den gamle fjernes

Dersom milde bestemmelser blir endret, vil det ha en klar effekt på konsekvensene av vern med mild forskrift, sammenlignet med 0-alternativet. Trolig vil samlet konsekvensgrad komme opp i stor til svært stor positiv konsekvens.

Strengt bestemmelser vil i praksis innebære et forbud mot skogsdrift av betydning, og punkt 2 og 3 om endringsforslag for mild forskrift er derfor ikke aktuelle. Punktene 4 og 7 om kraftlinje og tillatelse til uttak av fremmede treslag bør derimot også innarbeides i streng forskrift.

9.1.3 Kulturhistorie

- Forhistoriske og samiske kulturformer har vært forsiktige i sin utnyttelse av natur og landskap. Sporene går derfor ofte i ett med terrenget. Begrepet «uberørt natur» reflekterer ikke dette aspektet og kan dermed sies å diskriminere både forhistorisk og samisk tilstedeværelse. Det anbefales at verneplanen tar hensyn til dette.
- Samiske stedsnavn finnes i stort monn innenfor utredningsområdet. Slike navn bør benyttes der det er naturlig for å synliggjøre samenes tilstedeværelse og lange utnyttelse i tid.
- Viktige kulturminneverdier er lokalisert like utenfor utredningsområdet. De danner viktige kulturhistoriske sammenhenger med andre kulturminner innenfor utredningsområdet. For å sikre en mer helhetlig kulturhistorie foreslås ei justering av verneplanens grenser slik at de aktuelle kulturminnene faller innenfor.
- I noen tilfeller bør eksisterende granskog felles for å sikre viktige kulturminner og kulturmiljøer mot skade eller forringelse.
- Enkelte gåetieh (gammer) i forfall bør restaureres for å sikre viktige eksempler på sørsamisk byggeskikk.
- Det anbefales i noen grad å foreta skilting av kulturminner og kulturmiljøer. Dette vil kunne fungere preventivt i forhold til slitasje og skade.

9.2 Naturressurser

Dette er forslag som kun er sett i forhold til den interessen som er utredet. Det endelige forslaget til vern finner du i kapittel 10 Tiltakshavers anbefaling.

9.2.1 Jordbruk

Ved innføring av milde vernebestemmelser vil gjennomføring av verneplanen ikke ha store konsekvenser for jordbruksaktiviteten. Ved strengt vern kan vernegrensen justeres slik at beiteområdet i Andalen faller utenfor.

*Det gamle skolehuset på Engelsneset i Velfjorden.
(Foto: Halvard R. Pedersen)*

9.2.2 Skogbruk

Avbøtende tiltak vil i hovedsak være å justere grensene for vern og å tillate snauflohogst av granplantefelt og naturskog av gran på god bonitet. En betydelig del av skogen befinner seg i utkanten av utredningsområdet. Små justeringer vil kunne friggi store skogarealer. Tillatelse til snauflohogst vil muliggjøre utnytting av store tømmermengder, først og fremst fra granplantefeltene. I et par tilfeller vil det være nødvendig å gi tillatelse til skogsveibygging for å komme til skogressursene.

9.2.3 Havbruk

Både for etablering av mildt og strengt vern vil flytting av vernegrensene opp på land være avbøtende tiltak. For Storfjorden vil også flytting av vernegrensene til å omfatte kun de indre deler av fjorden redusere de negative konsekvensene av vern ved å bidra til at den etablerte drift i fjorden kan fortsette, samtidig som det vil være mulig å utnytte noe av utviklingspotensialet for havbruk i fjorden.

Dersom grensene trekkes slik at de ikke omfatter strandsonen mellom flo og fjære vil avdekkede negative konsekvenser oppheves for skjelldyrking og også i stor grad for tradisjonelt merdoppdrett. Flytting av grensen fra sjøgrensen, for eksempel 100 meter inn på land, vil medføre at det ikke legges restriksjoner på fortøyning og at bruk av landbaser muliggjøres. En flytting av grensene som muliggjør etablering av infrastruktur som veg og strøm opphever alle negative konsekvenser for havbruk av vern.

Dersom sjøareal likevel blir vernet, bør vernet være mildt slik at havbruksvirksomhet, både etablert og fremtidig, fortsatt vil være mulig.

9.2.4 Reindrift

Delutredningen for reindrift foreslår disse avbøtende tiltakene:

Kraftlinje i Børjedalen. (Foto: Bjørn Godal)

1. Reindrift og samisk kultur tas inn i verneformålet. Dette er sentralt.
2. Fylkesdelplanen legger begrensninger på eller verneområdet utvides til å inkludere deler av dalførene Eiterådalen, øvre Stavassdalen samt Eiteråfjellet/Daelienjaarke. Innfartskanaler i disse områdene, så vel som planlagt turløype i Laksmarka til Vistnesfjorden vil kunne skape betydelig konflikt med reinens bruk av beiteområder.
3. En eventuell hyttebygging langs veien mellom Vasselven og Mosvasstjørna vil også kunne få meget betydelige skadevirkninger for reindriften.

Mild verneforskrift legges til grunn for det som berører reindrift, ellers streng forskrift

Andre tiltak som komplementerer, men ikke erstatter de sentrale punktene ovenfor:

- Informere om reindriften på infotavler om verneområdet og oppfordre til hensynsfull ferdsel. Dette gjelder blant annet ved samling og merking av rein.
- Forskriften bør ta inn en mulighet for sesongmessig differensiering mellom turistenes arealbruk og reindriftenes arealbruk i begge utkastene til forskriftens gradering.
- Anlegging og etablering av turløyper bør skje i tett samarbeid med reindriftenes utøverne.

- Motorisert ferdsel på barmark i forbindelse med reindriften bør tillates og tas inn i mild forskrift.
- I forskriftens ordlyd «bygninger som er nødvendige til landbruksformål» bør nye anlegg i tilknytning til reindriften defineres inn.
- Verneforskriftene bør evalueres i forhold til reindriften etter en 3 års periode, slik at man har mulighet til å korrigere eller justere forskriftene dersom det viser seg å bli behov for dette.

En opprettelse av et litt større verneområde enn utredningsområdet for vern med mild forskrift, kombinert med streng regulering av utbygging i fylkesdelplanen, vil være til svært stor positiv fordel for reindriften i et langt perspektiv. Det forutsettes at reindrift legges inn som en del av verneformålet, og at innfartskanaler unngås i Stavassdalen, Eiterådalen og ved Gåsvatn. I henhold til scenariene for år 2032 kan det anslås at bare ca 10% av beitearealene innenfor planområdet vil bli alvorlig forstyrret, sammenlignet med opp til 80% ved 0-alternativet.

9.2.5 Kraftressurser

Avbøtende tiltak blir normalt gjennomført for å unngå eller redusere negative konsekvenser, men tiltak kan også iverksettes for å forsterke mulige positive konsekvenser. I de neste punktene beskrives mulige tiltak som har som formål å minimere vernets negative eller fremme dets positive konsekvenser for kraftproduksjon og -forsyning.

Avbøtende tiltak ved milde bestemmelser

Grensene for verneområdet endres slik at HelgelandsKraft AS sine planer om ny kraftlinje mellom Ausa og Brønnøysund kan realiseres. Begge de alternative traséene som ligger utenom utredningsområdet vil bli svært mye dyrere. Det lengste alternativet (ikke inntegnet på kart og mangelfullt utredet) vil berøre svært mange av Vevelstad kommunes beboere gjennom nærføring, mens det noe kortere alternativet representerer et teknisk og vedlikeholdsmessig mindre gunstig alternativ.

- Grensene justeres slik at Helgelandskraft AS sine planer om utbygging i Velfjordskardelva blir liggende utenfor utredningsområdet for vern.
- Grensene i sørøst justeres slik at Miljøkraft Nordland AS sine prosjekt i dette området kan realiseres.
- Grensene trekkes slik at Bønnåga kraftlag AS sitt prosjekt ikke rammes av vernebestemmelsene. Det bør heller vurderes et landskapsvern med åpning for næringsutvikling, inkludert småskala kraftproduksjon omkring bosatte deler av Indre Visten.
- Vernebestemmelsene bør omtale mikro-, mini- og småkraftverk på linje med havbruk under § 3 i standardforskriften når anlegget ikke er i strid med verneformålet.

– Det bør være en generell tillatelse til bruk av snøskuter og helikopter til drift og vedlikehold av kraftanlegg innenfor utredningsområdet.

Avbøtende tiltak ved strenge bestemmelser

Vernebestemmelsene punkt 6 bør inneholde en generell tillatelse til bruk av snøskuter og helikopter til drift og vedlikehold av kraftanlegg innenfor utredningsområdet. Forøvrig gjelder de samme forslagene som under milde bestemmelser.

Innspill til en fremtidig forvaltningsplan

En forvaltningsplan bør inneholde en beskrivelse og illustrasjon som presiserer hvor og til hvilken tid kraftselskapene bør prioritere sin motorferdsel innenfor utredningsområdet for vern (snøskutertraséer, innflygningstraséer). Denne presiseringen bør utarbeides i samarbeid med kraftselskapene.

9.2.6 Løsmasser og steinmaterialer

Det er ikke foreslått noen avbøtende tiltak fordi utbredelsen av de påviste forekomstene er usikre. Det er verken registrert rike forekomster av geologiske ressurser eller konkrete planer for utnyttelse av de påviste forekomstene innenfor utredningsområdet for vern.

9.3 Samfunn

Dette er forslag som kun er sett i forhold til den interessen som er utredet. Det endelige forslaget til vern finner du i kapittel 10 Tiltakshavers anbefaling.

9.3.1 Reiseliv

Avbøtende tiltak blir normalt gjennomført for å unngå eller redusere negative konsekvenser, men tiltak kan også iverksettes for å forsterke mulige positive konsekvenser.

Generelt vil reiseliv og miljøbasert næringsutvikling være tjent med en sonering innen verneområdet. Det bør være et mildt vern i de områdene hvor det er landbruks- og reiselivsaktivitet i dag, eller hvor det er konkrete planer om slik aktivitet. I denne sonen bør forbudsbestemmelsene i noen grad tones ned til fordel for bestemmelser som positivt bygger opp om en videreutvikling av det tradisjonelle landbruket. Dette vil både stimulere til å opprettholde kulturlandskapskvaliteter samtidig som denne aktiviteten gir grunnlag for en småskala reiselivssatsning i tråd med det potensialet for reiseliv som er beskrevet for området.

Milde bestemmelser

Grensejusteringer:

– Eiendommen Borkamo holdes utenfor vernet. Dette vil kunne gi en større mulighet for fremtidig reiselivsaktivitet.

– Stavassdalen som innfallspore til verneområdet holdes utenfor vernet slik at vernets bestemmelser ikke er til hinder for de tilretteleggingstiltakene som er delvis gjennomført og ellers planlagt i området. Avgrensningen må skje i samråd med Stavassdalens venner og Statskog Nordland.

– Eiendommene Bønå, Aursletta og Storbørja holdes utenfor vernet. Dette er bruk hvor det fremdeles er aktivitet, dels også med fastboende. Det er reiselivsaktivitet tilknyttet disse brukene i dag, og det finnes planer om og potensiale for videre utvikling.

Endring av forskrift:

– Nybygg og anlegg knyttet til en utvidet forståelse av «stedbunden næring» tillates slik at småskala reiseliv kan etableres og slik at det kan bli økonomisk mulig å opprettholde bosetting og kulturlandskap. Dette er særlig aktuelt på Bønå, Aursletta, Storbørja, Stavassdalen og forøvrig der det finnes muligheter for slik drift.

– Bruk av hest og terrengsykkel strykes. Eventuelle skadevirkninger av slik aktivitet fanges opp av de øvrige bestemmelsene samtidig som potensialet for slik aktivitet er svært begrenset i dette terrenget.

– Tydelig merking og skilting av stier og fysiske anlegg som bruer og klopper er nødvendig tilrettelegging før reiselivet kan bruke utredningsområdet uten guidetjeneste i sin markedsføring. Vernet bør ikke introdusere noen ytterligere begrensninger på denne aktiviteten enn de som allerede gjelder (friluftsløven).

Strenge bestemmelser

Justering av grenser og endring av forskrift som under milde bestemmelser. I tillegg bør bestemmelsene knyttet til skogsdrift ikke være strengere enn under milde bestemmelser.

På tur ut Storbørja etter befaringsgruppe i Lomsdalen. (Foto: Elsemari Iversen)

9.3.2 Friluftsliv

Forskjellene mellom de to settene med bestemmelser er relativt små for friluftslivet. På enkelte punkt er de strenge bestemmelsene noe bedre for friluftsliv. Deler av bestemmelsene hindrer eller begrenser mulighetene for tilrettelegging for friluftsliv. Dette omfatter både overnattingsstilbud og tiltak knyttet til merking og tilrettelegging av ruter.

Både milde og strenge bestemmelser hindrer nye hytter, også for allmennheten. Bestemmelsene begrenser mulighetene for å utvide eksisterende hytter. De milde bestemmelsene hindrer merking av nye stier og oppsett av skilt. I noen områder er det behov for økt overnattingskapasitet, og store områder blir lite brukt. Videre er det et overordnet mål å få aktivisert en størst mulig del av befolkningen gjennom friluftsliv. Det bør derfor være mulig å kunne sette opp nye hytter for allmennheten og drive nymerking, vedlikehold og tilrettelegging av ferdselsruter.

Ved en fornuftig utforming og plassering av nye hytter, kan det legges til rette for mer bruk i ønskede deler av området, uten at man kommer i konflikt med verneformålet og områdets naturgitte kvaliteter for friluftsliv. Tilsvarende vil en fornuftig og regulert merking av stier kunne gi positive konsekvenser for friluftsliv. Det anbefales derfor å åpne for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bygging av nye hytter for allmennheten, og at merking og tilrettelegging gjøres mulig i bestemmelsene.

9.3.3 Hytter

I strenge bestemmelser er det en arealbegrensning i forhold til tilbygg på fritidsboligene. Dette kan oppleves som urimelig for den enkelte. Som avbøtende tiltak er det foreslått at milde bestemmelser velges. Alternativt kan begrensningen i forhold til størrelsen på tilbygg tas bort i strenge bestemmelser.

I forhold til uttak av ved foreslår vi at milde bestemmelser velges fremfor strenge. Hytteeierne og hyttebrukerne slipper da reguleringen om uttak gjennom bestemmelsene, og de vil fritt kunne hugge ved til eget bruk. Alternativt kan det i strenge bestemmelser tas inn et punkt om at hogst av ved til eget bruk er tillatt.

Oppheving av de eksisterende naturreservatene og etablering av vern etter milde bestemmelser er også foreslått som avbøtende tiltak. Det vil være en fordel for hyttene og hyttebruken i forhold til uttak av ved og eventuelle ønsker om å kunne utvide og bygge om eksisterende hytter i disse områdene.

Som avbøtende tiltak er det videre foreslått at forskriftene gir åpning for å frakte eldre og uføre til hyttene i Sørvasdalen. Alternativt foreslås endret avgrensning i forhold til disse hyttene, slik at de faller utenfor et verneområde.

På vei mot Henriksdalen og Lomsdalen. (Foto: Halvard R. Pedersen)

Det er foreslått at konflikten i forhold til hyttebygging i Ytre Visten og Indre Visten kan avbøtes ved at det gis tillatelse til å reise hytter på gamle tufter der det er mulig. Alternativt foreslås det at en vernegrense trekkes utenom stedene i Indre Visten og Ytre Visten der det er ønsket om å bygge nye hytter.

10 Tiltakshavers anbefaling

Dette kapitlet gjengir forslaget til vern etter naturvernloven, både avgrensning og bestemmelser.

10.1 Valg av verneform

I Stortingsmelding nr. 62 (1991-92) *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge*, også kalt Nasjonalparkmeldinga, trekkes nasjonalpark frem som den mest aktuelle verneformen i Lomsdal-Visten. Konsekvensene av vern er utredet på grunnlag av to ulike sett med bestemmelser og 0-alternativet. De ulike alternativene tar opp i seg spennet som ligger i de ulike verneformene.

Nasjonalparker opprettes for å sikre store områder uten tunge tekniske inngrep med spesielle naturforhold og/eller vakkert landskap. Statens Naturvernråd utarbeidet NOU 1986:13. Denne offentlige utredningen lå til grunn for Nasjonalparkmeldinga. Naturvernrådet tilrådte at det i Lomsdal-Visten ville være mulig å bevare et sammenhengende, urørt område fra høgfjell til hav. Dette ble tatt med videre i Nasjonalparkmeldinga. Vektleggingen av sammenhengen mellom fravær av tekniske inngrep og gradienten fra fjord til fjell har derfor vært førende for arbeidet.

Landskapsvern etableres for å sikre egenarta og vakre natur- eller kulturlandskap. Denne verneformen gir ikke et vern av vegetasjonen ut over det som kan påvirke landskapsinntrykket. Landskapsvern åpner derfor for skånsom skogsdrift etter godkjent plan. I tillegg åpner landskapsvernområder etter føringer gitt i Stortingsmelding nr. 43 (1998-99) *Vern og bruk i kystsona* for havbruk som ikke er i strid med verneformålet.

Gjennom naturreservatvern skal spesielle naturtyper som er urørte eller tilnærma urørte sikres. Friluftsliv, landskap og kulturminner er ikke en del av formålet ved slike fredninger. Friluftsliv, landskap og kulturminner er viktige momenter i dette området, også innenfor de tre eksisterende naturreservatene i Skjølslægda, Laksmarkdalen og Strompdalen.

Er området viktig for friluftslivet, er dette også et moment som taler for å legge ut området som nasjonalpark. Grunngevingen for vern i Lomsdal-Visten går nettopp på at

det er et stort område uten tunge inngrep, at deler av området har store nasjonale landskapskvaliteter og svært viktige områder for biologisk mangfold, samt at det har verdi for friluftslivet lokalt, regionalt og nasjonalt. Dette underbygges også gjennom konsekvensutredningen.

Forslaget

På bakgrunn av føringene for arbeidet, verneverdier og bruksinteresser, foreslår Fylkesmannen å opprette en nasjonalpark med et landskapsvernområder i Indre Visten og Velfjorden. Fylkesmannen foreslår videre å innlemme de eksisterende naturreservatene i nasjonalparken. Forskriften og forvaltningen skal sikre verdiene i store sammenhengende barskogområder og den referanseverdien disse områdene har i regionen. Ved etablering av en nasjonalpark blir reservatene opphevet.

Styringsgruppa forutsetter at en eventuell ny erstatningsordning fra forslaget til ny naturmangfoldlov blir gjeldende for et oppgjør etter vedtatt vern i Lomsdal-Visten.

10.2 Forslag til avgrensning

10.2.1 Kriterier for avgrensning og verneareal

Kriterier for avgrensning

I Stortingsmelding nr. 62 (1991-92) er det klargjort hvilke verdier som skal vektlegges ved etablering av nasjonalparker generelt og for Lomsdal-Vistennområdet spesielt. Disse er gjengitt i kapittel 1.4.3. Ved avgrensningen er det lagt vekt på å sikre de verdiene som er angitt i meldingen og samtidig få en grense som i størst mulig grad følger naturlige landskapskiller og kan kjennes igjen i terrenget.

Det er gjort en stor jobb for å kartlegge viktige brukerinteresser. Områder med bruk som ikke kan foregå i et fremtidig verneområde er holdt utenfor, med mindre de har store natur-, landskaps- eller friluftsverdier.

Verneareal

Nasjonalparkmeldinga siterer Statens naturvernråd sitt forslag om opprettelse av en nasjonalpark på ca 500 km² i Lomsdal-

Visten. Naturvernrådet foreslår dette som en forsterking av vassdragsvernet i Lomsdalsvassdraget og Vistenvassdraget. Stortingsmeldinga selv gir ingen klare føringer på arealavgrensning. I sin behandling la Stortinget til grunn at arealavgrensning skulle avklares i den videre prosessen. Fylkesmannens vurdering er likevel ikke at vi står helt fritt i forhold til størrelsen på et fremtidig verneområde i Lomsdal-Visten, og at det er gitt føringer også etter at Nasjonalparkmeldinga kom, som påvirker arbeidet. Dette gjelder blant annet landskap og inngrepsfrie naturområder, bruk og vern i kystsonen, skogvern og ivaretagelse av truede arter og naturtyper.

NOU 1986:13 med høringsuttalelsene som kom inn da den var på høring, lå til grunn både for utarbeidelsen av stortingsmeldinga og Stortingets behandling av den. Det vil si at de politiske klareringene som utredningsarbeidet i Lomsdal-Visten tar utgangspunkt i, bygger på disse forutsetningene. Selv om det fremkommer av Stortingets behandling av saken at *Nærmere detaljer om avgrensning og bestemmelser for de ulike verneforslagene i landsplanen forutsettes avklart gjennom den ordinære saksbehandling* og at *denne stortingsmeldingen tar ikke opp slike spørsmål*, må vi ha med bakgrunnen for denne uttalelsen. Det må likevel presiseres at Fylkesmannen mener at dette ikke gir en klar grense for hvor mye som kan vernes. Stortinget har klart lagt til grunn at dette er avklaringer som må komme i utredningsarbeidet. Ved avgrensningen er det derfor lagt vekt på å holde det totale vernearealet nede, samtidig som verneverdiene ivaretas i tråd med føringene i Nasjonalparkmeldinga.

Nasjonalparker opprettes fortrinnsvis på statlig grunn. Tilgrensende privat grunn kan også tas med. Andelen statsgrunn i utredningsområdet her er ca 46,7%. Høyesterett avsa

en dom i forbindelse med etableringen av Hardangervidda nasjonalpark. Der fikk staten medhold i at man kunne ta med ca 52% privat grunn. Høyesterett slår fast at privat grunn må fremstå som et tillegg ved etablering av nasjonalparker. Dette avgjøres ikke utelukkende av størrelsesforholdet mellom privat og statlig grunn. Lokaliseringen av privat og statlig grunn, hvor grunnlaget for opprettelsen av parken ligger og hvor viktige verneverdier finnes vil også spille inn. I ettertid har kommunal- og miljøkomiteen på Stortinget presisert at det er naturforholdene og ikke eierforholdene som må være avgjørende for hva som skal legges ut som nasjonalpark (Innst. S. nr. 124, 1992-93). Fylkesmannen ser derfor ikke at andelen privat grunn eller plasseringen av denne i seg selv blir avgjørende for avgrensningen av et fremtidig verneområde her.

10.2.2 Konkret avgrensning

Nedenfor følger et konkret forslag til avgrensning. Gjennomgangen er områdedelt for å lette oversikten.

Forslaget til grenser innebærer etableringen av en nasjonalpark på 1024,7 km² og landskapsvernområder i Indre Visten og Velfjorden på henholdsvis 32,4 km² og 118,2 km². Statsgrunn utgjør 614,6 km² eller 60% av arealet i nasjonalparken. De foreslåtte landskapsvernområdene ligger på privat grunn. Mer detaljert avgrensning kommer frem på plankartet bakerst. Fordelingen på verneform og kommune, samt andel statlig og privat grunn og andel av kommunene som vil være vernet dersom forslaget blir vedtatt, følger av tabellene under.

Tabellen viser forslag til vernet areal, verneform og andel statlig og privat grunn i Lomsdal-Visten.

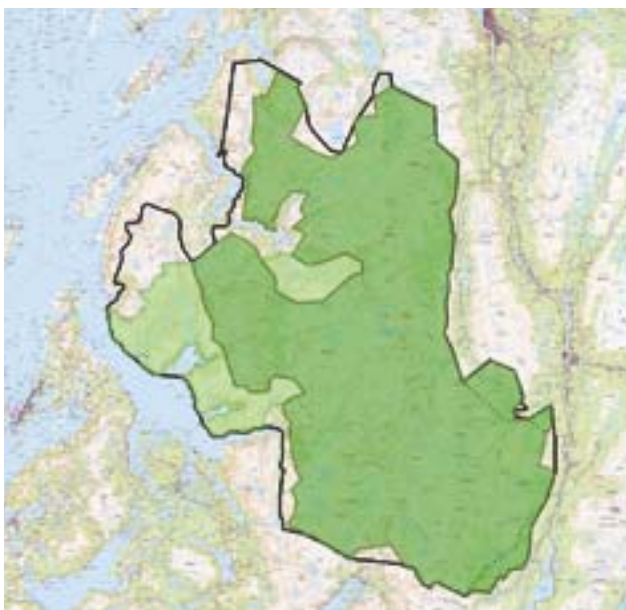
Forslag til vern	Areal	Statlig grunn		Privat grunn	
		Areal	Andel	Areal	Andel
Nasjonalparken	1024,7 km ²	614,6 km ²	60%	410,1 km ²	40%
Strauman landskapsvernområde	32,4 km ²	-	-	32,4 km ²	100%
Velfjorden landskapsvernområde	118,2 km ²	-	-	118,2 km ²	100%
Totalt	1175,3 km²	614,6 km²	52,3%	560,7 km²	47,7%

Tabellen viser arealet som blir foreslått vernet i nasjonalparken og landskapsvernområdene (LVO) fordelt på kommune.

Kommune	Nasjonalpark	Strauman LVO	Velfjorden LVO	Totalt
Brønnøy	237,1 km ²		115,3 km ²	352,4 km ²
Vevelstad	274,2 km ²	32,4 km ²	2,9 km ²	309,5 km ²
Vefsn	250,0 km ²			250,0 km ²
Grane	263,4 km ²			263,4 km ²

Tabellen viser vernet landareal i kommunene i dag, ved vern etter forslaget i Lomsdal-Visten, totalt landareal, dagens verneandel og verneandel dersom nytt vern vedtas etter forslaget. Det er tatt høyde for at naturreservatene inngår i nasjonalparken.

Kommune	Landareal	Vernet landareal per 01.01.2006		Vernet landareal ved vedtatt forslag i Lomsdal-Visten	
		Areal	Andel	Areal	Andel
Brønnøy	1041,3 km ²	4,8 km ²	0,5%	229,7 km ²	22,1%
Vevelstad	538,5 km ²	24,4 km ²	4,5%	273,9 km ²	50,9%
Vefsn	1927,3 km ²	88,4 km ²	4,6%	263,1 km ²	13,7%
Grane	2007,2 km ²	344,5 km ²	17,2%	607,9 km ²	30,3%

Kart over foreslått nasjonalpark og landskapsvernområder i Lomsdal-Visten. Svart linje er utredningsområdet for vern, lyse grønt område er forslaget til landskapsvern og mørke grønt område er forslaget til nasjonalpark. Se også kartene bakerst.

I forslaget til Strauman landskapsvernområde er det 0,3 km² sjøareal nedenfor Storstraumen og Lakselvatnet. I det foreslåtte Velfjorden landskapsvernområde er det 9,1 km² sjøareal i Okfjorden og indre del av Storfjorden. Dette er trukket fra i beregningen av vernet landareal for hver kommune og total andel statlig og privat grunn i verneforslaget.

Fylkesmannen mener forslaget er innenfor mandatet. Arealet er forsøk holdt så lite som mulig, samtidig er verneverdiene som er fremhevet i Stortingsmeldingen sikret.

Henvisningene til geografiske punkter og navn i gjennomgangen nedenfor forholder seg til N50 (M 711) kartene fra Statens kartverk.

Nasjonalpark på Kvannlifjellet ned mot Ytre Visten (Vevelstad)

Nordfra går grensene i utkastet på østsida av kraftlinja og inkluderer mesteparten av landskapsområdet i Almosskardet. Kraftlinja er et stort teknisk inngrep. Det er ikke store biologiske verdier dokumentert vest for denne. Forslaget innebærer da å ta ut disse områdene, selv om avgrensningen ikke følger landskapsinndelingen. Grensa foreslås trukket fra kommunegrensa mot Vefsn på høyde 586 på østryggen av Brennåfjellet sørover til høyde 518, videre vest for Kvannlivatnet til høyde 474. Øst for denne grensa blir da det mest verdifulle kalkrike området i fjellet i utredningsområdet og mange nyregistrerte grotter med i nasjonalparken.

Grensa foreslås videre mot sør via høydene 533, 272, 220 og 318 (øst for Skarbakken i Storsteinvika). Her sikres deler av en urskog/gammelskog og et kalkskogsområde langs Sagelva, før denne renner ned mot fjorden. Grensa foreslås videre sørover over Tverrlandselva og er trekt langs den skarpe ryggen opp på toppen av Stakkviktinden (502 moh). Noen plantefelt og områder med produktiv skog ned mot fjorden er holdt utenfor, mens størstedelen av landskapsområdet rundt Almosskardet med en markert forkastning sikres. Det er fortsatt noen nullområder i skog øst for Tverrlandet innenfor forslaget.

Indre Visten nord (Vevelstad)

Avgrensningen i Indre Visten er tegnet for å sikre nordisden av fjorden inn mot Bønå med til dels store naturverdier og som del av et landskapsområde med nasjonal verdi. Grensa foreslås derfor videre fra Stakkviktinden over til Indre Visten i Arnvika, men fritidsbebyggelsen langs fjorden her er holdt utenfor. Grensa går 100-150 m ovenfor bygningene. Grensa trekkes så ned til fjorden i neste bukt, og følger videre strandlinja østover til Sommarsetvika. Med en slik avgrensning sikres en svært verdifull edellauvskogsløi i Bønnålia/Sommarsetvika, en gammel lauvskog, et svært verdifullt kalkrikt område i fjellet opp mot Tverrlandsfjellet og et leveområde for kongeørn.

Avgrensningen videre skjærer ut i hovedsak all produktiv skog i Bønådalen, samtidig som en rekke grotter og naturtypelokaliteter av kalkskog, rik edellauvskog og lommer av urskog/gammelskog, samt leveområder for trua rovfugl blir

inkludert i nasjonalparken. Bønåsetra er foreslått holdt utenfor nasjonalparken. Grensa foreslås trekt langs ryggen opp mot Bønåsetra til en høyde 300 moh, herfra rundt Bønåsetra til høyde 378. Herfra nordover til en rygg vest for Svarttjørna ca 330 moh, videre mot nordøst til høyde 336, og så etter innspill fra grunneier øst til høydedrag vest for høyde 454. Videre på østsida av Bønådalen følger forslaget til grense landskapsinndelingen langs vannskillet til høyde 568 på Krongelvassfjellet, videre mot sørøst til høyde 590 og derfra sørvestover på oversiden av den markerte fjellveggen til høyde 532. Denne avgrensningen sikrer de tilnærmet inngrepsfrie områdene rundt Krongelvatnet og Innertjørnan og i Nord-Austerfjorddalen. Begge disse landskapsområdene har nasjonal verdi.

Landskapsinndelingen følges videre mot sørøst og skjærer over dalen og følger ryggen et stykke oppover mot Stigfjellet. Ved kote 300 foreslås grensa trekt mot sørvest tvers over Sør-Austerfjorddalen til trigonometrisk punkt 327 moh. på Remfjellet. Her møter nasjonalparken forslaget til landskapsvernområde. Grensedragningen rundt Austerfjorden vil på denne måten holde et plantefelt og et større område økonomisk drivbar skog utenfor vernet i Austerfjorden. Samtidig bli landskapet blir godt ivaretatt og en lokalitet kystgranskog nederst i Sør-Austerfjorddalen sikres. Innenfor nasjonalparken vil det oppover nevnte dalføre i all hovedsak være nullområder for skogbruket, bortsett fra et overlapp på ca 80 m nederst i lokaliteten av kystgranskog. Et vern som foreslått vil også sikre viktige leveområder for rovfugl.

Strauman landskapsvernområde (Vevelstad)

Området fra Strauman mellom Indre Visten og Lakselvatnet og innover i Sæterdalen foreslås vernet som landskapsvernområde. Bakgrunnen er at området har nasjonale landskapsverdier rundt Lakselvatnet, samtidig som det ved et landskapsvern kan drives skånsom plukkhogst på skogressursene uten at landskapsverdiene her forringes. Et slikt skogbruk blir drevet her i dag, og det er ikke kommet frem naturverdier som synes å kreve strengere restriksjoner vurdert ut fra dagens og ønsket bruk av området. *Strauman landskapsvernområde* foreslås derfor opprettet for å sikre landskapsverdiene og særtrekkene ved straumene, Lakselvatnet som oversvømmes av saltvann ved flo og det skogkledde dalføret innover i Sæterdalen. Lokaliteter med preg av kystgranskog langs Sæterelva, en svært verdifull fossesprøytsone ved Fallforsen og forekomster av rødlistete lavarter blir også sikret.

Et landskapsvernområde her vil gi muligheten til å etablere ei hytte åpen for allmennheten på Sannan som det er kommet innspill på ved at forskriften gir forvaltningsmyndigheten mulighet til å gi tillatelse til slike tiltak etter forvaltningsplanen. Det er også kommet innspill fra en av grunneierne i området på en ny vinterisolert hus/hytte ved eldre hustufter på Sagen ved Lakselvatnet. Et landskapsvern åpner i utgangspunktet

ikke for bygging av nye private hytter, og dette tiltaket vil ikke kunne gjennomføres ved landskapsvern. En etablert skogsvei fra Lakselvatnet til Sætra, samt flere områder med plantet skog ligger innenfor forslaget til vern. Forskriften åpner for vedlikehold av veien og hogst som ivaretar landskapsverdiene.

Avgrensningen foreslås slik at landskapsvernområdet grenser til nasjonalparken i nord, øst og sør. Straumen grenser ut mot arealet i Indre Visten som ikke foreslås vernet. Grensen mellom en nasjonalpark og et landskapsvernområde går sørøstover langs ryggen av Remfjellet fra høyde 327 til høyde 335, før den bøyer av mot øst til høyde 286 og krysser Sør-Austerfjorddalen ved starten av Stigbekken mot toppen av Mandagsfjellet 669 moh. Herfra foreslås en avgrensning mot høyde 260 ved Svartvatnet, rett sør til høyde 416, sørvestover til Frokostfjellet (420 moh), videre til Middagsfjellet 780 moh, rett vestover til Kalvdalsfjellet (419 moh), herfra mot nordvest tvers over dalføret med Lakselva til toppen av Rubben 495 moh og nordvestover til høyde 451. Herfra følger forslaget ryggen mot nord over høyde 409 til Grannesaksla 360 moh til høyde 495 sørøst for Strumpdalen. Herfra følger forslaget til landskapsvern ryggen ned mot øst-nordøst, over Grannesvatnet innenfor Straumsneset og opp til høyde 259 og tilbake til høyde 327 på Remfjellet.

Indre Visten sør (Vevelstad)

Forslaget til nasjonalpark går videre fra høyde 495 mot nordvest over Strumpdalen til høyde 346 og bøyer så av mer mot vest til høyde 438 og videre til trigonometrisk punkt 355 moh på Urdviktinden. En slik grense for nasjonalparken frigir store økonomisk drivbare skogområder med en del plantet skog ved Aursletta og sør for Ausa. Her finnes også lokaliteter med til dels svært høy verdi for biologisk mangfold. Liknende lokalitet av sørvendt type og med mer innslag av edelløvtrær er inkludert i utkastet på nordsiden av fjorden. Avgrensningen fortsetter så å følge landskapsinndelingen som sikrer hele det inngrepsfrie landskapsområdet, mot sørvest opp ryggen av Gråfjellet til den møter utredningsgrensa sør for fjellgården Auslia på høyde 336 og følger denne via høyde

*Bønå mot Aursletta og Snøfjelltinden.
(Foto: Halvard R. Pedersen)*

Kart over foreslått vernegrense for Velfjorden landskapsvernområde (grønn linje). Svart linje viser området som har vært utredet for vern.

354 til Fagerjordhumpen på 457 moh på grensa til Brønnøy kommune.

Landskapsvern på nordsiden av Velfjorden

Store deler av nordsiden av Velfjorden foreslås vernet som landskapsvernområde. Høye nasjonale landskapsverdier blir da sikret i Okfjorden, sammen med naturtypelokaliteter med gammelskog, kalkskog, rik edelløvsog, bekkekløft, kalkrike områder i fjellet og rikmyr. I tillegg er indre del av Storfjorden i seg selv en smal fjordarm med få inngrep, samtidig som den binder sammen relativt store områder uten tekniske inngrep i Okfjorden og Lappsardalen.

Forslaget til avgrensning søker altså å ivareta store landskapsverdier og se området i sammenheng med områdene østover, samtidig som konflikter med brukerinteresser er minimert. I tillegg blir spennet i landskap uten store tekniske inngrep fra fjord til fjell en del av vernet. Bestemmelsene vil gi mulighet til å drive skånsom skogsdrift uten at landskapsverdiene her forringes, plantet skog i Klavesmarka kan tas ut med nødvendig veiutløsning når hogst blir aktuelt. Havbruksinteressene i Slåttvika og Lillebørja er imøtekommet, og disse fjordområdene er trukket ut av verneforslaget. De midlertidige oppdrettslokalitetene kan dermed gjøres permanente, vurdert i forhold til dette planarbeidet. Landfester til anleggene søkes løst gjennom formulering i forskriften. Det foreligger ikke konkrete planer for havbruk i fjordene som foreslås vernet, men utredningene viser at det kan være potensiale for ytterligere virksomhet i indre del av Storfjorden. Det foreslås et

vern som vil kunne gi mulighet for ny etablering her som ikke strider med formålet med vernet, det vil si landskapsverdiene, se kap. 10.4.6. Vernet foreslås avgrenset mot nord fra Fagerjordhumpen rett vestover til sør for høyde 404, sør til høyde 623, sørvest til knekkpunkt på kommunegrensa mellom Vevelstad og Brønnøy og langs vannskillet til høyde 616. Skogsdrift på plantet skog og muligheten til å bygge skogsvei for å få den ut av området søkes løst gjennom forskriften.

For resten av utredningsområdet i Vevelstad er det avsatt et område i fylkesdelplanen rundt Høyholmstindan og Tasklivatnet med en retningslinje i forhold til reindrift og for å sikre de nasjonale landskapsverdiene her. Området foreslås ikke vernet. Et vern vil dermed ikke omfatte ønsket trase for ny overføringslinje mellom AUSA og Andalsvågen. Ny linje her vil gi en sikrere strømforsyning til Brønnøysund. Samtidig vil den gamle linja som i dag går gjennom området fra Indre Visten via Børjedalen til Langfjord kraftverk bli tatt ned. Det største tekniske inngrepet sentralt i utredningsområdet vil da bli fjernet. Bygging av ny linje som medfører fjerning av den gamle er i utredningene på landskap og naturmiljø vurdert å ha en samlet positiv konsekvens for landskapsverdiene.

Et vern er først aktuelt sør for en ny overføringslinje mellom AUSA og Andalsvågen. Landskapsområdet som heller ut av utredningsområdet og ned i Andalsvågen er foreslått tatt ut. Utredningsgrensa her er ingen gunstig avgrensning. Selv om det er kartlagt en svært viktig naturtypelokalitet innerst i vågen, er de biologiske verdiene helt avhengig av at skogsbeitet blir ryddet og brukt til beite.

Med bakgrunn i landskap og inngrepsstatus i Andalsvågen, foreslås det at grensen for landskapsvernområdet videre sør-øst følger vannskillet og i grove trekk kommunegrensen mellom Brønnøy og Vevelstad over Rundfjellet (732 moh), via høyde 751 til Forneshatten (943 moh) og Innerhatten (968 moh). Herfra er grensa trukket nordvestover over Andalsshatten (919 moh) og nedover langs den skarpe ryggen via høyde 679 til Andalsodden, for så å følge strandlinja sør-østover langs Velfjorden til Okneset. En slik avgrensning gjør at hele den markerte sørvestvendte fjellsiden av Andalsshatten som er godt synlig fra flere steder i Brønnøysund blir en del av verneområdet.

Videre er all bebyggelse på Okan, Gavlen, Sildkoven, Engelsneset, Solvang og Fagerlia med deres drift av jord og skog trukket ut, mens fritidsbebyggelsen på Forneset, Storfjorden og i Sørmarka innerst i Storfjorden omfattes av verneforslaget. Skogbruk vil i et landskapsvernområde her kunne fortsette som i dag, men gjennom forskriften foreslås det å sikre landskapet og naturverdier gjennom at drift krever en godkjenning av hogstplan. Innenfor området som foreslås vernet langs fjordene er det altså noen plantefelt og områder der grunneierne ønsker hogst. Både uttak av plantet gran og vedhogst søkes løst

Kartet viser Brønnøy kommunes innspill på nasjonalparkgrense ved Bjønnstøkken og i Godvassdalen i Tosbotn (stiplet linje), den foreslåtte nasjonalparken (heltrukken grønn linje) og utredningsgrensa (sort linje).

gjennom forskrift, se kapittel 10.4.6. Forslaget åpner ikke for bygging av jaktbu i Okfjorden og er ikke i tråd med innspill fra grunneierne og Brønnøy kommunes innstilling.

Forslaget til landskapsvern fra Okneset til Storbørja følger derfor kystlinjen bortsett fra rundt Okan, Gavlen, Sildkoven, Engelsneset, Fagerlia og Lillebørja, se kartet til høyre. I detalj går grensa rett østover fra Okneset til høyde 141 på Riskammen, rett sør ca 700 m og så mot vest langs ryggen ned til fjorden igjen sørvest for Okan. Okfjorden foreslås altså innlemmet i landskapsvernområdet på bakgrunn av sine nasjonalt høye landskapsverdier og svært få inngrep. Grensa er videre foreslått langs fjorden ved laveste lavvann forbi Åsvika og Merravika til Granvika. Her følger den bekken nordover og mot nordøst til høyde 103 for å holde bebyggelsen og kulturlandskapet rundt Gavlen utenfor. Videre foreslås grensa trekt ned til bekken og mot fjorden nordøst for Gavlsjøen, langs fjorden forbi Slåttvika og Nubben før den krysser fjorden langs siktelinja fra Nubben til Sildkovtuva over til Gamsteinan. Videre foreslås grensa trekt langs fjorden rundt Sildkovodden før den går rundt bebyggelse, kulturmark og nærområdene rundt Sildkoven, og herfra langs fjorden i Lislkjorden og forbi Stigvika til Engelsneset. Bebyggelse og nærområdene til Engelsneset og Solvang, samt Spølodden, Sørbukta og Fagerlia foreslås holdt utenfor. Grense her er trekt i rett linje mot sørvest til ryggen sør for Fagerlia ved 120 meters høyde over havet og så sørvestover på ryggen via høyde 73 til Kviknesodden. Herfra følger foreslått grense fjorden til Kabelodden og videre i Lillebørja, bortsett fra rundt gården Lillebørja der områdene med plantet sitgagran er tatt ut. Videre fra Børjeneset går grensa på nordsiden av Storbørja nesten inn til Granåsen. Da vil både Børjenesfjellet og Middagsfjellet som markante fjellformer sikre at områder fra fjord til fjell i denne delen av Velfjorden blir tatt med i vernet. I tillegg vil hele nordsiden av landskapsområdet innover Storbørja med nasjonal verdi bli sikret. Det er ikke kommet

innspill på bruk her som er i strid med dette forslaget. Fra fjorden foreslås grensa trekt nordover langs elva til høyde 287, nordøst til høyde 292 og rett øst til den møter nasjonalparkgrensa ca 360 moh på vestryggen Dyråsfjellet.

Nasjonalparkgrensa er foreslått trekt fra Fagerjordhumpen 457 moh sørover til høyde 406, mot sørøst over Storfjordelva, opp ryggen til Storfjellet (623 moh) og videre parallelt med Lappskarddalen til Stovikfjellet (584 moh). Herfra til høyde 561, sørvest til Sildkovtuva (742 moh), sørøst til høyde 687, mer mot sør i rett linje over Frokosttindan (700 moh) til Børjefjellet (771 moh), østover til høyde 723, sør til høyde 729, videre øst til høyde 684 og 442, nord til høyde 417, nordøst til høyde 477, østover til høyde 500 og sørøst til høyde 588, sørvest til høyde 556 og til møtet med grensa for landskapsvernområdet ca 360 moh på vestryggen av Dyråsfjellet.

Nasjonalparken foreslås videre mot sør til høyde 253, via et punkt 300 moh øst for Granheim til høyde 275 før den krysser elva der juvet er på det smaleste. Grensa går videre langs vannskillet på andre siden mot Strompdalsfjellet via bart fjell ved kote 200 til den treffer på grensa for Strompdalen naturreservat på høyde 285. Nord i Storbørja blir dermed store områder med økonomisk drivbar skog tatt ut, samtidig som eventuell annen landbruksdrift her ikke blir berørt av et vern. Av biologiske naturverdier er det kartlagt ei fossesprøytsone og en lokalitet urskog/gammelskog, men verdiene her vurderes ikke som så store at vern foreslås.

Fra Børjeøra til Breidvatnan (Brønnøy)

Regulerte vassdrag skal ikke inngå i nasjonalparker. Tettingsdalen som er berørt av reguleringen av Tettingsvatnet foreslås derfor holdt utenfor et verneforslag. Dette også på bakgrunn av store områder med plantet skog og økonomisk drivbare skogressurser gjennom hele dalføret. Det er i tillegg en eldre anleggsvei opp fra Storbørja som setter sitt preg på området. Grensa foreslås trekt på vannskillet hele veien til nordre Snøfjellet, altså sørover til toppen av Strompdalsfjellet (411 moh), videre til Strompdalsheia (499 moh), Lausfjellet (762 moh), vannskillet i Lappskardet og videre til høyde 645, 852 og 633, hvor grensen bøyer av mot øst til høyde 844 og 935 til toppen av nordre Snøfjellet på 1007 moh. Ved å følge landskapsformene her sikrer verneforslaget store sammenhengende områder tilnærmet uberørt av tekniske inngrep og med nasjonalt høy landskapsverdi i Lomsdalen og Grunnvassdalen, nasjonal verdi ved Breidvasstinden og høy regional verdi i områdene rundt Breidvatnan. Det er ikke registrert brukerinteresser i området som foreslås vernet, bortsett fra ønsket om å sette i stand et naust ved Nedre Breidvatnet. Slikt vedlikehold av bygninger og anlegg vil være tillatt etter forskriften.

Bjørnstokken og Tosbotn (Brønnøy)

Grensa foreslås videre trekt etter vannskillet til høyde 814 og 760 og ned til stien fra Borkamoen. To grensepunkt som skal kunne finnes igjen i terrenget er foreslått ved lita tjønn nedenfor stien i høyde 390 moh, og derfra over elva til ei tjønn ca 365 moh. Herfra foreslås en avgrensning på ryggen opp til høyde 570 på indre Rånafjellet, videre i rett linje til høyde 622 øst for Godvatnet og herfra mot sørøst til Rismålstinden 1030 moh hvor den møter kommunegrensa mellom Brønnøy og Grane.

Målsettingen med en slik grensedragning er å sikre regionalt høye landskapsverdier og inngrepsfrie områder ved Bjørnstokkvatnan, samtidig som økonomisk drivbare skogområder og innspill på enkelthytter og kraftutbygging blir tilgodesett i området rundt Svartvatnet. Det er i dette området også kartlagt store naturverdier i form av fire flommarkskoger av gråor/heggeskog-typen som ikke finnes andre steder i utredningsområdet. Lokalitetene ligger slik til at de går utover utredningsområdet. Dersom de biologiske verdiene i disse naturtypelokalitetene på privat grunn skal sikres, må det eventuelt foreslås et vern utover utredningsområdet basert på frivillighet fra grunneierne. Disse områdene vil derfor ikke bli foreslått vernet, og et eventuelt vern her på et senere tidspunkt er avhengig av grunneiernes samtykke. Mulighet for en frivillig avtale med grunneiere om vern av flommarkskogen blir undersøkt. Avgrensningen av forslaget til nasjonalpark inkluderer likevel verdifulle geologiske forekomster, områder som er viktige for klippehekkende rovfugl og spektakulært landskap i Godvassdalen.

Et innspill på ny turlagshytte ved Øvre Bjørnstokkvatn er i strid med reindriftsloven. Et ønske fra grunneier om bruk av skuter for frakt av skiturister inn i samme område er i strid med motorferdselloven. Forslaget til nasjonalpark tar derfor ikke hensyn til disse innspillene. Forslaget til nasjonalpark er ikke tegnet slik at de øvre delene av Godvassdalen holdes utenfor, slik grunneiere i Tosbotn har gitt innspill på. Brønnøy kommune har også bedt om at disse områdene holdes utenfor vernet, se kartet til høyre. Det er ikke kommet frem andre brukerinteresser i dette området som ikke er forenlige med en nasjonalpark.

Gåsvatnet, Svenningdalen og Stavassdalen (Grane)

I Grane kommune følger forslaget til nasjonalpark i grove trekk utredningsgrensa østover mot utløpet av Jordbrudalen. Fra Rismålstinden er grensa trekt på vannskillet østover, langs kommunegrensa, til høyden mellom vatn 922 og høyde 959 og trigonometrisk punkt 1014 moh. Herfra forlater grensa kommunegrensa og trekkes mot sørøst til høyde 1013, øst til høyde 995, nordøst til høyde 944 og herfra langs ryggen sørøstover via høyde 732 og 661 til Vesterfjellet 679 moh. En slik grense sikrer landskapet i Jordbrudalen med nasjonal

verdi, viktige leveområder for rovfugl og særegne geologiske forekomster. Det er ikke kommet innspill på brukerinteresser i dette området.

I høringa ønsker styringsgruppa tilbakemelding på hvor grensa for nasjonalparken bør gå i skogområdene fra Gåsvatnet i Grane til Eiterådalen i Vefsn. Det er derfor sendt alternative avgrensninger på høring i områdene rundt Gåsvatnet, Dempa og Stavassdalen. Disse er vist med heltrukne linjer i kartene under og med markelapper for de ulike alternativene. I tema-kartene bakerst er alternativene i disse tre områdene forenklet og vist med stiplet linje.

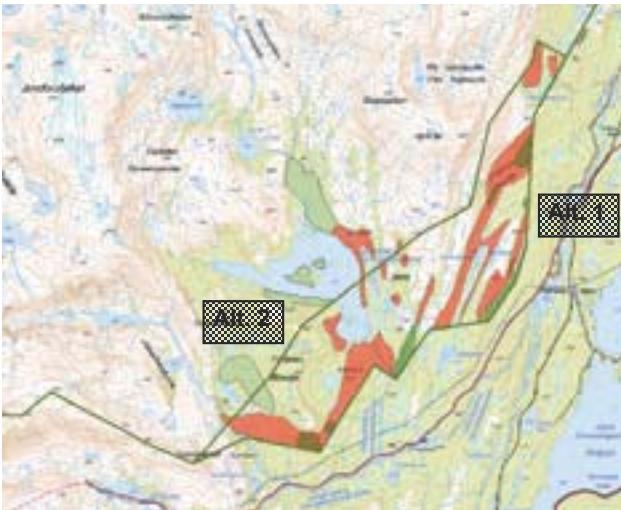
I området rundt Gåsvatnet er det store skogbruksverdier for Statskog og samtidig store landskaps- og naturverdier. I tillegg er områdene svært sårbare for reindriften og det er innspill og planer for bruk i friluftssammenheng. Styringsgruppa mener naturverdiene er så store at det er naturlig å be om tilbakemelding på forslag om vern i disse områdene gjennom høringa. Samtidig ser styringsgruppa de store næringsinteressene i områdene og viser til alternativ avgrensning for å komme disse i møte. Det er derfor foreslått to alternative avgrensninger i dette området, en som sikrer naturverdiene i størst mulig grad og en som ivaretar næringsinteressene. For å vurdere alternativene blir områdene beskrevet kort under:

Alternativ grense 1: Gåsvatnet

Naturverdiene rundt Gåsvatnet er særs store og knyttet til store sammenhengende skogområder uten tekniske inngrep, et nettverk av regionalt og nasjonalt verdifulle naturtypelokaliteter med mange sjeldne og sårbare skogtyper, en stor mengde karst og grottefunn og verdifulle landskapsområder. Naturtypene i skog er også i stor grad av en slik type som er etterlyst i arbeidet med skogvern, så som kalkskog, rik sumpskog og furu-urskog. Områdene her er også lavereliggende, og skogen er produktiv.

I området mellom Jordbrudalen og Gåsvasselva står det totalt 1400 da produktiv drivbar skog. Over en 35 års-periode vil det herfra årlig kunne hogges 280 m³ grantømmer og 45 m³ bjørk, til sammen 9.800 m³ gran og 1.575 m³ bjørketømmer for hele perioden. Øst for Gåsvasselva til og med Engibekkskardet er det et produktivt drivbart areal på 1290 da. Over en 35 års-periode vil det herfra årlig kunne hogges 370 m³ grantømmer og 35 m³ bjørk, til sammen 12.950 m³ gran og 1.225 m³ bjørketømmer for hele perioden.

Grensa i alternativ 1 foreslås å følge utredningsgrensa fra Vesterfjellet til Engibekkskardet og favner de store natur- og landskapsverdiene i området. Alternativ 2 til nasjonalparkgrense tar ut de viktige skogbruksområdene og går fra Vesterfjellet nordøst til Fatfjellet (591 moh) og trigonometrisk punkt på høyde 562, videre over sørenden av Gåsvatnet til nytt trigonometrisk punkt 593 moh og høyde 504, for så

Kartene viser alternative avgrensninger av nasjonalparken ved Gåsvatnet. Til venstre: Skogbruksinteresser med produktiv skog (rødt) plantet skog (mørke grønt), nullområder i skogbruket (lyse grønt). Til høyre: Naturverdier med marmorårer i grunnen (lange lyserøde bånd) og lokaliteter viktig for biologisk mangfold (rødt, mørkegrønt og lysegrønt har henholdsvis nasjonal, regional og lokal verdi).

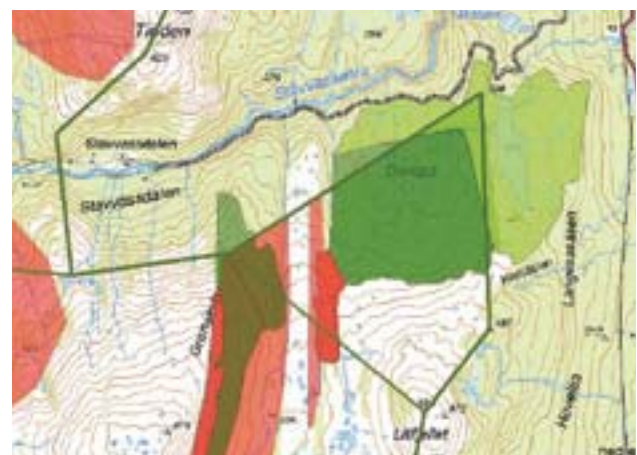
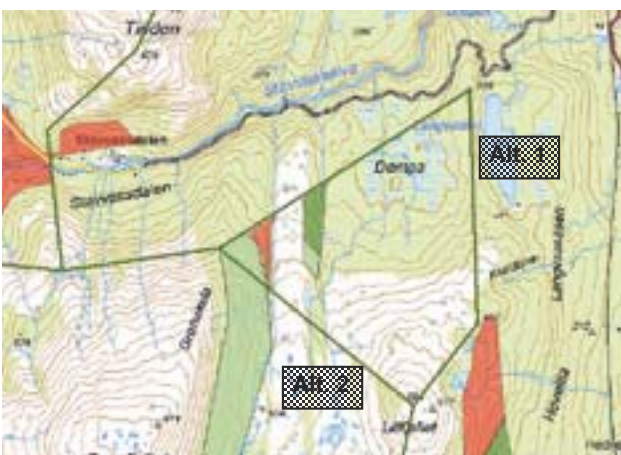
å dreie nordover over høyde ca 670 moh, mot nordøst over lille Hjortskardelva og ned til utredningsgrensa ved Pallan. Dette alternativet kommer skogbruksinteressene i møte og er i tråd med foreslått grense i konsekvensutredningen på deltema skogbruk og innspill fra Vefsn og Grane kommune, samt områdegrupper for Vefsn og Grane.

Alternativ grense 2: Dempa

I området nord for Engibekkskardet til Stavassgården står det totalt 630 da produktiv drivbar skog, og nesten alt dette står i Svenningskardet. Over en 35 års-periode vil det herfra årlig kunne hogges 14 m³ grantømmer og 27 m³ bjørk, til sammen 490 m³ gran og 945 m³ bjørketømmer for hele perioden. Området har store areal med plantefelt av varierende alder som vil produsere betydelige tømmermengder utover 35 års-perioden.

I Svenningskardet er det derfor foreslått å ta ut et område med store skogbruksinteresser. Her er registrerte en lokalitet med gammel furuskog av regional verdi for biologisk mangfold, men den eldste og minst hogstpåvirkete furuskogen i hele Lomsdal-Visten finnes litt lenger nord på Dempa. Slik skog er det mangel på i norske verneområder. Så gjennom å sikre arealet på Dempa i en nasjonalpark, er samtidig Svenningskardet foreslått holdt utenfor for å komme skogbruksinteressene i møte her. Grensa vest i Svenningskardet foreslås trekt fra skogbeltet like sørvest for Svenningdal, mot nordvest til høyde 730 og vest til Rapfjellet 890 moh, før den går i rett linje nord-nordøst til høyeste punkt på Litlfjellet (584 moh).

Det ene alternativet til avgrensning (Alt. 1) videre herfra følger utredningsgrensa og inkluderer furuskogen på Dempa i

Kartene viser alternative avgrensninger av nasjonalparken (grønn linje) ved Dempa. Til venstre: Skogbruksinteresser med produktiv skog (rødt) plantet skog (mørke grønt), nullområder i skogbruket (lyse grønt). Oversikten er supplert etter befaring i området av utredderen på deltemaet etter innspill fra Statskog. Til høyre: Naturverdier med marmorårer i grunnen (lange lyserøde bånd) og lokaliteter viktig for biologisk mangfold (rødt, mørkegrønt og lysegrønt har henholdsvis nasjonal, regional og lokal verdi).

nasjonalparken siden Svenningskardet er tatt ut. Grensa foreslås mot nordøst til trigonometrisk punkt 457 moh og mot nord til nytt trigonometrisk punkt 338 moh på nordvestsiden av Langvatnet. Herfra går forslaget sørvest til kote 500 på ryggen av Grønaksla og vest til østsiden av lite vann 476 moh. Styringsgruppa ber også om tilbakemelding på alternativ 2 som trekkes fra Litlfjellet (584 moh) og mot nordvest til ryggen av Grønaksla. Dette alternativet holder Dempa utenfor nasjonalparken og er i tråd med foreslått grense i konsekvensutredningen på deltema skogbruk og innspill fra Vefsn og Grane kommune, samt områdegruppa for Vefsn og Grane. Se kartene under.

Alternativ grense 3: Stavassdalen (Grane og Vefsn)

Landskap, urørthet, rovfugl og andre naturverdier er også viktigste begrunnelsen for at Stavassdalen er foreslått som en del av nasjonalparken i den ene alternative grensen i Stavassdalen. I tillegg er området sårbart for påvirkning hva angår reindrifta. Ved Stavassgården er det gjort justeringer fra utredningsgrensa som passer bedre i terrenget. Det er ikke skåret bort naturverdier her.

Grensa for alternativ 1 foreslås fra østsiden av lite vann 476 moh rett nordover over Stavassdalen langs ryggene på begge sider til høyde ca 380 moh, videre mot nordøst til høyde 625 og 738, nord til høyde 779, nordvest over kommunegrensa til høyde Tinden (823 moh) i Vefsn, nordvest til høyde 603 og herfra sørvest over Sæterbekken øverst i Eiterådalen til Kvitfjellenden 783 moh.

I området Stavassgården til Eiterådalen står det totalt 1.666 da produktiv drivbar skog. Over en 35 års-periode vil det herfra årlig kunne hogges 420 m³ grantømmer og 95 m³ bjørk,

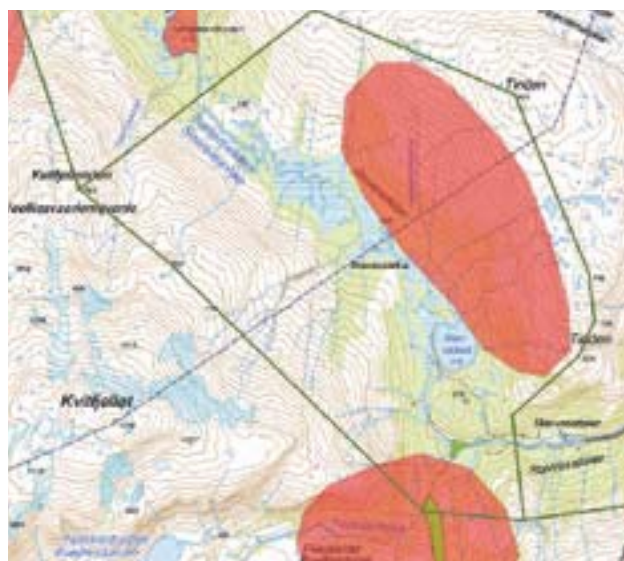
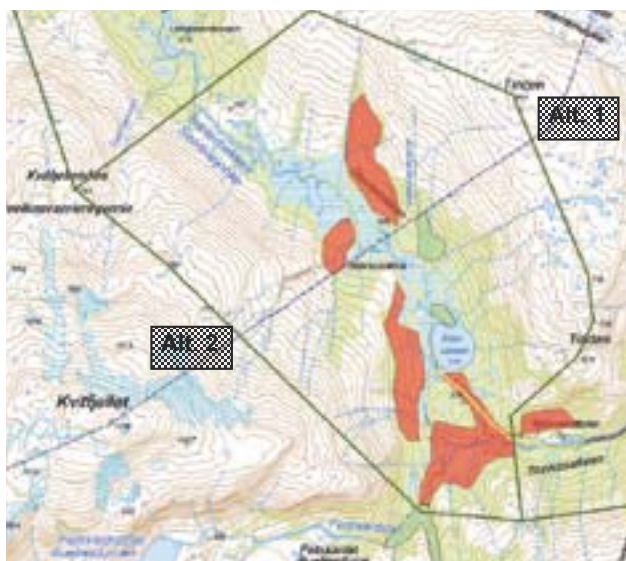
til sammen 14.700 m³ gran og 3.400 m³ bjørketømmer for hele perioden.

Alternativ avgrensning av nasjonalparken (Alt. 2) tar ut hele Stavassdalen og går fra østsiden av lite vann 476 moh vestover til knekkpunkt i Feitskardelva og så i rett linje mot nordvest over høyde 783 til Kvitfjellenden 783 moh. Dette alternativet kommer skogbruksinteressene i møte og er i tråd med foreslått grense i konsekvensutredningen på deltema skogbruk og innspill fra Vefsn og Grane kommune, samt områdegruppa for Vefsn og Grane.

Eiterådalen, Skjørlægda og Sørvassdalen (Vefsn)

Det har vært planer om kraftutbygging i Velfjordskardelva. Velfjordskardelva hører til nedslagsfeltet til Vefсна. Dersom Vefсна nå blir vernet, er prosjektet her uaktuelt. På bakgrunn av føringene i regjeringserklæringen, foreslår derfor styringsgruppa å trekke grensa langs utredningsgrensa fra Kvitfjellenden 783 moh mot nordvest via høyde 437 til den møter grensa for Skjørlægda naturreservat i knekkpunktet på høyde 769 på Sirijordaksla.

Utredningsgrensa videre er et naturlig skille mellom fjellområdene og dalførene i vest og Eiterådalen i øst hele veien fra sørenden av naturreservatet i Skjørlægda til Lavasskollen nordøst for JFF-hytta i Sørvassdalen. Forslaget til grense er tegnet på bakgrunn av store landskapsverdier spesielt knyttet til fravær av større tekniske inngrep og store sammenhengende fjellområder. Grensa foreslås derfor trekt som østgrensa av Skjørlægda naturreservat fra høyde 769 via sørøstsiden av Småtjønnna (VN 136 730), høyde 651, 616, 511, 458 og 364, til Skjørlægda (335 moh), langs reservatgrensa ned til Skjørlægdelva og opp till høyde 295. Herfra foreslås nasjonal-

Kartene viser alternative avgrensninger av nasjonalparken (grønn linje) i Stavassdalen. Til venstre: Skogbruksinteresser med produktiv skog (rødt) plantet skog (mørke grønt), nullområder i skogbruket (lyse grønt). Til høyre: Naturverdier med lokaliteter viktig for biologisk mangfold (rødt, mørkegrønt og lysegrønt har henholdsvis nasjonal, regional og lokal verdi).

Smålom. (Foto: Gunnar Rofstad)

parken å følge utredningsgrensa i grove trekk videre nordover som går til høyde 349, Torjordfjellet (479 moh), høyde 330, trigonometrisk punkt 405 moh og langs den skarpe ryggen til trigonometrisk punkt på toppen av Steinkammen 782 moh. Herfra nordvestover til Grøvfjellet (1001 moh), i rett linje nord til høyde 698 på Tverrfjellet, mot nordvest igjen via trigonometrisk punkt 646 moh på Aksla til nytt trigonometrisk punkt på Lavaskollen 366 moh.

Forslaget sikrer i tillegg til de allerede sikrede natur- og landskapsverdiene i Skjølrlægda, store landskapsområder med regionalt høy verdi og svært få inngrep i Fagerjorddalen og Sørvassdalen. Samtidig er det ingen registrerte brukerkonflikter da skogen i området ikke er økonomisk drivbar og mulig kraftutbygging i Tverrelva i Fagerjorddalen eventuelt vil kunne realiseres utenfor den foreslåtte nasjonalparken.

På nord- og vestsiden av Sørvassdalen foreslås grensa trekt fra Lavasskollen sørvest til trigonometrisk punkt 553 moh på Vardfjellet, videre til høyde 570 for så å følge vannskillet på Grønlfjellet til trigonometrisk punkt 616 moh. Herfra foreslås det å ta med sørlige delen av Grønlidalen som ikke har noen inngrep, og grensa er trekt rett vest til høyde 511, sørøst til høyde 613 og så rundt Finnknevatnet sør-sørøst til høyde 514 og sørvest til kommunegrensa mellom Vefsn og Vevelstad på høyde 538. Forslaget sikrer nasjonale landskapsverdier rundt Innertjønnan, samt områder med uten tekniske inngrep.

Storfinnkneet og Sørfjorddalen (Vefsn)

Videre følger forslaget til grense for nasjonalparken landskapsområdet rundt det regulerte Finnknevatnet, over Storfinnkneet og ned mot Sørfjorden. Fra sørøst for Finnknevatnet foreslås grensa sørvest til høyde 424 og nordvestover til høyde 694. Denne avgrensningen åpner for bygging av en åpen hytte på privat grunn nord for en nasjonalparkgrense slik det er spilt inn ønske om i prosessen. En eventuell etablering av hytte i området må likevel foregå i forståelse med reindrifta. Grensa videre foreslås trekt mot nordvest over Finnknefjellan til høyde 837, herfra i rett linje nordøstover opp til toppen av Storfinnkneet (1162 moh), videre til høyde 825, nordøst til høyde 783 og herfra langs ryggen på nordsida av Askålidalen til sørsiden av lite vann ca 270 moh øst for Sørfjordskardet. Herfra foreslås grensa trekt mot sørøst via et høydepunkt ca 120 moh oppe i Askålia, mot sørvest til høyde 137 sør for gården Sørfjorden og mot vest opp til høyde 586 på kommunegrensa mellom Vefsn og Vevelstad.

På privat grunn i Sørfjorden tar forslaget til grense hensyn til skogbruksinteressene knyttet til flere plantefelt og eksisterende skogsvei slik at potensielle interessekonflikter i dette området synes løst. Samtidig blir inngrepsfritt landskap med regionalt høy verdi i Sørfjorddalen, en viktig bjørkeskog med høgstaude, verdifull fjellvegetasjon på Kvannliryggen og verdifulle geologiske forekomster sikret i nasjonalparken.

10.3 Navnsetting

Styringsgruppa ønsker tilbakemelding på hva nasjonalparken og landskapsvernområdene skal hete, både på forslagene under og ideer til andre navn.

Det er ofte vanskelig å finne gode navn på verneområder, spesielt nasjonalparker som ofte er store. Navnet på nasjonalparken bør favne områdets geografiske utstrekning og samtidig fremme noe av det som er spesielt ved det.

Nasjonalparken

I andre norske nasjonalparker er navn på fjell og fjellområder ofte brukt, slik som Børgfjell, Rago og Hardangervidda.

Lomsdal-Visten er arbeidstittelen på utredningsarbeidet og har hengt igjen siden Stortingsmelding nr. 62 (1991-92). Den foreslåtte nasjonalparken i Lomsdal-Visten dekker mye mer enn Lomsdalsvassdraget og vassdragene i Indre Visten. I Indre Visten er dessuten store deler av vassdragene skilt ut som et foreslått landskapsvernområde.

Nyere nasjonalparker i samiske driftsområder har ofte både norsk og samisk navn. Dette kan gjøres ved å gi verneområdet et norsk navn med en tilhørende samisk oversettelse, ved å bruke et stedsnavn i området som brukes både på norsk og samisk, eller ved bruk av kun et samisk navn dersom en god oversettelse til norsk er vanskelig å finne eller ikke er nødvendig.

Det har kommet flere forslag til navn på nasjonalparken:

Helgeland nasjonalpark

Navnet henspeler på regionen og at området favner mye av variasjonen i både natur, landskap og opplevelser som kjenetegner Helgeland. Navnet dekker mer enn det foreslåtte verneområdet geografisk, men vil samtidig på denne måten løfte frem Lomsdal-Visten som nasjonalparken på Helgeland. Forslaget støttes av Vevelstad kommune. Det er også foreslått varianter av dette navnet for å avgrense området noe, som Ytre Helgeland nasjonalpark.

Njaarke nasjonalpark

Njaarke betyr Vesterfjellene og er et stedsnavn som både forteller om og symboliserer en vesentlig del av områdets kulturhistorie. Njaarke er navnet på et større område enn det som foreslås som nasjonalpark. Jillen-Njaarke er navnet på reinbeitedistriktet som er berørt av forslaget. Njaarke dekker et større geografisk område enn Jillen-Njaarke. Stedsnavnet har slik historiske røtter langt tilbake i tid. Samene er den etnisk kjente befolkning som har hatt tilhold i og utnyttet området lengst, noe som kan komme godt frem gjennom

*Vading over Fjellskardelva i Skjørlægda, Vefsn.
(Foto: Halvard R. Pedersen)*

bruk av Njaarke som navn på nasjonalparken. Slik vil navnet også synliggjøre og ivareta en svært viktig del av områdets kulturhistorie, som delvis også videreføres av dagens reindrift. Njaarke dekker området geografisk, det er kort og konsist og lett å uttale både på norsk og samisk.

Vesterfjellan nasjonalpark

Vesterfjellan er det norske navnet på området som på samisk omtales Njaarke. Om Vesterfjellan er kommet til som en oversettelse av det eldre samiske navnet, eller om ordet er en ren oversettelse er noe uklart. Vesterfjellan dekker området geografisk, men fungerer kanskje særlig godt fra østsida. Ved kysten er det ikke helt naturlig å kalle fjellene i øst for Vesterfjellene. Samtidig får ikke navnet frem at verneforslaget også omfatter fjorder og store lavereliggende dalfører.

Vistindan nasjonalpark

Vistindan ligger sentralt i området og er to markerte fjelltopper som er godt synlig fra store deler av området (Vistmannen 1066 moh og Vistkjerringa 1239 moh). Fjellene ses fra Velfjorden og Indre Visten, fra E6 både sørfra og nordfra, fra Velfjorden og fra Elgviddeområdet i sør.

Lomsdal-Visten nasjonalpark

Lomsdal-Visten har gjennom prosessen blitt et innarbeidet navn på det området som skulle utredes til nasjonalpark. «Den kommende Lomsdal-Visten nasjonalpark» har derfor blitt referert til og snakket om i mange sammenhenger. Flere mener dette navnet fungerer godt, og blant annet Brønnøy kommune har gitt tilslutning til dette navnet på den nye nasjonalparken.

Forslag fra navnekonsulentene

Statens navnekonsulenter Midt-Norge går inn for en tospråklig variant der nasjonalparken får navnet *Njaarke nasjonalpark* på samisk (eventuelt også med samisk form av ordet nasjonalpark), og det tilsvarende *Vesterfjellan nasjonalpark* på norsk.

Navnekonsulenttjenesten for samiske navn tar bare stilling til det sørsamiske navnet og foreslår at det samiske navnet på Vesterfjellan nasjonalpark skal være *Njaarcken vaarjelimiedajve*.

Landskapsvernområdene

Etter innspill fra Vevelstad kommune og samme ønske i styringsgruppa, foreslår Fylkesmannen navnet *Strauman landskapsvernområde*. Navnet dekker en del av området geografisk og får frem de spesielle straumene og vannforholdene i Lakselvatnet. Samtidig har det lokal aksept og er preget av dialekten i området.

Landskapsvernområdet i Brønnøy omfatter store deler av nordsiden av Velfjorden. For å få frem betydningen av fjordene og plassere verneområdet geografisk, foreslår styringsgruppa og Fylkesmannen å kalle det *Velfjorden landskapsvernområde*.

Hengebru over Gardsfossen i Lomsdalen. (Foto: Halvard R. Pedersen)

10.4 Forslag til forskrifter med kommentarer

Ved gjennomføringen av konsekvensutredningen er det lagt til grunn to ulike forskrifter og 0-alternativet (ikke ytterligere vern). Utgangspunktet for de to forskriftene var standard nasjonal forskrift, utarbeidet av Direktoratet for naturforvaltning (se kapittel 6.2).

Fylkesmannen mener at forslaget nedenfor ligger innenfor det som er konsekvensutredet. Det har vært lagt vekt på å gjøre endringer som senker konfliktnivået mot andre interesser. I forslaget til forskrift er det lagt vekt på å lage bestemmelser som ivaretar verneverdiene, samtidig som arbeidsbelastningen for forvaltningen og ulempen for brukerne blir minst mulig.

Gjennomgangen av forskriftene i de neste kapitlene bør leses parallelt med kommentarene til forskriftene som følger bak disse for å få med vurderingene som ligger bak forslaget. Fotnotene i forskriftstekstene vil bli tatt ut i de endelige forskriftene ved vedtak.

10.4.1 Forslag til forskrift for nasjonalpark, Brønnøy, Vevelstad, Vefsn og Grane kommuner i Nordland fylke

Fastsatt ved kgl. res av med hjemmel i lov av 19. juni 1970 nr 63 om naturvern § 3, jf. § 4 og § 21, § 22 og § 23. Fremmet av Miljøverndepartementet.

§ 1 AVGRENSNING

Verneområdet berører følgende gnr/bnr:

Brønnøy kommune: 183/1, 183/2, 184/1, 184/2, 185/1, 185/2, 185/3, 185/4, 186/1, 186/2, 187/1, 188/1, 188/3, 188/4, 188/5, 189/1, 190/1, 190/2, 190/3, 190/4, 191/1, 191/2, 192/1, 192/2, 193/1, 193/2, 193/3, 193/4, 193/5, 193/6, 194/1, 194/2, 195/1, 195/2, 195/3, 196/1, 197/1, 198/1, 198/7, 198/2, 198/3, 198/4, 198/5, 198/6, 198/8, 199/1, 199/2, 199/3, 199/4, 199/5, 199/6, 199/7, 200/1, 200/2, 202/1, 202/2, 202/3, 202/4, 202/5, 202/6, 202/7, 202/10, 202/13, 202/14, 202/18, 204/1

Grane kommune: 55/1, 57/1

Vefsn kommune: 13/1, 31/1, 244/1, 244/2, 244/6, 244/7

Vevelstad kommune: 19/1, 24/1, 26/1, 26/2, 26/3, 27/1, 28/1, 28/2, 28/3, 28/4, 28/5, 29/1, 29/2, 30/1, 31/1, 31/2, 31/3, 31/4, 32/1, 32/2, 33/1, 34/1, 35/1, 36/1, 36/2, 39/1

Nasjonalparken dekker et areal på 1024,7 km². Grensene for nasjonalparken fremgår av vedlagte kart i målestokk 1:50.000, datert fra Miljøverndepartementet. De nøyaktige grensene for nasjonalparken skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Forskriften med kart skal oppbevares i kommunene Brønnøy, Grane, Vefsn og Vevelstad, hos Fylkesmannen i Nordland, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.

§ 2 FORMÅL

Formålet med nasjonalparken er å:

- sammen med landskapsvernområdene i Indre Visten og Velfjorden bevare et stort og tilnærmet urørt naturområde og et variert kystlandskap fra fjord til fjell på Helgeland
- bevare det biologiske mangfoldet med økosystemer, arter og bestander, geologiske forekomster, og kulturminner
- sikre variasjonsbredden av naturtyper og store sammenhengende barskogområder i regionen
- sikre grotter og karstformer mot all skade og mot at det fjernes biologisk eller geologisk materiale fra dem

Ivaretagelse av naturgrunnet innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift, naturopplevelse og tradisjonelt og enkelt friluftsliv.

§ 3 VERNEBESTEMMELSER

1. Landskapet

1.1 Vern mot inngrep i landskapet

Området er vernet mot inngrep av enhver art. Med de unntak som følger av forskriften pkt 1.2 og 1.3 er det forbud mot inngrep som oppføring av bygninger, andre varige eller midlertidige innretninger, gjerder og anlegg, vegbygging, bergverksdrift, vassdragsregulering, fjerning eller ødeleggelse av inventaret i grotter, gravning, utfylling og henleggelse av masse, sprenging og boring, bryting av stein, mineraler og fossiler og fjerning av større stein og blokker, mineraler eller fossiler, drenering og annen form for tørrelegging, nydyrking, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, merking av stier, løyper o.l. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.

1.2 Bestemmelsene i 1.1 er ikke til hinder for:

- a. vedlikehold av bygninger og anlegg. Vedlikehold omfatter ikke ombygginger og utvidelser av bygninger
- b. vedlikehold av stier, bruer, skilt og liknende
- c. midlertidige gjerder i reindriften som skal stå en sesong
- d. vedlikehold av eksisterende steinvoll for dosering av vann-tilførsel i Heimbekken ved Granheim

1.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- a. ombygging og mindre tilbygg til bygninger og anlegg
- b. gjenoppføring av bygninger som er ødelagt ved brann eller naturskade
- c. bygging av bruer, legging av klopper, oppsetting av skilt og merking av stier i tråd med forvaltningsplanen

- d. oppsetting av gjerder og anlegg for husdyr og reindrift
- e. nye hytter for allmennheten i tråd med forvaltningsplanen

2. Plantelivet

2.1 Vern av plantelivet

Vegetasjon, herunder døde busker og trær, skal vernes mot all skade og ødeleggelse. Planting, såing og innføring av ikke stedegne plantearter er forbudt.

2.2 Bestemmelsen i 2.1 er ikke til hinder for:

- a. bruk av området til beite
- b. skånsom bruk av tørre kvister til bålbrenning
- c. plukking av bær, matsopp og tradisjonelle mat- og medisplanter
- d. tynning og uttak av eksisterende plantet gran og ikke stedegne treslag
- e. skjæring av skohøy, uttak av ris til gammer og uttak av materialer til tradisjonell samisk husflid og tradisjonelle samiske bruksgjenstander
- f. uttak av torv til vedlikehold av gammer og hytter
- g. reindriften nødvendige uttak av bjørk til brensel og for vedlikehold av lovlig oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr
- h. restaurering, slått og skjøtsel av gammel kulturmark
- i. uttak av ved til hytter og gammer i nasjonalparken og for grunneiere til eget bruk etter retningslinjer gitt i forvaltningsplanen

3. Dyrelivet

3.1 Vern av dyrelivet

Dyrelivet, herunder hi, reir, hekke-, yngle- og gyteplasser er fredet mot skade og unødvendig forstyrrelse. Utsetting av dyr på land og i vatn er forbudt.

3.2 Bestemmelsen i 3.1 er ikke til hinder for:

- a. jakt og fangst etter lov om viltet
- b. fiske etter lov om laksefisk og innlandsfisk m.v.

3.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- a. utsetting av fisk fra lokale fiskestammer hvor dette er gjort tidligere

4. Kulturminner

4.1 Vern av kulturminner

Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Løse kulturminner skal ikke flyttes eller fjernes.

4.2 Forvaltningsmyndighetene kan gi tillatelse til:

- a. restaurering og skjøtsel av kulturminner

5. Ferdsel

5.1 Generelt om ferdsel

All ferdsel skal skje hensynsfullt og varsomt slik at det ikke skjer skade på naturmiljø eller kulturminner. Dyrelivet må ikke forstyrres.

5.2 Organisert ferdsel

Bestemmelsene i denne forskrift er ikke til hinder for organisert turvirksomhet til fots så lenge ikke naturmiljøet blir skadelidende. Annen organisert ferdsel kan skje etter tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Forvaltningsplan skal angi når organisert virksomhet krever tillatelse.

5.3 Regulering av ferdsel

Innenfor nærmere avgrensede områder kan Direktoratet for naturforvaltning ved forskrift regulere ferdsel som kan true verneverdiene.

5.4 Generelle unntak for ferdsel

Bestemmelsene i 5.2 gjelder ikke nødvendig ferdsel i forbindelse med militær operativ virksomhet, politi-, rednings-, brannverns- og oppsynsoppgaver, samt gjennomføring av skjøtsel og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten.

6. Motorferdsel

6.1 Forbud mot motorferdsel

Motorferdsel er forbudt på land, i ferskvatn og i lufta under 300 meter.

6.2 Bestemmelsen i 6.1 er ikke til hinder for:

- motorferdsel i forbindelse med militær operativ virksomhet, politi-, rednings-, brannvern-, skjøtsel-, oppsyns- og forvaltningsoppgaver
- bruk av beltekjøretøy på vinterføre og motordrevet båt i forbindelse med utøvelse av reindrift
- forsvarets nødvendige lavtflyging i etablert lavtflygingsone
- nødvendig motorferdsel ved slått av gammel kulturmark i tråd med forvaltningsplanen
- bruk av kjøretøy med svært lavt marktrykk i tråd med forvaltningsplanen eller luftfartøy til uttransport av felt storvilt

6.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- barmarkskjøring i reindriften i tråd med forvaltningsplanen
- bruk av luftfartøy i forbindelse med utøvelse av reindrift
- bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy i forbindelse med husdyrhold
- bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av varer og materialer til hytter og gammer, vedlikehold av ferdselsveier o.l.

7. Forurensning

7.1 Forbud mot forurensning

Forurensning og forsøpling er forbudt.

7.2 Støy

Unødvendig støy er forbudt, så som bruk av motordrevet: modellfly, modellbåt, isbor o.l.

§ 4 GENERELLE DISPENSASJONSBESTEMMELSER

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra bestemmelsene når formålet med fredningen krever det, for vitenskapelige undersøkelser og arbeid av vesentlig samfunnsmessig betydning, eller i andre særlige tilfeller når dette ikke strider mot formålet med vernet.

§ 5 FORVALTNINGSPLAN MV

Det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning, skjøtsel, tilrettelegging, informasjon osv. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Direktoratet for naturforvaltning. Forvaltningsmyndigheten kan iverksette tiltak for å fremme formålet med vernet.

§ 6 FORVALTNINGSMYNDIGHET

Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som er forvaltningsmyndighet for verneforskriften.

§ 7 RÅDGIVENDE UTVALG

Forvaltningsmyndigheten kan opprette et rådgivende utvalg for forvaltning av verneområdet.

§ 8 IKRAFTTREDELSE

Denne forskrift trer i kraft straks.

10.4.2 Kommentarer til forskriften for nasjonalparken

§ 1 Avgrensning

Her klargjøres det hvilke eiendommer som er berørt, en beskrivelse av vernekartet og hvor forskrift og vernekart oppbevares.

§ 2 Formål

Formålet vil være førende for forskriftsutforming, avgrensning og senere forvaltning av området. Derfor er formuleringen av dette viktig. Forskrifter og avgrensning skal ikke være strengere eller mer omfattende enn det som kreves for å ta vare på verneverdiene.

I formålsbestemmelsen fremheves områdets egenart/særtrekk. I mange nasjonalparker er det viktig å fremheve kulturminner som landskapselement. I Lomsdal-Visten er landskapet sentralt. Det samme gjelder naturtyper, skogområder, truede

Marisko. (Foto: Gunnar Rofstad)

og sjeldne arter og grotter. Dette er derfor fremhevet spesielt i formålet. Store sammenhengende barskogområder foreslås som en del av formuleringen av formålet siden de eksisterende naturreservatene inkluderes i forslaget til nasjonalpark. Selv om friluftsliv har en sentral posisjon i de fleste nasjonalparker, må det vurderes konkret om friluftsliv skal tas inn som del av verneformålet. Området er viktig for både friluftslivet og naturbasert reiseliv. At området skal forvaltes slik at det kan brukes til alt dette er derfor trekt inn som en del av formålet med vernet. Nasjonalparken og landskapsvernområdene skal ivareta store områder fra fjord til fjell på Helgelandskysten. Dette er fremhevet i formålet både for nasjonalparken og landskapsvernområdene.

Det foreslåtte verneområdet utgjør en betydelig del av reindrifts bruksareal i Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt. Dette kommer også frem i delutredningene for reindrift og kulturhistorie. Disse sier at Lomsdal-Visten er et viktig samisk bruksområde med lange tradisjoner tilbake i tid. Forslaget søker å utforme et vern og en forvaltningspraksis som gir akseptable rammebetingelser for reindrifta, samtidig som hensynet til verneverdiene blir godt ivaretatt. Områdets betydning for samisk kultur og næringsutnyttelse er derfor vektlagt i formålet.

§ 3 Vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene definerer den fremtidige bruken av området. Bestemmelsene er samlet under tema. Bestemmelsene har en oppbygging der forbudet/hovedregelen nevnes først. Deretter kommer en oversikt over unntak fra forbudet/hovedregelen og til sist hva det kan søkes om unntak for. Det at man kan søke om unntak for ulike tiltak innebærer ikke at forvaltningsmyndigheten må gi tillatelse hvis vilkåret er oppfylt. En eventuell tillatelse skal gis etter en nøye vurdering av tiltakets konsekvenser i forhold til verneformålet. Dispensasjon kan gis på vilkår.

Vernebestemmelsene kommer i tillegg til annen lovgivning. Bruk av snøskuter i nasjonalparken må altså både ha tillatelse fra grunneier, kommunen etter motorferdselloven og fra forvaltningsmyndigheten etter verneforskriften. Tiltak som forskriften ikke regulerer må altså fortsatt ha tillatelse etter gjeldende særlovgivning.

1. Landskapet

I nasjonalparker er det et generelt vern av landskapet. Alle inngrep som endrer landskapet er i hovedregelen forbudt. Dette gjelder altså kun inngrep på overflaten. Det vil si at om man skal lage en tunnel under parken, vil ikke denne rammes av forskriften med mindre den fører til inngrep/forandringer på overflaten. Oppstillingen under pkt 1.1 skal være typiske eksempler på ulovlige inngrep. Denne skal være så konkret som mulig og tilpasses det enkelte verneområde. At oppstillingen ikke er uttømmende innebærer et forbud mot liknende inngrep eller tiltak. Formuleringen om fjerning eller ødeleggelse av inventaret i grotter er tatt inn i tråd med delutredningen på naturmiljø.

Punkt 1.2

Punktet gir generelle unntak. Disse skal beskrives og avgrenses presist. Det finnes en rekke eksempler på at «lovlige» tiltak gjennomført over en rekke år, samlet innebærer en uheldig påvirkning på landskapet. Eventuelle bruksendringer av bygninger krever også tillatelse etter plan- og bygningsloven. Endringer i forhold til standard forskrift og innholdet i de strenge bestemmelsene fra konsekvensutredningen blir beskrevet under.

I 1.2 a og b er det gitt åpning for vedlikehold av bygninger og stier, bruer, skilt og liknende. Dette er i tråd med standarden. I tillegg er det gitt åpning for vedlikehold av anlegg generelt. Dette for å synliggjøre at vedlikehold av bruer, gjerder, anlegg i reindrifta og lignende også kan foregå som før i nasjonalparken. Videre er det presisert at vedlikehold ikke omfatter ombygginger og utvidelser av hytter. Dette må det søkes om, jf. 1.3 a. Ombygging vil si når bærende konstruksjoner skiftes ut og når bygningene fremstår som i det vesentlige fornyet, jf. plan- og bygningslovens § 87.

1.2 c åpner for at reindrifta kan sette opp midlertidige gjerder som skal stå en sesong. For reindrifta kan det være det viktig å kunne sette opp midlertidige gjerder. På snødekt mark vil ikke dette komme nevneverdig i konflikt med verneverdiene. På barmark vil midlertidig gjerdning også være lite konfliktfylt. Det er derfor gitt åpning for dette, og forslaget er i delvis i tråd med delutredning reindrift.

Forslaget til vern berører en steinvold Heimbekken i Storbørja som enkelte år trenger midre vedlikehold. Dette tiltaket er lite og truer ikke verneverdiene i området. Det er derfor ført opp som et unntak fra forbudet mot utfylling og henleggelse av masse i 1.2 d etter innspill fra grunneier.

Det har kommet innspill gjennom utredningsarbeidet om å sette opp en ny hytte som skal være åpen på privat grunn på nordvestsiden av øvre Bønåvatnet. I påvente av arbeidet har tiltaket vært avventet. Fylkesmannen mener at hytta kan settes opp uten at det vil skade verneverdiene nevneverdig. Forutsetningene er at tiltakets plassering og utforming er avklart i prosessen og tar hensyn til reindriftas behov for flytting i området. Det vil derfor bli gitt dispensasjon for dette gjennom forskriftens § 4. Fylkesmannen kan ikke se at det er behov for å ta inn en egen bestemmelse for dette enkeltstående tiltaket.

Punkt 1.3

Punktet gir unntak som forvaltningsmyndigheten kan gi tilretteleggelse til. Under dette punktet er det flere endringer i forhold til standard forskrift. Dette er tiltak som man ser at det er behov for, men ønsker kontroll med, og som en dermed ønsker en behandling av fra forvaltningsmyndigheten sin side.

Det er i 1.3 a og b åpnet for å søke om ombygging, mindre tilbygg og gjenoppføring etter brann eller naturskade. Dette er i tråd med standarden. I tillegg er det i 1.3 c gitt åpning for å bygge nye bruer, legge klopper, sette opp skilt og merke stier med henvisning til forvaltningsplanen. Dette er i tråd med delutredningene på friluftsliv, landskap (for klopplegging) og kulturhistorie (skilting av egnede kulturminner). Det er spilt inn ønsker om merking av turruter ved tradisjonsvarding, samt noe klopplegging, stige i fjellet ved Lakselvatnet og fullføring av bru i Sørvassdalen gjennom prosessen.

Ved gjennomføringen av målet om gjennomgående ruter, kan det også dukke opp behov for nye slike tiltak. Det er ikke spilt inn behov for nymerking av nye stier. Fylkesmannen ser likevel at det kan være behov over tid for å gjøre endringer i stinettet. Slike tiltak kan være kontroversielle i forhold til reindrifta og private interesser. For å sikre bred medvirkning når dette skal gjøres, foreslås det derfor at tiltaket må skje i tråd med forvaltningsplan. Saksbehandlingen for en slik plan sikrer god medvirkning fra de berørte. Det har vært stor enighet i prosessen om at tilretteleggning av ruter gjennom området

ikke skal foregå med rødming, men tradisjonsvarding på viktige veiskiller og utsatte plasser.

Spesielt fra reindrifta er det spilt inn behov for gjerder og anlegg. Dette er tiltak som vil kunne skade verneverdiene. Fylkesmannen ser likevel at det vil være behov for å gjennomføre slike tiltak. Det foreslås derfor en bestemmelse i 1.3 d som gjør dette mulig, både for i forhold til husdyr og reindrift. Bestemmelsen fanger opp behovet som har kommet inn gjennom brukerinnspill og delutredning for reindrift og jordbruk.

Allmennhetens adgang til å drive friluftsliv er en del av formålet med vernet. I delutredning for friluftsliv og innspill fra friluftsansjasjonene kommer det frem at det er ønske/behov for nye hytter for allmennheten. Gjennom utredningene kommer det frem at nye hytter for allmennheten i noen områder vil kunne etableres uten store negative konsekvenser for verneverdiene og med positive konsekvenser for friluftslivet. Fylkesmannen mener derfor at det vil være riktig å kunne gi åpning for nye hytter for allmennheten, og at omfanget bør avklares gjennom forvaltningsplanen, jf. 1.3 e.

2. Plantelivet

Plantelivet er i utgangspunktet fredet i en nasjonalpark.

Punkt 2.2

I forhold til standard forskrift er det gjort endringer på følgende punkter:

Beite og bålbrenning er tillatt, jf. 2.2 a og b. I forskriften er det presisert at det ved bålbrenning er snakk om tørrkvist, og det betyr at tørrfuru ikke skal brukes til ved. Plukking av bær, matsopp er tillatt. I standard forskrift er det gitt åpning for plukking av vanlige planter til privat bruk. En kan ikke forvente at den jevne bruker kan skjelne mellom sjeldne og vanlige planter. Det er derfor gjort en presisering i formuleringen når det gjelder åpningen for plukking av planter i 2.2.c til at dette skal gjelde tradisjonelle mat- og medisplanter.

Punkt 2.2 d åpner for tynning og uttak av gran. Flere steder i randområdene er det plantet gran. Det er ønskelig etter hvert å kunne ta ut plantet gran og ikke stedegne treslag som kan spre seg i nasjonalparken. Bestemmelsen er derfor foreslått for å ikke vanskeliggjøre slike tiltak. Dette er i tråd med utredningen på skogbruk, landskap og naturmiljø.

Området har lange tradisjoner som samisk bruksområde. Erfaringene fra Junkerdal nasjonalpark viser at det for samisk kulturutøvelse er viktig å fortsatt kunne utøve samisk husflid, skjære skohøy, ta ut tradisjonelle mat- og medisplanter og skjære ris til bruk i gammer. Disse aktivitetene vil kunne foregå uten at det går på bekostning av de naturfaglige verneverdiene. Det foreslås derfor at det i tillegg til det som fremkommer av standard forskrift, gis åpning for dette

i punkt 2.2 e. En slik formulering er i tråd med innspill fra reindriftsforvaltningen. For plukking av mat- og medisplanter kan Fylkesmannen ikke se at det er riktig å skille på etnisitet. For uttak av materialer til husflid er dette derimot gjort. Bakgrunnen ligger i at det gjennom delutredningene for kulturhistorie går frem at den samiske bruken av området historisk står i en særstilling. Videre er det klart dokumentert at det er knyttet lange samiske tradisjoner til bruk av denne typen materialer i området. Et stort uttak vil kunne skade verneverdiene. Siden samisk kultur er trekt inn i formålet, har derfor Fylkesmannen valgt å begrense det direkte unntaket til den samiske delen av befolkningen. Som del av formuleringen er det også tatt med tradisjonelle samiske bruksgjenstander. Dette er et tillegg til standarden.

Erfaringer fra Junkerdal nasjonalpark viser at det kan være viktig å kunne ta ut torv til vedlikehold av gammer. Fylkesmannen mener at behovet for torv til vedlikehold er så begrenset i dette området at det bør være et direkte unntak fra bestemmelsene, jf. 2.2 f. Bestemmelsen er ikke med i standarden og er på den måten en oppmyking av regelverket.

Etter innspill fra Reindriftsforvaltningen er det tatt inn et punkt som åpner for nødvendig uttak av bjørk til brensel og for vedlikehold av lovlig oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr. Utøverne i området har et behov for å kunne ta noe bjørkevirke til vedlikehold av gjerder og utstyr. Fylkesmannen kan ikke se at dette skulle være til skade for natur- og landskapsverdiene i forslaget og foreslår å ta dette inn i forskriftens punkt 2.2 g. En slik formulering vil være et tillegg til standarden.

Delutredningen på landskap, naturmiljø, jordbruk og kulturhistorie viser alle til verdifulle kulturmiljøer langs fjordene og rundt fjellgårdene. Fylkesmannen mener det er viktig å ta vare på kulturlandskapet og at dette har en egen og stor verdi i området. Innenfor nasjonalparken foreslås derfor en bestemmelse i 2.2 h som skal legge til rette for slått og skjøtsel av gammel kulturmark og at formuleringen skal få frem at dette også gjelder restaurering av gammel kulturmark. Det er også et ønske at forvaltningsplanen vil stimulere og legge opp til satsing på ivaretagelsen av kulturlandskapet i området.

I standard forskrift er det lagt inn krav om søknad for hogst av ved til hytter og gammer i nasjonalparken. Fylkesmannen mener at dersom det gis retningslinjer for slik hogst i forvaltningsplanen knyttet til gammer og hytter i nasjonalparken og for grunneiere til eget bruk, vil bestemmelsen sikre at uttaket av ved ikke gir negative virkninger på landskapet og verdifulle lokaliteter for biologisk mangfold. Delutredningene på hytter og landskap anbefaler at vedhogst ikke skal være søknadspiktig. Fylkesmannen mener at en slik formulering i punkt 2.2 i vil sikre verneverdiene. Ved utarbeidelsen av forvaltningsplan vil det i samarbeid med brukerne av fritidsbebyggelsen innen-

Rødflangre. (Foto: Gunnar Rofstad)

for verneforslaget og grunneiere bli klarert hvor og på hvilken måte vedhogst kan foregå. Fylkesmannen mener dette vil være til minimal belastning for brukerne.

Regulering av beite

Standard forskrift for nasjonalparker inneholder et punkt 2.4 som gir Direktoratet for naturforvaltning mulighet til å regulere beite dersom dette viser seg å true verneverdiene. Styringsgruppa viser til at denne bestemmelsen aldri er blitt brukt og at verneverdiene i Lomsdal-Visten ikke først og fremst er knyttet til botaniske spesialiteter. Når denne bestemmelsen heller ikke er brukt i Junkerdal nasjonalpark, virker den unødvendig. Åpning for å regulere beite er derfor foreslått tatt ut av forskriften, både for nasjonalparken og landskapsvernområdene.

3. Dyrelivet

Punkt 3.1

Punktet følger deler av standard forskrift. Alt dyreliv (også det som ikke dekkes av lov om viltet) er i utgangspunktet vernet i en nasjonalpark. I likhet med det som gjelder generelt, er

det også her et forbud mot utsetting av dyr. Standard forskrift inneholder en formulering om kalking av vassdrag. Forsuring av vann og vassdrag er ikke et problem i Nord-Norge slik det er lenger sør. Denne formuleringen er derfor foreslått tatt ut.

Punkt 3.2

Jakt, fangst og fiske reguleres ikke av forskriften, og vil kunne foregå på lik linje med det som gjelder utenfor verneområdet. Uttak av rovdyr innenfor nasjonalparken og landskapsvern-områdene kan foregå på like vilkår som utenfor.

Punkt 3.3

Det foreslås at fisk fra lokale stammer kan settes ut etter dispensasjon der dette er gjort tidligere. I området har det vært satt ut fisk i svært mange vann tidligere. Bestemmelsen er tatt inn for å gi forvaltningsmyndigheten en viss kontroll med omfanget og hvor fisk settes ut. Saksbehandlingen vil samordnes med den ordinære behandlingen etter lakse- og innlandsfiskeoven slik at det ikke skal gi økt byråkratisering. Det vil være aktuelt å gi flerårige dispensasjoner.

4. Kulturminner

Punkt 4.1

Bestemmelsen følger standard forskrift. Alle kulturminner er i utgangspunktet vernet i en nasjonalpark, også de som ikke er vernet gjennom lov om kulturminner

Punkt 4.2

Bestemmelsen følger standard forskrift.

5. Ferdsl

Bestemmelsen på ferdsl i forslag til forskrift for nasjonalpar-ken følger siste versjon av standard forskrift fra Direktoratet for naturforvaltning. Denne er noe justert i forhold til det som ble brukt som grunnlag for konsekvensutredningen.

Punkt 5.1

Generelt oppfordrer forskriften til en hensynsfull ferdsl som skåner naturmiljø og kulturminner og som samtidig ikke skal forstyrre dyrelivet.

Punkt 5.2

Formuleringene er tydeligere på skillet mellom organisert og ikke organisert ferdsl enn formuleringen som lå til grunn for konsekvensutredningen. Den viser også til avklaringer i forvaltningsplanen på hva slags organisert ferdsl som krever tillatelse. Fylkesmannen mener at idrettsarrangementer og bruksprøver for hund er slike organiserte aktiviteter som må ha tillatelse. Dette foreslås lagt inn i forvaltningsplanen for å ha kontroll og styring med hvordan disse aktivitetene utøves.

Lomsdal-Visten er et forholdsvis robust landskap når det gjelder slitasje fra vanlig ferdsl. Fylkesmannen foreslår derfor at bruken av hest ikke reguleres av forskriften og er derfor tatt

ut. Dette er en endring fra strenge bestemmelser fra konsekvensutredningen og i tråd med innspill gjennom prosessen på at en slik begrensning er unødvendig ut fra naturgitte forutsetninger i området. Også utredningene på reiseliv og friluftsliv anbefaler at bruk av hest ikke blir regulert.

Punkt 5.3

Det foreslås at Direktoratet for naturforvaltning ved forskrift kan regulere ferdsl som viser seg å true verneverdiene. Dette følger formuleringen i standarden og i strenge bestemmelser som var en del av grunnlaget for konsekvensutredningen.

Punkt 5.4 er i tråd med standarden.

6. Motorferdsl

Punkt 6.1

Bestemmelsen følger standard forskrift. All motorferdsl på land, i ferskvatn og i lufta under 300 meter over bakken er i utgangspunktet forbudt.

Punkt 6.2

Av hensynet til naturmiljø og friluftslivet er det generelt et behov for å regulere bruken av motorkjøretøy i en nasjonalpark strengere enn det som følger av motorferdslloven. Det er likevel behov for visse unntak.

Generelt for nasjonalparker gis det i punkt 6.2 a direkte unntak for viktige kontroll-, forvaltnings- og redningsoppdrag og motorisert ferdsl i samband med reindrift på vinterstid. Det er i utredningen av kraftressurser påpekt at forskriften kan forstås slik at den begrenser nødvendig bruk av snøskuter og helikopter til drift og vedlikehold av kraftanlegg innenfor et verneområde. Det er i ettertid avklart på sentralt nivå mellom Direktoratet for naturforvaltning og Norges vassdrags- og energidirektorat at slik aktivitet omfattes av punkt 6.2 a og dermed er automatisk unntatt motorferdselforbudet. Dermed venskeligjør ikke vernet gjennomføringen.

Punkt 6.2 b om reindrifas bruk av skuter på vinterføre er tatt med i tråd med standard forskrift. Etter innspill fra Reindrifforvaltningen er det også tatt inn reindrifas bruk av motordrevet båt. Dette er et tillegg til standarden.

Forsvaret har etablerte lavtflygingssoner over hele landet. Det er ved oppsummeringen av tilbakemeldingene på oppstart-meldingen sagt at dette må bli avklart på gjennom den sentrale behandlingen av saken. Det vil uansett være behov for et slikt unntak i forskriften slik det blant annet er i Junkerdal nasjonalpark. Dette foreslås derfor tatt inn i punkt 6.2 .

Ved skjøtsel av kulturlandskap vil det kunne være behov for motorferdsl. Som omtalt under punkt 2.2, er det et mål å ta vare på kulturlandskapet i området og gjerne stimulere til dette gjennom forskriften, jf. delutredning landskap.Nødvendig

motorferdsel ved slått for å ta vare på kulturlandskapsverdiene er derfor foreslått i punkt 6.2 d som et direkte unntak fra motorferdselforbudet.

I samband med storviltjakt er det behov for uttransport av slakt. Aktiviteten foregår i områder og i en periode som er lite i konflikt med verneverdiene. Styringsgruppa foreslår gjennom punkt 6.2 e at forskriften moderniseres ved at et direkte unntak for uttransport av felt storvilt skal kunne skje med kjøretøy som har ekstremt lavt marktrykk og som setter minimale/ingen spor i terrenget. Dette er en endring i forhold til standard forskrift hvor dette punktet står oppført under tiltak forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til etter søknad og hvor «elgtrekk» er brukt som betegnelse på kjøretøyet. For å klargjøre hva slags kjøretøy som har så lavt marktrykk at de kan brukes til å frakte elgslakt, foreslås det en henvisning til avklaring i forvaltningsplanen. I tillegg kan det nevnes at bruk av jernhest vil være tillatt etter forskrift om motorferdsel i utmark, mens bruk av luftfartøy oppfattes som motorfartøy og krever tillatelse også fra kommunen etter motorferdselloven og landingstillatelse fra grunneier.

Punkt 6.3

Reindrifta er avhengig av en viss bruk av barmarkskjøretøy (jf. delutredningen på reindrift). Samtidig er det klart at verneverdiene er knyttet til landskapet og naturtyper med vegetasjon som kan ta skade av barmarkskjøring (jf. delutredningene på naturmiljø og landskap). I forskriften foreslås det derfor i punkt 6.3 a at det må søkes om dispensasjon for å kunne bruke barmarkskjøring i reindrifta, men at bruken vil avklares gjennom forvaltningsplanen. Forslaget til forskrift baserer seg på at reindrifta og forvaltningsmyndigheten kommer frem til en arealsortering som gjør det mulig å differensiere området ut fra reindriftas behov og samtidig en skjerming av de mest sårbare områdene. På grunnlag av dette vil det kunne gis dispensasjoner av en viss varighet.

Reindrifta har et reelt behov for bruk av luftfartøy (jf. delutredningen for reindrift). Denne bruken kan skade verneverdiene dersom omfanget blir så stort at det er til nevneverdig sjenanse for friluftslivet eller dyreliv. Reindrifta har ønsket dette punktet som et automatisk unntak, men Fylkesmannen mener det er viktig å ha kontroll med utbredelsen av helikopterbruken. Det foreslås derfor gjennom punkt 6.3 b at det må søkes om tillatelse. Det vil bli lagt opp til en praksis med flerårige tillatelser etter behov klargjort i ny godkjent driftsplan i distriktet i henhold til reindriftsloven slik at næringen kan utøves på en tilfredsstillende måte. Dette punktet er ikke med i standard forskrift eller bestemmelsene som lå til grunn for konsekvensutredningen, men er tatt med etter en vurdering av behovet for reindrifta i området.

Punkt 6.3 c om kjøring på vinterføre i samband med husdyrhold er lik med standard forskrift. Bestemmelsen vil blant

annet fange opp behovet for utkjøring av saltslikkestein. Grunnen til at det ikke gis direkte unntak for dette i forskriften er at det ut fra naturforholdene kan være ønskelig å ha kontroll med transporten i forhold til områder og tider på året hvor dyrelivet er sårbart. Vi understreker at det vil bli gitt tillatelse til utkjøring.

I husdyrholdet kan det også være behov for å få hentet ut sykt bufe på beite ved bruk av luftfartøy. Samtidig vil det å begrense bruken til denne bruksformene sikre at sjenansen for friluftslivet og dyrelivet reduseres. Dert foreslås derfor at bruk av luftfartøy også tas inn i formuleringen, og som vil gi åpning for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til slik motorferdsel etter søknad. Dette er ikke med i standard forskrift, men tilsvarende bestemmelsene i Junkerdal nasjonalpark.

Punkt 6.3 d. er i tråd med standard forskrift og streng forskrift som lå til grunn for konsekvensutredningen, men formuleringene herfra om transport til hytter og til vedlikehold og byggeareid er slått sammen til ett punkt. Det vil og kunne være behov for transport av materialer og lignende ved vedlikehold av ferdselsruter og for tilrettelegginger. Bestemmelsen er ment til også å fange opp dette og er i tråd med standarden.

I forskriftene som lå til grunn for konsekvensutredningen er det en egen hjemmel for øvelseskjøring til de formål som er nevnt i punkt 6.2 a. Bruken av Lomsdal-Visten til slike formål er begrenset. I overensstemmelse med de berørte i Nordland er det etablert ordninger som sikrer dette behovet på en god måte uavhengig av bestemmelsen. Den foreslås derfor fjernet. Gjennom et samarbeid med politiet, løses dette i praksis gjennom 6.2 a.

Ved etablering av ny overføringslinje fra Ausa til Tilrem, vil HelgelandsKraft fjerne den eksisterende linja fra Ausa til Langfjord kraftverk som går tvers gjennom området. I den forbindelse vil det være behov for bruk av motorkjøretøy og luftfartøy. Dette arbeidet er tidsavgrenset. Fylkesmannen ser derfor ikke noe behov for at det tas inn en egen bestemmelse for dette og mener forvaltningsmyndigheten ved søknad skal gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med fjerning av kraftlinja gjennom den generelle dispensasjonshjemmelen i forskriftens § 4. Det kan være viktig at forvaltningsmyndigheten styrer aktiviteten til tider på året det sjenerer friluftsliv og dyreliv minst mulig. Gjennomføringen av dette arbeidet bør også skje i samråd med reindrifta.

7. Forurensing

Hovedregelen er at avfall skal tas med ut av området. I noen tilfeller kan det likevel være hensiktsmessig at noe avfall brennes for å redusere transportbehovet. Brenning av avfall krever normalt også tillatelse etter forurensningsloven.

Punkt 7.1

Forurensningsloven gjelder på lik linje i nasjonalparken som ellers. Bestemmelsen går ikke ut over det som ligger i den, men er en presisering av det forbudet som gjelder generelt.

Punkt 7.2

I standard forskrift og strenge bestemmelser som lå til grunn for konsekvensutredningen er det gitt åpning for bruk av kalk, sand og lignende for snøsmelting langs skillegjerder og lignende. Det er ikke kommet frem noe behov for en slik bestemmelse, og den er derfor foreslått tatt bort.

Punktet om forbud mot unødvendig støy er i tråd med forskriftene som lå til grunn for konsekvensutredningen, men formuleringen er justert noe slik at den er lik forskriften for Junkerdal nasjonalpark.

§ 4 Generelle dispensasjonsbestemmelser

Punktet er i tråd med forskrift som lå til grunn for konsekvensutredningen.

Begrepet «arbeid av vesentlig samfunnsmessig betydning» er avgrenset til større tiltak som har nasjonal betydning. Bestemmelsen åpner ikke for tiltak som kun har regional eller lokal betydning. Unntaket for «andre særlige tilfeller» gjelder forbigående forstyrrelser eller bagatellmessige tiltak, som ikke kommer i konflikt med verneformålet. Det vil også si tiltak som er avklart gjennom prosessen. I denne saken vil en hytte

i Bønådalen og i Børjedalen være avklart gjennom prosessen, mens nødvendig motorferdsel i forbindelse med fjerning av eksisterende overføringslinje fra Indre Visten til Langfjorden er en slikt forbigående forstyrrelse.

§ 5 Forvaltningsplan mv

Punktet er i tråd med forskrift som lå til grunn for konsekvensutredningen.

§ 6 Forvaltningsmyndighet

Punktet er i tråd med forskrift som lå til grunn for konsekvensutredningen.

§ 7 Rådgivende utvalg

Punktet er i tråd med forskrift som lå til grunn for konsekvensutredningen. Et rådgivende utvalg skal følge utviklingen i nasjonalparken og bistå forvaltningsmyndigheten med råd og uttalelser i forvaltningsspørsmål. Sammensetningen av slike råd må blant annet vurderes ut fra forvaltningsmessige utfordringer. Rådgivende utvalg bør som hovedregel oppnevnes for hele verneområdet og bør i Lomsdal-Visten oppnevnes for nasjonalparken og de to landskapsvernområdene.

§ 8 Ikrafttredelse

Punktet er i tråd med forskrift som lå til grunn for konsekvensutredningen. Ikrafttredelse vil være den datoen vernet blir vedtatt av Regjeringen ved Kongelig Resolusjon.

Fjellrype. (Foto: Gunnar Rofstad)

10.4.3 Forslag til forskrift for Strauman landskapsvernområde i Vevelstad kommune i Nordland fylke

Fastsatt ved kongelig resolusjon av med hjemmel i lov av 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 5 og 6, jf. §§ 21, 22 og 23. Fremmet av Miljøverndepartementet.

§ 1 AVGRENSNING

Verneområdet berører følgende gnr/bnr i Vevelstad kommune: 28/1, 28/2, 29/1, 29/2, 31/1, 31/2, 31/3, 31/4, 32/1, 32/2

Landskapsvernområdet dekker et areal på 32,4 km². Grensene for verneområdet fremgår av vedlagte kart i målestokk 1:50.000, datert fra Miljøverndepartementet. De nøyaktige grensene for landskapsvernområdet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Forskriften med kart skal oppbevares i Vevelstad kommune, hos Fylkesmannen i Nordland, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.

§ 2 FORMÅL

Formålet med Strauman landskapsvernområde er å bevare et stort skogkledd dalføre fra fjord til høyfjell med variert vassdragsnatur, særegne tidevannsstraumer og vannøkologiske forhold i Lakselvatnet, geologiske forekomster og kulturminner. Strauman landskapsvernområde skal sammen med nasjonalparken og Velfjorden landskapsvernområde sikre et helhetlig vern fra fjord til fjell på Helgeland. Ivaretagelse av naturgrunlaget innenfor landskapsvernområdet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift, naturopplevelse og friluftsliv.

§ 3 VERNEBESTEMMELSER

1. Landskapet

1.1 Vern mot inngrep i landskapet

Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter. Med de unntak som følger av forskriften pkt 1.2 og 1.3 er det forbud mot inngrep som vegbygging, oppføring og ombygging av bygninger eller anlegg, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving og påfylling av masse, sprenging og boring, bryting av stein, mineraler og fossiler og fjerning av større stein og blokker, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, nyplanting, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, merking av stier, løyper o.l. Opplistingen er ikke uttømmende. Fylkesmannen avgjør i tvilstilfeller om et tiltak kan endre landskapets art eller karakter vesentlig.

1.2 Bestemmelsene i 1.1 er ikke til hinder for:

a. vedlikehold av bygninger og anlegg. Vedlikehold omfatter ikke ombygginger og utvidelser av bygninger

b. vedlikehold av stier, bruer, skilt og liknende

c. midlertidige gjerder i reindrifta som skal stå en sesong

d. vedlikehold av eksisterende veier

e. tilrettelegging for vinterveier til tømmertransport

f. nødvendig vedlikehold av ferdslensrenne opp straumene til Lakselvatnet

1.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

a. ombygging og mindre tilbygg til bygninger og anlegg

b. gjenoppføring av bygninger som er ødelagt ved brann eller naturskade

c. bygging av bruer, legging av klopper, oppsetting av skilt og merking av stier i tråd med forvaltningsplanen

d. oppsetting av gjerder og anlegg for husdyr og reindrift

e. nye hytter for allmennheten i tråd med forvaltningsplanen

f. uttak av sand/skjellsand til eget bruk

g. tilrettelegging for tømmertransport på barmark og i tråd med godkjent plan for skogsdrift

2. Plantelivet

2.1

Plantelivet skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Innføring av ikke stedeagne plantearter er forbudt.

2.2

Beite er tillatt.

2.3

Skogsdrift og uttak av ved kan skje i medhold av retningslinjer gitt i forvaltningsplanen.

3. Dyrelivet

3.1

Jakt og fangst er tillatt etter lov om viltet og jakt av sel etter lov om saltvannsfiske.

3.2

Fiske er tillatt etter lov om laksefisk og innlandsfisk m.v. og lov om saltvannsfiske.

4. Ferdslens

4.1 Generelt om ferdsel

All ferdsel skal skje hensynsfullt og varsomt slik at det ikke skjer skade på naturmiljø eller kulturminner. Dyrelivet må ikke forstyrres.

4.2 Organisert ferdsel

Bestemmelsene i denne forskrift er ikke til hinder for organisert turvirksomhet til fots så lenge ikke naturmiljøet blir skadelidende. Annen organisert ferdsel kan skje etter tillatelse

Lakselvatnet og Sæterdalen i det foreslåtte Strauman landskapsvernområde. (Foto: Halvard R. Pedersen)

fra forvaltningsmyndigheten. Forvaltningsplanen skal angi når organisert virksomhet krever tillatelse.

4.3 Regulering av ferdsel

Innenfor nærmere avgrensede områder kan Direktoratet for naturforvaltning ved forskrift regulere ferdsel som kan true verneverdiene.

4.4 Generelle unntak for ferdsel

Bestemmelsene i punkt 5.2 gjelder ikke nødvendig ferdsel i forbindelse med militær operativ virksomhet, politi-, rednings-, brannverns- og oppsynsoppgaver, samt gjennomføring av skjøtsel og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten.

5. Motorferdsel

5.1 Forbud mot motorferdsel

Motorferdsel er forbudt på land og i ferskvatn.

5.2 Bestemmelsen i 5.1 er ikke til hinder for:

- motorferdsel i forbindelse med militær operativ virksomhet, politi-, rednings-, brannvern-, skjøtsel-, oppsyns- og forvaltningsoppgaver
- bruk av beltekjøretøy på vinterføre og motordrevet båt i forbindelse med utøvelse av reindrift
- nødvendig motorferdsel ved slått av gammel kulturmark i tråd med forvaltningsplanen
- bruk av kjøretøy med svært lavt marktrykk i tråd med forvaltningsplanen eller luftfartøy til uttransport av felt storvilt
- motorferdsel i forbindelse med skogsdrift som er godkjent ihht pkt 2.3
- bruk av motorbåt på Lakselvatnet

5.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- barmarkskjøring i reindriften i tråd med forvaltningsplan
- bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy i forbindelse med husdyrhold

c. bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av varer og materialer til hytter og gammer, vedlikehold av ferdselsveier o.l.

6. Forurensning

6.1 Forbud mot forurensning

Forurensning og forsøpling er forbudt.

6.2 Støy

Unødvendig støy er forbudt, så som bruk av motordrevet: modellfly, modellbåt o.l.

§ 4 GENERELLE DISPENSASJONSBESTEMMELSER

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra bestemmelsene når formålet med fredningen krever det, for vitenskapelige undersøkelser og arbeid av vesentlig samfunnsmessig betydning, eller i andre særlige tilfeller når dette ikke strider mot formålet med vernet.

§ 5 FORVALTNINGSPLAN

Forvaltningsmyndigheten kan iverksette tiltak for å fremme formålet med vernet. Det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning, skjøtsel, tilrettelegging, informasjon mv. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Direktoratet for naturforvaltning.

§ 6 FORVALTNINGSMYNDIGHET

Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som er forvaltningsmyndighet for verneområdet.

§ 7 RÅDGIVENDE UTVALG

Forvaltningsmyndigheten kan opprette et rådgivende utvalg for forvaltningen av verneområdet.

§ 8 IKRAFTTREDELSE

Denne forskrift trer i kraft straks.

10.4.4 Kommentarer til forskriften for Strauman landskapsvernområde

Oppbyggingen av forskriften for landskapsvernområdene er lik som for nasjonalparken, men innholdet er tilpasset disse områdene. Bestemmelsene er i hovedsak like og likner også mye på forskriften for nasjonalparken på mange områder. Det samme er vurderingene beskrevet over. Her gis en grunn-giving for det som varierer fra forslaget til forskrift for nasjo-nalparken, standarden for landskapsvernområder og milde bestemmelser fra konsekvensutredningen.

Området har store verneverdier, spesielt knyttet til særegne ti-devannsstraumer og vannøkologiske forhold i Lakselvvatnet, det skogkledte Sæterdalen og geologiske forekomster. Bakgrunnen for å foreslå et landskapsvern og ikke nasjonal-park her er at området har flere tekniske inngrep enn det som foreslås som nasjonalpark, som bebyggelse og en etablert skogsvei fra frift på 1980-tallet, mye plantet skog og en aktiv drift i dag som er avhengig av å få drive videre i området.

Landskapsvernområder blir generelt opprettet for å sikre landskapets art og karakter, gjerne i områder med større grad av kulturpåvirkning enn nasjonalparkene. Et landskapsvern har først og fremst mildere bestemmelser når det gjelder vern av plantelivet. Samtidig er det først og fremst store landskaps-verdier i området som er bakgrunnen for at det foreslås vern. En slik verneform vil derfor være forenlig med dagens drift i området ved at det åpner for en landskapstilpasset skogsdrift, samtidig som det sikrer landskapsverdiene.

§ 2 Formål

Landskapsverdiene er sentrale også i det som foreslås som landskapsvern. I tillegg er det verdier knyttet til biologisk mangfold som det er viktig å ta vare på. Dette søkes løst gjen-nom hogstplan som tar nødvendige hensyn i disse lokalite-tene utover landskaphensynene. Dette er derfor fremhevet spesielt i formålet. Friluftsliv og naturopplevelse også viktig, og området blir brukt i reindriften og har en rik samisk og norsk kulturhistorie. Dette er derfor også med i formålet.

§ 3 Vernebestemmelsene

1. Landskapet

Punkt 1.1

I landskapsvernområder er det også et generelt vern mot inn-grep. Men formuleringen har et noe mindre omfange ved at det gjelder inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art og karakter. Det er gitt en ikke uttømmende opplisting som viser til de samme tiltakene som i forbudet mot inngrep i nasjonalparkene, bortsett fra at det i landskapsvern-området ikke er tatt med en formulering om grotter spesielt.

Punkt 1.2 og 1.3

Det er ikke kjent at Kystverket har anlegg innenfor forslaget, så det er ikke tatt med noe unntak for vedlikehold av disse. Veien fra Lakselvvatnet til Sætra som ble bygd under skogs-drift å på 1980-tallet må kunne vedlikeholdes. Dette er fore-slått trekt inn som et tiltak i unntaksbestemmelsen, jf. punkt 1.2 d. Det samme gjelder tilrettelegging for vinterveier ved tømmertransport i punkt 1.2 e. Landskapsvernet åpner for landskapstilpasset skogsdrift, og da må bestemmelsene også åpne for tilrettelegging for nødvendig transport av tømmeret. Vinterveier vil ikke ha noen nevneverdig virkning på landska-pets art eller karakter, slik at det foreslås som et automatisk unntak. Tilrettelegging for tømmertransport på barmark kan derimot ha det. Det forelås derfor at forvaltningsmyndighe-ten skal kan gi tillatelse til dette gjennom punkt 1.3 g, helst samtidig med at plan for skogsdrift blir behandlet.

Det er ikke jordbruksarealer i drift innenfor verneforslaget. Formuleringen i standarden som gir unntak for drift og vedlikehold av jordbruksarealer der disse er i drift på verne-tidspunktet er derfor unødvendig og foreslås tatt bort. Det samme gjelder da anlegg av sanketrøer og nødvendig gjerdning på areal som er i aktiv landbruksdrift i dag og tilsvarende formulering for oppføring av nye bygninger. Her vises det til bestemmelsen i punkt 1.3 d som gir forvaltningsmyndig-heten mulighet til å tillate oppsetting av gjerder og anlegg for husdyr og reindriften. Kontrollen er ønskelig for å sikre at landskapets art eller karakter blir ivaretatt.

Innenfor området er det ingen bygninger som vurderes som skjemmende for landskapet. Formuleringen om at forvalt-ningsmyndigheten kan gi tillatelse til riving av bygninger som preger landskapets art eller karakter oppfattes derfor som unødvendig og forelås tatt bort.

Det er store sand- og grusforekomster innenfor forslaget til landskapsvernområde. I tillegg er det flere fritidshus. Forslaget innebærer derfor en åpning for uttak av sand/skjellsand til eget bruk da det kan være behov for dette, jf. punkt 1.3 f. Et beskjedent omfang til eget bruk vurderes ikke å være til skade for landskapsverdiene så lenge det tas hensyn til omgivelsene. Dette er i tråd med standard forskrift og milde bestemmelser som var grunnlaget i konsekvensutredningen.

Utredningen på havbruk viste ikke noe potensiale for havbruk innenfor forslaget til landskapsvernområde. Formuleringen fra milde bestemmelser i konsekvensutredningen om mu-ligheten til næringsutvikling, herunder havbruksvirksomhet, som ikke er i strid med verneformålet, foreslås derfor tatt ut.

2. Plantelivet

Landskapsvern innebærer ikke et vern av plantelivet i streng forstand slik som i nasjonalparker. Hadde det vært store bota-niske verdier som var bakgrunnen for at man ønsket området

Gangveien langs Storstraumen mellom Nervatnet og Lakselvatnet er rester av nødsarbeid på 1930-tallet. (Foto: Bjørn Godal)

vernet, måtte man i tillegg foreslått en plantelivsfredning i landskapsvernområdet. Bestemmelsen viser imidlertid til at plantelivet skal beskyttes mot skade og ødeleggelse og at innføring av ikke stedegne plantearter er forbudt (punkt 2.1). Videre åpner den i punkt 2.2 for beite og i 2.3 for skogsdrift og uttak av ved etter retningslinjer i forvaltningsplanen.

Som nevnt over, er det i 2.3 en åpning for skogsdrift som ivaretar landskapet. Dette sikres gjennom at forvaltningsmyndigheten skal godkjenne en plan for hogst (gjennom arbeidet med forvaltningsplanen), og at hogsten skal bygge på retningslinjer utformet i forvaltningsplanen for å ivareta denne målsettingen. Bestemmelsen følger i hovedsak standar-

den og de milde bestemmelsene fra konsekvensutredningen, bortsett fra at det vises til retningslinjer for skogsdrift i en kommende forvaltningsplan.

3. Dyrelivet

På samme måte som for plantelivet, er det ikke et ytterligere vern av dyreliv i landskapsvernområder. Da måtte det eventuelt også forelås en dyrelivsfredning dersom man ønsket å verne dyrelivet som i nasjonalparker. Bestemmelsen viser imidlertid til at alt viltet er vernet dersom det ikke er åpnet for jakt eller fangst i viltloven og at fiske reguleres av lakse- og innlandsfiske-loven og saltvannsfiske-loven. Forslaget er i tråd med standarden og milde bestemmelser fra konsekvensutredningen. I

tillegg er det tatt inn jakt på sel etter saltvannsfiskeloven siden fjorden per definisjon går inn til Storstraumen.

Kulturminner

I standard forskrift og i milde bestemmelser fra konsekvensutredningen er det ingen bestemmelser om kulturminner slik som i forslaget til forskrift for nasjonalparken. Det foreslås derfor ingen bestemmelser for kulturminner i landskapsvernområdet.

4. Ferdsl

Bestemmelsen om ferdsl er lik standarden og forslaget til forskrift for nasjonalparken, bortsett fra at formuleringen

om bruk av hest er tatt bort. Det er ingen bruk av hest i området i dag. Med tanke på eventuell transport av hest inn Vistenfjorden, er det heller ikke sannsynlig med utstrakt bruk av hest i området fremover. Formuleringen oppfattes derfor som unødvendig og foreslås tatt ut.

5. Motorferdsel

Punkt 5.1

Det er i utgangspunktet forbudt med motorferdsel på land og i ferskvatn i landskapsvernområdet. Dette følger dette standard forskrift i landskapsvernområder og er i tråd med milde bestemmelser fra konsekvensutredningen. Det er heller ikke forslått noe forbud mot lavtflyging som i nasjonalparken. Dette følger også standarden og medfører at det ikke er ført opp unntak for forsvarets nødvendige lavtflyging i lavtflygingssoner og bruk av luftfartøy i reindrifra da det ikke er noe forbud mot flyging under 300 m.

Punkt 5.2

Formuleringen i punkt 5.2 a følger standarden. Skuterkjøring i reindrifra er også foreslått automatisk unntatt i punkt 5.2 b med tilsvarende begrunnelse som for nasjonalpark over. Det samme gjelder motorferdsel ved slått av gammel kulturmark i 5.2 c og bruk av kjøretøy med svært lavt marktrykk eller luftfartøy ved utfrakt av slakt av hjortevilt, jf. punkt 5.2 d. Årsaken til at helikopter er tatt med i denne sammenhengen, er at bruken krever landing, og at det omfattes av forbundet mot motorferdsel på land.

Det foreslås også et unntak i 5.2.e for nødvendig motorferdsel i forbindelse med den hogsten som vil bli tillatt gjennom godkjent forvaltningsplan. Dette er i tråd med standarden for landskapsvernområder og milde bestemmelser fra konsekvensutredningen.

Til slutt er det også tatt med unntak for bruk av motorbåt på Lakselvatnet i punkt 5.2 f da dette blir regnet som ferskvann.

Punkt 5.3

Det foreslås også i landskapsvernområdet en åpning for barmarkskjøring i reindrifra etter forvaltningsplanen, jf. 5.3 a. Begrunnelsen er tilsvarende som i nasjonalparken. Resten av punktet er likt standarden.

6. Forurensing

Bestemmelsen om forurensing er lik forslaget til bestemmelser i nasjonalparken, og begrunnelsen er tilsvarende.

§§ 4-8

Resten av forskriften er bygd opp som for nasjonalparker når det gjelder generelle dispensasjonsbestemmelser, forvaltningsplan, forvaltningsmyndighet, rådgivende utvalg og ikrafttredelse.

Einåselva i Okfjorden, storslått landskap med høye tinder, botnsjøer og bratte elver ned i fjorden. (Foto: Halvard R. Pedersen)

10.4.5 Forslag til forskrift for Velfjorden landskapsvernområde i Brønnøy og Vevelstad kommuner i Nordland fylke

Fastsatt ved kongelig resolusjon av med hjemmel i lov av 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 5 og 6, jf. §§ 21, 22 og 23. Fremmet av Miljøverndepartementet.

§ 1 AVGRENSNING

Verneområdet berører følgende gnr/bnr:

Brønnøy kommune: 183/1, 183/2, 184/1, 184/2, 185/1, 185/2, 185/3, 185/4, 186/1, 186/2, 187/1, 188/1, 188/3, 188/4, 188/5, 189/1, 190/1, 190/2, 190/3, 190/4, 191/1, 191/2, 192/1, 192/2, 193/1, 193/2, 193/3, 193/4, 193/5, 193/6, 194/1, 194/2, 195/1, 195/2, 195/3, 196/1, 197/1, 198/1, 198/7, 198/2, 198/3, 198/4, 198/5, 198/6, 198/8, 199/1, 199/2, 199/3, 199/4, 199/5, 199/6, 199/7

Vevelstad kommune: 5/1, 5/2

Landskapsvernområdet dekker et areal på 118,2 km². Grensene for verneområdet fremgår av vedlagte kart i målestokk 1:50.000, datert fra Miljøverndepartementet. De nøyaktige grensene for landskapsvernområdet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Forskriften med kart skal oppbevares i Brønnøy kommune, hos Fylkesmannen i Nordland, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.

§ 2 FORMÅL

Formålet med Velfjorden landskapsvernområde er å bevare et særegent landskap fra fjord til høyfjell på nordsiden av Velfjorden med svært få tekniske inngrep, opplevelsesverdier knyttet til kulturlandskapet og områder som er viktige for biologisk mangfold. Velfjorden landskapsvernområde skal sammen med nasjonalparken og Strauman landskapsvernområde sikre et helhetlig vern fra fjord til fjell på Helgeland. Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor landskapsvernområdet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift, naturopplevelse og friluftsliv.

§ 3 VERNEBESTEMMELSER

1. Landskapet

1.1 Vern mot inngrep i landskapet

Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter. Med de unntak som følger av forskriften pkt 1.2 og 1.3 er det forbud mot inngrep som vegbygging, oppføring og ombygging av bygninger eller

anlegg, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving og påfylling av masse, sprenging og boring, bryting av stein, mineraler og fossiler og fjerning av større stein og blokker, drenering og annen form for tørlegging, nydyrking, nyplanting, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, merking av stier, løyper o.l. Opplistingen er ikke uttømmende. Fylkesmannen avgjør i tvilstilfeller om et tiltak kan endre landskapets art eller karakter vesentlig.

1.2 Bestemmelsene i 1.1 er ikke til hinder for:

- vedlikehold av bygninger og anlegg. Vedlikehold omfatter ikke ombygginger og utvidelser av bygninger
- vedlikehold av stier, bruer, skilt og liknende
- midlertidige gjerder i reindrifta som skal stå en sesong
- vedlikehold av eksisterende veier
- tilrettelegging for vinterveier til tømmertransport
- drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg

1.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- ombygging og mindre tilbygg til bygninger og anlegg
- gjenoppføring av bygninger som er ødelagt ved brann eller naturskade
- bygging av bruer, legging av klopper, oppsetting av skilt og merking av stier i tråd med forvaltningsplanen
- oppsetting av gjerder og anlegg for husdyr og reindrift
- nye hytter for allmennheten i tråd med forvaltningsplanen
- uttak av sand/skjellsand til eget bruk
- tilrettelegging for tømmertransport på barmark i tråd med godkjent plan for skogsdrift i Klavesmarka
- havbruk som ikke er i strid med verneformålet
- nymontering av fortøyningsbolter for havbruk, båter og fiskeredskaper
- merking av lokaliteter for havbeite
- etablering og vedlikehold av flytebrygger

2. Plantelivet

2.1

Plantelivet skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Innføring av ikke stedeagne plantearter er forbudt.

2.2

Beite er tillatt.

2.3

Skogsdrift og uttak av ved kan skje i medhold av retningslinjer gitt i forvaltningsplanen.

3. Dyrelivet

3.1

Jakt og fangst er tillatt etter lov om viltet og jakt av sel etter lov om saltvannsfiske.

Inngangen til Okfjorden fra Velfjorden med Andalshatten og Forneshatten bak. (Foto: Elsemari Iversen)

3.2

Fiske er tillatt etter lov om laksefisk og innlandsfisk m.v. og lov om saltvannsfiske.

4. Ferdsel

4.1 Generelt om ferdsel

All ferdsel skal skje hensynsfullt og varsomt slik at det ikke skjer skade på naturmiljø eller kulturminner. Dyrelivet må ikke forstyrres.

4.2 Organisert ferdsel

Bestemmelsene i denne forskrift er ikke til hinder for organisert turvirksomhet til fots så lenge ikke naturmiljøet blir skadelidende. Annen organisert ferdsel kan skje etter tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Forvaltningsplanen skal angi når organisert virksomhet krever tillatelse.

4.3 Regulering av ferdsel

Innenfor nærmere avgrensa områder kan Direktoratet for naturforvaltning ved forskrift regulere ferdsel som kan true verneverdiene.

4.4 Generelle unntak for ferdsel

Bestemmelsene i punkt 5.2 gjelder ikke nødvendig ferdsel i forbindelse med militær operativ virksomhet, politi-, rednings-, brannverns- og oppsynsoppgaver, samt gjennomføring av skjøtsel og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten.

5. Motorferdsel

5.1 Forbud mot motorferdsel

Motorferdsel er forbudt på land.

5.2 Bestemmelsen i 5.1 er ikke til hinder for:

- motorferdsel i forbindelse med militær operativ virksomhet, politi-, rednings-, brannvern-, skjøtsel-, oppsyns- og forvaltningsoppgaver

- b. bruk av beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med utøvelse av reindrift
- c. nødvendig motorferdsel ved slått av gammel kulturmark i tråd med forvaltningsplanen
- d. bruk av kjøretøy med svært lavt marktrykk i tråd med forvaltningsplanen eller luftfartøy til uttransport av felt storvilt
- e. motorferdsel i forbindelse med skogsdrift som er godkjent ihht pkt 2.3

5.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- a. barmarkskjøring i reindriften i tråd med forvaltningsplan
- b. bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy i forbindelse med husdyrhold
- c. bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av varer og materialer til hytter og gammer, vedlikehold av ferdsselsveier o.l.

6. Forurensing

6.1 Forbud mot forurensning

Forurensning og forsøpling er forbudt.

6.2 Støy

Unødvendig støy er forbudt, så som bruk av motordrevet: modellfly, modellbåt o.l.

§ 4 GENERELLE DISPENSASJONSBESTEMMELSER

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra bestemmelsene når formålet med fredningen krever det, for vitenskapelige undersøkelser og arbeid av vesentlig samfunnsmessig betydning, eller i andre særlige tilfeller når dette ikke strider mot formålet med vernet.

§ 5 FORVALTNINGSPLAN

Forvaltningsmyndigheten kan iverksette tiltak for å fremme formålet med vernet. Det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning, skjøtsel, tilrettelegging, informasjon mv. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Direktoratet for naturforvaltning.

§ 6 FORVALTNINGSMYNDIGHET

Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som er forvaltningsmyndighet for verneområdet.

§ 7 RÅDGIVENDE UTVALG

Forvaltningsmyndigheten kan opprette et rådgivende utvalg for forvaltningen av verneområdet.

§ 8 IKRAFTTREDELSE

Denne forskrift trer i kraft straks.

Veiviser i villmarka. (Foto: Halvard R. Pedersen)

10.4.6 Kommentarer til forskriften for Velfjorden landskapsvernområde

Her kommenteres bare det som er spesielt for landskapsvernet i Velfjorden utover det som er beskrevet over for Strauman landskapsvernområde og nasjonalparken. Forskjellene går på åpning for ny skogsvei i Klavesmarka, mulighet for havbruk, høsting av tang og tare og vurderinger med hensyn på etablering av ny åpen hytte/gjenreising av kulturminne i Børjedalen på privat grunn.

§ 2 Formål

Landskapsverdiene og spennet fra fjord til fjell er bakgrunnen for å foreslå landskapsvern på nordsiden av Velfjorden. I tillegg er det verdier knyttet til biologisk mangfold som det er viktig å ta vare på. Dette er derfor fremhevet spesielt i formålet. Friluftsliv og naturopplevelse også viktig, og området blir brukt i reindrifta og har en rik samisk og norsk kulturhistorie. Dette er derfor også med i formålet.

§ 3 Vernebestemmelsene

1. Landskapet

Punkt 1.2

Drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg langs fjorden er tatt med under tiltak som ikke begrenses av et landskapsvern (1.2 f). Punktet er tatt inn etter innspill fra Fiskeridirektoratet region Nordland. Kystverket er avhengig av å drifte og vedlikeholde sine anlegg, samtidig som det ikke er kommet frem at slike tiltak kan være i strid med verneverdiene.

Punkt 1.3

Det vil være behov for bygging av skogsvei ved uttak av plantet gran i Klavesmarka når denne er hogstmoden. Fylkesmannen mener det er viktig at hogsten kan gjennomføres, selv om området foreslås vernet. Som en løsning på interessekonflikten åpner forskriften gjennom punkt 1.3 g for nødvendig tilrettelegging for uttransport på barmark etter søknad, dette omfatter også bygging av skogsvei. På denne måten vil forvaltningsmyndigheten ha styring med utformingen ev en fremtidig tilrettelegging for transport her slik at konsekvensene for verneverdiene blir så små som mulig.

Særlig indre deler av Storfjorden har verdi for fremtidig ny etablering av havbruk. Etter innspill fra Fiskeridirektoratet er det tatt inn et punkt 1.3 h som åpner for etablering av havbruk som ikke er i strid med verneformålet. Stortingsmelding 43 om vern og bruk i kystsonen sier dette: *Forvaltningsmyndigheten vil da etter søknad kunne gi tillatelse til etablering av oppdrettsanlegg under forutsetning av at det blir tatt tilstrekkelig hensyn til de aktuelle verneverdiene som ligger til grunn for opprettingen av verneområdet. Ved vurdering skal det legges særlig vekt på om drifta kan skje uten fast bygningsmasse, og evt. vekselbruk mellom lokaliteter innenfor og utenfor landskapsvernområdet. Havbruksvirksomhet uten fast bygningsmasse og uten særlig syn-*

lige anlegg over sjøoverflaten vil i praksis ikke være i strid med verneformålet.

Siden landskap og urørthet er en del av bakgrunnen for vern i Velfjorden, og Okfjorden har høy nasjonal landskapsverdi, vil det i praksis være snakk om å kunne gi tillatelse til ny havbruksvikrsomhet innenfor vernet i de indre delene av Storfjorden. Dette er en endring i forhold til standard forskrift, men i tråd med det som ble utredet (milde bestemmelser). En slik praksis er avklart gjennom prosessen.

AAI forbindelse med sluttbehandlingen av kystverneplanen for Nordland, var Fiskeridirektoratet og Fylkesmannen enige om at havbeite kunne foregå i verneområder, dersom den arten som skal settes ut til dette formålet forekommer naturlig i området. Forslaget til landskapsvernområde er avgrenset til å gjelde ned til laveste lavvann, ikke vannsøylen og havbunnen under dette. Slik sett vil havbeite ikke bli omfattet av vernet. Imidlertid kan konsesjonsmyndighet pålegge merking av havbeiteanlegg. Merking kan omfatte lys eller bøyer, og slike innretninger vil bli berørt av vernet. Det gjør at det ved havbeite likevel er indirekte behov for tillatelse etter verneforskriften ettersom et evt. pålegg om merking vil være et tiltak som i utgangspunktet er forbudt. Formuleringen er tatt inn i punkt 1.3 j etter innspill fra Fiskeridirektoratet region Nordland.

Det har gjennom arbeidet kommet innspill på behovet for vedlikehold og etablering av flytebrygger. Der disse ligger eller ønskes etablert i Okfjorden eller indre del av Storfjorden, vil de bli omfattet av vernet. Etter innspill fra Brønnøy kommune er det tatt inn et punkt 1.3 k som gir mulighet til å søke forvaltningsmyndigheten om tillatelse til vedlikehold og nyetablering av slike flytebrygger.

Det har kommet innspill gjennom utredningsarbeidet om å gjenreise ei hytte i Børjedalen som ble brent etter at den ble brukt i motstandsarbeidet under andre verdenskrig. Hytta skal etter innspillet være åpen og på privat grunn på østsiden av Granåselva. I påvente av arbeidet har det tiltaket vært avventet. Fylkesmannen anser at oppsettingen vil kunne gjøres uten at det vil skade verneverdiene nevneverdig dersom tiltakets plassering og utforming er avklart gjennom prosessen og i forhold til reindrifta. Det vil derfor bli gitt dispensasjon for dette gjennom forskriftens § 4. Fylkesmannen kan ikke se at det er behov for å ta inn en egen bestemmelse for dette enkeltstående tiltaket.

Se kommentar til forsiften for Strauman landskapsvernområde og nasjonalparken for utdyping av resten av forskriften for Velfjorden landskapsvernområde.

10.5 Forvaltning

Forvaltningsmyndighet

Fylkesmannen har tradisjonelt vært tillagt forvaltningsmyndigheten for verneområder i Norge. En myndighetsoverføring forutsetter normalt at det i tillegg blir etablert egnede samarbeids-utvalg som kan sikre lokal forankring og bistå med råd og uttalelser omkring forvaltningen.

Det er åpnet for kommunal forvaltning av landskapsvernområder og naturreservat. Vevelstad kommune har uttrykt ønske om å få forvaltningen av verneområdene i kommunen. For nasjonalparker er det satt i gang forsøk med lokal forvaltning i noen utvalgte nasjonalparker. Disse er ikke avsluttet. Inntil forsøkene er evaluert, er det sagt at forvaltningsmyndigheten for de øvrige nasjonalparkene blir lagt til Fylkesmannen.

Gjennom prosessen her er det etablert et tett samarbeid mellom de ulike aktørene i området. Dette har sikret en tett og god dialog mellom de som har interesser i området. Fylkesmannen ønsker at dette skal videreføres i forvaltningen etter et eventuelt vedtak om vern. Fylkesmannen foreslår derfor at det etableres et rådgivende utvalg for forvaltningen av området som er satt sammen med representanter for de organisasjonene som er representert i styringsgruppa. Fylkesmannen mener at Statskog som stor grunneier i øst bør være representert. Samtidig vil Brønnøy og Vevelstad kunne få en ekstra representant hver for å ivareta grunneier- og lokale næringsinteresser. Videre er det aktuelt å inkludere representanter for friluftslivet, reiselivet og naturvernorganisasjonene. Fylkesmannen ser det som spesielt viktig at samiske interesser blir representert i utvalget.

Samarbeidet om planene har blant annet vært motivert ut fra ønsket om å sikre en helhetlig planlegging i et naturlig sammenhengende område. Videre er det klart at man gjennom avgrensningen har gitt kommunen ansvar for områder med betydelige naturkvaliteter. Fylkesdelplanen gir føringer for den kommunale planleggingen videre. Det er viktig at kommunene sikrer en bærekraftig forvaltning av disse områdene. Fylkesmannen mener arbeidet med forvaltningsplanen bør se verneområdene og innfallsporene i sammenheng.

10.6 Ressursbehov i en forvaltningsfase

Utøvelse av forvaltningsmyndighet

Erfaringstall fra Nordland tilsier at forvaltningsmyndigheten bruker 0,2 årsverk i sin saksbehandling av en nasjonalpark på den størrelsen som er aktuell her og hvor friluftslivet er en del av formålet. Vi antar en noe mindre tidsbruk i saksbehandlingen til dispensasjonssøknader for skuterkjøring til private hytter da det er få slike i området som blir foreslått vernet.

Fylkesmannen mener man skal følge opp intensjonene med en mer aktiv nasjonalparkforvaltning, og anslaget blir da 0,5 årsverk.

Oppsyn

SNO er under oppbygging. Videre etablering skjer blant annet ved opprettelse av nye større verneområder eller utvidelser av eksisterende. I Lomsdal-Visten utøves det allerede et oppsyn i de eksisterende naturreservatene ved Fjelltjenesten. Det vil være nødvendig å utvide oppsynet betraktelig ved opprettelsen av en nasjonalpark med tilhørende landskapsvern. En samordning i forhold til og samarbeid med andre oppsynsordninger (for eksempel jakt/fiske) kan også være aktuelt.

Hovedoppgavene for et fremtidig oppsyn i området kan være:

- veiledning og informasjon til brukere og besøkende
- kontrollere, rapportere og reagere på brudd på verneforskriften og annet regelverk
- holde oversikt over utviklingstendenser i bruken av området
- holde oppsyn og oversikt over status til natur- og kulturverdiene i området, med spesiell vekt på truede og sårbare arter
- føre tilsyn og utføre eventuelt vedlikehold på statlig eiendom, herunder informasjons- og oppmerksomhetsmaterieil. Merking av det nye verneområdet vil også inngå her

For å følge opp brudd på verneforskriften anslås arbeidstidsbehovet til ca 0,1 årsverk. Oppsynet må skje i kombinasjon med andre oppgaver, herunder blant annet oppgaver knyttet til rovvilt og fiske. Dette anslaget forutsetter altså en regelmessig tilstedeværelse i felt med bakgrunn i andre oppgaver. Skal intensjonene om veiledning, informasjon og overvåking følges opp, mener Fylkesmannen det er behov for 2 årsverk til oppsyn.

Fylkesmannen foreslår at det etableres en oppsynsordning i tråd med intensjonene for Statens naturoppsyn. Dette innebærer altså som omtalt over et oppsyns-, veilednings- og informasjonsbehov på ca to årsverk. Vi foreslår at den ene stillingen blir lagt til vestsida for å følge opp kystområdene og at den andre stillingen dekker innlandet og legges til østsida.

Totalt arbeidstidsbehov etter vedtak

Fylkesmannens vurdering er at en god forvaltning og oppsynsordning i området forutsetter 2,5 årsverk.

10.7 Forholdet til ILO-konvensjonen

Aktuelle punkter i ILO-konvensjonen er vist til i kapittel 4.4. Det er gjort en egen delutredning i konsekvensutredningen på reindrift. Samisk kulturhistorie er godt dekket inn i delutredningen på kulturhistorie. Konsekvensutredningen konkluderer med at et vern i sum vil ha positive virkninger for samiske interesser. På bakgrunn av utredningene og innspill er det likevel gjort forskriftsjusteringer for ivareta samiske interesser på en bedre måte. Disse er drøftet i kapittel 10.4. Videre er sikring av området til samisk kultur trekt inn som en del av formålet med vernet. I kapittel 10.5 er det understreket et ønske om aktiv samisk deltakelse i forvaltningen av området.

Ved oppstart av arbeidet ble Sametinget kontaktet for tilbakemelding på hvordan de ønsket at samiske interesser ble representert i prosjektet. Sametinget viste til reindrifas aktive bruk av området og foreslo Reindriftsforvaltningen som representant i styringsgruppa.

Gjennom arbeidet har det vært holdt egne møter både med reindriftsutøverne og samarbeidsmøter mellom reindriften og og friluftslivsorganisasjoner. Reindriften har også deltatt i faggruppa, hvor ett av møtene omhandlet utredningsarbeidet på tema reindrift spesielt. Reindriftsforvaltningen og utøverne har samarbeidet om innspill til prosjektet. Videre er det i fortsettelsen et mål å få til en aktiv deltakelse fra samiske interesser i forvaltningen.

I arbeidet med den endelige forskriftsutformingen er det lagt vekt på å gi åpninger som muliggjør fortsatt samisk bruk av området. Det er gjort forskriftsjusteringer for å imøtekomme de samiske interessene. Samtidig er ivaretagelsen av naturgrunnlaget for blant annet samisk kultur trekt inn i formålet med vernet.

I forskriften er det tatt inn bestemmelser som skal sikre mulighetene for fortsatt å drive tradisjonelt samisk håndverk, høsting, jakt, fiske og reindrift. Fangst, jakt og fiske reguleres ikke av forskriften. Skjæring av skohøy, uttak av ris til gammer og uttak av materialer til tradisjonell samisk husflid er unntatt fra bestemmelsen som verner plantelivet. Det er åpnet for uttak av torv til vedlikehold av gammer og hytter etter søknad. Reindriften har behov for helikopter og barmarkskjøring er også forsøkt løst i forskriften og ved en smidig saksbehandling.

Dette viser at man gjennom prosessen og arbeidet med forskrifter har prøvd å ivareta de samiske interessene, herunder reindrift, slik at de folkerettslige forpliktelser som Norge er bundet av, blir oppfylt. Fylkesmannen har ikke folkerettslig kompetanse til å gå nærmere inn på fortolkninger av de ulike folkerettsreglene. Fylkesmannen vil imidlertid understreke at hvis det skulle vise seg at elementer i prosessen eller det konkrete vernet strider med ILO-konvensjonen eller andre

folkerettsregler, forutsettes dette ivarettatt i den videre behandlingen av saken.

Konsultasjon

Mens verneplanarbeidet har pågått i Lomsdal-Visten, er det laget prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget (11. mai 2005). Prosedyrene gjelder for regjeringen, departementer, direktorater og underliggende virksomheter. Naturvern er et av saksområdene som kan omfattes. Når dette høringsdokumentet blir sendt ut, er det ennå ikke avklart hvorvidt og på hvilken måte verneplanen for Lomsdal-Visten skal omfattes av prosedyrene. Det forutsettes at dette blir avklart i løpet av høringsperioden.

10.8 Nærmere undersøkelser

Fylkesmannen anser at forslaget ligger innenfor det spennet som er konsekvensutredet. Fylkesmannen ser ikke behov for nærmere undersøkelser før et vern eventuelt vedtas.

10.9 Forslag til overvåking og klargjøring av virkninger

Rovfugl

Sentralt i formålet med vernet er sikring av viktige områder for biologisk mangfold. Lomsdal-Visten har spesielt stor verdi for rovfugl, med høye tettheter av sjeldne og truede arter. Fylkesmannen mener derfor at det bør opprettes et overvåkningsprogram for rovfugl.

Grotter

Området har en stor tetthet av til dels store grottesystem. En del av disse er svært sårbare og ennå ikke nærmere undersøkt. Fylkesmannen mener at videre undersøkelser og overvåking vil være viktig i forvaltningen av grottene i området. Resultater og anbefalinger fra disse arbeidene må bli førende for hvordan en eventuell grotteturisme utvikler seg.

Ferdsl og slitasje

I forbindelse med utredningsarbeidet er det gjort en kartlegging av friluftslivet. Det er interessant å følge med friluftslivet videre for å få frem eventuelle endringer i bruken av området. Dette vil være spesielt viktig siden området frem til i dag har vært relativt lite besøkt, og man gjennom fylkesdelplanen og forvaltningen av et verneområde her legger opp til noe tilrettelegging for gjennomgående ruter. Det er samtidig gjennom planarbeidet uttrykt ønske om og støtte til utviklingen av et naturbasert reiseliv. Fylkesmannen mener derfor det er viktig å følge utviklingen videre når det gjelder ferdsel og eventuell slitasje i terrenget.

*Tradisjonsvarding i Lomsdalen.
(Foto: Halvard R. Pedersen)*

Del C

Fylkesdelplan for Lomsdal-Visten

11 Innledning

11.1 Beskrivelse av planområdet

Planområdet for fylkesdelplanen dekker hele Vevelstad kommune og deler av Brønnøy, Grane og Vefsn kommuner. Plankartet viser både området som dekkes av fylkesdelplanen og forslag til vern. Fylkesdelplanområdet vises på plankartet med stiplet linje, se også vedlegg med plankart. Hele arealet innenfor denne linja planlegges gjennom fylkesdelplanen. Forslag til vern avgrenses av heltrukken linje. Fylkesdelplanen utredes etter plan- og bygningslovens bestemmelser.

Grovt sett ligger planområdet vest for E6 på strekningen Trofors-Mosjøen, der Tosenveien utgjør sørlig grense.

Grane kommune

Grane kommune har vedtatt kommuneplan med tilhørende arealdel fra 2003. Planområdet i Grane er i det vesentlige høgfjellsområder. Områdene er sammenhengende naturområder med betydning for reindrift og friluftsliv. I områdene ned mot Svenningdalselva og langs Tosenveien er det sterke skogbruksinteresser, kraftinteresser og noe utmarksbeiting. Arealene i Grane nord for Tosenveien og vest for Svenningdalselva/Vefsna inngår i planområdet.

Vefsn kommune

Vefsn kommune har kommuneplan med tilhørende arealdel vedtatt i 2004, og en kystsonenplan vedtatt i 2003. I likhet med Grane kommune, utgjør planområdet i Vefsn kommune store høgfjellsområder. Områdene er sammenhengende naturområder med betydning for reindrift og friluftsliv. I Eiterådalen og i Vefsnadalføret, på vestsida av elva, er det store barskogområder med sterke skogbruksinteresser. Områdene er også viktige friluftsområder for lokalbefolkningen. På vestsida av kommunen, berøres eksisterende fritidsbebyggelse i Sørfjorden av planarbeidet. Arealene i Vefsn kommune vest for Vefsna og sør for en linje som går fra Kvanndalen og rett vestover til Halsfjorden, inngår i arbeidet med fylkesdelplanen.

Fylkesdelplanområdet (stiplet linje) og forslaget til vern med nasjonalpark (mørk grønn) og landskapsvern-områder (lys grønn).

Vevelstad kommune

Vevelstad kommune har vedtatt kommuneplan med tilhørende arealdel, inkludert kystsonen fra 2003. Hele Vevelstad kommune ligger innenfor planområdet for fylkesdelplanen. Innerste deler av Vistenfjorden har store naturområder med interesse for skogbruk, reindrift og næringsutvikling i forbindelse med reiseliv. Ytre deler av Vevelstad er viktig for bosetting og næringsutvikling.

Brønnøy kommune

Brønnøy kommune har vedtatt kommuneplanens arealdel med kystsonen fra 1998. I Brønnøy kommune omfattes arealene nord for Velfjorden og Tosbotn/Tosenveien av

planarbeidet. I fjordarmene på nordsida av Velfjorden er det viktige arealbruksinteresser knyttet til skogbruk, reindrift, næringsutvikling, oppdrett, friluftsliv og fritidsbebyggelse.

11.2 Føringer for arbeidet med fylkesdelplanen

Fylkesplan for 2004-07 ligger til grunn for fylkeskommunens planarbeid. Det er ingen fylkeskommunale planer som berører planområdet for fylkesdelplanen direkte. Fylkesplanen tar likevel opp strategier og retningslinjer som legger føringer for dette arbeidet. De viktigste retningslinjer i Fylkesplanen som er direkte knyttet til tema i dette arbeidet, blir vist i kap 14.

11.3 Målet med fylkesdelplanen

Hensikten med fylkesdelplanen er å ivareta og styrke de samfunnmessige interessene i områdene som grenser opp mot verneområdet på en bærekraftig måte. Det vil si å stimulere til en type aktivitet som både lar seg forene med verneverdiene i det tilgrensende verneområdet, og som balanserer hensynene mellom de ulike deltemaene havbruk, reindrift, reiseliv, friluftsliv og kulturhistorie. Det vises til de enkelte målene for fylkesdelplanen i kapittel 1.5.1. Fylkesdelplanen er ikke en utvidelse av vernet.

Fylkesdelplanen er en del av oppfølgingen av Fylkesplan for Nordland 2004-2007. Lovgrunnlaget for fylkesdelplanen er plan- og bygningslovens bestemmelser ,jf. § 19. (Se også kapittel 1.4.1).

Planen skal gi en avklaring på et overordnet nivå om hvordan de ulike arealinteressene skal håndteres i fremtiden ved å fastsette felles målsettinger, strategier og virkemidler innenfor planområdet. Konkrete virkemidler vil bestå av retningslinjer knyttet til plankartet og prioriterte utviklingsiltak knyttet til de fem deltemaene. Dette vil være den direkte oppfølgingen av fylkesdelplanen. På denne måten ønsker fylkeskommunen å tilrettelegge for en spisset innsats i tiden fremover.

11.4 Virkningen av vedtatt fylkesdelplan

Fylkesdelplan skal i henhold til plan- og bygningsloven vedtas av Fylkestinget, som er fylkeskommunens øverste politiske organ. Plandokumentene vil bestå av en kartdel med retningslinjer for de fem temaene havbruk, reiseliv, friluftsliv, reindrift og kulturhistorie og en planbeskrivelse.

Fra havna i Brønnøysund. (Foto: Elsemari Iversen)

Fylkesdelplanen er en overordnet plan og et regionalpolitisk forpliktende dokument. Intensjonen er at alle deltakere i planarbeidet Bruk og vern i Lomsdal-Visten, skal følge innholdet i fylkesdelplanen gjennom sin forvaltning i ettertid. Planen fungerer som et felles *grunnlag* for aktørenes videre handlinger og prioriteringer.

Den skal bidra til å skape enighet om en overordnet utvikling, slik at man lokalt og regionalt arbeider mot felles målsettinger.

Vedtatt fylkesdelplan med tilhørende retningslinjer og bestemmelser vil være *retningsgivende* for all planlegging innenfor det regionale planområdet. Ved rullering av kommuneplanens arealdel i de berørte kommunene, skal fylkesdelplanen innarbeides i kommuneplanen. Fylkesdelplanen gir fylkeskommunen hjemmelsgrunnlag til å kunne fremme innsigelse dersom kommunal eller statlig planlegging eller forvaltning ikke er i samsvar med innholdet i planen som deltakerne i planarbeidet er blitt enige om. Resultatene av planarbeidet vil på denne måten bli synliggjort gjennom den fremtidige planlegging og forvaltning både på lokalt og regionalt nivå.

Rullering av planen

Fylkesplanen for Nordland rulleres en gang hvert 4.år. Dagens fylkesplan gjelder for perioden 2004-2007. Alle kommune- og fylkesplaner etter plan- og bygningsloven skal vurderes en gang hver valgperiode om de skal tas opp til revisjon. Det kan derfor tas opp til vurdering om fylkesdelplanen for Lomsdal-Visten skal rulleres samtidig med fylkesplanen. Det er da en

mulighet at planen kan innarbeides i det ordinære kapitlet om arealforvaltning i ny fylkesplan. Det må imidlertid vurderes om fylkesdelplanen skal fortsette å være et selvstendig plandokument i en hel 4-årsperiode før den vurderes for rullering. Dette vil sannsynligvis fungere best, da en vil bruke de første 4 årene etter at planvedtak er fattet, til gjennomføring av tiltakene.

11.5 Forvaltning av tidligere båndlagte områder

Området som utredes for vern, er båndlagt i kommuneplanens arealdel i påvente av avklaring i vernesaken. Områder som «frigis» gjennom vernevedtaket skal kommunene planlegge etter plan- og bygningslovens bestemmelser gjennom sin rullering av kommuneplanen. Det er viktig at kommunene i disse områdene tar hensyn til den kunnskapen som er fremkommet gjennom planprosessen og konsekvensutredningene, og benytter denne i den fremtidige planleggingen og forvaltningen.

Forslag til fylkesdelplan vil inneholde retningslinjer for noen av de frigitte områdene. Retningslinjer er utarbeidet av de berørte kommunene og fylkeskommunen i fellesskap for å oppnå en helhetlig forvaltning, og vil således ikke begrense kommunens selvråderett. Det understrekes derfor at det er kommunene som blir planmyndighet for de «frigitte» områdene.

Fylkesdelplanen vil ikke inneholde retningslinjer som bidrar til å utvide vernet utenfor vernegrensen. Dette er også i samsvar med kommunenes uttalelser om at de ikke ønsker restriksjoner utenfor verneområdet gjennom fylkesdelplanen. Målsettingen med fylkesdelplanen er å oppnå en helhetlig forvaltning og planlegging av områdene rundt et nytt verneområde, noe som vil ivaretas blant annet gjennom arealpolitiske retningslinjer. Retningslinjene som vedtas i endelig plan vil være førende for den fremtidige planleggingen i områdene. Fylkesdelplanen vil bl.a. foreslå retningslinjer som skal sikre reindriftas driftsforhold i noen spesielt sårbare områder for denne næringen. Dette gjelder spesielt områdene i Vevelstad som tas ut av verneplanen for å gi plass for en ny kraftlinje, og området ved Gåsvatnet i Grane kommune.

Det anbefales at Vevelstad kommune legger det fremtidige frigitte området ut som LNF-område med forbud mot spredt utbygging, og at det utøves en streng dispensasjonspraksis i enkeltsaksbehandlingen. Det vises også til at dette området inneholder landskapsverdier av nasjonal verdi, som bør ivaretas gjennom kommuneplanens arealdel.

Ved Gåsvatnet i Grane kommune er det registrert store naturverdier og det er et svært viktig område for reindrifta. I

konsekvensutredningen for reindrift er det poengtert at hyttebygging vil medføre store negative konsekvenser for reindrifta. Det tas derfor inn forslag i retningslinjen for reindrift i dette området, om at det ikke skal legges opp til hyttebygging

Styringsgruppemedlemmer diskuterer på kaia på Nevernes. (Foto: Annelise Bolland)

her. Det betyr at Grane kommune ved rullering av kommuneplanens arealdel må legge området ut som LNF-område med forbud mot spredt utbygging, hvor kun virksomhet tilknyttet stedbunden næring vil være tillatt.

Det ligger imidlertid et foreslag i planen at Grane jeger- og fiskerforening skal få bygge ei hytte i dette området. Dette er et punkt det ønskes tilbakemeldinger på i høringa. Det vises til retningslinjene i kapittel 14.

12 Strategier for utvikling av planområdet

Det er utarbeidet egne strategier for utviklingen innen planområdet for de temaene som fylkesdelplanen tar opp. Strategiene skal vise hvilken utvikling man ønsker innenfor planområdet. Strategiene vil følges opp gjennom retningslinjer og tiltak som vedtas i fylkesdelplanen (jf. kap. 14 og 15). Det er utarbeidet strategier for temaene havbruk, reiseliv, reindrift, natur- og kulturbasert reiseliv, friluftsliv og kulturhistorie.

12.1 Havbruk

Forholdene skal legges til rette for vekst innen havbruk i planområdet

Delstrategier:

- sikre at oppdrettsnæringen får tilstrekkelige og tilfredsstillende arealer til en miljøvennlig og helsemessig forsvarlig havbruksproduksjon i stadig utvikling
- sørge for gode og inkluderende planprosesser
- bedre samarbeidet mellom forvaltningsnivåene, blant annet for å gi enklere og raskere beslutninger om arealbruk og kreve oppdaterte kommuneplaner
- styrke samarbeidet og høyne kompetansen i havbruksnæringen
- sørge for at havbruksnæringen kan dra nytte av turistøkningen i området

12.2 Reindrift

Reindriftnæringens næringsgrunnlag og rammevilkår skal sikres og utvikles.

Delstrategier:

- bidra til å sikre økonomisk, økologisk og kulturelt bærekraftig reindrift, jf. Samarbeidsavtale mellom Sametinget, Nordland, Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Hedmark fylkeskommuner, datert 11.02.2005
- nye tiltak i planområdet skal avklares med reindriften tidlig i planleggingen
- bidra til synliggjøring av samisk kultur og bruk av området

12.3 Natur- og kulturbasert reiseliv

Fylkesdelplanen skal legge til rette for utvikling av et bærekraftig natur- og kulturbasert reiseliv i planområdet

Delstrategier:

- bidra til samarbeid i regionen og mellom aktører
- gi best mulig sambruk med andre interesser
- gi muligheter for utvikling av kombinasjonsnæringer
- tilrettelegge for innfallsporter inn til verneområdet
- bidra til å informere om verneområdet
- bidra til at reiselivsaktivitet skjer i tråd med verneforskriften og forvaltningsplanen
- bidra til kvalitetssikring av reiselivsprodukter
- bidra til sikringsrutiner i forbindelse med ferdsel knyttet til reiseliv

12.4 Friluftsliv

Det skal legges til rette for naturopplevelse og allment friluftsliv

Delstrategier:

- bidra til å gjøre området lettere tilgjengelig for allment friluftsliv
- bidra til tilrettelegging for friluftsliv i nærmiljøet
- bidra til tilrettelegging uten å forringe verneverdiene og som tar hensyn til de mest sårbare kulturminne- og naturverdiene
- stimulere til samarbeid om salg av jakt- og fiskekort
- gjøre barn/unge kjent med verneområdet, med dens kultur- og naturverdier
- bidra til tilrettelegging med hovedløypenett gjennom området
- stimulere til sporløs ferdsel

12.5 Kulturhistorie

Fylkesdelplanen skal bidra til å formidle områdets rike kulturhistorie

Delstrategi:

- formidling og synliggjøring av kulturhistorie må skje etter en plan for tilrettelegging avklart med kulturminnemyndighetene (fylkeskommunen og Sametinget)

12.6 Innfallsporter til verneområdene

Plandokumentet Bruk og vern i Lomsdal-Visten inneholder forslag om en ny nasjonalpark og forslag om to nye landskapsvernområder. Ett av formålene med vernet er å fremme og legge til rette for bruk av områdene til friluftsliv. Gjennom strategiene i fylkesdelplanen både når det gjelder reiseliv og friluftsliv, ønsker en å tilrettelegge for innfallsporter og bidra til å gjøre området lettere tilgjengelig for allment friluftsliv. Innfallsportene vil bli etablert utenfor verneområdene.

Områder som blir vernet som nasjonalpark, vil ofte oppleve økt interesse i friluftssammenheng, og vil også kunne medføre økt reiselivsaktivitet i området. I den forbindelse er det ønskelig å tilrettelegge for besøk gjennom etablering av innfallsporter. Innfallsportene vil bli starten på «veien inn» i nasjonalparken. En innfallsport er det stedet du drar til for å starte en tur enten til fots eller på ski. Innfallsporten må tilrettelegges med parkeringsplass, informasjonstavler om turstier, overnattingsmuligheter, åpne hytter, skyssmuligheter med båt og annen transport og informasjon om verneområdene. En innfallsport som er mye brukt kan også tilrettelegges med servicebygg med toalett eller andre funksjoner.

I planarbeidet med fylkesdelplanen har en kommet frem til at hver av de 4 kommunene skal ha en hovedinnfallsport.

Kommunene har foreslått følgende hovedinnfallsporter:

- Vevelstad: Forvik
- Brønnøy: Nevernes
- Grane: Stavassdalen
- Vefsn: Tverrådalen

I tillegg er det foreslått en rekke innfallsporter med mindre tilretteleggingsgrad der det også skal settes opp informasjonstavler. Gjennom oppfølgingen av fylkesdelplanen vil det i et samarbeid mellom alle partene i dette planarbeidet gjennomføres både planlegging og finansiering av hovedinnfallsportene, jfr tiltak nr. 13.4.2. 7a-b.

Intensjonen med tilrettelegging av infrastruktur på denne måten, er å både legge til rette for friluftsliv for folk flest, men også legge til rette for utvikling av naturbasert reiseliv.

En aktiv tilrettelegging vil kunne bidra til en mer opplyst og kanalisert ferdsel, og på denne måten hindre unødig slitasje på naturverdiene i området.

Lakseanlegget i Slåttvika i Storfjorden. (Foto: Bjørn Godal)

Samisk kulturminner etter barns lek. (Foto: Asgeir Svestad)

Nevernes havn er innfallsport Brønnøy. (Foto: Svein Arild Pedersen)

Stavassgården er innfallsport i Grane. (Foto: Kolbjørn Eriksen)

13 Utredninger og innspill

Kapitlet viser en kort oppsummering av utredningene for de 5 temaene fylkesdelplanen har fokus på, og innspillene som har kommet inn på tiltak og retningslinjer. Utredningene er en del av konsekvensutredningen for Bruk og vern i Lomsdal-Visten. Retningslinjer og tiltak som foreslås videreført av styringsgruppa er presentert i kap. 14 og 15. Endelig vedtak vil bli gjort på bakgrunn av det som fremkommer gjennom høringa av planforslaget. Retningslinjer og tiltak skal være forankret i strategiene i kap. 12 og bidra til å oppfylle målsettingene for planområdet.

Nordland fylkeskommune har bidratt med finansieringen av utredningene for tema havbruk, reindrift, reiseliv, friluftsliv og kulturhistorie. Intensjonen med utredningene var å få frem hovedutfordringer for en videre utvikling i planområdet og få frem mest mulig kunnskap om temaene. Vi viser til de enkelte utredningene for en mer utfyllende beskrivelse enn det som tas med her.

I planarbeidet, gjennom møter og høringer, har en bedt om konkrete tilbakemeldinger og forslag til tiltak. Mange organisasjoner, enkeltpersoner og kommunene har kommet med innspill og forslag til tiltak. Alle innspill som er kommet inn i løpet av planarbeidet, er tatt med i dette kapitlet.

13.1 Delutredning Havbruk

Delutredningen for havbruk sier det er et stort potensial for en betydelig tilvekst innenfor havbruk og avledet virksomhet i Nordland og planområdet. Dette forutsetter imidlertid god kystsoneforvaltning, inkludert avsetning av de mest egnede sjøområdene til havbruk.

Muligheter i Velfjorden

Ut fra generelle egnethetskriterier vil det være stort potensial for videre vekst i Velfjorden. Det antas å være mulig med 10 lokaliteter for tradisjonelt merdoppdrett, 4-9 lokaliteter for bunnlevende arter og 7-10 lokaliteter for skjelldyrking. Den nordlige delen av fjorden anses som mest gunstig med tanke på lavere konfliktnivå og mindre ising og eksponering enn den sørlige delen.

Muligheter ved Hamnøya

Det anses å være potensial for videre vekst. Lokalitetene ved Hamnøya bør imidlertid ligge skjermet til for eksponering. Det er beregnet mulighet for 1-2 lokaliteter for tradisjonelt merdoppdrett, 2-3 for bunnlevende arter og 2-3 lokaliteter for skjelldyrking.

Muligheter i Visten

Det antas at det ikke er mulighet for noen større vekst for tradisjonell merdeoppdrett. Ut fra bestemmelser om avstand mellom lokaliteter, kan det være plass til 1-2 lokaliteter. Det kan være mulig å etablere 1-2 lokaliteter for bunnlevende arter, avhengig av plassering av andre lokaliteter. Det antas å være gode muligheter for etablering av minst 3 lokaliteter for skjelldyrking i Indre Visten, samt 1-2 lokaliteter i Visten ellers.

Muligheter i Sørfjorden

Sørfjorden anses som lite egnet for tradisjonelt merdoppdrett. Manglende kunnskap gjør konklusjonene usikre. Samlet sett anses området for lite aktuelt for akvakultur, både pga sjødybde og at det i kystsonenplanen ikke er ønsket etablert akvakultur i området.

Det vil være flere faktorer som kan begrense muligheten for opprettelsen av nye lokaliteter. Dette er et eventuelt vern, kommunenes arealplaner, krav innen næringen og andre interesser med mer.

13.1.1 Innspill på retningslinjer havbruk

Det har kommet inn forslag på to retningslinjer for tema havbruk:

13.1.3-1 Havbruksnæringens arealbehov endrer seg i takt med innføring av ny teknologi og nye arter. Planleggingen av sjøarealene må derfor sikre fleksibilitet for å imøtekomme disse endringene. Samtidig skal planen styre arealbruken i ønsket retning og også gi langsiktig forutsigbarhet for næringsutøvere og andre. Arealplanlegging i sjø må derfor balansere hensynene til fleksibilitet og forutsigbarhet.

3.1.3-2 Når kommunene starter sin planlegging av sjøarealer, skal det gjennomføres møte med Mattilsynet, Fylkesmannen, Fiskeridirektoratet og aktuelle næringsaktører. Møtet bør være tidligst mulig i planprosessen og skal gi avklaringer i forhold til behov, muligheter og begrensninger for havbruksnæringen. Kommunen er ansvarlig for å kalle inn og gjennomføre møtet.

13.1.2 Innspill på tiltak havbruk

Det er kommet inn seks innspill på tema havbruk. Disse er satt opp i uprioritert rekkefølge:

13.1.2-1 Følge opp tidligere egnethetsundersøkelser og verdi-vurderingen av havbruksområdene i konsekvensutredningen, i form av nye undersøkelser for å få kartfestet nye egnede oppdrettslokaliteter. En slik utredning vil bli et viktig premiss for utarbeiding/rullering av arealplanene for sjøområdene.

13.1.2-2 Utrede mulighetene for etablering av havbrukskonseptet som vil være forenlige med vern.

13.1.2-3 Utrede ny forvaltningsmodell for havbruk ved å prøve ut en modell hvor avstandskravene mellom arter og innenfor en art kan reduseres innenfor en bestemt sone, og holde strenge avstandskrav mellom sonene. Kartlegging av risiko for smittespredning og eventuelle miljøeffekter mellom ulike arter.

13.1.2-4 Opprette havbruksklynge Sør-Helgeland. Utrede mulighetene for gevinster av samarbeid mellom ulike havbrukselskaper med tilknyttede kompetansemiljøer innenfor området.

13.1.2-5 Kartlegge om havbruksanlegg og konseptet kan nyttes i en reiselivssammenheng. Utnytte effekten av økt tilstrømning av turister til området, jfr pågående nasjonal utredning av rammevilkårene for en slik virksomhet.

13.1.2-6 God estetikk på havbruksanlegg. Utredning og utprøving av driftsmetoder/teknologi/materialbruk i verneområder som gjør at havbruksanlegg rent estetisk spiller på lag med omgivelsene.

13.2 Delutredning Reindrift

Reindriften bruker hele planområdet. Det vil være viktig for reindriftsutøverne å ha samme rammevilkår for driften etter at planen er vedtatt, som de har i dag. Utredningen viser kart over svært sårbare områder hvor endret arealbruk kan føre til begrensninger for reindriften. Det er poengtert at hele planområdet er viktig, og det er derfor vanskelig å skille ut områder som er spesielt viktige.

Kartet viser planområdet (stiplet linje) og områder oppgitt som sårbare for reindrift (jf. KU reindrift). Viktige områder for reindriften er blant annet kalvingsland, arealer til vårbeite, trekkeier, samlingsplasser med mer, jf. temakart 9.

13.2.1 Innspill på retningslinjer

Det har kommet inn forslag om en retningslinje for reindrift som knytter seg til de fargede feltene i det felles planområdet, se kartet på neste side.

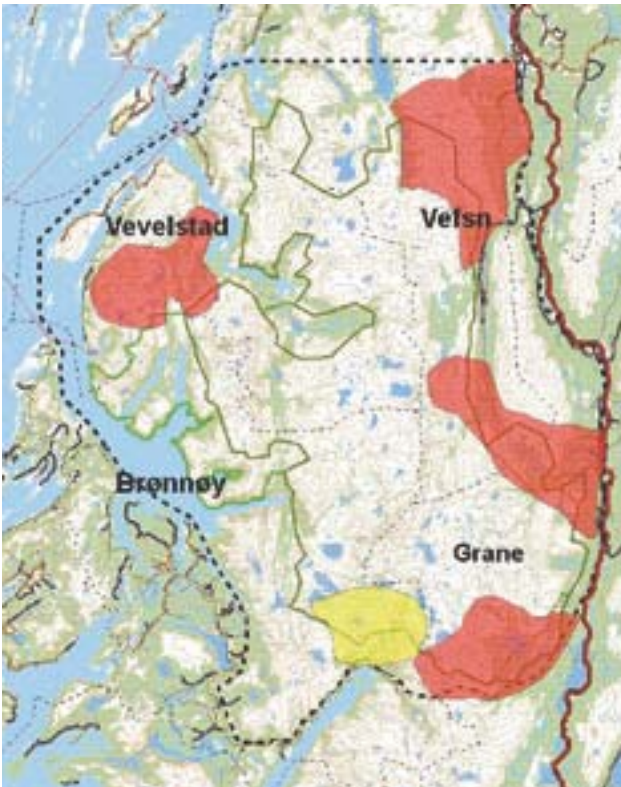
13.2.1-1 Større tekniske inngrep må avklares med reindriftnæringa på et tidlig tidspunkt i planleggingen. Reindriftnæringa skal stå sterkt ved nødvendige prioriteringer.

13.2.2 Innspill på tiltak reindrift

Disse forslagene på tiltak for reindrift har kommet inn. Tiltakene står i uprioritert rekkefølge.

Stiftelsen Stavassdalens Venner og Statskog (grunneier) ønsker å gjennomføre forskjellige tilrettelegginger i nærområdet rundt Stavassgården. Konsekvensutredningen for reindrift viser at dette kan komme i konflikt med reindriften. Sekretariatet har holdt møter mellom Statskog, Stavassdalens Venner og reindriftsutøverne. Det ble på møtene enighet om forslag til følgende tiltak:

13.2.2-1 Årlig samarbeidsmøte på Stavassgården i juni, stiftelsen holder møte og inviterer. Alle tiltakene bør tas opp

Kartet viser arealene som retningslinjene for reindrift er knyttet til.

Røde områder

(Gåsvatnet, Stavassdalen, Mosjøen/Melkarbakken og Vevelstadhalvøya som er kalvingsland og vårbeite): Aktiviteter, organisert ferdsel og tilrettelegging må begrenses i perioden 1. april-15. juni og i perioder når det foregår samling i forbindelse med reinslakting.

Gult område: (Tosbotn som er flytt- og trekkelei):

Det må ikke planlegges eller tilrettelegges for tiltak som kan skade reindriften flytt- og trekkeleier.

til diskusjon. Kontaktpersoner er representant fra reindriftnæringa og lederen i Stavassdalens Venner.

13.2.2-2 Arrangementer skal planlegges utenfor sårbare tidsperioder for reindriften; kalvingstid (april/mai), samlingsperioder og ved flytting av rein. Det er ønske om salg av samisk husflid på arrangement.

13.2.2-3 Samarbeid om slakte-/skogdag i Stavassdalen for skoleungdom, kanalisering av ferdsel og eventuell gjerding rundt gården.

13.2.2-4 Informasjonsfolder om Stavassdalen med informasjon om reindriften.

13.2.2-5 Samarbeid om ny bru over Stavasselva.

13.2.2-6 Egen plass på informasjonstavla på parkeringsplassen for reindrift og skogbruk. Reindriftsforvaltningen har ansvaret for informasjon om reindrift.

13.2.2-7 Samarbeidet med reindriften tas inn i vedtektene for Stavassdalens Venner.

13.2.2-8 Mest brukte samlingsplasser legges på jegertrykkartet fra Statskog (www.statskog.no). Reindrift gir Statskog oversikt over samlingsplasser.

13.2.2-9 Pressemelding fra Statskog angående vær- og føreforhold kan inneholde informasjon om reinsens tilholdssted.

13.2.2-10 Info-brosjyrer om reindrift. Samarbeid mellom fylkesmannen, reindriftsforvaltningen og fylkeskommunen.

13.3 Delutredning Natur- og kulturbasert reiseliv

Natur og kulturbasert reiseliv inneholder opplevelser av natur og kultur i det felles planområdet. Utredningen viser at området egner seg best for småskala, naturbasert reiseliv. Hovedutfordringene og flaskehalsen for reiselivet i området oppsummeres slik:

- hovedtrafikkstrømmene går i hovedsak utenom området
- stor konkurranse fra andre naturattraksjoner og naturområder i regionen og landsdelen
- reiselivet i planområdet er lite og sliter med å komme opp på et nivå som gjør næringen mer bærekraftig
- det mangler en stor aktør å samarbeide med i området
- samarbeid med større bedrifter, eks. i Brønnøysund og Mosjøen, bør vurderes for planområdets mindre aktører. Dette kan for eksempel skje ved at en samarbeider om salg (dele kunder), markedsføring og produktutvikling
- samarbeidet innad i planområdet kan styrkes, for eksempel med å utvikle produkter i fellesskap for å få opp volum og kunne ta større grupper
- det er utfordringer knyttet til infrastruktur som transport på veg, vann og i lufta som gjør det vanskelig å få til en optimal utvikling
- styrke samarbeidet mellom private grunneiere for bedre jakt- og fiskeordninger

13.3.1 Innspill på retningslinje naturbasert reiseliv

Det har kommet ett forslag til retningslinje på tema natur- og kulturbasert reiseliv:

13.3.1-1 Reiselivssatsningen på Helgeland er høyt prioritert hos Nordland Fylkeskommune. Utvikling av natur- og kulturbasert reiseliv i fylkesdelplanområdet inngår i denne satsningen.

13.3.2 Innspill på tiltak naturbasert reiseliv

Det har kommet inn ti innspill på tiltak innen temaet natur- og kulturbasert reiseliv. De er opplistet i uprioritert rekkefølge:

13.3.2-1 Opprettholde dagens båtrute i Vistenfjorden.

13.3.2-2 Sertifisering av transport inn Velfjord eller fast båtskyss på Velfjorden må vurderes.

13.3.2-3 Organisere jakt- og fiskekort på private eiendommer (Vevelstad og Brønnøy).

13.3.2-4 Ett felles kort for jakt og ett for fiske i hele arealet i et fremtidig verneområde, både på privat grunn og statsgrunn.

13.3.2-5 En egen konferanse eller et seminar for Helgeland med tanke på å utvikle reiselivet som kan gi et løft for de som ønsker å starte opp eller driver i dag.

13.3.2-6 Bedre samarbeid lokalt. Konsekvensutredningen for tema reiseliv og miljøbasert næringsutvikling sier at et større samarbeid innad mellom reiselivsaktører gir en mulighet for at reiselivet skal utvikle seg i området. Et forslag til tiltak er for eksempel at Destinasjon Helgeland og lokale reiselivsaktører gjennom møter diskuterer om dette er noe man kan arbeide med. Samarbeid mot andre naturområder. Tiltaket skal avklare hvilke samarbeids-løsninger som er aktuelle og om det er behov for tiltak for næringsdriverne.

13.3.2-7 Utvikling av kombinasjonsnæring: Vi ser for oss en moderne «feskarbonde» som kombinerer tradisjonell ressursutnyttning med mer moderne aktiviteter som naturturisme, servering av lokale matspesialiteter, formidling av lokal kunst, guiding, salg av jakt og fiskeopplevelser, undervisning, kulturlandskapsforvaltning, natur- og historieformidling osv. Tiltaket skal utrede mulighetene som ligger i kombinasjonsdrifta og hvordan tilpasse aktiviteten til natur-, landskaps- og kulturverdiene i området på best mulig måte.

NB: Forslaget er omarbeidet en del i kap.15 og er tatt med under tiltak som skal videreføres.

13.3.2-8 Guiding: For å skåne sårbart miljø kan det bli behov for å kanalisere ferdsele og unngå områder som er sårbare for slitasje. Tiltaket skal avklare hvilken type guiding det er behov for og om det kan skapes et marked for guiding som binæring.

13.3.2-9 I befaringsrapporten om karst og verneverdier (Stein-Erik Lauritzen) står det at Kvannliryggens karstområde har som helhet en estetikk som gir det stor rekreasjonsverdi. Det kan også ha gode botaniske kvaliteter som er knyttet til kalksteinen. Dette kan muligens utvikles i reiselivssammenheng.

Nevernes. (Foto: Bjørn Godal)

Ved Klavesmarkelva innenfor Okfjorden. (Foto: Bjørn Godal)

13.3.2-10 Utbedring av sti til Nord-Norges største gran, Grane kommune.

13.3.2-11a «Produktpakking»: Destinasjon Helgeland har satt i gang et langsiktig arbeid med produktutvikling og utvikling av opplevelsespakker for salg.

13.3.2-11b Destinasjon Helgeland arbeider med å finansiere et merkebyggingsprosjekt for Helgeland med fokus på regionens produktkvaliteter. Det arbeides også kontinuerlig med å skape interesse for Helgeland i media i både inn- og utland.

13.3.2-11c Arrangering av årlig reiselivskonferanse i regi av Destinasjon Helgeland. Aktuelt tema for 2006 vil kunne være «vern gjennom bruk».

13.4 Delutredning Friluftsliv

Delutredningen for friluftsliv viser behov for tilrettelegging, hvilken utvikling befolkningen ønsker i området og aktuelle tiltak man ønsker gjennomført. I utredningen for friluftsliv er innspillene prioritert i forhold til følgende kriterier:

- helhetlige løsninger, gjennomgående stier
- en ønsket tilrettelegging
- viktig for allmennhetens utøvelse av friluftsliv

Delutredningen foreslår flere prioriterte tiltak. Disse er vist i tabellen på neste side.

Prioriterte tiltak i delutredningen for friluftsliv

Turkart (Her vil også innspill på tiltak i forhold til informasjon om Lomsdalen inngå)

Oversikt over tilbud for transport, overnatting, jakt og fiske, samt info om natur- og kulturkvaliteter.

Stier, bruer, klopper (Merking ved tradisjonell steinvarding)

- Storbørja-Laksvatnet-Eiterådalen med fem bruer og klopper langs Laksvatnet
- Aursletta-Laksvatnet med to bruer og en stige
- Forvik-Taskelivatn-Aursletta
- Bønå-Mosjøen med en bru og ferdigstilling bru over Gårdselva (Faggruppetta mener at stien bør legges ned i dalføret mot Sørvassdalen)
- Stavassdalen-Eiterådalen
- Tosbotn-Bjønnsstokken-Strompdal-Børjeøra

Overnattinger

- Sannan (åpen hytte, må avklares om grunneier ønsker)
- Tøymvasshytta, Børjedalen (avklare ansvar for vedlikehold)

Innfallsporier

- Brønnøy kommune: Nevernes med infotavler Storbørja og Tosbotn
- Vevelstad kommune: Forvik med infotavle Indre Visten
- Grane kommune: Stavassdalen
- Vefsn kommune: Tverådalen

Kart med foreslåtte informasjonstavler (rød firkant), hovedinnfallsporier (rød firkant med gul ring) og gjennomgående stier (brun linje), jf. delutredningen for friluftsliv.

Innfallsporier

Foreslåtte innfallsporier i delutredningen for friluftsliv er vist på kartet til venstre.

Tiltak

Tiltak som ikke er prioritert i delutredningen for friluftsliv, men anbefales vurdert i den videre planprosessen:

- merking av sti fra Andalsvågen-Taskelivatnet
- sikkerhetsklarering av båtførere
- vedlikeholdsprogram for eksisterende bruer/tilrettelegginger som ikke inngår i prioritert merket sti

Kart og terreng må stemme før turen går videre. (Foto: Halvard R. Pedersen)

Faggruppemøte i Mosjøen om frilutsliv. (Foto: Elsemari Iversen)

13.4.1 Innspill på retningslinjer friluftsliv

Det har kommet 3 forslag til retningslinjer på tema friluftsliv.

13.4.1-1 *Friluftslivstiltak rettet mot barn og unge innenfor planområdet skal prioriteres ved tildeling av virkemidler.*

13.4.1-2 *Ved oppføring av raste-/kvilebuer tilrettelagt for friluftslivet bør det i størst mulig grad benyttes modellen som utvikles i prosjekt organisert av Salten Friluftsråd, jf. kap. 14.3.*

13.4.1-3: *Ved oppføring av nye hytter/fritidshus i planområdet for fylkesdelplanen (i Vevelstad er området avgrenset til Vistenfjorden) bør kommunene bruke egne retningslinjer for estetisk utforming av bygninger og tomt.*

13.4.2 Innspill på tiltak friluftsliv

Det har kommet inn seksten innspill på tiltak til tema friluftsliv, inkludert forslag til prioriterte tiltak i konsekvensutredningen. De er opplistet i uprioritert rekkefølge:

13.4.2-1 Utarbeide kart over hele området. Det har i flere sammenhenger blitt etterlyst et kart som dekker hele området, med informasjon på blant annet overnatting, skyss, jakt/fiske, osv.

13.4.2-2 Informasjonsmateriale om hvordan en kommer seg til Lomsdalen.

13.4.2-3 Gjenreiseing av Lomsdalsgården, først og fremst ut fra kulturhistoriske hensyn, men også som en overnattingsmulighet.

13.4.2-4 Etablering av åpen hytte ved Øvre Bjønnstokkvatn i regi av Brønnøysund turlag.

13.4.2-5 Tilgjengelighet for funksjonshemmede må vurderes, f.eks. i Storbørja hvor det bl.a. planlegges reiselivsvirksomhet. Kartlegging/utredning på hvor dette eventuelt er egnet og hva som trengs av tilrettelegging.

13.4.2-6 Kultur-/naturhefte. Det har vært et ønske om å informere om kultur- og naturverdier som har kommet frem i utredningene. Popularisert fremstilling med kart og bilder som fanger spennet i natur- og landskapstyper, samt kulturhistorie. Målgruppe: Turgåere, skoler og andre interesserte (også spilt inn som to tiltak, eget hefte for hvert tema natur og kultur).

13.4.2-7 Innfallsporier, med informasjon, kart og lignende om verneområdet

a: Informasjonsmateriale til innfallsporier:

overnatting, skyss og parkering, jakt/fiske-muligheter, stier og informasjonspunkter, verneområde/regler, utstyr og sikker-

het, nyttige tlf nr., hensyn reindriftsnæring, turforslag med «vanskelighetsgrad» og tidsbruk

b: Infrastruktur til innfallsporier:

Tavler for informasjon, parkering, renovasjon og skilting fra stamveinettet:

- Vevelstad: Forvik (Infotavler: Kilvågen, Tjøtta, Andalen, Ausa, Visthus, Bønå, Aursletta)
- Brønnøy: Nevernes (Storbørja) (Infotavler: Tosbotn, Langfjorden, Tosenfjellet)
- Grane: Stavassdalen (Infotavler: Esso på Trofors, kryss E6-Tosenveien, Gåsvatnet)
- Vefsn: Tverrådalen (Infotavle: Skjørlegda)

13.4.2-8 Varding av stier: Visthus-Burriejarvrie, Forvik-Taskelivatn-Aursletta, Bønå-Sørvasdalen-Tverråga, Aursletta-Lakselva, Tosbotn-Børjeøra, Storbørja-Lakselva, Stavassdalen-Eiterådalen, Granheim-Sørvasdalen og Skjørlegda-Lakselva. Behov for restaurering av bru i Tverrådalen i Vefsn kommune.

13.4.2-9 Oppsetting av hytte av Brønnøysund turlag. Foreslått på Sandan gjennom delutredning friluftsliv.

13.4.2-10 Avklaring ansvar og vedlikehold Tøymvasshytta.

13.4.2-11 Plukke søppel i strandområdene langs fjordene og i fjordbotnene og opprydding i nærmiljøet.

13.4.2-12 Kulturlandskapsskjøtsel: Ivareta beite- og kulturlandskap.

13.4.2-13 Vedlikeholdsprogram for eksisterende bruer/tilrettelegginger som ikke inngår i prioritert merket sti (se 12.4.2-8). 1. Kartlegge vedlikeholdsbehov 2. Avklare hvem som tar ansvar for tilretteleggingene 3. Løsning for evt resterende tilrettelegginger.

13.4.2-14 Ferdelsregistrering: Få oversikt over omfanget av ferdsel i en fremtidig nasjonalpark, bl.a. for å vite hvordan ferdselen fordeler seg og for å kunne iverksette tiltak for å hindre unødige slitasje. For å få oversikt over ferdselen foreslås det derfor å plassere ut tellere på strategiske steder i området.

13.4.2-15 Tilrettelegging for transport: Det bør vurderes å sette opp fast skyss i helgene om sommeren for at flere skal ha mulighet til å besøke området (eks Storbørja og Storfjorden).

13.4.2-16 Merking av sti Andalsvågen-Tasslivatnet.

13.4.2-17 Ny åpen hytte for Grane JFF ved Gåsvatnet i Grane.

Restene av fellgården i Lomsdalen, sommeren 2004. (Foto: Morten Wewer Melby)

13.5 Delutredning Kulturhistorie

Utredningen avdekker interessante funn, spesielt i forhold til samiske bruk av området. De eldste påviste kulturminnene synes å være rundt 8.000-9.000 år gamle, fra eldre steinalder.

Kulturminnene/kulturmiljøene gir mye kunnskap om en del av kulturhistorien som det finnes lite kunnskap om. De viser også stor tidsdybde og variasjon og har stor symbol- og identitetsverdi, særlig for samisk kulturhistorie, som har vært lite påaktet og dokumentert på Helgeland. Kulturminnene og kulturmiljøene illustrerer sammenhengen mellom landskap og utnyttelse på en god måte innenfor enkelte delområder. Likevel sier utredningen at kulturminnene er av liten bruksverdi. Dette er på grunn av at de er vage og vanskelige å se, og tilgjengeligheten er dårlig med tanke på fremkommelighet og avstand.

13.5.1 Innspill på retningslinjer kulturhistorie

Det har kommet ett innspill på retningslinjer for tema kulturhistorie:

13.5.1-1 *Formidling og tilrettelegging av kulturminner må skje i samsvar med strategier og tiltak foreslått i fylkesdelplanen.*

13.5.2 Innspill på tiltak kulturhistorie

Det har kommet inn to innspill på tiltak til tema kulturhistorie:

13.5.2-1 Tilrettelegging av kulturminner. En oversikt/liste over kulturminner som egner seg for tilrettelegging; pedagogisk, tilgjengelig og med tanke på sårbarhet. Det er overvekt av samiske kulturminner og Sametinget må involveres i vurderingen.

13.5.2-2 Utarbeide en helhetlig formidlingsstrategi for tilrettelegging av kulturminner.

13.6 Andre innspill

Det har kommet innspill fra Brønnøy kommune om at jord- og skogbruk må tas inn i som nytt tema i fylkesdelplanen. Det er også foreslått to tiltak innen temaet skogbruk:

13.6-1 Utviklingsmuligheter for miljøvennlig skogbruk i planområdet. Ut fra prinsippet om miljøvennlig drift skal tiltaket se på avsetningsmuligheter for trevirke, særlig mulighetene for nisje-/spesialprodukter fra skogen. Transport vil være en flaskehals og tiltaket vil også avklare mulighetene for ei felles føringspram.

13.6-2 Forvaltningsplan for skog med viktige naturverdier hvor målet er å ivareta både viktige næringsinteresser og verneinteresser i samme område.

14 Forslag til retningslinjer

Dette kapitlet viser forslag til retningslinjer som en ønsker uttalelser til i høringa. Det vises til kapittel 13 der alle innspill på retningslinjer er tatt inn. Styringsgruppa og Fylkesrådet har vedtatt hvilke retningslinjer som dette høringsforslaget skal inneholde. Ved vurderingen av hvilke retningslinjer som foreslås i dette kapitlet er det lagt vekt på følgende:

- at retningslinjene er i samsvar med mål og strategier for planarbeidet
- at retningslinjene er konkrete
- at retningslinjene har et innhold som gjør de enkle å bruke i praktisk planlegging
- at de er gode styringsverktøy for oppfølging av fylkesdelplanen og videre planlegging i kommunene
- at de følger opp innspill som er kommet frem i planarbeidet med Lomsdal-Visten

Fylkesplanen i Nordland inneholder et kapittel med arealpolitiske retningslinjer. Disse retningslinjene gjelder for all arealforvaltning i fylket og vil derfor også gjelde for fylkesdelplanen.

Retningslinjene i **fylkesdelplanen** er ikke juridisk bindende, jf plan- og bygningsloven. Kommunene skal i sin planlegging bruke fylkesdelplanens retningslinjer. Dette planarbeidet er et partnerskapsbasert samarbeid mellom deltakerne og må derfor ses på som forpliktende for alle parter. Retningslinjene gir fylkeskommunen grunnlag for å komme med innsigelser i prosessen med utarbeiding av arealplaner i fylkesdelplanområdet dersom planforslagene er i strid med denne fylkesdelplanen.

Det er under hvert tema gjengitt gjeldende arealpolitiske retningslinjer nedfelt i Fylkesplan for Nordland 2004-2007. Retningslinjene gir føringer for hva som skal vektlegges innenfor arealplanlegging på samtlige forvaltningsnivå.

14.1 Havbruk

Fylkesplan for Nordland 2004-07, s 43:

3.7 Arealplanleggingen på alle nivå må sikre at oppdrettsnæringen får tilstrekkelige og tilfredsstillende arealer til en miljøvennlig og helsemessig havbruksproduksjon.

3.8 I gyte og oppvekstområder for fisk skal det ikke igangsettes virksomhet som kan skade disse områdene. Hensynet til biologisk mangfold skal vektlegges i forvaltningen av sjøarealene.

3.9 Regionalt viktige fiskeområder og gyte- og oppvekstområder skal avsettes som fiskeområder i kommuneplanen.

3.10 De ville stammene av laks, sjørret og røye må sikres i arealforvaltningen

Følgende retningslinjer for havbruk foreslås for fylkesdelplanen:

1. Arealplanleggingen på alle nivå må sikre at oppdrettsnæringen får tilstrekkelige og tilfredsstillende arealer til en miljøvennlig og helsemessig havbruksproduksjon.
2. Når kommunene starter sin planlegging av sjøarealer, skal det gjennomføres møte med Mattilsynet, Fylkesmannen, Fiskeridirektoratet og aktuelle næringsaktører. Møtet bør være tidligst mulig i planprosessen og skal gi avklaringer i forhold til behov, muligheter og begrensninger for havbruksnæringen. Kommunen er ansvarlig for å kalle inn og gjennomføre møtet.

14.2 Reindrift

Fylkesplan for Nordland 2004-07, s 40:

2.2 Arealplanleggingen skal sikre ressursgrunnlaget for fiskeri, havbruk, jordbruk, skogbruk, reindrift og andre utmarks-næringer.

Følgende 4 retningslinjer foreslås for fylkesdelplanen for tema reindrift. Retningslinjene gjelder også for områdene innenfor verneplanen.

1. Større tekniske inngrep må avklares med reindriftnæringa på et tidlig tidspunkt i planleggingen. Reindriftnæringens interesser skal stå sterkt ved nødvendige prioriteringer.

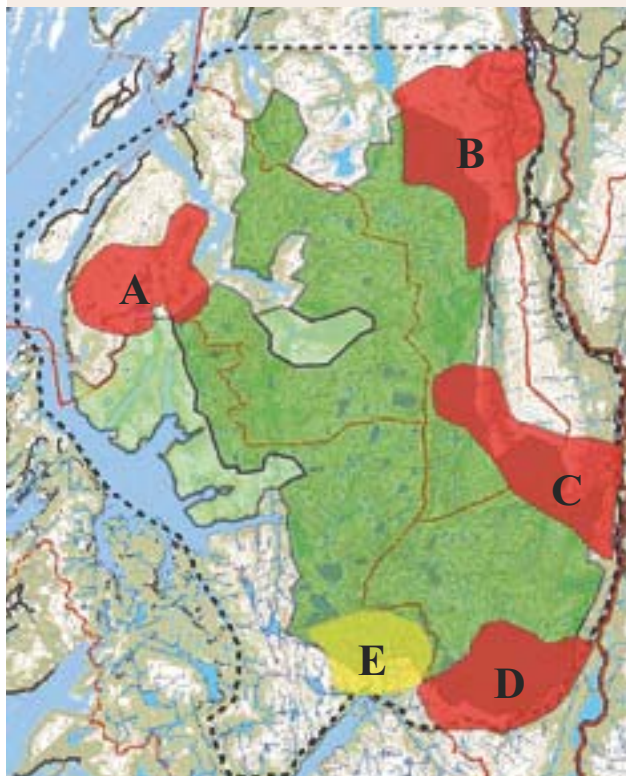
2. I området **D** rundt Gåsvatnet i Grane kommune og i område **A** i Vevelstad kommune skal det av hensyn til reindriftnæringa ikke tillates hyttebygging. Etablering av hytte for Grane jeger- og fiskeforening ved Gåsvatnet kan unntas fra retningslinjen etter avklaring gjennom høringa.

3. Retningslinje 3 dekker **røde områder A, B, C og D** på kartet og omfatter områdene Gåsvatnet, Stavassdalen, Mosjøen/Melkarbakken og Vevelstadhalvøya (kalvingsland, vårbeite):

Aktivitet/organisert ferdsel og tilrettelegging må begrenses i perioden 1. april-15. juni og i perioder når det foregår samling i forbindelse med reinslakting.

4. Retningslinje 4 dekker gult område, **E** på kartet, som er flytt- og trekkleier i Tosbotn:

Det må ikke planlegges eller tilrettelegges for tiltak som kan skade reindriftnæringens flytt- og trekkleier.

14.3 Natur- og kulturbasert reiselivsutvikling

Fylkesplan for Nordland 2004-07, s. 40:

2.3 Reiselivets interesser bør trekkes aktivt inn i arbeidet med arealplaner etter plan- og bygningsloven og andre planer, slik at det tidlig kan bli gjort relevante konsekvensvurderinger for reiselivet. Aktiv deltagelse fra reiselivet i kommunalt og regionalt planarbeid er en forutsetning for å kunne utvikle et konkurransedyktig reiseliv.

1. Tilrettelegging for natur- og kulturbasert reiseliv skal vektlegges i arealplanleggingen.
2. Reiselivssatsningen på Helgeland er høyt prioritert hos Nordland fylkeskommune. Utvikling av natur- og kulturbasert reiseliv i fylkesdelplanområdet inngår i denne satsningen.

Guidet tur i fremtida? (Foto: Halvard R. Pedersen)

14.4 Friluftsliv

Fylkesplan for Nordland 2004-07, s. 40:

1.8 *Regionalt og nasjonalt viktige friluftslivsområder skal sikres som ressurs og grunnlag for å ivareta de unike mulighetene Nordland har som aktivitets- og opplevelsesarena, både for befolkningen i fylket og for besøkende.*

Følgende retningslinjer for friluftsliv foreslås for fylkesdelplanen:

1. Viktige områder for friluftslivet skal sikres i arealplanleggingen.
2. Tilrettelegging og tiltak for å fremme friluftsliv og naturopplevelser skal ha som mål at de kan brukes av alle. Tiltak som fremmer enkelt friluftsliv for alle skal prioriteres. Ved tildeling av virkemidler skal tiltak rettet mot større brukergrupper prioriteres foran tiltak med begrenset allmenn tilgang.
3. Friluftslivstiltak spesielt rettet mot barn og unge har høy prioritet ved tildeling av virkemidler.
4. Merking/varding av de gjennomgående stiene i Lomsdal-Visten (jf plankartet) må sikres gjennom samarbeid mellom deltakerne i dette planarbeidet, grunneiere og frivillige organisasjoner.
5. Ved oppføring av raste-/kvilebuer tilrettelagt for friluftslivet, bør i størst mulig grad modellen som utvikles i prosjekt organisert av Salten Friluftsråd benyttes.
6. Ved oppføring av nye hytter/fritidshus i planområdet for fylkesdelplanen, bør kommunene bruke retningslinjer for estetisk utforming av bygninger og tomt.

14.5 Kulturhistorie

Fylkesplan for Nordland 2004-07, s. 39:

1.3 *Kulturminner og kulturmiljøer skal sikres som ressurs og grunnlag for kunnskapsutvikling, opplevelse av historisk kontinuitet, stedsidentitet og aktiv bruk.*

Fylkesplan for Nordland 2004-07, s.45:

5.6 *Kulturlandskap/kulturmiljø/kulturminner skal integreres i all arealplanlegging i kommunene og på fylkesnivå. Kulturlandskap og kulturminner må forvaltes som et fellesgode i lokalsamfunnene. Ved planlegging i kulturlandskapet må det gjennomføres en bred og inkluderende planprosess.*

5.7 *Kulturlandskap og kulturminner av stor lokal, regional, nasjonal eller internasjonal verdi bør sikres gjennom kommunearbeidet.*

Retningslinjene fra Fylkesplanen gjelder også direkte for oppfølging av fylkesdelplanen. For tema kulturhistorie foreslås i tillegg følgende retningslinjer for fylkesdelplanen.

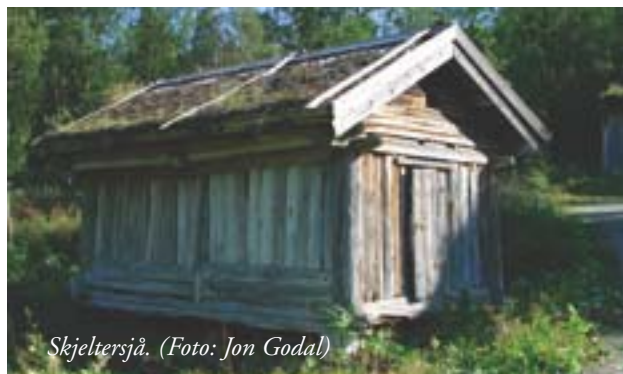
1. Kulturhistoriske kvaliteter skal sikres og ivaretas i den fremtidige arealplanlegging.
2. Kulturminnene i området må vurderes med sikte på fremtidig verdiskapningsprosjekter.

Skyteskjul av lokal type for jakt på villrein ved Børjeneset. (Foto: Asgeir Svestad)

*Styringsgruppa i arbeid på Neverne, mai 2005.
(Foto: Annelise Bolland)*

Skjeltersjø. (Foto: Jon Godal)

Kvilebu i tråd med lokal byggeskikk

Salten Friluftsråd har gjennom støtte fra Nordland fylkeskommune med flere startet et prosjekt for utvikling av kvilebu i tråd med lokal byggeskikk som etter planen skal være ferdigstilt i desember 2005. Målsettingen med prosjektet har vært å utvikle bygg som:

- i utforming, materialevalg og tekniske løsninger følger lokale byggetradisjoner
- på en god måte ivaretar funksjonen som kvile-/rastebuer for friluftslivet
- kan settes opp til en lav «kronekostnad»
- er enkle å sette opp
- er tilgjengelige for de som ønsker å sette de opp

15 Tiltak i fylkesdelplanen

Dette kapitlet inneholder forslag på tiltak som blir en del av den konkrete oppfølgingen av fylkesdelplanen. Ved vurderingen av tiltakene er det lagt vekt på følgende:

- at tiltakene er i samsvar med strategier for planarbeidet og retningslinjene for hvert deltema
- tiltakene må kunne relateres til deltemaene i fylkesdelplanen.
- konkrete innspill som gir grunnlag for å vurdere hvem som kan ha ansvaret for oppfølging og gjennomføring og hvordan tiltaket kan finansieres.
- samarbeidstiltak er prioritert
- tiltak som kan ha en større samfunnsmessig effekt er prioritert, dvs tiltak som omfatter næringsutvikling, infrastruktur, FoU el.l.

Kapitlet presenterer en kortfattet oversikt over tiltakene. Se kapittel 13 for en utfyllende fremstilling av innspillenes innhold. Tiltakene er gitt samme nummereringen her som i kapittel 13. Enkeltbedrifter faller inn under ansvarsområdet til Innovasjon Norge, og forslag på slike tiltak er derfor ikke tatt med.

Informasjon om tilskuddsordninger finnes bl.a. på www.nfk.no/kultur.

Kap 15.1.1-15.1.5 viser de tiltak som er avklart så langt i prosessen eller anses som viktige å ta med i den videre planprosessen og som derfor foreslås blir fulgt opp i vedtatt fylkesdelplan. Konkretisering og vurdering av tiltak har skjedd i samarbeid med kommunene og andre deltagere i prosessen. Det har vært kontakt med noen av de aktuelle aktører angående deres interesse og bidrag for gjennomføring av tiltak.

I høringa ønsker vi tilbakemelding på innholdet i tiltakene og gjennomføring. Vi ønsker også tilbakemelding fra alle aktører som ønsker å kunne delta i gjennomføring av noen av tiltakene.

Kap 15.2 viser tiltak som ikke er konkretisert nok, eller som ikke er avklart nok i planprosessen i forhold til gjennomføring. Disse kan vurderes videre, *hvis det er interesse og engasjement for gjennomføring*. Dersom det ikke kommer tilbakemeldinger

med interesse for gjennomføring og/eller finansiering gjennom høringa vil det ikke bli arbeidet videre med tiltakene fra Nordland fylkeskommunes side.

I høringa ønsker vi derfor tilbakemelding på disse tiltakene og forslag til gjennomføring. Det ønskes tilbakemelding fra aktører som ønsker å kunne delta i gjennomføring av tiltakene.

Kap 15.3 viser innspill på tiltak som har kommet inn, men som en foreslår å ikke ta med i det videre planarbeidet. Begrunnelsen står i tilknytning til hvert tiltak, men gjelder i hovedsak tiltak som er for lite konkretisert, eller som ikke kommer inn under fylkesdelplanens temaer.

Høringa: Det er mulig å komme med forslag på nye tiltak i høringa av planforslaget. Det henstilles til at forslag om tiltak må komme inn under de punktene som står først i dette kapitlet. Det er også viktig at innspill i høringa inneholder hvem som kan være ansvarlig for gjennomføring og evt. forslag til finansiering.

I oversiktstabellene er følgende forkortelser brukt:

- Nordland fylkeskommune (NFK)
- Fylkesmannen i Nordland (FM)
- Reindriftsforvaltningen (RF)
- Stavassdalens venner (SV)
- Utviklingsprogram for Nordland (UPN)
- Høgskolen i Bodø (HBO)

Hva er UPN?

Utviklingsprogram Nordland (UPN) skal iverksette målsettinger og strategier i fylkesplanen for Nordland. Programmet rulleres hvert år. Det er gjennom UPN at fylkesplanens prioriterte strategier skal omsettes til handling. Handlingene styres gjennom program-satsinger og forpliktende samarbeid mellom mange aktører i Nordland. Det er avsatt virkemidler innenfor resultatområdene kompetanse, innovasjon og nyskaping, regionbygging, og infrastruktur. Hele UPN finnes på www.nfk.no.

Lakseanlegget til Fjord Seafood i Storfjorden. (Foto: Halvard R. Pedersen)

15.1 Tiltak i fylkesdelplanen

15.1.1 Havbruk

Referanse til innspill	Tiltak	Ansvar og deltagelse	Aktuell finansiering	Merknader/vurdering
13.1.2-1	Kartlegging av nye egnede havbrukslokaliteter.		– Tiltaket er spilt inn til rulleringen av UPN's programmidler	Avklares gjennom rullering av UPN for 2006. Eksisterende parallelt prosjekt NFK + HBO: «Optimalisert arealbruk i kystområdene»
13.1.2-2	Utrede havbrukskonsep-ter som vil være forenlig med vern		– Tiltaket er spilt inn til rulleringen av UPN's programmidler	Avklares gjennom rullering av UPN for 2006.
13.1.2-3	Utrede ny forvaltningsmodell for havbruk og kartlegge risiko for smit-tespredning og eventu-elle miljøeffekter mellom ulike arter		– Tiltaket er spilt inn til rulleringen av UPN's programmidler	Avklares gjennom rullering av UPN for 2006.
13.1.2-4	Utrede muligheten for en Havbruksklynge Sør-Helgeland.		– Tiltaket er spilt inn til rulleringen av UPN's programmidler	Avklares gjennom rullering av UPN for 2006.
13.1.2-5	Utrede havbruk i reise-livet		– Tiltaket er spilt inn til rulleringen av UPN's programmidler	Avklares gjennom rullering av UPN for 2006.
13.1.2-6	Utrede metoder og tek-nologi for et mer estetisk havbruk		– Tiltaket er spilt inn til rulleringen av UPN's programmidler	Avklares gjennom rullering av UPN for 2006.

15.1.2 Reindrift

Referanse	Tiltak	Ansvar og deltagere	Aktuell finansiering	Merknader/vurdering
13.2.2-1	Årlig samarbeidsmøte mellom SV og reindriftsutøverne om pkt.13.2.2-1 til 13.2.2-7	– SV inviterer og holder møte – Reindrift, FM og Statskog		Kontaktpersoner: – representant fra reindriftsutøverne – lederen i SV
13.2.2-2	Samarbeid om arrangementer og skjerming i sårbare perioder	– SV – Reindriftsutøvere		
13.2.2-3	Fellesarrangement (slakte/skogdag) for skoleungdom og styrt ferdsel i Stavassdalen	– SV – Reindriftsutøvere	Kulturell skolesekkpott	
13.2.2-4	Ny bru over Stavasselva	– SV – Reindriftsutøvere – Statskog	– Søknadsbaserte midler, NFK – Søknadsbaserte midler, RF	Bør tas også tas inn under friluftsliv.
13.2.2-5	Egen info om reindrift og skogbruk på oppslagstavla i Stavassdalen	– SV – Reindriftsutøvere – RF har ansvar for info om reindrift		Jf. innfallsport
13.2.2-6	Informasjonsfolder om Stavassdalen med informasjon om reindriften	– SV – Reindriftsutøvere – RF	– Stavassdalens Venner, – Søknadsbaserte virkemidler (RF)	
13.2.2-7	Samarbeidet med reindriften tas inn i vedtektene for Stavassdalens Venner	– SV		
13.2.2-8	Samlingsplasser legges på jegertrykkartet fra Statskog (www.statskog.no)	– RF gir Statskog oversikt over samlingsplasser		Under utvikling ifg Statskog
13.2.2-9	Reindriftsinfo inn i Fjelltjenestens sesongmeldinger	– Statskog og reindriftsutøverne avklarer prosedyre	– Statskog	Delvis på plass
13.2.2-10	Informasjonsbrosjyre om reindrift i området	– RF – FM – NFK	–	

(Foto: Annelise Bolland)

1 5.1.3 Reiseliv

Referanse	Tiltak	Ansvar og deltagere	Aktuell finansiering	Merknader/vurdering
13.3.2-6	Lokalt samarbeid om reiseliv. Nettverksbygging mellom eksisterende og nye aktører.	– Destination Helgeland – Lokale reiselivsaktører	– NFK – kommunene.	Nettverksbygging
13.4.2-15	Tilrettelegging for skyss i Velfjorden om sommeren.	Avklares i den videre prosessen.		Dette er ikke avklart så langt i prosessen. Ønsker tilbakemelding gjennom høringsrunden. Satsing på naturbasert reiseliv i Velfjorden vil kreve båtskyss.
13.3.2-2	Sikkerhetsklarering av båtførere Velfjorden			
13.3.2-7-a	Ideer til natur- og kulturbasert reiseliv på Helgeland. Utvikling av et prosjekt som ser på gode muligheter for natur- og kulturbaserte reiselivsprodukter i regionen. Det opprettes en erfarings- og idebase som kan brukes av de som driver innenfor næringen og for de som planlegger å starte opp. Prosjektet utvikles som en del av reiselivssatsingen på Helgeland.	Brønnøy kommune	– Destination Helgeland – NFK – reiselivsaktører	Utarbeides søknad om prosjektmidler fra eksisterende satsinger.
<p><i>Rutebåten kommer til Aursletta i Indre Visten. (Foto: Magnar Solbakk)</i></p> 				
13.3.2-7-b	Moderne kombinasjonsdrift med tradisjonelt skogbruk, jordbruk, kulturminneskjøtsel, friluftsliv, reiseliv, handverk, undervisning osv.	Brønnøy kommune Aktuelle drivere	– Søknadsbaserte virkemidler	
13.3.2-9	Grottevandring og fjellflora på Kvannliryggen (Vevelstad)	Private initiativ	– Private midler – Eventuelt søknad om midler gjennom UPN	Nordland fylkeskommune har i dag et prosjekt på området geoturisme.
13.3.2-11 a	Produktpakking	Destinasjon Helgeland		
13.3.2-11 b	Merkebyggingsprosjekt fir Helgeland	Destinasjon Helgeland		
13.3.2-11 c	Arrangere årlig reiselivskonferanse	Destinasjon Helgeland		
13.3.2-8	Prosjekt om guiding. Utdanning, avklare behov for guiding i området.	Avklares i den videre planprosessen		Prosjektet er ikke konkretisert i innhold og i forhold til ansvar. Ønsker innspill gjennom høringsrunden
13.3.2-10	Sti til Nord-Norges største gran i Grane kommune	– Privat initiativ – Grunneier og Grane kommune		Uavklart. Ønsker innspill gjennom høringsrunden

15.1.4 Friluftsliv

Referanse	Tiltak	Ansvar og deltagere	Aktuell finansiering	Merknader/vurdering
13.4.2-1	Turkart over hele området med brukerinformasjon	<ul style="list-style-type: none"> – NFK koordinerer, – FM – Reindriftsforvaltningen, 	<ul style="list-style-type: none"> – Kommunene – FM – NFK – (viser til prosessen med Børgfjellkartet og finansiering) 	Tiltaket dekker også innspill 13.4.2-2. Informasjonsmateriale om hvordan man kommer seg til Lomsdalen.
13.4.2-5	Tilgjengelighet for funksjonshemmede	<ul style="list-style-type: none"> – Private initiativ 		
13.4.2-6	Formidling av spesielle natur- og kulturverdier	<ul style="list-style-type: none"> – NFK koordinerer – Kommunene – FM 	<ul style="list-style-type: none"> – Kommunene – FM – NFK 	Ved gjennomføringen må behovet for enge hefter på hvert av temaene <i>natur</i> og <i>kultur</i> vurderes. Nasjonalparkbok.
13.4.2-7a	Informasjonsmateriale til innfallsporter	<ul style="list-style-type: none"> – NFK koordinerer – Kommunene, – Grunneiere – FM – RF 	<ul style="list-style-type: none"> – Kommunene – FM – NFK 	Enhetlig informasjon. Nasjonal strategi for nasjonalparker. Steder for info: Grane: Porten til Nord-Norge, Esso samt Tosenkrysset. Vefsn: Nyrudkrysset.
13.4.2-7b	Infrastruktur til hovedinnfallsporter og andre startsteder	<ul style="list-style-type: none"> – NFK koordinerer – Kommunene, – Grunneiere – FM – RF 	<ul style="list-style-type: none"> – Kommunene – FM – NFK 	DN avklarer skilting fra stamveinettet. Kommunene ansvar for avklaring ang parkering og renovasjon
13.4.2-8	Varding stier	<ul style="list-style-type: none"> – FM og NFK kaller inn til møter med – Fjelltjenesten – Lokale JFF – Grunneiere 	<ul style="list-style-type: none"> – Egne virkemidler – Eksisterende virkemidler – Midler til forvaltning av verneområdene 	Ønskelig at skoleklasser kontaktes for deltagelse. Merking og tilrettelegging av stier.
13.4.2-10	Vedlikehold Tøymvasshytta	<ul style="list-style-type: none"> – Vevelstad kommune avklarer med DN 		
13.4.2-11	Plukke søppel i strandsonen og opprydding i nærmiljøet.	<ul style="list-style-type: none"> – Kommunene i samarbeid med skoleklasser 	<ul style="list-style-type: none"> – LA 21-potten 	
13.4.2-12	Ivareta beite- og kulturlandskap	<ul style="list-style-type: none"> – Private initiativ 	<ul style="list-style-type: none"> – Virkemidler 	Landbruk Pluss, forvaltningsplanen mm.

På slakk line med styringsgruppa over Breidvasselva ovenfor Strompdalsgården. (Foto: Elsemari Iversen)

Referanse	Tiltak	Ansvar og deltakere	Aktuell finansiering	Merknader/vurdering
13.4.2-13	Vedlikeholdsprogram for tilrettelegginger utenfor prioriterte ruter	<ul style="list-style-type: none"> – Kommunene koordinerer – FM – NFK – Reindriftsutøvere 	<ul style="list-style-type: none"> – Kommunene – FM – NFK 	
13.4.2-14	Ferdelsregistreringer	<ul style="list-style-type: none"> – Turlag, – Eventuelt andre interesserte 		NFK foretar slike registreringer i dag, blant annet i Stavassdalen. NFK har nødvendig utstyr, men er avhengig av lokal oppfølging.
13.2.2-4	Ny bru over Stavasselva	– SV	<ul style="list-style-type: none"> – Søknadsbaserte midler, NFK – Søknadsbaserte midler, RF 	Tiltaket er også oppført under Reindrift.

Ved gammelsaga på Bønå i Vistenfjorden. (Foto: Elsemari Iversen)

15.1.5 Kulturhistorie

Referanse	Tiltak	Ansvar og deltagere	Aktuell finansiering	Merknader/vurdering
13.5.2-1	Tilrettelegging av utvalgte kulturminner		<ul style="list-style-type: none"> – MD's tilskuddsordning – Verdiskapningsprogram på kulturminneområdet – Prosjekt gjennom UPN 	<p>Ønsker tilbakemelding på interesse, aktuelle deltagere og finansiering.</p> <p>Sametinget og fylkeskommunen er naturlige deltagere.</p> <p>Ønsker også tilbakemelding på restaurering, vedlikehold og evt. behov for fjerning av vegetasjon.</p>
13.5.2-2	Helheltlig strategi for formidling av kulturminner			

15.1.6 Oppfølgingstiltak

Referanse	Tiltak	Ansvar og deltagere	Aktuell finansiering	Merknader/vurdering
Forslag fra styringsgruppa	<p>Oppfølging av tiltakene planen. Forslag om en prosjektstilling i 2-3 år som skal følge opp tiltakene i vedtatt plan.</p> <p>Kontorsted i en av de berørte kommunene.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – NFK – FM – Kommunene 	<ul style="list-style-type: none"> – Finansiering må avklares i den enkelte organisasjon – Spleiselag mellom aktørene 	<p>Styringsgruppa anbefaler at dette tiltaket søkes gjennomført. Sendes på høring som egen sak til kommunene.</p> <p>Oppstart 1. januar 2007.</p> <p>Høringsparter inviteres til å uttale seg om forslaget i høringa.</p>

15.2 Uavklarte tiltak som forutsetter innspill gjennom høringsrunden

OBS: Høringsuttalelsene vil avgjøre om tiltakene blir tatt inn i den endelige fylkesdelplanen.

Referanse	Tiltak	Ansvar og deltagere	Aktuell finansiering	Merknader/vurdering
13.3.2-3	Konferanse om reiseliv for Helgeland.			Ønsker tilbakemelding i høringa om det er behov for flere konferanser enn de som allerede arrangeres i regionen.
13.3.2-1	Opprettholde båtskyss Visten			Det er en fast rute i Vistenfjorden. Vurderes eventuelt hvis det skjer endringer i rutemønster.
13.3.2-3	Organisere jakt- og fiskekort på private eiendommer (Vevelstad og Brønnøy)			Uavklart. Ønsker tilbakemelding gjennom høringsrunden
13.3.2-13	Etablering av hytte ved Gåsvatnet til utleie for jakt og fiske.	– Grane jeger- og fiskeforening		Forutsetter at tiltaket tillates gjennom forskrift og forvaltningsplan. En ønsker en endelig avklaring av denne saken gjennom høringa av Lomsdal-Visten.
13.4.2-3	Gjenreising av Lomsdalsgården	Brønnøy kommune		Ønsker tilbakemelding gjennom høring
	Vedlikehold Gammelgården Sørvassdalen og Stavassgården	Grane kommune		Ønsker tilbakemelding/konkretisering gjennom høringa.
13.4.2-9	Ny åpen hytte/anneks på Sannan ved Lakselvvatnet	– Brønnøy Turlag. – Ansvarlig må ha tillatelse fra grunneier i tillegg til avklaring i planen.	– Egne virkemidler – Eventuelt eksisterende virkemidler	Forutsetter at tiltaket tillates gjennom forskrift og forvaltningsplan
13.4.2-16	Varding av sti fra Andalsvågen-Tasklivatnet			Uavklart. Ønsker tilbakemelding gjennom høringsrunden om det er behov for merking her.

15.3 Tiltak som ikke tas med i fylkesdelplanen

Referanse	Tiltak	Ansvar og deltagere	Aktuell finansiering	Merknader/vurdering
13.3.2-4	Felles jaktkort og felles fiskekort for hele det vernede området			Tas ikke med nå. Kan ta dette opp etter at en evt. organisering av private grunneiere er på plass. Anser behovet for jakt-/fiskekort for hele området som lite hensiktsmessig ettersom det er et stort areal. Størst behov for organisering på vestsiden for større områder.
13.4.2-4	Ny åpen hytte ved Øvre Bjønnstokkvatn			Tas ut. Ikke forenelig med verneverdiene eller reindrift.
13.6-1	Utviklingsmuligheter for miljøvennlig skogbruk i planområdet			Uavklart. Tiltaket er ikke nærmere konkretisert. Faller heller ikke innenfor noen av NFK satsnings- eller ansvarsområder.

Over: Deler av styringsgruppa og sekretariatet på befarings til Lomsdalsgården. (Foto: Elsemari Iversen)

T.h: Lomsdalen. (Foto: Jan Oddvar Nielsen)

(Foto: Halvard R. Pedersen)

Del D
Kilder, kart og vedlegg

Kilder

- Andersen, O., Nellemann, C., Eide, N. Og Vistnes, I. 2004. Konsekvensutredning for vern og utredning for fylkesdelplan for Lomsdal-Visten. Delutredning Reindrift. NINA Oppdragsmelding 842. 64 s.
- Fylkesmannen i Nordland 2004a. Konsekvensutredning for Lomsdal-Visten. delutredning Landskap.
- Fylkesmannen i Nordland 2004b. Konsekvensutredning for Lomsdal-Visten. delutredning Friluftsliv.
- Fylkesmannen i Nordland 2004c. Konsekvensutredning for Lomsdal-Visten. delutredning Hytter og hyttebygging.
- Grepstad, G. 2004. Konsekvensutredning for Lomsdal-Visten. Deltema Løsmasser og steinmaterialer. NVK Multiconsult.
- Høberg, J. og S. M. Eilertsen. 2004. Konsekvensutredning for verneplan i Lomsdal-Visten. Delutredning Jordbruk. Planteforsk Tjøtta fagsenter. Oppdragsrapport til Fylkesmannen i Nordland 22 s.
- Lauritzen, S.E. 2004. Karstformer og verneverdier i Lomsdal-Visten. Befaringsrapport. Institutt for Geovitenskap, Universitetet i Bergen. 27 s.
- Løvdal, I., Heggland, A. og Gaarder, G. 2004. Konsekvensutredning for Lomsdal-Visten, Nordland. Deltema Naturmiljø. Siste Sjanse rapport 2004-5. 96 s.
- Melby, M. W. 2004. Lomsdal-Visten. Konsekvensutredning Kraftressurser. Miljøfaglig Utredning Rapport 2004-22. 28 s.
- Melby, M. W. Og Aas, Ø. 2004. Lomsdal-Visten. Konsekvensutredning Reiseliv og miljøbasert næringsutvikling. Miljøfaglig Utredning Rapport 2004-23. 49 s.
- Midgaard, N. 2004. Konsekvensutredning for verneplan i Lomsdal-Visten. Delutredning Skogbruk. Planteforsk Tjøtta fagsenter. Oppdragsrapport til Fylkesmannen i Nordland 24 s.
- Miljøverndepartementet 1992. Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge. St.meld.nr. 62 (1991-92).
- Miljøverndepartementet 1997. Konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven. Veileder T-1177. Opptrykk av del IV i veileder T-1015.
- Miljøverndepartementet 1999. Vern og bruk i kystsonen. St.meld.nr. 43 (1998-99).
- Miljøverndepartementet. 2000. Rundskriv om konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven. Rundskriv T-2/2000.
- Miljøverndepartementet. 2002. Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand. St.meld.nr. 25 (2002-2003).
- Miljøverndepartementet. 2004. Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand. St.meld.nr. 21 (2004-2005).
- Nordland fylkeskommune 2004. Fylkesplan for Nordland (2004-07).
- Nordland fylkeskommune 2004. Utviklingsprogram for Nordland (2004-07).
- Puschmann, O. & Flemsæter, F. 2004. Kartlegging av landskap i samband med bruks- og verneplan for Lomsdal-Visten området. – En oppfølging av St.meld. nr. 62 (1992-93) Ny landsplan for nasjonalparker og andre verneområder i Norge. Rapport 18/2004. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging.
- Strømmen, A. 2004. Friluftslivet i Lomsdal-Visten. Fylkesmannen i Nordland. Rapport 2/2004. 58 s.
- Svestad, A. 2004. Konsekvensutredning for Lomsdal-Visten, delutredning Kulturhistorie. Rapport arealplan 02/2004. Norsk institutt for kulturminneforskning. 56 s.
- Sæther, K., Palerud, R., Guneriussen, A. og Larsen, L.-H. 2004. Utredning til fylkesdelplan og konsekvensutredning for verneplan i Lomsdal-Visten. Deltema Havbruk. Rapport APN-421.3063. Akvaplan-niva. 67 s.
- www.ssb.no – Statistikkbanken, tabell 03026 for folketall i Nordland på kommuner per 01.01.2005.

Snøsmelting ved Elgviddevatnet. (Foto: Jan Oddvar Nielsen)

Kart

Plankart med verneplanen og retningslinjer i fylkesdelplanen

Plankart verneplanen

Temakart:

Temakart 1	Landskapsverdi Naturmiljø
Temakart 2	Landskapsområder og naturinngrep
Temakart 3	Inngrepsfrie naturområder (INON)
Temakart 4	Naturverdier
Temakart 5	Kulturminner
Temakart 6	Jordbruk
Temakart 7	Skogbruk
Temakart 8	Havbruk
Temakart 9	Reindrift
Temakart 10	Kraftressurser
Temakart 11	Friluftsliv

Plankart for Lomsdal-Visten

Tegnforklaring

- Foreslått nasjonalpark
- Foreslått landskapsvernområde
- Alternativ grense for nasjonalparken
- Kommunegrenser
- Planområdet for fylkesdelplanen
- Retningslinjer fylkesdelplanen, jf. kap.14.2
- Gjennomgående ruter
- Infotavle
- Hovedinnfallsport

0 2 4 km

Kartfremstilling: Kartgrunnlag: Statens kartverk, N250 vektor, Tillatelsesnr. MAD 12002-R127454

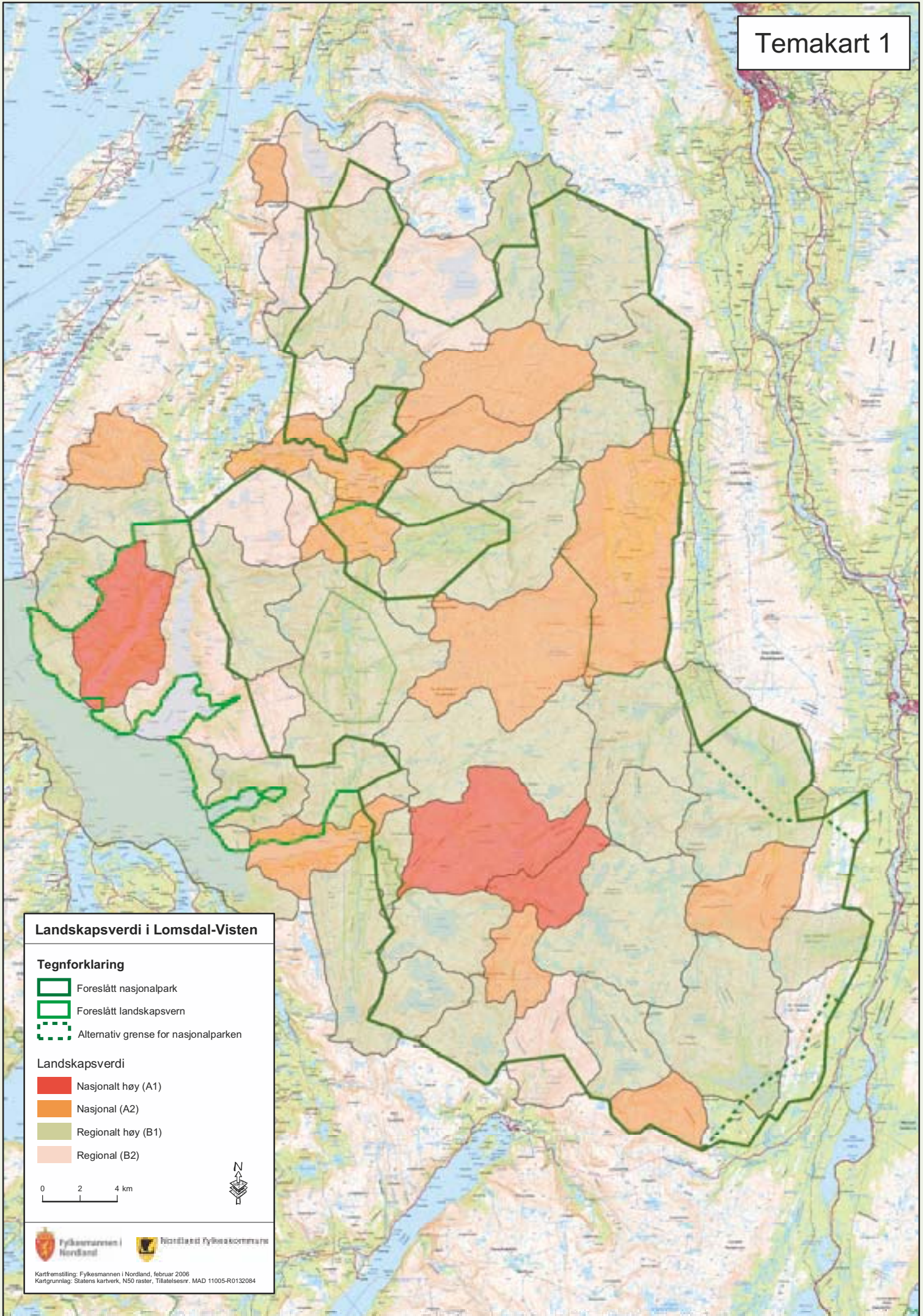
Forslag til vern i Lomsdal-Visten

Tegnforklaring

- Foreslått nasjonalpark
- Foreslått landskapsvernområde (LVO)
- Utredningsområde for vern
- Alternativ grense for nasjonalparken

0 2 4 km

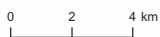
Landskapsverdi i Lomsdal-Visten

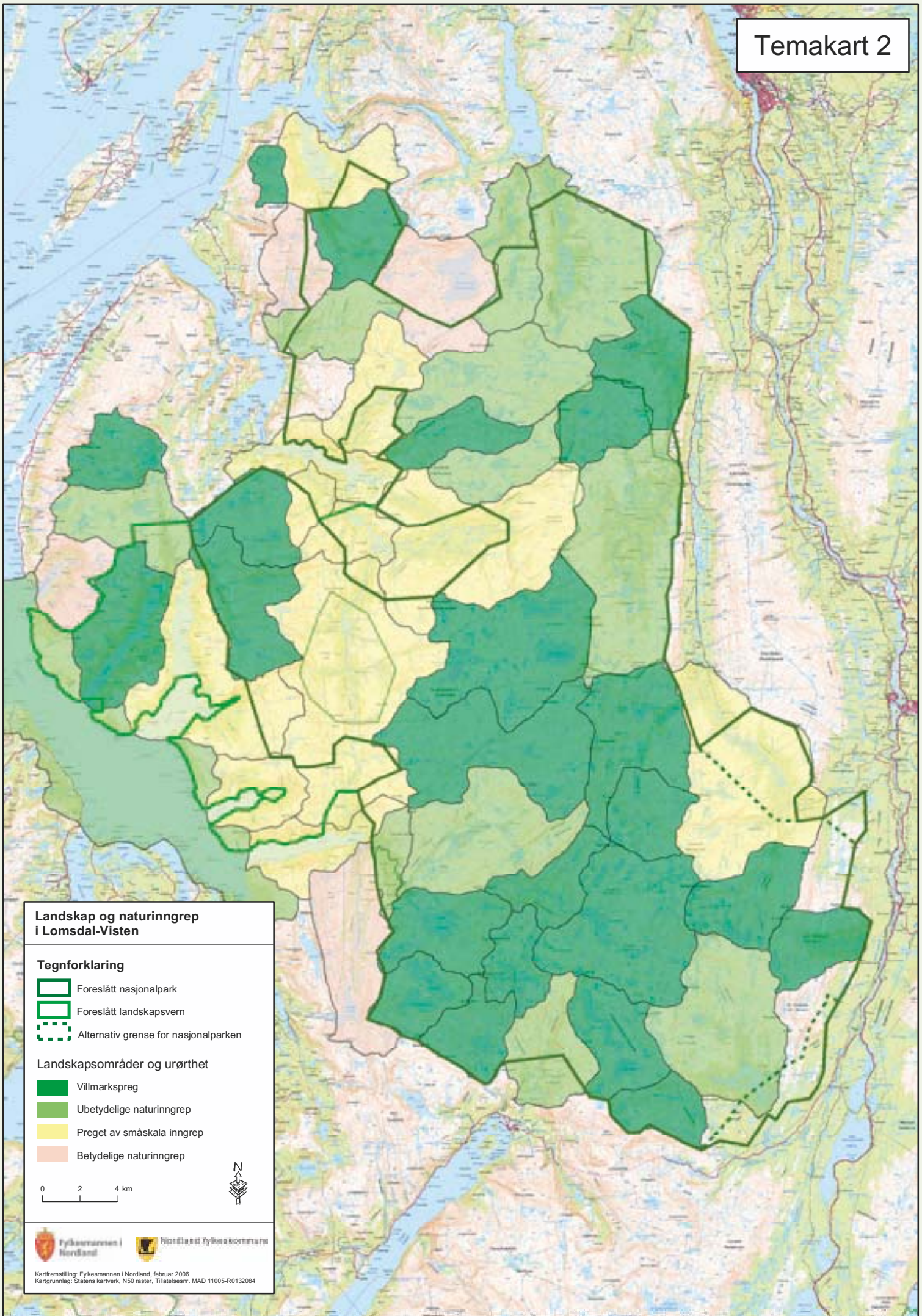
Tegnforklaring

- Foreslått nasjonalpark
- Foreslått landskapsvern
- Alternativ grense for nasjonalparken

Landskapsverdi

- Nasjonalt høy (A1)
- Nasjonal (A2)
- Regionalt høy (B1)
- Regional (B2)

Landskap og naturinngrep i Lomsdal-Visten

Tegnforklaring

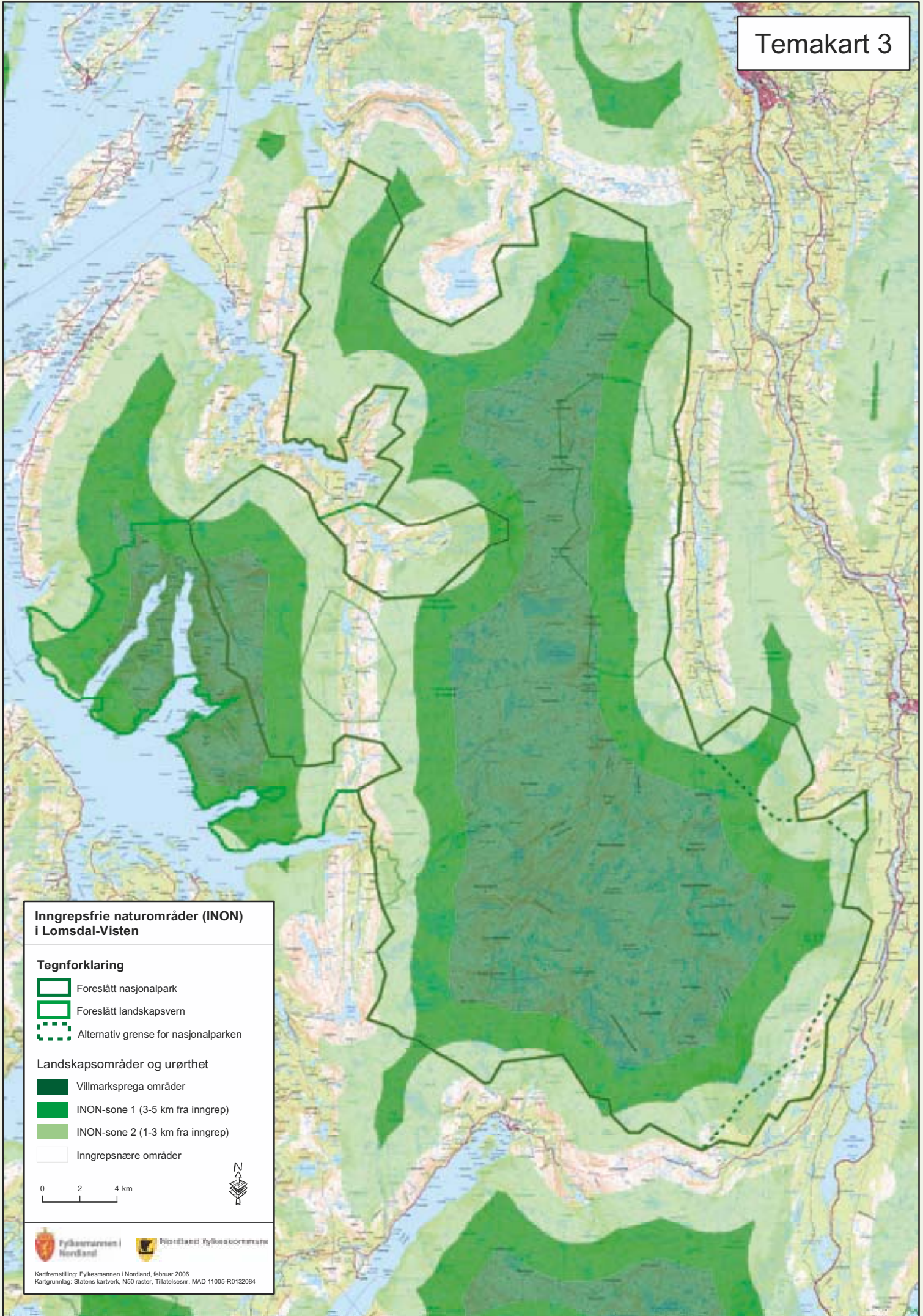
- Foreslått nasjonalpark
- Foreslått landskapsvern
- Alternativ grense for nasjonalparken

Landskapsområder og urørthet

- Villmarkspreg
- Ubetydelige naturinngrep
- Preget av småskala inngrep
- Betydelige naturinngrep

0 2 4 km

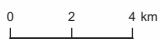
Inngrepsfrie naturområder (INON) i Lomsdal-Visten

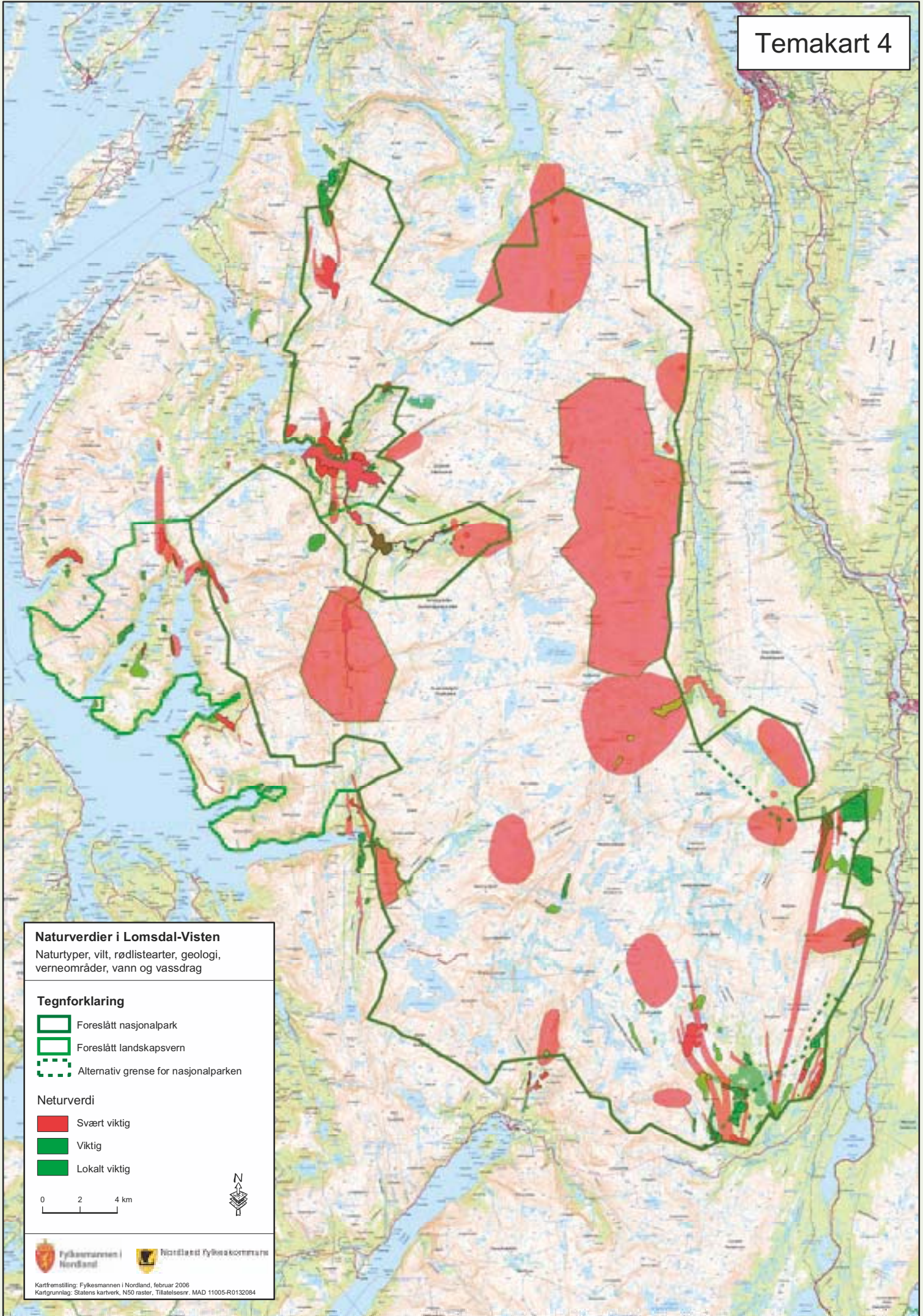
Tegnforklaring

- Foreslått nasjonalpark
- Foreslått landskapsvern
- Alternativ grense for nasjonalparken

Landskapsområder og urørthet

- Villmarksprega områder
- INON-sone 1 (3-5 km fra inngrep)
- INON-sone 2 (1-3 km fra inngrep)
- Inngrepsnære områder

Naturverdier i Lomsdal-Visten

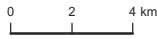
Naturtyper, vilt, rødlistearter, geologi, verneområder, vann og vassdrag

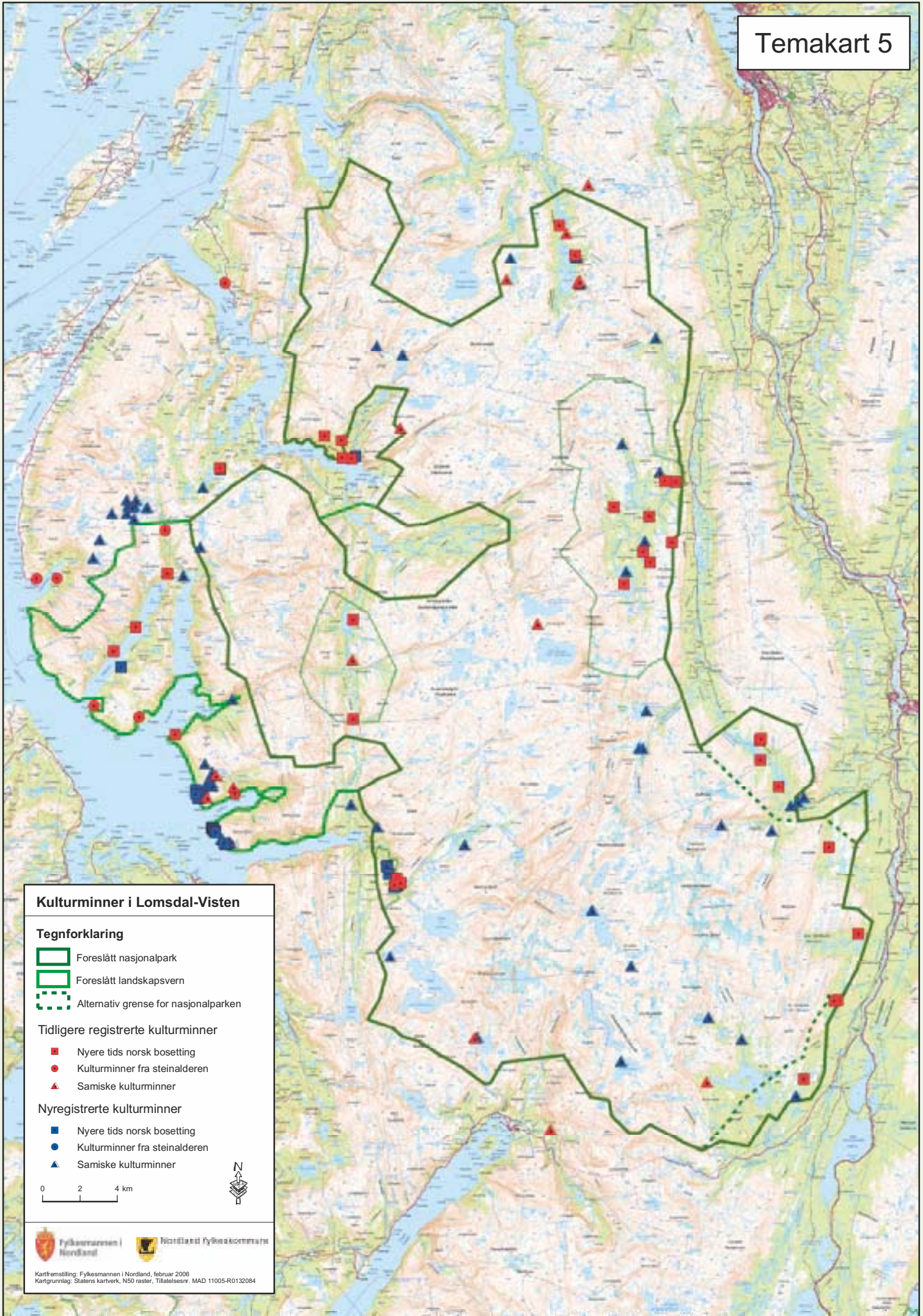
Tegnforklaring

- Foreslått nasjonalpark
- Foreslått landskapsvern
- Alternativ grense for nasjonalparken

Naturverdi

- Svært viktig
- Viktig
- Lokalt viktig

Kulturminner i Lomsdal-Visten

Tegnforklaring

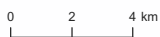
- Foreslått nasjonalpark
- Foreslått landskapsvern
- Alternativ grense for nasjonalparken

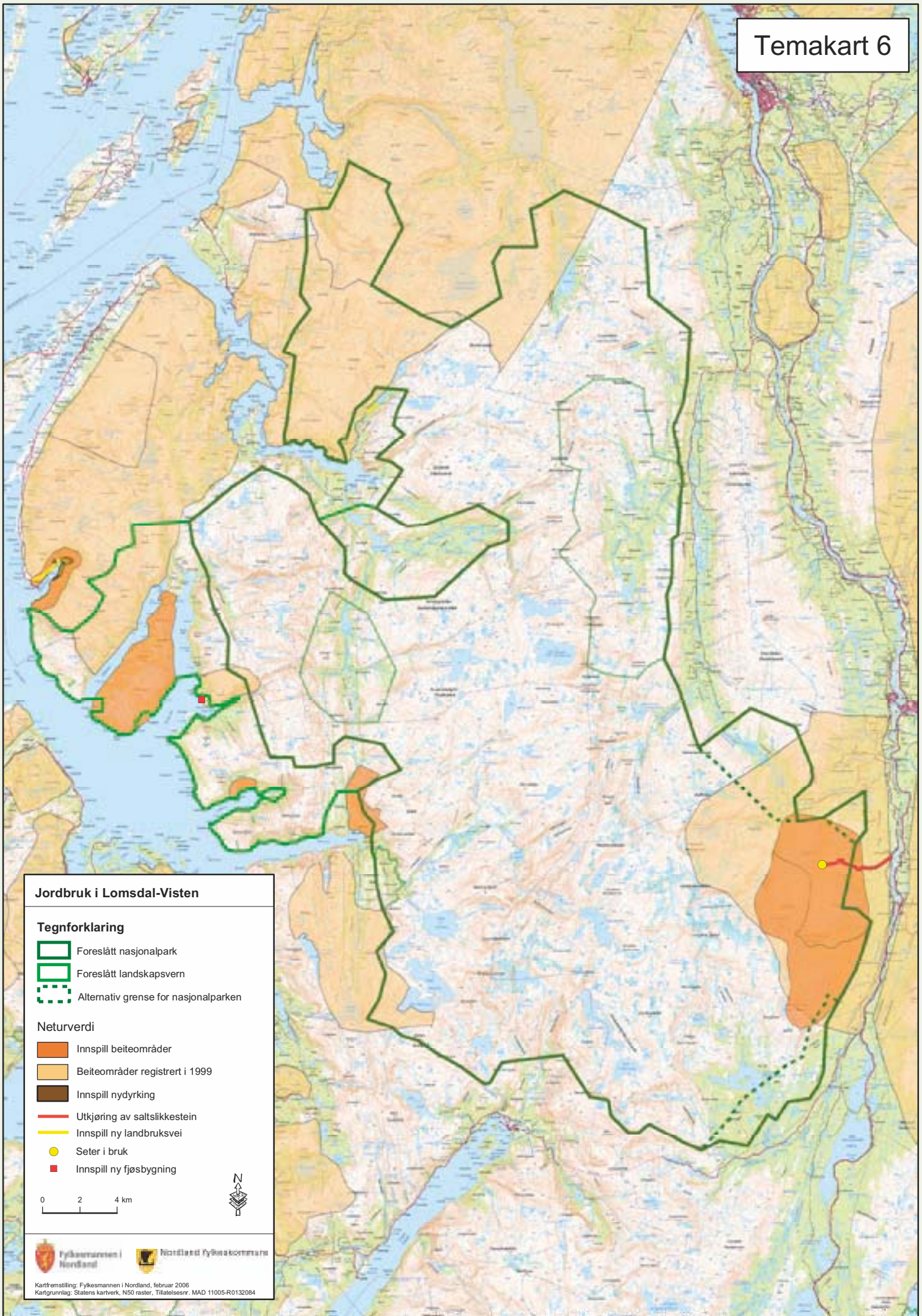
Tidligere registrerte kulturminner

- Nyere tids norsk bosetting
- Kulturminner fra steinalderen
- Samiske kulturminner

Nyregistrerte kulturminner

- Nyere tids norsk bosetting
- Kulturminner fra steinalderen
- Samiske kulturminner

Jordbruk i Lomsdal-Visten

Tegnforklaring

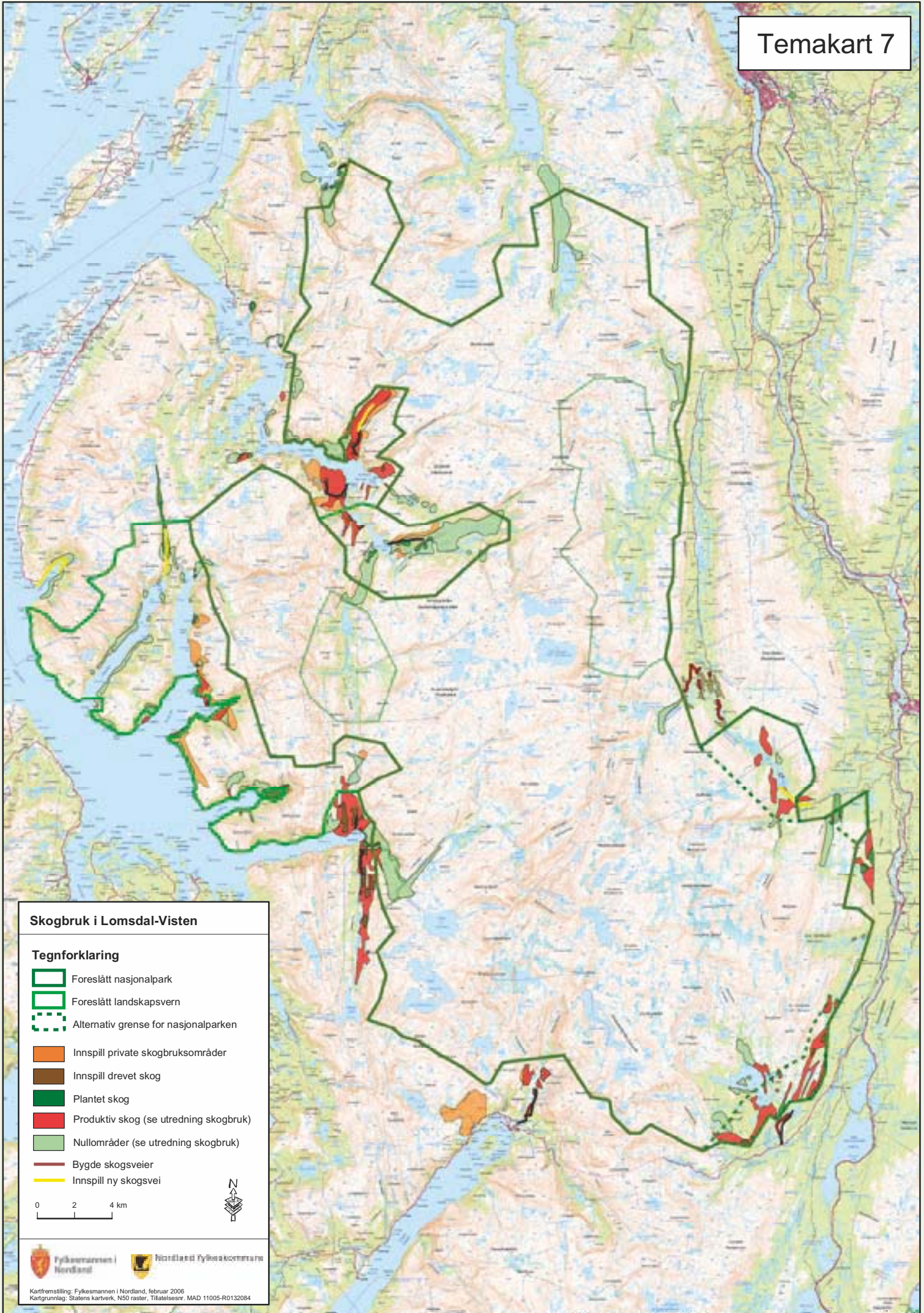
- Foreslått nasjonalpark
- Foreslått landskapsvern
- Alternativ grense for nasjonalparken

Neturverdi

- Innspill beiteområder
- Beiteområder registrert i 1999
- Innspill nydyrking
- Utkjøring av saltslikkestein
- Innspill ny landbruksvei
- Seter i bruk
- Innspill ny fjøsbygning

0 2 4 km

Skogbruk i Lomsdal-Visten

Tegnforklaring

- Foreslått nasjonalpark
- Foreslått landskapsvern
- Alternativ grense for nasjonalparken
- Innspill private skogbruksområder
- Innspill drevet skog
- Plantet skog
- Produktiv skog (se utredning skogbruk)
- Nullområder (se utredning skogbruk)
- Bygde skogsveier
- Innspill ny skogsvei

0 2 4 km

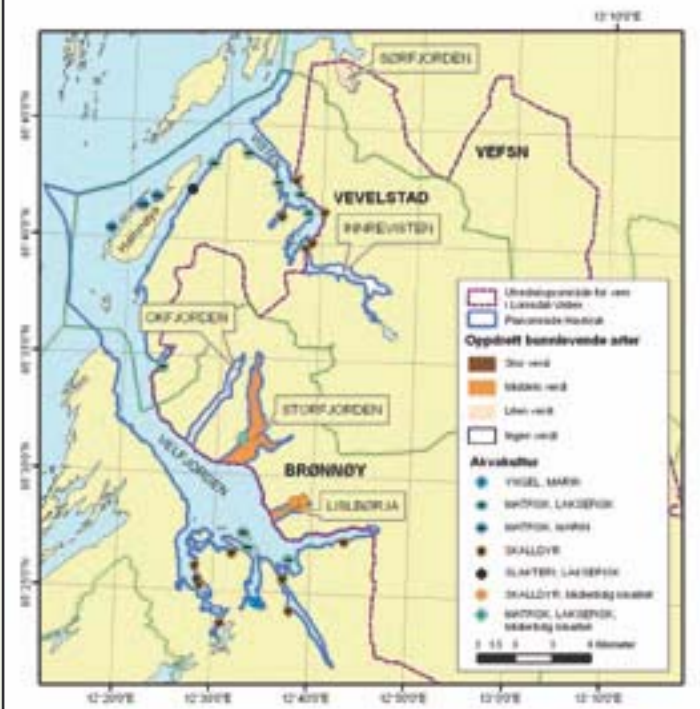
Kartfremstilling: Fylkesmannen i Nordland, februar 2006
Kartgrunnlag: Statens kartverk, N50 raster, Tilatelse nr. MAD 11005-R0132084

Dagens oppdrettsvirksomhet.

Verdi for tradisjonelt merdoppdrett i utrednings-området for vern.

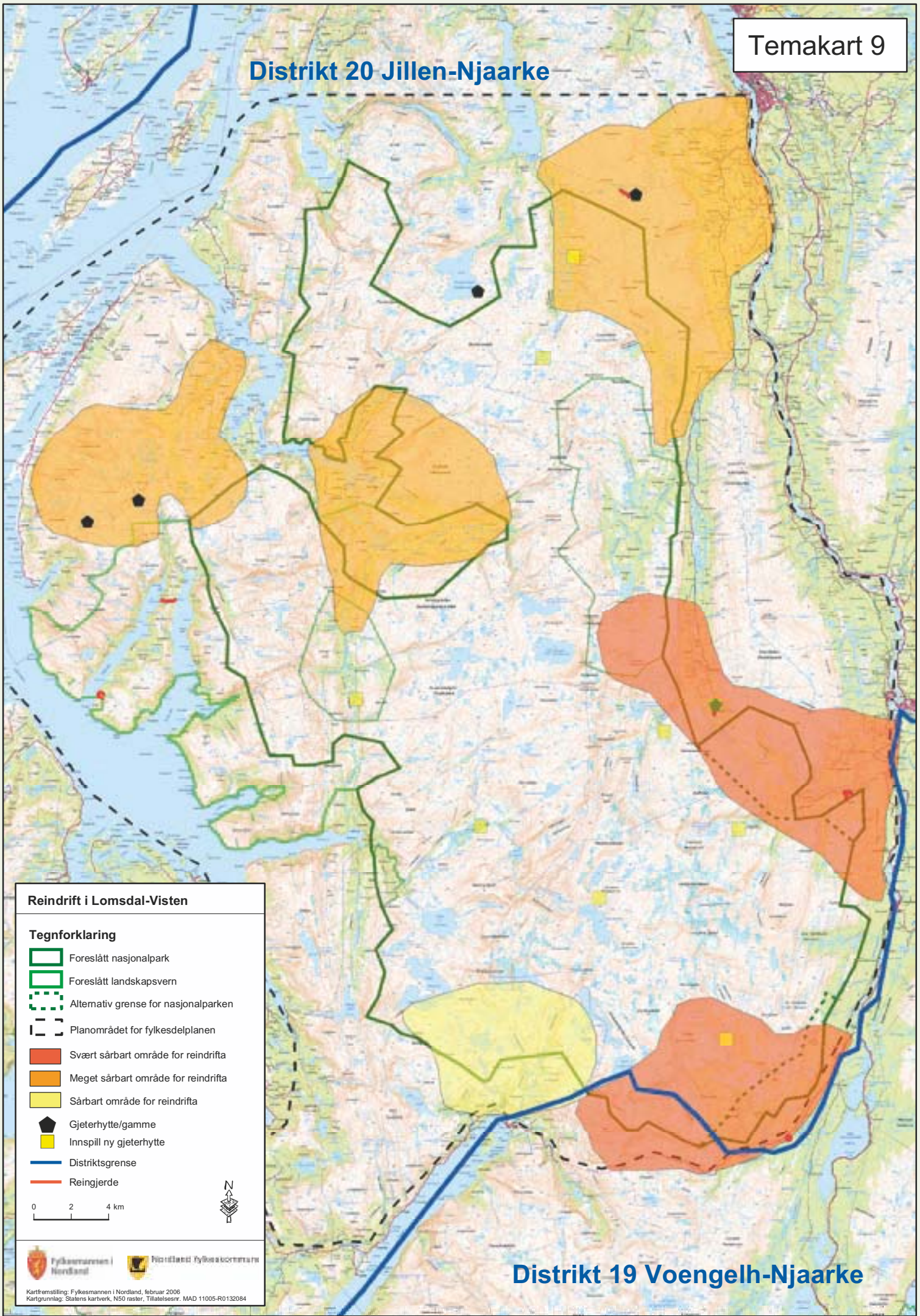

Verdi for oppdrett av bunnelvende arter i utredningsområdet for vern.

Verdi for skjelldyrking i utredningsområdet for vern.

Distrikt 20 Jillen-Njaarke

Reindrift i Lomsdal-Visten

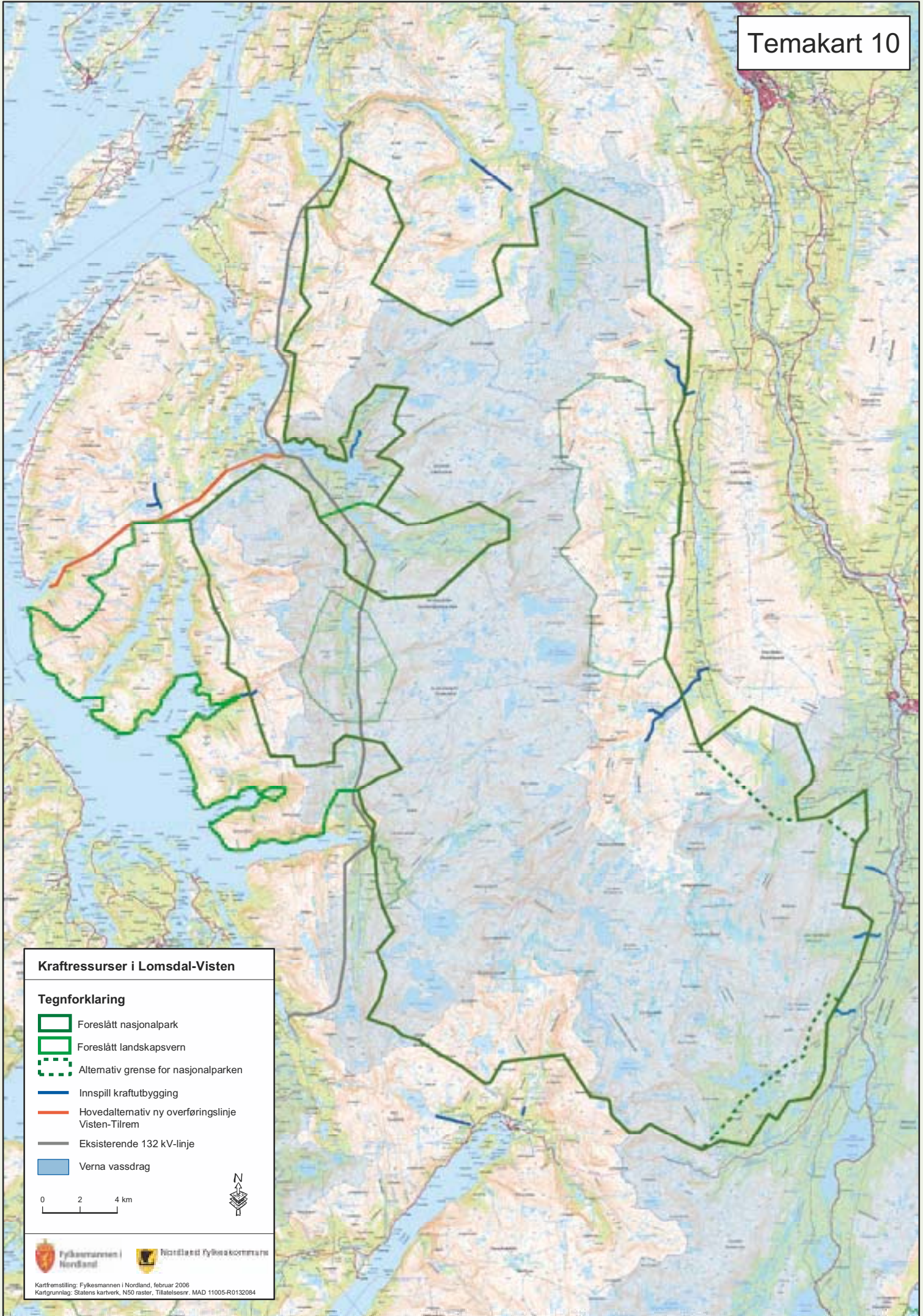
Tegnforklaring

- Foreslått nasjonalpark
- Foreslått landskapsvern
- Alternativ grense for nasjonalparken
- Planområdet for fylkesdelplanen
- Svært sårbart område for reindrifta
- Meget sårbart område for reindrifta
- Sårbart område for reindrifta
- Gjeterhytte/gamme
- Innspill ny gjeterhytte
- Distriktsgrense
- Reingjerde

0 2 4 km

Distrikt 19 Voengelh-Njaarke

Kraftressurser i Lomsdal-Visten

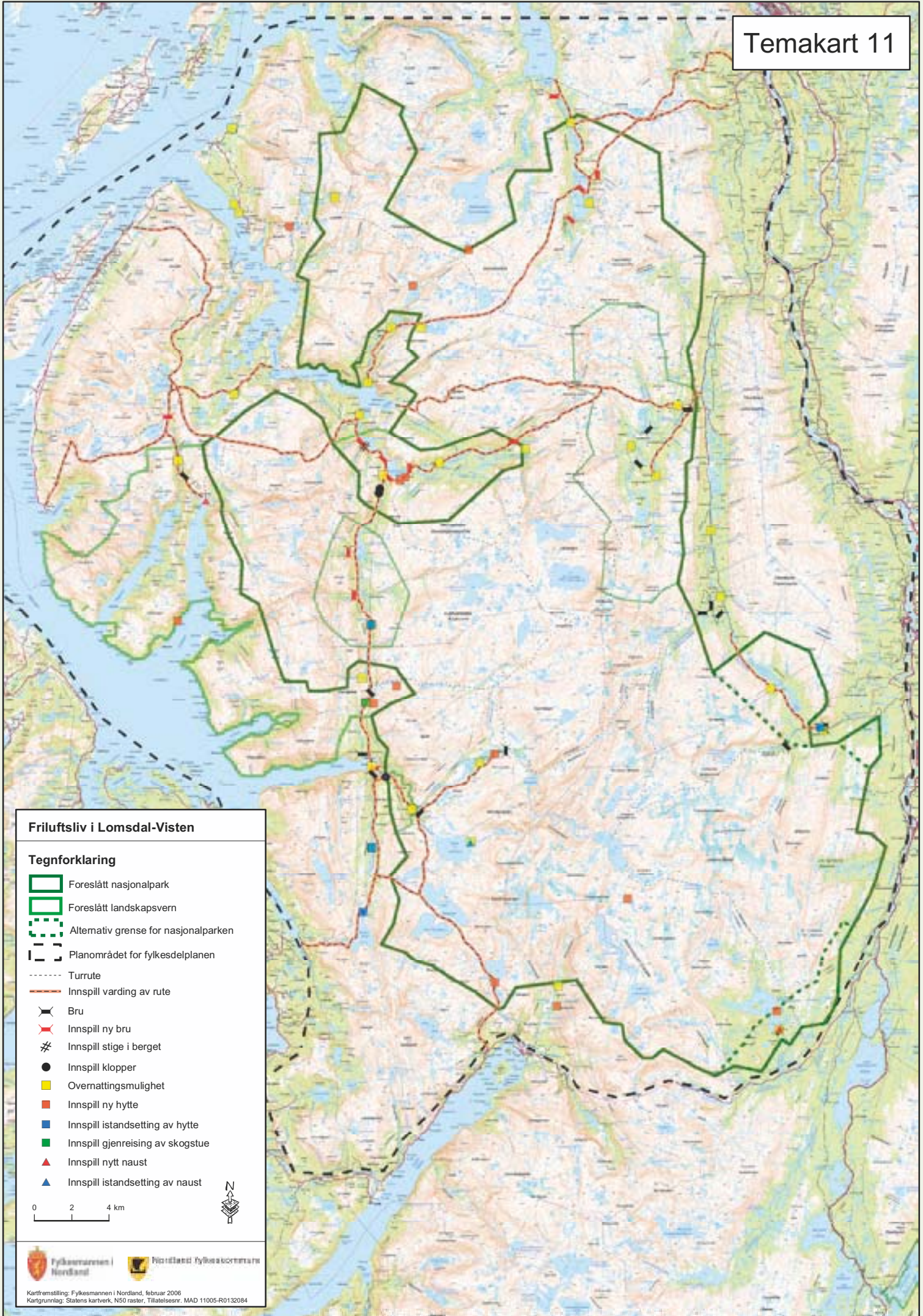
Tegnforklaring

- Foreslått nasjonalpark
- Foreslått landskapsvern
- Alternativ grense for nasjonalparken
- Innspill kraftutbygging
- Hovedalternativ ny overføringslinje Visten-Tiltrem
- Eksisterende 132 kV-linje
- Verna vassdrag

0 2 4 km

Fylkesmannen i Nordland | Nordland fylkeskommune

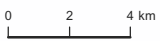
Kartfremstilling: Fylkesmannen i Nordland, februar 2006
Kartgrunnlag: Statens kartverk, N50 raster, Tilatelse nr. MAD 11005-R0132084

Friluftsliv i Lomsdal-Visten

Tegnforklaring

- Foreslått nasjonalpark
- Foreslått landskapsvern
- Alternativ grense for nasjonalparken
- Planområdet for fylkesdelplanen
- Turroute
- Innspill varding av rute
- Bru
- Innspill ny bru
- Innspill stige i berget
- Innspill klopper
- Overnattingsmulighet
- Innspill ny hytte
- Innspill istandsetting av hytte
- Innspill gjenreising av skogstue
- Innspill nytt naust
- Innspill istandsetting av naust

Vedlegg

Felles utredningsprogram for fylkesdelplanen og verneplanen i Lomsdal-Visten

Oppsummering av høringsuttalser til melding av oppstart med KU-program (utrykt vedlegg, finnes på www.fylkesmannen.no/lomsdal-visten)

Felles utredningsprogram for fylkesdelplanen og verneplanen i Lomsdal-Visten

Dette dokumentet er en sammenstilling av både fastsatt utredningsprogram for verneplanen og utredningsopdragene til fylkesdelplanen.

Det er arbeidet med vern i Lomsdal-Visten som utløser kravet til en konsekvensutredning i området for alle tema som blir berørt. Styringsgruppa for arbeidet har vedtatt at fylkesdelplanen skal utrede temaene havbruk, reindrift, reiseliv og friluftsliv. Utredningsopdraget for disse fire temaene er tatt inn i dette utredningsprogrammet som et tillegg til det som ligger i det fastsatte utredningsprogrammet for verneplanen.

Konsekvensutredningen i forhold til verneplanen skal omfatte følgende:

Presentasjon av verneplanen

- bakgrunn og mål med verneplanen
- omtale av verneplanen og de ulike alternativene
- forslag til forskrifter
- kart som viser den aktuelle avgrensingen
- beskrivelse av verneplanprosessen
- tidsplan for gjennomføring av arbeidet
- vurdering av behov for arbeidskraft i planleggingsfasen og i forvaltningsfasen

Presentasjon av samfunnsforhold

- framstilling av administrative og demografiske forhold
- eventuelle offentlige eller private tiltak som er nødvendig for gjennomføringen
- kommunale, fylkeskommunale og statlige planer og retningslinjer som berører saken, herunder ILO-konvensjonen.

Beskrivelse av området og en vurdering av de direkte og indirekte konsekvensene av et vern og av 0-alternativet for miljø, naturressurser og samfunn.

Utredningsarbeidet skal forholde seg til utredningsområdet for vern slik det er vist på vedlagt kart, og til 0-alternativet. I utredningsområdet er det foreslått et sett med strenge og ett sett med milde vernebestemmelser som skal utredes.

Fylkesmannen i Nordland og Nordland fylkeskommune samarbeider om en felles fylkesdelplan og verneplan for Lomsdal-Visten. Fylkesdelplanen dekker et større areal enn utredningsområdet for vern. Dette arealet er forskjellig for de fire områdene som fylkesdelplanen fokuserer på (havbruk, reindrift, reiseliv og friluftsliv). Et vern vil kunne påvirke områdene utenfor utredningsområdet og som omfattes av fylkesdelplanen².

Utredningsalternativene er følgende:

1. 0-alternativet er en beskrivelse av forventet utvikling dersom det ikke blir mer vern. For dette alternativet legges dagens situasjon til grunn, det vil si dagens aktivitets-, plan- og vernestatus. Dersom en vet om endringer i for eksempel økonomiske støtteordninger, så skal dette tas hensyn til. I vurderingene av 0-alternativet skal det tas hensyn til de innspillene som kommer på arealbruk i høringen og i utredningsarbeidet. For dagens plan- og vernestatus i området, se vedlagt kart.
2. Strenge vernebestemmelser.
3. Milde vernebestemmelser.

Tema for utredning:

Miljø
Landskap

1. Utredningen skal beskrive landskapet i utredningsområdet. Norsk Institutt for Jord og Skogkartlegging (NIJOS) vil i 2003 og 2004 kartlegge landskapet i området. Arbeidet er lagt opp med kartstudier, studie av flyfoto, litteratur, flybefaring og feltbefaring. Beskrivelsen av landskapet vil følge NIJOS sitt klassifikasjonssystem for landskap og omfatter også en vurdering av inngrepsstatus. Landskapet vil bli delt opp i landskapsrom. Disse illustreres med kart og bilder. Landskapet skal verdsettes ut fra kriterier som mangfold,

helhet, sjeldenhet, sårbarhet og særpreg. Denne skildringa sammen med en beskrivelse av den historiske utviklingen og den lokale landskapsforståelsen anses å være tilstrekkelig for å sikre en god beskrivelse av landskapet i utredningsområdet.

2. Utredningen skal belyse konsekvensene av 0-alternativet og strenge og milde vernebestemmelser på landskapet i utredningsområdet. Knytter det seg spesielle konsekvenser til avgrensede områder innenfor utredningsområdet, skal dette belyses.
3. Utredningen skal foreslå avbøtende tiltak i forhold til de eventuelle negative konsekvensene som kommer fram i punkt 2. Dette kan skje både gjennom utforming av avgrensning og vernebestemmelser.

Utleder: Fylkesmannen forestår utredningen på grunnlag av NIJOS sitt arbeid.

Naturmiljø

1. Utredningen skal gi dokumentasjon av naturverdiene i utredningsområdet. Dette omfatter berggrunnsgeologi, kvartærgeologi, karst og grotter, og viktige lokaliteter for biologisk mangfold, herunder verdifulle skoglokaliteter. Miljøfaglig Utredning AS kartlegger biologisk mangfold i hele utredningsområdet. Beskrivelsen skal basere seg på denne i tillegg til andre eksisterende data. Dette er blant annet rapporter fra oppsyn i de eksisterende verneområdene, utredninger knyttet til utnyttelse av vannressursene og andre vitenskapelige publikasjoner og utredninger fra området. Det vil bli gjort mindre nykartlegginger på grupper som lav, mose, fugl og insekter hvis det viser seg at datamaterialet ikke er godt nok. På dette grunnlaget skal naturmiljøet verdsettes ut fra kriterier som mangfold, helhet, sjeldenhet, sårbarhet og særpreg.
2. Utredningen skal belyse konsekvensene av 0-alternativet og strenge og milde vernebestemmelser på naturmiljøet i utredningsområdet. Knytter det seg spesielle konsekvenser til avgrensede områder innenfor utredningsområdet, skal dette belyses.
3. Utredningen skal foreslå avbøtende tiltak i forhold til de eventuelle negative konsekvensene som kommer fram i punkt 2. Dette kan skje både gjennom utforming av avgrensning og vernebestemmelser.

Utleder: Fylkesmannen eller ekstern utleder.

Kulturhistorie

1. Utredningen skal beskrive kulturminner og kulturmiljø i utredningsområdet på en helhetlig måte og få fram det

historiske spennet i disse. Den skal klargjøre statusen for kulturminnene og få fram den historiske bruken, herunder tidligere bosetting, dyrking og hogst. Utredningen skal belyse om muligheter for restaurering eller rekonstruksjon av kulturminner eller kulturmiljø. Både samiske og ikke-samiske kulturspor skal tas med. Det skal gjøres nye registreringer i felt. Registreringer av kulturminner fra før år 1900 (SEFRAK) og data som kom fram i samband med utredninger knyttet til utnyttelse av vannressursene, gir et godt grunnlag i deler av området. I tillegg vet flere lokale ressurspersoner mye om områdets historie. Utredningen skal også beskrive dagens kulturutøvelse knyttet til utmarksbruk, næringer og opplevelse av fortid, kunnskaper og levemåte. Registreringen av kulturminner og kulturmiljø skal knyttes til inndelingen i landskapsområder. Utredningen skal også samkjøres med det arbeidet som skal gjøres på reindrift, jordbruk og skogressurser.

2. Utredningen skal belyse konsekvensene av 0-alternativet og strenge og milde vernebestemmelser på kulturhistorien og kulturutøvelsen i utredningsområdet. Knytter det seg spesielle konsekvenser til avgrensede områder eller kulturspor som er i ferd med å forsvinne innenfor utredningsområdet, skal dette belyses.
3. Utredningen skal foreslå avbøtende tiltak i forhold til de eventuelle negative konsekvensene som kommer fram i punkt 2. Dette kan skje både gjennom utforming av avgrensning og vernebestemmelser.

Utleder: Ekstern utleder

Naturressurser Jordbruk

1. Utredningen for jordbruk skal beskrive jordressursene i utredningsområdet, herunder dyrket mark, dyrkbar mark og utmarksbeite, dagens bruk av disse og planer framover. Utredningen foreslås gjort uten nyregistreringer i felt. Befaringer er aktuelt. Landbruksplaner og innspill fra grunneierne vil stå sentralt. Der det er dekning, vil økonomisk kartverk også bli brukt.
2. Utredningen skal belyse konsekvensene av 0-alternativet og strenge og milde vernebestemmelser på jordbruket og beitebruken i utredningsområdet. Knytter det seg spesielle konsekvenser til avgrensede områder innenfor utredningsområdet, skal dette belyses.
3. Utredningen skal foreslå avbøtende tiltak, herunder endringer i avgrensning og vernebestemmelser, i forhold til de eventuelle negative konsekvensene som kommer fram i punkt 2.

Utleder: Fylkesmannen eller ekstern utleder.

Skogbruk

1. Utredningen skal beskrive skogressursene i utredningsområdet, herunder produktiv skog, økonomisk utnyttbar skog og vedskog. Det skal gjøres ressursregistreringer på de arealene i Brønnøy og Vevelstad, samt Sørfjorden i Vefsn, som ikke har tilfredsstillende data. Ressursregistreringer, landbruksplaner, Statskogs arbeid med landskapsplaner i Vefsn og Grane og innspill fra grunneierne og ressurspersoner vil også stå sentralt. Der det er dekning, vil økonomisk kartverk også bli brukt.
2. Utredningen skal belyse konsekvensene av 0-alternativet og strenge og milde vernebestemmelser på skogsdrift og vedhogst og utredningsområdet. Knytter det seg spesielle konsekvenser til avgrensede områder innenfor utredningsområdet, skal dette belyses.
3. Utredningen skal foreslå avbøtende tiltak i forhold til de eventuelle negative konsekvensene som kommer fram i punkt 2. Dette kan skje både gjennom utforming av avgrensning og vernebestemmelser.

Utredning: Ekstern utredning.

Havbruk

1. Utredningen skal beskrive havbruksvirksomheten i utredningsområdet for vern, hele Velfjorden og hele Vevelstad kommune. Den skal angi hvilke lokaliteter og tillatelser som er midlertidige. Utredningen skal vurdere potensialet for havbruk i utredningsområdet, herunder plassering av eventuelt nye anlegg både for eksisterende og mulig fremtidig ny havbruksvirksomhet. Videre skal utredningen vurdere om det finnes alternative plasseringer for anleggene som i dag ligger innenfor utredningsområdet, og hvor godt egnet disse er, ut fra eksisterende kunnskap. Dette skal legges til grunn for vurderingen av utviklingen i næringen framover og konsekvensene av et vern på havbruksvirksomheten i området. Intervju med aktuelle aktører og bruk av eksisterende bakgrunnsdata omkring havbruk er aktuelt.
2. Utredningen skal belyse konsekvensene av 0-alternativet og strenge og milde vernebestemmelser for havbruket i området. Konsekvensene skal vurderes ut fra dagens havbruksvirksomhet og mulig fremtidig havbruksvirksomhet. Knytter det seg spesielle konsekvenser til avgrensede områder innenfor utredningsområdet eller til spesielle bestemmelser skal dette belyses.
3. Utredningen skal foreslå avbøtende tiltak i forhold til de eventuelle negative konsekvensene som kommer fram i punkt 2. Dette kan skje både gjennom utforming av avgrensning og vernebestemmelser.

Utredning: Ekstern utredning.

Reindrift

1. Utredningen skal beskrive reindriften i planområdet for reindrift i fylkesdelplanen. Sør for Velfjorden (Brønnøyhalvøya) og mellom Tosenfjorden og Ursfjorden skal utredningen beskrive arealer brukt til vinterbeite. Utredningen skal også vise de viktigste beite- og driftsområdene innenfor planområdet for fylkesdelplanen som er sårbare i forhold til endret arealbruk. Utredningen skal få klarhet i behovet som næringa har for nye anlegg, og bruk av tekniske hjelpemidler i driften. Utredningen skal ta utgangspunkt i det eksisterende reindriftskartet for Distrikt 20 Jillen-Njaarke og Distrikt 18 Voengelh Njaarke og arbeidet med ny distriktsplan for de to distriktene. Aktørene i reindriften vil bli intervjuet, og eksisterende kunnskap om næringa i området vil bli brukt.
2. Utredningen skal belyse konsekvensene av 0-alternativet og strenge og milde vernebestemmelser for reindriften i utredningsområdet, herunder effekten av et vern mot nedbygging av arealene og konsekvensene av en eventuell økt bruk av området som følge av et vern. Knytter det seg spesielle konsekvenser til avgrensede områder innenfor utredningsområdet eller til spesielle bestemmelser, skal dette belyses.
3. Utredningen skal foreslå avbøtende tiltak i forhold til de eventuelle negative konsekvensene som kommer fram i punkt 2. Dette kan skje både gjennom utforming av avgrensning og vernebestemmelser.

Utredning: Ekstern utredning.

Kraftressurser

1. Utredningen skal kort beskrive eventuelle konkrete planer om mini-, mikro- og småkraftverk i utredningsområdet. Eventuelle prosjekter knyttet til verna vassdrag, vil kun bli utredet dersom disse er mulige etter vannressursloven og eventuelle endringer i forbindelse med Olje og energidepartementets melding om verna vassdrag. Eventuelle vurderinger av prosjektene tekniske og økonomiske løsninger må gjøres av aktuelle utbyggere.
2. Utredningen skal belyse konsekvensene av 0-alternativet og et vern for konkret planlagte prosjekter for mikro-, mini, eller småkraftverk i utredningsområdet. Knytter det seg spesielle konsekvenser til avgrensede områder innenfor utredningsområdet, skal dette belyses.
3. Utredningen skal foreslå avbøtende tiltak i forhold til de eventuelle negative konsekvensene som kommer fram i punkt 2. Dette kan skje både gjennom utforming av avgrensning og vernebestemmelser.

Utredning: Ekstern utredning.

Løsmasser og steinmaterialer

1. Utredningen skal ut fra tilgjengelig kunnskap beskrive løsmasser og steinmaterialer, herunder malm, industrimineraler, naturstein og pukk utredningsområdet. Utredningen skal beskrive geografiske områder med interessante forekomster og områder hvor kunnskapen omkring løsmasser og steinmaterialer er mangelfull. Beskrivelsen skal basere seg på eksisterende kunnskap, blant annet fra nasjonale mineralressursdatabaser. Innspill fra prospektører og andre rettighetshavere skal vurderes opp mot kunnskap omkring drift på løsmasser og steinmaterialer generelt og kunnskapen om utredningsområdet spesielt. Utredningen skal ikke gå inn på en vurdering av økonomiske eller tekniske løsninger for utbygging ut over det som framkommer fra aktuelle utbyggere og tidligere utredninger. Det skal ikke foretas noen nykartlegginger.
2. Utredningen skal belyse konsekvensene av 0-alternativet og konsekvensene av et vern mot utnyttelse av kjente og økonomisk interessante løsmasser og steinmaterialer som krever anlegg/inngrep i dagen, innenfor utredningsområdet. Knytter det seg spesielle konsekvenser til avgrensede områder innenfor utredningsområdet, skal dette belyses.
3. Utredningen skal foreslå avbøtende tiltak i forhold til de eventuelle negative konsekvensene som kommer fram i punkt 2. Dette kan skje både gjennom utforming av avgrensning og vernebestemmelser.

Utredning: Ekstern utredning.

Samfunn

Reiseliv og miljøbasert næringsutvikling

1. Utredningen skal kort beskrive reiselivet og miljøbaserte næringer, herunder produkter knyttet til jakt, fiske, opplevelser og andre utmarksressurser i planområdet for reiseliv i fylkesdelplanen. Dette omfatter også oversikt over de høstbare fiske- og viltressursene. Utredningen skal ta utgangspunkt i dagens aktivitet og konkrete planer for miljøbasert turisme i området. Videre skal utredningen vurdere mulighetene for miljøbasert næringsutvikling i området. Intervjuer med grunneiere og næringsaktører er aktuelt.

Utredningen skal også gi oversikt over de tiltak (herunder infrastruktur) reiselivsnæringen anser som viktige i forhold til videre utvikling. Det skal gis en vurdering om planlagt aktivitet i området vil føre til endret aktivitet i regionen. Utredningen skal videre vurdere utviklingsmulighetene for miljøbasert reiseliv for gårdsbruk i området. På bakgrunn av oversikten over jakt- og fiskeressursene i området, skal utredningen få frem både mulighetene for å utnytte disse kommersielt og hvordan allmenheten best mulig kan sikres tilgang til dem.

2. Utredningen skal kort vurdere konsekvensene av 0-alternativet og strenge og milde vernebestemmelser på reiselivet, miljøbasert næring og økonomisk utnyttelse av jakt og fiske. Knytter det seg spesielle konsekvenser til avgrensede områder innenfor utredningsområdet, skal dette belyses.
3. Utredningen skal foreslå avbøtende tiltak i forhold til de eventuelle negative konsekvensene som kommer fram i punkt 2. Dette kan skje både gjennom utforming av avgrensning og vernebestemmelser.

Utredning: Ekstern utredning.

Friluftsliv og rekreasjonsmessig utnyttelse av jakt og fiske

1. Utredningen skal beskrive friluftslivbruken i utredningsområdet for vern med tilørende influensområder (planområdet for friluftsliv i fylkesdelplanen), herunder både dagens betydning og framtidig potensiale. Dette skal også omfatte behovet for bruksprøver for hund og fiskekultivering. Utredningsområdet skal deles i delområder ut fra områdenes funksjon og betydning for friluftslivet. Brønnøysund og Omegn Turistforening har ansvaret for en kartlegging av friluftslivbruken i området. Videre vil salg av fiske- og jaktkort mv. kunne danne et grunnlag for å beskrive friluftslivet knyttet til jakt og fiske i området. Både det nasjonale, regionale og lokale perspektivet må sikres i utredningen.

Utredningen skal vise behov for tilrettelegging og hvilken utvikling befolkningen ønsker i området. Utredningen skal også vise aktuelle tiltak man ønsker gjennomført i prioritert rekkefølge.

2. Utredningen skal belyse konsekvensene av 0-alternativet og strenge og milde vernebestemmelser på friluftslivet i utredningsområdet. Knytter det seg spesielle konsekvenser til avgrensede områder innenfor utredningsområdet, skal dette belyses.
3. Utredningen skal foreslå avbøtende tiltak i forhold til de eventuelle negative konsekvensene som kommer fram i punkt 2. Dette kan skje både gjennom utforming av avgrensning og vernebestemmelser.

Utredning: Fylkesmannen og fylkeskommunen forestår utredningen i fellesskap på grunnlag av Brønnøysund og Omegn Turistforening sitt arbeid.

Hytter og hyttebygging

1. Utredningen skal beskrive dagens hyttebebyggelse og bruken utredningsområdet og påregnelig utvikling ut fra gjeldende arealplaner, innspill i kommunenes arealplanarbeid og innspill i forbindelse med dette utredningsarbeidet.

2. Utredningen skal belyse konsekvensene av 0-alternativet og strenge og milde vernebestemmelser på bruken og videre utbygging av hytter i planområdet. Knytter det seg spesielle konsekvenser til avgrensede områder innenfor utredningsområdet, skal dette belyses.
3. Utredningen skal foreslå avbøtende tiltak i forhold til de eventuelle negative konsekvensene som kommer fram i punkt 2. Dette kan skje både gjennom utforming av avgrensning og vernebestemmelser.

Utredning: Fylkesmannen forestår utredningen i samarbeid med de berørte kommunene.

Nærmere undersøkelser

Utredningen skal vurdere behovet for, og eventuelt foreslå, nærmere undersøkelser før et eventuelt vern blir vedtatt. Utredningen skal også vurdere behovet for, og eventuelt foreslå, undersøkelser med sikte på å overvåke og klargjøre de faktiske virkningene av tiltaket.

Utredning: Fylkesmannen vurderer.

Sammenstilling

Utredningen skal gjøre en sammenstilling av konsekvensene, og sammenligning og vurdering av alternativene i forhold til konsekvensene og i forhold til relevante planer, målsettinger og retningslinjer.

Utredning: Fylkesmannen forestår utredningen.

Tiltakshavers anbefaling

Fylkesmannen skal gi sin anbefaling av valg av alternativ.

Oppfølgende undersøkelser

Tiltakshaver skal vurdere om det er behov for oppfølgende undersøkelser etter at et eventuelt vern er gjennomført.

